

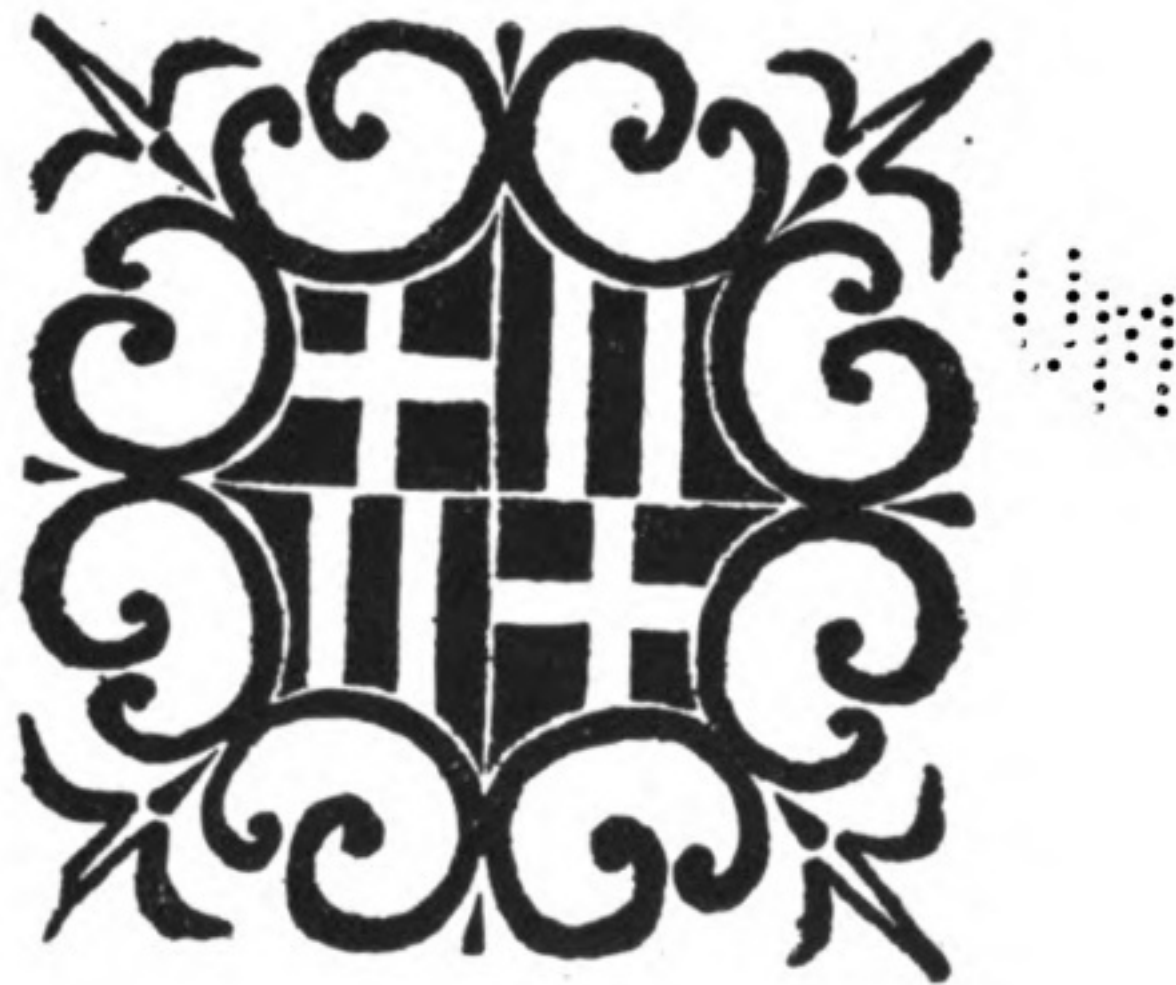
Z
945
.B241
A3

BUTLLETÍ
DE LA
BIBLIOTECA DE CATALUNYA

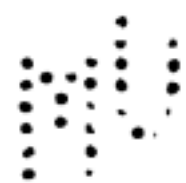
VOL. I
1914

Butlletí de la Biblioteca de Catalunya

VOLUM PRIMER



BARCELONA
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
PALAU DE LA DIPUTACIÓ
1914



Tipografia L'Avenç : Massó, Casas & C^a : Rambla de Catalunya, 24 : Barcelona

APR 13 1914

ANY I : NÚM. 1

JANER-ABRIL 1914

Institut d'estudis catalans, Barcelona. Biblioteca de Catalunya

Butlletí

de la

2
945
13241
43

Biblioteca de Catalunya



BARCELONA

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
PALAU DE LA DIPUTACIÓ

1914

Butlletí de la Biblioteca de Catalunya

SUMARI DEL NÚMERO I

	<u>Pàgs.</u>
Ressenya de la formació de la Biblioteca	5
Estatuts de la Biblioteca de Catalunya	13
Reglament	16
Instruccions als lectors.	18
Catàleg dels Manuscrits de la Biblioteca de Catalunya (núms. 1-6), fet de J. MASSÓ TORRENTS i de JORDI RUBIÓ i BALAGUER.	22
Crònica	30
Biblioteca pública Arús. — Biblioteca de Catalunya: Manuscrits; Impresos. — Donadors.	

RESSENYA

de la formació de la Biblioteca

L'història de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA va lligada a la de l'Institut d'Estudis Catalans, des de la seva primera sessió de constitució.

L'acció cultural que li acabava d'esser encomanada, presuposava necessàriament el poder disposar d'un utilatge bibliogràfic que fos al mateix temps museu de les lletres catalanes i l'arsenal en que poguessin armar-se els nostres investigadors per a col·laborar al moviment internacional de la ciència. Volgué la sort que, al reunir-se per primera vegada l'Institut, se li presentés l'ocasió de posar la primera pedra al nucli inicial de la futura Biblioteca. El 5 de juliol de 1907, al celebrar la primera sessió els que avui componen la Secció Històrico-arqueològica de l'Institut, va parlar-se que l'hereu del patriarca de les nostres lletres En Marià Aguiló, estava disposat a cedir a una corporació pública barcelonesa la riquíssima col·lecció de manuscrits i impresos catalans que, fins a formar una arreplega única en el gènere, havia aquell amorosament recollit. Tot seguit va donar-se compte, l'Institut, de l'urgència de no desapropitar l'ocasió de vincular per a sempre en el nostre poble aquells tresors de son passat espiritual, i comissionà els Srs. M. S. Oliver i J. Massó Torrents per a fer les gestions necessàries per adquirir-lo.

Al fer-les tenia l'Institut plena consciència que donava el primer pas per a la constitució a Barcelona d'una Biblioteca catalana que estotgés, al costat dels records manuscrits i estampats de la nostra antiga cultura, els llibres on batega el renovador esperit de la ciència moderna. Les esperances que en l'adquisició dels llibres Aguiló havíem posat se transparenten, en les actes de les sessions, al costat de les nostres angúnies i frisanques davant de la molts cops irremeiable emigració, a terres més sor-

tades, d'antics codis catalans. La salvació d'aquelles riqueses se presentava com una urgent necessitat. No era pas la satisfacció de petites vanitats de bibliòfil la que inquietava l'Institut en l'arreplega de manuscrits i impresos catalans, sinó l'ansia de conservar, per a gloria de la nostra terra, els testimonis de l'independencia de la seva nacionalitat literaria. Si és la llengua allò que constitueix el fonament i raó d'esser de la nostra diversitat espiritual, la BIBLIOTECA DE CATALUNYA havia de cercar en els antics manuscrits i incunables catalans la justificació del seu nom i les executories de noblesa que li donessin personalitat davant dels grans depòsits bibliogràfics d'Europa, en els quals veiem compendiat el geni característic d'una cultura històrica. Aquesta necessitat d'endinsar en la nostra tradició els fonaments de la gran Biblioteca catalana de l'endemà, mogueren l'Institut a no reparar en sacrificis per aturar en la llur dispersió alguns preuats textos catalans que, com uns codis de les *Cròniques* d'en Descloit, en Muntaner i en Roderic de Tolèdol, constituïren la primera adquisició per a la BIBLIOTECA.

No perdía perxò de vista, l'Institut, la set de llibres moderns que fadiga la nostra gent, condemnada massa sovint a treballar al marge del moviment científic contemporani, per falta de contacte i comunicació amb ell. Per a això, no obstant, no eren prou les seves soles forces, i, segur l'Institut que difícilment podia correspondre millor a la responsabilitat que lo decisiu del moment li imposava, al projectar-se el fracassat presupost dit *de cultura* se decidí a demanar la protecció de l'Ajuntament de Barcelona perquè li proporcionés els medis de proveir una necessitat de la terra nostra, tant antiga i tant amargament sentida. El 7 de novembre de 1907 fou aprovada per l'Institut la memoria que'ls seus president i secretari endreçaven amb tal objecte a l'Ajuntament barceloní¹. En ella es troba ja concientment formulat, amb tota la seva amplitut, el concepte que llavors ens formàvem del camp espiritual en que hauria de desenrotllar-se la somniada Biblioteca, *dintre d'un marge ample, que no perdi de vista una generosa finalitat humana en l'obra de l'educació nacional*. Allí es troba contingut l'impuls inicial que sense desviacions ha estimulat la seva ràpida creixença.

Mentrestant les negociacions iniciades eren arribades a terme, i el 27 de setembre de 1907 l'Institut feia seva la memoria dels Srs. Massó i Oliver proposant la compra de la Biblioteca Aguiló². El 27 de desembre del mateix any era concedit per la Dipu-

1. *Memoria presentada per l'Institut d'Estudis Catalans a l'Excm. Sr. Alcalde de Barcelona y llegida en Consistori del dia 13 de novembre de 1907*. Barcelona, La Neotípiia. 11 pp. — Reproduïda en l'*Anuari*, 1908, pp. 19-22.

2. *Dictamen acord de l'Institut d'Estudis Catalans proposant a l'Excma. Diputació Provincial de Barcelona l'adquisició de la Biblioteca Aguiló*. Barcelona, La Neotípiia [1908]. 15 pp. — Publicada igualment en l'*Anuari* 1908, pp. 23-26.

tació de Barcelona, amb generositat que ja és en ella flor d'alta tradició, el subsidi extraordinari que aquella adquisició exigia. Firmat el contracte de compra-venda el 27 de janer de 1908, l'Institut se trobava en possessió d'un fort nucli de 4,286 llibres d'un valor intrínsec incalculable, que era superat encara pel sentimental i patriòtic. Son prestigi ennoblí la naixent BIBLIOTECA al donar-li fesomía propia entre les demás de Barcelona. Es indubtablement a la força d'atracció d'aquest primer ingrés que hem d'atribuir els rics donatius que tot seguit s'aplegaren al seu entorn i la confiança amb que fou saludada per la nostra gent la jove BIBLIOTECA DE CATALUNYA.

Ben aviat els llibres del benemèrit historiador Antoni Aulestia, cedits generosament per sos hereus, s'ajuntaven als de l'Aguiló i als que, per compra o canvi amb les seves primeres publicacions, anava recollint l'Institut. Era ja hora, doncs, de pensar en l'instal·lació d'aquell cabal de llibres en un local que fos l'estatge decorós de la BIBLIOTECA. Precisament pels primers mesos de 1908 la Diputació Provincial entrava en possessió de la part grandiosa del Palau de la Generalitat que durant tant de temps havia ocupat la Reial Audiencia; i aquest fet venturós i la protecció sempre desvetllada del Cos Provincial permeteren a l'Institut el disposar-hi d'unes habitacions on pogués desenrotllar-se la seva vida corporativa. A primers de juny de 1908 se reunia per primer cop l'Institut en una saleta del tercer pis de lo que havia estat Audiencia, la senzilla ornamentació de la qual ha estat després conservada com a record. Poc després, emperò, es possessionà del que havia estat Fiscalia, en una de les peces de la qual, modestíssimament decorada llavors (avui es la *sala blava*), quedà provisionalment instal·lada la Biblioteca Aguiló, el 28 de juliol de 1908. En aquella sala, que tants amics nostres recorden encara, es franquejaren per primer vegada al públic els llibres d'aquella col·lecció, fins llavors tant gelosament guardada. Llavors podem dir també que començà el servei de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, que des d'aquell dia amb tot i les dificultats que lo peremptori de l'instal·lació portava sovint aparellades, ha pogut esser utilitzada per tot-hom que necessités consultar-la.

Pocs mesos després va tenir-se esment que'ls llibres que havien format la biblioteca de Mn. J. Verdaguer s'anaven a vendre en pública subasta, i immediatament va preocupar-se, l'Institut, de la llur adquisició. En sessió de 25 de setembre de 1908 se'n va fer la primera insinuació, i el 6 d'octubre següent, atenent al bon nom de Mn. Verdaguer i al dol que seria veure dispersar aquells llibres que estaven tant estretament lligats amb l'obra del poeta, s'acordava adquirir-los mitjançant la quantitat de 4,000 pessetes. Alguns dies més tard entrà l'Institut en possessió de la biblioteca, que consta, en resum, de 6,350 títols, als quals s'ha d'afegir encara una partida llarga

de números escadocers de revistes i retalls de periòdics, l'ordenació dels quals serà aviat un fet. En Verdaguer, que sentia la transcendència de la seva obra, recollia amb molt compte tots els articles que s'hi referissin. No cal ponderar l'importància que presentarà aquesta col·lecció de fulles volanderes, les que més se solen esgarriar, el dia que, ben classificada, pugui degudament estudiar-se.

Amb la nova entrada resultaven insuficients les llibreríes amb que comptàvem, i l'Institut decidí l'habilitació de la sala Milà i Fontanals, al voltant de la qual se disposaren les prestatgeries, aprofitant hàbilment unes cariatides barroques procedents de les antigues sales de Justícia. El 24 de maig de 1909 s'estrenava la nova aula, que ben aviat resultà també petita i exigí l'instal·lació de nous armaris a la sala groga, destinada avui a secretaria de la Secció Històrica; l'arranjament definitiu de la blava, que quedà llesta a últims de 1909, i el començament dels treballs de la gran sala de lectura.

La creixença de la BIBLIOTECA en aquests dos anys i mig, fou veritablement extraordinària. Apart de l'adquisició Verdaguer, l'Institut començà a destinar una part de les seves subvencions a la compra de les més indispensables obres de consulta per als seus treballs d'investigació, pujant a 16,927'84 ptes. el total de lo esmerçat en llibres i manuscrits, relligatge i altres obligacions de la BIBLIOTECA, com la catalogació (començada en octubre de 1909), sense comptar la suma extraordinària de 100,000 pessetes consignada per la Diputació per a la compra de la llibreria Aguiló. An aquest creixement contribuï també en gran manera el canvi establert entre les publicacions de l'Institut i les acadèmies estrangeres, que'ns enviaven els fruits de la llur labor científica, sobretot en forma de revistes i anuals, on més de prop se sent bategar la seva força renovadora. El desig de rescabalar el molt de temps perdut portà a tots nosaltres a posar en jòc tota mena d'influències personals, gràcies a les quals s'aconseguien de moltes societats donatius excepcionals de col·leccions endarrerides de les llurs publicacions. No és lloc, aquest, d'assenyalar-los d'un a un, però no volem deixar de mencionar, plens d'agraïment, els del Ministeri d'Instrucció Pública i de l'Acadèmia d'Inscripcions de França, i el de la noble Acadèmia *dei Lincei*, de Roma, que'ns feren sentir doblement la cordial solidaritat de la moderna vida científica i la gran responsabilitat que de llavors en avant ens hi corresponia. A 88 pujava el nombre de societats amb les quals l'Institut tenia establert el canvi en 1909. Deixem, finalment, per a l'últim lloc (i no certament perquè siguin els menys importants) els donatius de particulars que en aquest període rebé la nostra BIBLIOTECA, i que pugen a 1,212 volums. Fóra impossible publicar els noms d'aquells afavoridors, que iniciaren un corrent que ha anat

de dia en dia fent-se més intens. La formació de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA era una obra en la qual tot-hom volia sentir-hi el goig i la responsabilitat de la col·laboració.

En 27 de desembre de 1909 la BIBLIOTECA nostra duia ja inventariats 10,738 llibres i 129 manuscrits.

Feta en gran part l'instal·lació de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, amb una noblesa que correspon a la transcendència espiritual del propòsit, la Diputació de Barcelona assenyala especialment per primera vegada, en son presupost de 1910, una quantitat (10,000 ptes.) destinada a la compra de llibres, lo qual permeté donar més ràpida empena a l'augment del cabal bibliogràfic que anava omplint les prestatgeries. Al mateix temps s'emprèn amb major activitat la catalogació, i s'estudia i aprova un projecte de reglament i estatuts que, amb poques modificacions de detall, són els que regulen avui la marxa de la BIBLIOTECA. En una paraula, les línies generals del projecte tant ardidament concebut se precisen i fortifiquen, i de la continua preocupació per l'obra neix una força vivificant d'eficàcia que sembla il·luminar ja el dia de la seva plenitud definitiva.

En aquest any, a més, ocorren dos actes de generós desprendiment en favor de la BIBLIOTECA, que ompliren d'esperança els seus administradors pel grau de desvetllament de la consciència pública que denoten. Ja es comprèn que'ns referim a la donació de la seva col·lecció d'impresos polítics feta per D. Isidre Bonsoms, i a la del *Cançonier provençal* que pertanyé a D. Pau Gil.

La primera, constituïda pel nucli primitiu que reuní el llibreter Andreu de Barcelona, fou quasi doblada pel Sr. Bonsoms, gracies a sortades i intel·ligents incorporacions successives, fins a sumar 4,630 unitats, que formen un contingent riquíssim per a l'història política de Catalunya, des del segle XVI fins al primer terç del XIX, en sos aspectes de més vibrant i suggestiu interès social.

El nomenat *Cançonier Gil*, prou conegut de tots els provençalistes, va ésser posat a la venda, per un antiquari barceloní, pel preu de 20,000 ptes. No podent disposar, l'Institut, de tant important quantitat, i davant del perill de l'emigració irreparable del manuscrit, dèu il·lustres patricis nacionals i estrangers (la Srta. Teresa Amatller, i els Srs. Isidre Bonsoms, Pere G. Maristany, Eduard Sevilla, Marquès de Maury, Josep Mansana, Jacint Serra, Archer M. Huntington, Hugo Herberg i Manuel Girona) acordaren repartir-se el pagament d'aquella suma i fer ofrena del llibre a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA.

Gracies an els qui, com deia l'Institut a l'expressar-los son agraïment, havien

sabut *introduir a Espanya un protectorat de la pública il·lustració que fins ara pareixia reservat a les supremes capitalitats del món modern*, el cobdiciat manuscrit, dignament relligat, entrava a esser, el 6 de juny de 1910, una peça d'honor de la Biblioteca de Catalunya.

A l'acabar l'any 1910, el total dels impresos pujava a 16,700 títols i a 145 el dels manuscrits.

L'any 1911 la Diputació augmentà a 20,000 ptes. la consignació destinada a compra de llibres. Per altra part, a punt de terminar-se la decoració de la sala de lectura, encarregà els plànols dels magatzems de llibres en les habitacions més altes del local de l'Institut. Assegurada ja, doncs, per alguns anys la creixença de la BIBLIOTECA, sense temor de que estreteses en l'instal·lació vinguessin a desorganitzar sos serveis, podia emprendre, amb plena confiança en l'esdevenidor, la tasca de nodrir i completar els seus fons segons un pla molt més ample.

En aquest any de 1911 tingué lloc l'ampliació de l'Institut amb les dues noves Seccions de Filologia i Ciències, que començaren a funcionar en el mes de maig. Des de llavors tenia ja autoritat suficient per a donar un caràcter integral a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, fent-la el ressò de les meravelles de la ciència nova en totes les seves manifestacions.

Lo primer que urgia fer en aquest sentit, era dotar a la BIBLIOTECA dels llibres de consulta més immediata, de les obres clàssiques, de les col·leccions fonamentals, per a formar amb elles allò que, usant una frasa alemanya podríem nomenar *biblioteca de mà*. Aquesta selecció de llibres, disposada en les prestatgeries que volten la sala de lectura, als ulls del públic, podrà esser utilitzada per aquest, com se fa en les grans biblioteques estrangeres, sense necessitat de demanar-ne comunicació per escrit. L'eficàcia educativa d'aquesta forma d'instal·lació, que som els primers d'assajar a Espanya, és considerable. La biblioteca deixa d'esser seguit d'apartaments misteriosos, en els quals solament l'encarregat del servei té dret a penetrar, per a presentar-se ella mateixa com en compendi, als ulls àvids del llegidor, despertant en ell molt sovint insospitades vocacions.

Precisat definitivament aquest projecte, l'Institut en ple va dirigir-se a l'Ajuntament demanant-li, en el mes de novembre de 1911, una subvenció per a dur-lo a efecte; i, concedida aquesta magnànimament, començaren a fer-se les adquisicions destinades a la biblioteca de mà, amb càrrec a les quals cada membre de l'Institut féu les propostes, dins dels termes de la seva particular competència.

L'alegría intensa que'ns produïa veure omplir-se les prestatgeries de llibres que havien sigut, molts d'ells, un somni per a la nostra gent, cresqué encara al poder vincular en la BIBLIOTECA DE CATALUNYA una col·lecció única de manuscrits catalans, preciosa tant per son valor literari i lingüístic com pel nom de qui l'havia recollida : l'antipapa Benet XIII. Els tanteigs per a la seva adquisició els havia començat l'Institut a principis de l'any 1908, però fins al 29 d'abril de 1912 no va ésser possible firmar el contracte amb el venedor i adquirir el lot primer d'aquella col·lecció, an el qual seguí, un any més tard, la compra del segon. Ara els bells codis catalans d'Aristòtil, Ciceró, Salusti i Sèneca, de l'època en que la nostra literatura s'incorporava per un moment a l'esplendorosa ascensió del Renaixement, esperen, des dels armaris de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA l'hora de la llur estampació.

Un altre valuós augment experimentava en aquest any la secció de manuscrits: els originals de les obres de Mn. J. Verdaguer, que, gracies a un acte de patriòtica liberalitat de D. P. G. Maristany, que va salvar-les de la dispersió, han trobat, definitivament, apropiat lloc de repòs en la mateixa BIBLIOTECA on se refugiaren els llibres del poeta.

El Sr. J. Bofill i Matas cedí, igualment, a l'Institut, una seria de llibres i peces soltes manuscrites, entre'ls quals figuren alguns documents de molt interès per a l'història de l'Amèrica espanyola en l'època colonial, que, com és sabut, són dels que més pujada cotització obtenen en el mercat de llibres.

Altres notables donatius vingueren a ajuntar-se als anteriors : la Sra. D.^a Agna Girona, viuda de Sanllehy, en memoria de l'amor que a les coses ciutadanes havia portat son difunt espòs, adquirí per a la nostra BIBLIOTECA una *Crònica* llatina, escrita bellament, amb fines miniatures, en la quinzena centuria; còpia única sabuda del desaparegut codi de la *Crònica* dels reis d'Aragó i comtes de Barcelona que en Jaume Domènech escrigué per a la casa reial d'Aragó. El nom de l'il·lustre donadora figura des de llavors públicament, en lloc d'honor, a la sala de lectura de la BIBLIOTECA.

En el mateix any benaventurat de 1912, la Diputació Provincial disposà l'entrega a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA de la llibreria musical Carreras, que havia adquirit alguns anys enrera i es trobava provisionalment instal·lada en el Museu del Parc. El documentat catàleg que'n publicà el mestre Pedrell ens estalvià d'encarir l'importància d'aquell fons, que comprèn 785 títols.

Finalment, el manuscrit de les *Homilies d'Organyà*, donat a conèixer pel Sr. Miret i Sans com el més antic text literari conegut escrit en català, que de moment era cus-

todiat al Museu del Parc, vingué a ocupar en la nostra BIBLIOTECA el lloc d'honor que li pertocava.

A poc a poc anava també creixent l'arxiu que la Secció Històrica havia començat a formar, modestament, amb la basa dels interessantíssims pergamins dels primers segles de la nostra edat mitjana, donats pel Sr. Miret i Sans, i amb algunes afortunades adquisicions. Darrerament s'enriquí considerablement amb tot lo que resta de l'important arxiu de l'antiga Junta de Comerç, que la Diputació havia salvat piadosament i que avui s'hostatgen en el si d'una corporació que, com l'Institut, torna a seguir l'exemple d'intervenció directa en el desvetllament de les iniciatives culturals que tant de relleu donà a l'antiga Junta barcelonina.

Tot l'any 1912 i 1913 se treballà activament en la tria i adquisició dels llibres proposats per a la biblioteca de mà i en la catalogació, que des de 1912 es féu d'acord amb unes noves instruccions en lo referent a l'ordre de matèries.

El nombre de llibres inventariats, que pujava a 18,074 a últims de desembre de 1911, era de 23,980 el 1.^r de janer de 1914, i de 248 el de manuscrits, sense comptar la biblioteca musical.

Avui, a l'obrir solemniament al públic la BIBLIOTECA DE CATALUNYA després de constituit el Patronat que d'ara endavant haurà de dirigir-la, entra en un període de nova i més intensa vida, en l'eficàcia de la qual tindran part ben principal els nostres estudiosos. Al posar en les llurs mans l'instrument de treball de que tant freturaren les passades generacions catalanes, confiem que ells voldran estimar el bon desig d'encert que la sort de la gran obra empresa ens comunicava. Des d'avui tots serem col·laboradors en aquesta BIBLIOTECA DE CATALUNYA, que ja és de tots i que perdria el secret de la seva força salvadora el dia que com obra de tots deixés d'esser estimada.

ESTATUTS

de la Biblioteca de Catalunya

Nom

I. — La Biblioteca de l'Institut d'Estudis Catalans tindrà el caràcter de BIBLIOTECA DE CATALUNYA i durà aquest nom.

Local

II. — El de la BIBLIOTECA és l'estatge de l'Institut d'Estudis Catalans dins el Palau de la Diputació de Barcelona.

Objecte

III. — La fundació té per objecte una Biblioteca pública lliure on se trobin tots els elements d'estudi per a la coneixença del passat i del present en tot allò que concerneix als països de la nostra llengua i tot quant d'una manera o altra constitueixi document o instrument de cultura.

IV. — La BIBLIOTECA es compondrà de Manuscrits, Impresos i Reproduccions gràfiques. Comprendrà : I) Una Secció General. En la Secció General anirà compresa una *Biblioteca de mà*, instal·lada en la sala de lectura. II) Seccions especials, entre les quals hi haurà les de Manuscrits, Reserva d'impresos, Plànols i Cartes geogràfiques, Gravats o Estampes, Reproduccions gràfiques, Música i fons de Llibres, subjectes a Reglaments especials.

Formació

V. — La BIBLIOTECA DE CATALUNYA es formarà amb els llibres i col·leccions de l'Institut d'Estudis Catalans, als quals s'afegiran: a) les col·leccions de llibres i estam-

pes precedentment adquirides o que amb aquest objecte adquireixi la Diputació Provincial de Barcelona; *b*) les adquisicions amb que vulgui enriquir-la l'Ajuntament de Barcelona; *c*) les donacions que facin altres Diputacions i Ajuntaments de Catalunya; *d*) els donatius de l'Estat espanyol; *e*) els donatius d'altres entitats i de particulars; i *f*) els depòsits.

Sosteniment

VI. — Per al sosteniment i el progrés de la BIBLIOTECA es comptarà; *a*) amb les subvencions de l'Excma. Diputació de Barcelona o de la Corporació que la succeeixi; *b*) amb les quantitats que l'Institut d'Estudis Catalans hi destini; *c*) amb les subvencions de l'Ajuntament de Barcelona; *d*) amb les d'altres Diputacions i Ajuntaments catalans; *e*) amb les de l'Estat espanyol; i *f*) amb les d'altres entitats i amb donatius i deixes de particulars.

Govern

VII. — La BIBLIOTECA serà regida per una Junta formada pel President i el Secretari de l'Institut d'Estudis Catalans, els tres Bibliotecaris i un Inspector, membre de l'Institut, designat per aquest. Excepcionalment, i previ acord de les tres Seccions d'aquell, podran entrar a formar part d'aquesta Junta de Patronat, encara que no siguin membres de l'Institut, les persones que hagin prestat serveis extraordinaris a la BIBLIOTECA o hi hagin fet donatius o depòsits de gran valor, així com representants de les corporacions públiques que la subvencionin.

Personal

VIII. — El personal de la BIBLIOTECA es compondrà d'un Director i sos adjunts, i del personal subaltern que sigui necessari. El Director de la BIBLIOTECA tindrà al seu càrrec la direcció dels demés empleats i del servei general de la BIBLIOTECA, i serà responsable del depòsit que tindrà confiat. Els adjunts, en les tasques de registre i catalogació, executaran les ordres del Director i atendran al servei del públic amb tota diligència. Tots els empleats han de tenir com a natural la llengua catalana, i vénen obligats a facilitar les tasques dels lectors.

Lectors

IX. — Tot lector podrà utilitzar la BIBLIOTECA subjectant-se a les regles següents:

I. Proveir-se d'una targeta d'admissió que se li facilitarà en el local de l'Institut d'Estudis Catalans previa exhibició d'una cèdula de presentació, firmada per un membre de l'Institut o del Patronat de la BIBLIOTECA, o per un membre de les Corporacions públiques que la subvencionin, o per un professor d'Universitat o Escoles tècniques, o per un cònsul del país respectiu quan se tracti de persones estrangeres. La targeta

d'admissió haurà de dur, a més, la firma del Director de la BIBLIOTECA, i caducarà el 31 de desembre.

II. a) Tot lector, per la consulta dels llibres que no formin part de la Biblioteca de mà, omplirà una butlleta, que li serà retornada a l'entregar els volums de que s'hagi servit. b) Cada butlleta representarà una sola unitat bibliogràfica, havent el lector d'omplir tantes butlletes com llibres, mapes o estampes desitgi. Per aprofitar el temps, el lector podrà demanar el llibre, o els llibres, amb un dia d'anticipació. c) El lector serà responsable del llibre, o dels llibres, tot el temps que la butlleta o les butlletes autoritzades amb la seva firma estiguin en poder del Director de la BIBLIOTECA. d) Abans de retornar la butlleta al lector que hagi utilitzat un llibre, un mapa o una estampa, el Director o els adjunts poden examinar si es troba en el mateix estat en que hagi sigut entregat. El Director podrà exigir indemnització al lector que malmeti o inutilitzi un llibre, un mapa o una estampa, i declarar expulsat de la BIBLIOTECA, inutilitzant a l'efecte la targeta d'admissió, a qui intenti mutilar o robar un llibre, un mapa o una estampa, sens perjudici d'acudir als tribunals de justícia.

Llibres

X. — a) Els llibres entraran a la BIBLIOTECA per compres, per donacions, per deixes i per depòsits. A tota corporació o particular que subvencioni l'adquisició d'una col·lecció de llibres, mapes o estampes, se li farà entrega d'un inventari on consti el detall d'allò que ingressi per tal concepte en la BIBLIOTECA. Dits Inventaris aniran firmats pel President de l'Institut d'Estudis Catalans, i per l'Inspector i el Director de la BIBLIOTECA.

b) Es considerarà protector de la BIBLIOTECA tota Corporació o particular que faci un donatiu d'importància : el seu nom podrà ésser inscrit en lloc d'honor en una de les sales. La llista de protectors constarà, en primer lloc, en els catàlegs impresos i en tota altra publicació de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA.

Préstec

XI. — a) El lector que, un cop obtinguda la targeta d'admissió segons lo disposat en l'article IX, vulgui fruir el dret d'emportar-se llibres a domicili, haurà d'abonar previament la suma de 20 pessetes, que li seran tornades en el moment de la devolució d'aquells.

b) No podran ésser objecte de préstec: 1) els llibres que formin part de la Biblioteca de mà i aquells que, a judici del Director, siguin més sovint demanats; 2) els fons que formin part de Seccions especials de la BIBLIOTECA; 3) els llibres que, no estant inclosos en les anteriors categories, no puguin, a judici del Director, ésser objecte de préstec.

c) El nombre de llibres que pot tenir el lector deixats en préstec no podran ex-

cedir de cinc. En circumstàncies excepcionals, aquest límit serà extensible o restringible segons criteri del Director.

d) El període de temps durant el qual podrà el lector retenir els llibres prestats serà de quinze dies, prorrogables per quinze més en cas de no haver-hi sol·licitants dels mateixos llibres.

e) En cas que'l detentor dels llibres prestats deixi de tornar-los el dia en que expira el termini per a llur devolució, serà oportunament avisat pel Director. Si, malgrat l'avís, deixa transcórrer cinc dies, després d'aquest, sense tornar els llibres, rebrà un segon avís i vindrà obligat a satisfer cinc pessetes de multa; i si encara, al cap de cinc dies més, no respon als dits avisos, serà sotmès a la pèrdua del depòsit. Si la no-devolució dels llibres s'allarga per espai de tot un mes a partir del primer avís, se'l farà responsable judicialment de la llur il·legal retenció. El lector admès al servei dels préstecs perdrà aquest dret: 1) quan en l'espai d'un any hagi rebut tres avisos primers de retorn; 2) quan, a judici del Director, hagi tornat els llibres en mal estat.

ADDENDA a l'article b). — Els fons compresos en les categories 2) i 3) podran, en circumstàncies excepcionalíssimes i previ acord de la Junta de Biblioteca, sortir d'aquesta voltats de tota mena de garanties.

Catàleg

XII. — El catàleg de la BIBLIOTECA serà complet, i es trobarà sempre al servei del públic. El Director de la BIBLIOTECA estarà encarregat de tenir-la sempre al corrent de tota adquisició, incorporant-s'hi per setmanes els llibres, els mapes i les estampes que hagin entrat i es trobin en estat d'esser servits al públic. Se portaran els catàlegs especials que's creguin útils.

REGLAMENT

1. La BIBLIOTECA serà oberta tots els dies feiners de cinc a vuit del vespre, exceptuades les diades de Sant Jordi, Dijous i Divendres Sants, els dilluns de Pasqua, i els dies 23 a 26 de desembre. Per procedir a la revisió i neteja dels depòsits, se tancarà també la darrera setmana de maig i la primera d'octubre.

2. Els concurrents a la BIBLIOTECA mostraran, a l'entrada, la targeta d'admissió, i han d'inscriure el número d'aquesta, així com els llurs nom i professió, en el registre obert a la porta.

3. Els llibres de la *Biblioteca de mà*, instal·lats en els armaris de la sala de lectura

estàn tots a la disposició del públic, qui podrà utilitzar-los sense cap altre formalitat, quedant el mateix llegidor encarregat de tornar-los al lloc corresponent o entregar-los a un dels bibliotecaris tant aviat com se n'hagi servit.

Un catàleg alfabètic i un altre de matèries, especials dels llibres instal·lats a la sala de lectura, es trobaràn a la disposició dels lectors.

4. Per a la consulta dels volums que no figurin a la Biblioteca de mà, serà precis omplir una butlleta de comanda, que s'entregarà, un cop firmada, a un dels bibliotecaris. El llegidor haurà d'annotar-hi també el número de la taula que hagi escollit, a la qual serà dut el llibre.

5. Els números de l'any corrent de les revistes i periòdics resten a la disposició del públic a l'armari destinat a l'efecte. Dels volums ja relligats d'aquestes series que no's trobin a la sala de lectura, serà precis fer-ne demanda per escrit.

Els lectors podran consultar un catàleg alfabètic de revistes.

6. En la sala del Catàleg, se podrà també consultar el general d'autors i de matèries de la BIBLIOTECA. Els llibres que formen part de la Biblioteca de mà, hi són distingits amb les inicials S. L., escrites al costat de la signatura.

7. Des de mitja hora abans de tancar-se la BIBLIOTECA no se servirà cap nova comanda de llibres, considerant-se, les que's facin, com a presentades per l'endemà.

8. No se serviràn, generalment, més de cinc llibres al plegat a un sol llegidor.

9. A qui ho indiqui, se li reservaran per al dia següent les obres demanades, que podrà consultar sense necessitat de fer nova butlleta de comanda. En aquest cas, se li prega que inclogui en el volum un paper amb el nom del lector i la data. Els llibres que dins l'espai de dos dies no fossin reclamats, seràn retirats i tornats al lloc corresponent.

10. Tot llegidor, un cop s'hagi servit d'un llibre que no pertanyi a la Biblioteca de mà, l'ha de retornar a l'encarregat de l'inspecció de la sala, el qual li retornarà cancel·lada la butlleta de comanda.

11. Queda prohibida l'entrada a la BIBLIOTECA (fòra de casos especials) amb llibres i paquets; els quals, així com els bastons i els paraigües, hauràn de deixar-se en el guarda-roba instal·lat a la porteria.

L'entrada amb carteres amb papers serà permesa; però a la sortida haurà de mostrar-se el llur contingut al custodi de la porta.

Disposicions transitories

Durant l'any 1914 queda en suspens l'article XI dels Estatuts referent al préstec de llibres a domicili.

A fi d'orientar-se, la Direcció de la BIBLIOTECA, sòbres les necessitats del públic, per fixar definitivament les obres que per la llur major consulta hagin de constituir la Biblioteca de mà, quedarà també provisionalment en suspens l'art. III del Reglament. Sols queda exclòs d'aquesta excepció l'armari d'enciclopedies i diccionaris generals.

INSTRUCCIONS ALS LECTORS

CATÀLEGS GENERALS

Per a la consulta de la BIBLIOTECA existeixen dos catàlegs (l'un per ordre alfabètic d'autors, i l'altre ordenat per materies), que estaràn a la disposició dels llegidors.

El *catàleg alfabètic* se troba copiat en cèdules relligades en forma de llibre, segons el sistema Staderini. Cada llibre hi és consignat segons el nom del seu autor. En el cas de pluralitat d'autors, l'obra s'ordena segons el nom del primer, i de l'altre, o de cada un dels altres, se'n fa cèdula de referencia. Igualment se fa referencia del traductor o de l'editor d'un text, i, en general, de tot nom propi de persona mencionat en el títol.

Obres publicades amb pseudònim, si aquest és conegut, han de cercar-se pel veritable nom de l'autor. Del pseudònim se'n fa referencia.

No s'ha seguit en el nostre catàleg el procediment de moltes biblioteques espanyoles d'obrir una secció d'*anònims*, que acaba per esdevenir impracticable a causa de les seves dimensions, sinó que'ls llibres l'autor dels quals no's menciona en el títol, s'alfabetitzen per la primera paraula d'aquest, tant si és un substantiu com un article. Tots els procediments que sòbres això es recomanen són igualment arbitraris, i ens hem decidit pel més simple. Tingui's emperò present que les antologies, crestomaties, registres i col·leccions diplomàtiques, reculls de contes i poesia popular, «corpus» d'inscripcions o monuments artístics de qualsevol classe, i altres llibres de caràcter semblant, dels quals no pot dir-se que tinguin autor en l'estricta sentit del mot, s'ordenen sota el nom de l'editor.

Les *revistes* i *publicacions periòdiques* se troben totes incloses en el catàleg alfabètic general, ordenades per la primera paraula del títol, prescindint del director o editor. Anuaris, actes de sessions i butlletins de societats savies, s'alfabetitzen seguint igual criteri, però es fa a més una referencia amb nom de la corporació editora.

Per facilitar la seva consulta, s'ha disposat un catàleg especial de les publicacions periòdiques.

Els números de l'any corrent de les revistes que's reben en la BIBLIOTECA, es troben

col·locats en uns mobles especials de la sala de lectura, a disposició dels llegidors, amb un registre alfabètic i per conceptes de les mateixes.

El *catàleg de matèries* està disposat, en mobles especials, en la mateixa sala de l'alfabètic. El procediment adoptat per a aquesta classificació és, en les línies generals, el de l'Institut Internacional de Bibliografia de Brussel·les.

Per a comoditat dels llegidors, se posen a continuació les rúbriques principals amb les corresponents signatures.

0. OBRES GENERALS. BIBLIOGRAFIA

- 01. Bibliografia
- 02. Biblioteconomia
- 03. Enciclopedies
- 04. Col·leccions
- 05. Revistes
- 06. Publicacions de Societats.
- 07. Periòdics
- 08. Poligrafies
- 09. Bibliofília

1. FILOSOFIA

- 11. Metafísica
- 13. Relació de l'ànima amb el cos
- 14. Sistemes filosòfics
- 15. Psicologia
- 16. Lògica
- 17. Moral

2. RELIGIÓ

- 21. Religió natural. Teologia racional
- 22. Cristianisme. Llibres sagrats
- 23. » Teologia dogmàtica
- 24. » Teologia pràctica, moral, mística i ascètica.
- 25. » Teologia pastoral
- 26. » Església
- 27. » Història de l'església i del cristianisme.
- 28. Esglésies i sectes cristianes
- 29. Religions no cristianes. Història de les religions.

3. CIÈNCIES SOCIALS I DRET

- 30. Sociologia en general
- 31. Estatística

- 32. Política
- 33. Economia política
- 34. Dret
- 35. Administració. Dret administratiu
- 36. Previsió, assistència pública
- 37. Ensenyança, educació
- 38. Comerç, transports, comunicacions
- 39. Folk-lore, costums, indumentària

4. FILOLOGIA

- 41. Llengües indoeuropees
- 42. Llatí
- 43. Llengües romàniques
- 44. » germàniques
- 45. » semítiques
- 46. » indogermàniques asiàtiques.
- 47. » eslaves
- 48. Grec
- 49. Altres llengües

5. CIÈNCIES PURES

- 51. Matemàtiques
- 52. Astronomia, geodesia, navegació
- 53. Física, mecànica racional
- 54. Química, mineralogia, cristal·lografia.
- 55. Geologia, meteorologia
- 56. Paleontologia
- 57. Antropologia, biologia
- 58. Botànica
- 59. Zoologia

6. CIÈNCIES APLICADES

- 61. Medicina
- 62. Enginyeria
- 63. Agricultura

- | | |
|--|---|
| 64. Economia domèstica | 8. LITERATURA |
| 65. Comerç, transport, medis de comunicació. | 81. Literatures indoeuropees |
| 66. Industries químiques | 82. • romàniques en general |
| 67. Manufactures | 84. • germàniques |
| 68. Professions i oficis | 85. Literatures semítiques |
| 69. Construcció | 87. • esclaves |
| | 88. Literatura grega |
| | 89. Altres literatures |
| 7. BELLES ARTS | 9. HISTORIA I GEOGRAFIA |
| 71. Arquitectura de jardins | 91. Geografia i viatges |
| 72. Arquitectura | 92. Biografia |
| 73. Escultura, numismàtica | 9(3) Historia antiga |
| 74. Dibuix i decoració | 9(4) Historia moderna. Europa |
| 75. Pintura | 9(5) • • Asia |
| 76. Gravat | 9(6) • • Àfrica |
| 77. Fotografia | 9(7) • • Amèrica del Nord |
| 78. Música | 9(8) • • Amèrica del Sud |
| 79. Jocs, sports | 9(9) • • Oceania. Regions polars. |

CATÀLEGS ESPÈCIALS

Totes les col·leccions que integren la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, d'impresos o manuscrits, s'han d'incloure en el catàleg general de la mateixa. Algunes d'elles, emperò, tindran també llur catàleg especial, per exemple els manuscrits, incunables i impresos gòtics, periòdics, impresos polítics referents a Catalunya, música i mapes, etc. Per altra banda, per la forma com han sigut incorporades en bloc a la BIBLIOTECA, hi ha col·leccions que no ha estat possible catalogar encara del tot, però de les quals se posseeixen inventaris parcials, que'l públic podrà utilitzar per a consultar-les, i que s'indiquen a continuació.

Col·lecció Bonsoms d'impresos polítics referents a Catalunya. La BIBLIOTECA té el compromís contret de continuar-la i publicar-ne un catàleg especial. Consta, en conjunt, de 4,630 títols. Els 2,360 primers s'han instal·lat en la BIBLIOTECA seguint l'ordre mateix del catàleg que'n publicà en Jaume Andreu¹. Dels demés se n'han fet còduls provisionals, dispostes cronològicament, amb el corresponent número correlatiu que serveix de signatura.

Per a la consulta de la *biblioteca musical*, formada amb la base que la Diputació Provincial comprà en 1892 a D. Joan Carreras Dagas, és suficient, de moment, el *Catàleg de la biblioteca musical de la Diputació de Barcelona* (Barcelona, 1908-1909; 2 vol.), que redactà el mestre Felip Pedrell.

Manuscrits. La BIBLIOTECA en posseeix, 342 a més de les quinze caixes que contenen els autògrafs de Mn. Cinto Verdaguer. El nucli principal de la col·lecció el formen els

1. *Catálogo de una colección de impresos (libros, folletos y hojas volantes) referentes a Cataluña, siglos XVI, XVII, XVIII, y XIX.* Barcelona, L'Avenç, 1902.

fons Aguiló i Papa Luna. Un breu inventari per ordre correlatiu d'entrada, permet consultar-los, mentre es forma llur catàleg detallat, que veurà la llum en aquestes mateixes planes.

Arxiu de la Reial Junta de Comerç de Barcelona. Des del dia 4 de febrer de 1913 es troba en depòsit en la nostra BIBLIOTECA una part considerable d'aquest arxiu, que va salvar-se de la trista dispersió de l'antic Arxiu de Llotja un cop extingit l'organisme que'l posseïa. Consta de dues parts : la primera conté 148 llibres i lligalls, entre ells 111 paquets d'expedients; l'altra 288 volums, entre'ls quals n'hi ha cinc (quatre d'ells escrits en pergamí) del segle xv, que procedeixen de l'antic Arxiu del Consulat de Mar de Barcelona.

D'aquesta interessant secció, se n'ha fet també un inventari provisional, que està a la disposició dels llegidors i investigadors.

Com se veu, la tasca de la catalogació, no és, ni de molt, finida. El nostre desig ha sigut, emperò, el posar en circulació, lo més aviat possible, els tresors que se'ns han donat a guardar; i amb aquest objecte, un cop al corrent l'incorporació al catàleg general de les obres modernes d'utilitatge i estudi que van incessantment adquirint-se, hem procurat facilitar, sempre que les circumstàncies ho han permès, la consulta dels demés fons de la BIBLIOTECA. Per altra part, un catàleg de materles és cosa que exigeix una continua elaboració i millora, àdhuc acceptant el caràcter aproximat de les adaptacions del conjunt orgànic de la ciència a una quadrícula feta *a priori*. Cada dia va fent-se camí en aquest sentit, i no creiem llunyà el dia en que la BIBLIOTECA DE CATALUNYA pugui presentar completa la serie de sos catàlegs generals i especials.

LLIBRE DE PROPOSTES D'ADQUISICIONS

Per a posar d'acord, en lo possible, les compres de llibres per part de la BIBLIOTECA amb les necessitats dels lectors, s'ha posat a la disposició d'aquests un llibre de propostes, on podran escriure-hi els llibres que desitgin. Periòdicament seràn marcades per la Direcció les obres que, per considerar-les d'utilitat més immediata, vagin essent adquirides.

**CATÀLEG DELS MANUSCRITS' de la Biblioteca
de Catalunya,** fet de JAUME MASSÓ TORRENTS i de JORDI RUBIÓ i
BALAGUER.

1

CRÒNICA D'EN BERNAT DESCLOT

Lletra de les darreríes del xiv.^a segle o de la primeria del xv.^e, escrit sobre 7 + cxvj folis de paper de 312 X 214 mm. La taula tenia vuit folis sens marcar, mancant-hi el primer; el text no acaba, restant enlaire part del capítol CXXX de les edicions; entremig manquen xlv-xxvj, lxxvij-lxxviii, cv-cvij i cxiii. Títols i cap-lletres vermelles; notes marginals. — Relligat modernament amb pell de llevant vermella; al llo *Bernat Desclot*.

Comença el text en vermelló:

(fol. 1) *En nom de nostro senyor Deus qui feu lo sel e la terra e la mar e tot quant es e de la verga molt humil madona sancta Maria mare del seu beneyt car fill nostre senyor Jhesu Christ.*

(En el negre amb A cap-lletra:) Assi comensa lo libre quen bernat descLOT dicta e scriui...

(Acaba fol. cxvi v.^o, amb els mots:) ...tro que aguessem pressa Tudella per grat o per forsa e que haguessem presses aquexes gents e mortes. Mas

* Comencem aquest Catàleg donant a cada manuscrit el mateix número d'ordre que porta en el Registre d'entrada i que respòn també a la seva situació; en conseqüència la xifra de guarisme que encapçala cada descripció és la propria cota o signatura de cada manuscrit, i senyala al mateix temps la data d'adquisició desprenent-se així del conjunt la creixença i l'importància d'aquest departament de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, i constituint-ne el seu desenrotllament històric.

En les descripcions hem usat el sistema més generalment seguit inclinant-nos envers la concisió sempre però que la precisió de cada unitat resti ben establerta. En benefici de la claredat hem generalitzat l'ús de la lletra cursiva pels títols i epígrafs, encara que no estiguin en vermelló en el text, perquè quan són de color ja ho fem constar.

Aquest manuscrit havent estat a Barcelona en possessió del Sr. Ramón Soriano, va ésser anys més tard adquirit a París per l'Institut d'Estudis Catalans en 20 de setembre de 1907.

Sense comptar-hi aquest se coneixen altres 15 manuscrits de la crònica d'en Desclot, que va publicar-se per J. B. Buchon a París en 1840 i a Orleans en 1875 i per en Coroleu en 1885. En Quadrado va publicar-ne alguns fragments en 1850. N'existeix una traducció castellana d'en Rafel Cervera impresa a Barcelona en 1616, compendiada i publicada a Madrid en 1793. N'hi ha una d'italiana feta i publicada per Filippo Moisè a Florença en 1844. — Vegi's J. Massó Torrents, *Historiografia de Catalunya en català*, Nova York-París, 1906 (*Revue hispanique*, v. XV), p. 46, i *Exposició d'un pla de publicació de les Cròniques catalanes*, Institut d'Estudis Catalans, 1912, p. 15 D; Jordi Rubió i Balaguer, *Algunes interpolacions en els mss. de la Crònica d'en Desclot*, Estudis Universitaris Catalans, 1912, pp. 1-12.

2

RECORD HISTORIAL D'EN GABRIEL TURELL

Escrit, probablement per mà de l'autor, en el darrer terç del xv.^a segle, essent datada l'obra en 1476, sobre 104 folis marcats modernament en llapiç els 94-103 recto, de paper i de 200 X 145 mm. — Relligat en pergamí flexible amb gafets i enganxat a unes cobertes en mitja pasta que duen al lloc *Turell | Cronica | del siglo XV*. Set folis de guardes al començament i set a la fi.

1 (foli 1, títol:) *Obra feta per en [Gabr]iel turell dela Ciutat | de Barcelona en lany de la natiuitat de | nostre Senyor deu Jesu christ Mil Quatre | cents Setanta e sis. La qual es appellada | Recort.*

(Acaba f. 93 v.^o) E com la present obra no sia ab aquell compliment que de tals actes recitar seria necessari per causa de mon poc entendre : Remet la correccio e millor dir als Legidors. Car lo Saber ames no ha abastat per que es degut restar scusable. | .Finis.

2 (f. 103 v.^o, a dues columnes) *Cobles de la panadera.*

Lo menys cap dela moneda

Són 17 cobles de 8 versos acabant cadescuna amb la represa *La panadera*. Acaba al foli 104^a.

que fareu Ciutada sençera
La pan. | Finis.

Aquest manuscrit va adquirir-se a París en setembre de 1907 provinent de Barcelona, on, seguint-lo, s'havia publicat en 1894. Vegi's *Historiografia*, p. 112 i *Exposició d'un pla*, 4 m A.

3

CANÇONER DE VIDES DE SANTS

Escrit a les darreries del xv.^a segle sobre 91 folis de paper marcats modernament amb llapiç, de 194 X 130 mm. Correccions. Al foli 1, sota'l títol del primer goig, hi a escrit l'ex-libris *De la Libreria Mayanciana*. — Relligat en vedell groguenc per en Pere Salvà amb la seva marca al pla que'l descriu en el seu *Catálogo* n.º 541; al llom el mateix títol donat per en Salvà, *Cobles | a diversos | Sants*.

- 1 (foli 1) *Cobles fetes en laor de senta Maria egipciaqua.*
Reuerent egipciaqua
Una cobla de 4 versos, 11 de 8, tornada de 4 i oració de 12.
- 2 (f. 4) *Cobles fetes en laor de la gloriosa verge maria intitulada de montserrat.*
Puix que mare tan honrada
Una cobla de 4 versos, 15 de 8, tornada de 4 i oració de 12.
- 3 (f. 8 v.º) *Cobles fetes en laor del confessor e bisbe Sent Marti. Jhs. Xps.*
Puix sou sacerdot y bisbe tan digne
11 cobles de 10 versos, oració de 10 i tornada de 5.
- 4 (f. 13) *Cobles fetes en laor del glorios sent Johan euangeliste.*
Sent johan euangeliste
Una cobla de 4 versos, 16 de 8, tornada de 4 i oració de 12.
- 5 (f. 17) *Cobles fetes en laor del beneyt sent Gil.*
Puix de tanta reuerencia
Una cobla de 4 versos, 19 cobles de 8, tornada de 4 i oració de 12.
- 6 (f. 22) *Cobles fetes en laor del glorios apostol sent Jaume.*
Apostol molt sant de gran sapiencia
12 cobles de 8 versos i oració de 12.
- 7 (f. 25 v.º) *Cobles fetes en laor del glorios Sent agosti.*
Ornat sou de virtuts tantes
Una cobla de 4 versos, 15 de 8, tornada de 4 i oració de 12.
- 8 (f. 29 v.º) *La salue regina ordenada en cobles.*
Puix per vos verge maria
11 cobles de 4 versos, i tornada també de 4.
- 9 (f. 31) *Cobles fetes en laor del glorios sent berthomeu.*
Antorcha de fe apostol benigne
11 cobles de 10 versos i oració de 12.

- 10 (f. 35) *Cobles fetes en laor del glorios sent thomas apostol.*
 Puix vostra virtut lo mon tot esmalta
 11 cobles de 10 versos i oració de 12.
- 11 (f. 39) *Cobles fetes en laor del glorios apostol sent Andreu.*
 Puix vostra virtut a tots nos conuida
 11 cobles de 10 versos i oració de 12.
- 12 (f. 43) *Cobles fetes en laor del glorios protomartir sent Esteue.*
 O ver prothomartir de molta constancia
 12 cobles de 10 versos i oració de 12.
- 13 (f. 47) *Cobles fetes en laor del glorios martir sent ypolit.*
 Puix veig sou dotat de gracia tanta
 Una cobla de 4 versos, 11 cobles de 8 i oració de 12.
- 14 (f. 50) *Cobles fetes en laor del glorios sent vicent martir.*
 Martir molt sant fortissim y admirable
 15 cobles de 8 versos i oració de 12.
- 15 (f. 54) *Cobles fetes en laor del glorios sent ffrances.*
 Puix entrels sants sou vos de valor tanta
 14 cobles de 8 versos i oració de 12.
- 16 (f. 58) *Cobles fetes en laor del glorios confessor sent domingo.*
 Puix sou sant tan venerable
 Una cobla de 4 versos, 18 de 8, tornada de 4 i oració de 12.
- 17 (f. 63) *Cobles fetes en laor del glorios sent breç.*
 De tantes virtuts portau vestidura
 Una cobla de 4 versos, 12 de 8 i oració de 12.
- 18 (f. 66) *Cobles fetes en laor del glorios arquebisbe sent thomas de canturberi.*
 O sant excellent thomas canturberi
 Una cobla de 4 versos, 12 de 8 i oració de 12.
- 19 (f. 69) *Cobles fetes en laor dels gloriosos apostols sent felip e sent jacme.*
 Apostols insignes de gran reuerencia
 11 cobles de 8 versos i oració de 12.
- 20 (f. 72) *Cobles fetes en laor del glorios sent march euangeliste.*
 Puix vostra valor tan gran es y tanta
 12 cobles de 8 i oració de 12.
- 21 (f. 75) *Cobles fetes en laor dels gloriosos Sent Simo y sent judes apostols les quals son estades ja fetes en laor de sent felix y sent jacme.*
 Apostols beneyts Simo y sent judes
 11 cobles de 8 versos i oració de 12.

22 (f. 78) *Cobles fetes en laor del glorios sent luch euangeliste.*

Puix sou lum dela fe nostra

Una cobla de 4 versos, 12 de 8, tornada de 4 i oració de 12.

23 (f. 81) *Cobles fetes en laor dela beneyta senta marta.*

Puix seruis ab amor tanta

Una cobla de 4 versos, 17 de 8, tornada de 4 i oració de 12.

24 (f. 85) *Cobles fetes en laor del glorios sen thomas de agui.*

Puix tant clarament se mostra

Una cobla de 4 versos, 18 de 8, tornada de 4 i oració de 12.

25 (f. 89) *Cobles fetes en laor del glorios bisbe sent basili.*

Loar vull la vida de vos sent basili

Una cobla de 4 versos, 13 de 8 i oració de 12.

A la biblioteca d'en Mayans i Siscar hi havia, a més del present llibre que va anar a mans d'en Salvà, un segon volum relligat en pergamí duent al lloc el retol fet a mà *Poesias Valencia T. II*, del mateix autor i escriptura, que dona lloc a pensar que'l nostre duia el mateix retol i *T. I.* abans de donar-li en Salvà la seva típica relligadura. Tots dos han estat esplèndidament publicats per la Societat Catalana de Bibliòfils en 1912; el present per cura d'en R. Foulché-Delbosc, i el que no va moure's de Valencia per en J. Massó Torrents sota'l títol *Cançoner sagrat de vides de Sants*. — Aquest manuscrit, al desfer-se la biblioteca Salvà, va esser adquirit pel llibreter Quaritch, de Londres, i, després de passar a diversos posseïdors, va esser comprat a París, ingressant en la BIBLIOTECA DE CATALUNYA en setembre de 1907.

4

CRÒNICA D'EN RAMÓN MUNTANER

Acabat d'escriure en l'any 1353 sobre 255 folis de paper de 284 × 212 mm. Es tot a dues columnes amb cap-lletres vermelles i blaves alternades i títols vermells; 72 espais de mitja plana destinats a il·lustracions que no varen executar-se. El manuscrit havia contingut la crònica d'en Desclot abans de la d'en Muntaner, tot amb foliació correlativa; ara va del foli cccvij al dlxij que és el darrer. Emprèn en Muntaner a mitjàn capítol CXLVI de les edicions. — Relligadura típica dels llibres que llegà a Poblet Don Pedro de Aragón : pell roja amb les armes i el nom als plans, tall daurat, i al lloc *Historia | de los rey | es de Ara | gon*. En la primera guarda notes a propòsit del llibre i la cota que tenia a Poblet.

(Fol. cccvij, primer) vallas En terra mas ell tot tot sol e que ale galea no lexa en nuyll hom acostar...

(f. dlxij recto^b, darrer) ... ab salut an son Regna E que gouernt ab drete ab sayoria e ab pau e ab concordia ab tota crastiandat Amen.

Aquest libra feu an muntaner e an clot E aye del libra den clot antro ala mort del bon Rey an p. darago lo qual conques lo Regna de ciçilia e molts daltres bons fets que açi hoyirats E laltre quis saguex es sagon an muntaner an que parla de molts altres bons fets que an fet los altres Reys qui primes uengueren e puys apres la mort del Rey an p. darago.

Aquest libra se acaba an layn que hom comta dela nauitat de nostro senyor uer deus del ayn de McccLij disapte a xx del mes de iuyol.

Varen utilitzar aquest mateix ms. quan se trobava en una llibreria particular els Srs. Sanpere i Miquel, *Revista de Ciencias históricas*, t. II (1880), p. 78; i Milà i Fontanals, *Revue des langues romanes*, t. XIX (1881), pp. 5-12.

De la crònica d'en Muntaner se n'han publicat les edicions següents : Valencia, Mey, 1558; Barcelona, Cortey, 1562; Stuttgart, Lanz, 1844; Barcelona, Bofarull, 1860; i Barcelona, Coroleu, 1886. Les traduccions són aquestes : al castellà : Manuscrit de Miquel Moner (Escorial, J-iii-25) 1593?; Bofarull, Barcelona 1860; al francès : Buchon, París, 1827, 2.^a ed. 1840, 3.^a ed. Orleans, 1875; a l'alemany : Lanz, Leipzig, 1842; a l'italià : Moisè, Firenze, 1844.

Per detalls vegi's J. Massó Torrents, *Historiografia*, pp. 51-62; i *Exposició d'un pla*, 3 c D.

Adquirit per l'Institut d'Estudis Catalans en 11 d'abril de 1908.

5

TRACTATUS SEPTIFORMIS DE MORALITATIBUS RERUM

Lletra d'últims del xiii.^a segle; paper, VII + 197 ff. (169 × 133 mms.) Els 7 ff. primers, sens marcar, contenen el pròleg i les taules. La foliació del text s'interromp al f. 190. El f. 16 és repetit en la numeració. El primer és blanc al dors. Títols vermells. Relligat modernament com el n.º 4. Al lloç *De electione sententiarum*. Al fol. davanter de guarda, de lletra moderna : *Tractatus septiformis de moralitatibus rerum*. Més avall unes signatures de col·locació, i amb lletra del segle xviii.^a, però tatxat : *De Proprietatibus rerum*.

Al fol. I, unes receptes que ocupen mitja plana. Els primers mots no's llegeixen. Després segueix:

... probare contra guttam et dolorem...

Més avall, en lletra del segle xv.^a, el nom d'un posseïdor : *Ja boccamaja*.

Comença el pròleg en vermelló:

I (fol. I v.º) *Incipit tractatus septiformis de moralitatibus rerum silicet Corporum celestium. Elementorum. Animalum. Auium. piscium. arborum sine pla[ntarum] et herbarum et lapidum preciosorum.*

(En negre:) *Quoniam sicut scribitur Sapientie 13 vani sunt omnes homines in quibus non subest scientia [Dei et de] hiis que videntur bona non potuerunt eum intelligere qui est. oportet volentem...*

(Acaba el pròleg a mitja plana:) ...principium. Explicit prologus.
 (f. II, a dues columnes:) Incipit tabula generalis de septem in universo.
 (f. V^b) Explicit tabula.
 (f. V v.^o, vermell:) Incipit tabula per distinctiones. (Acaba al f. VII v.^o)
 (f. 1, comença en negre:) Celum enpyreum locus et regio angelorum et beatorum...
 (f. 17 v.^o) Incipit tractatus de elementis et primo de igne.
 (f. 36 v.^o) Explicit tractatus de elementis. ¶ Incipit tractatus de avibus et earum moralitatibus.
 (f. 45 v.^o) Incipit tractatus de piscibus et eorum moralitatibus.
 (f. 67 v.^o) Incipit tractatus de animalibus et eorum moralitatibus.
 (f. 97) Incipit tractatus de arboribus et eorum moralitatibus.
 (f. 127 v.^o) Incipit tractatus de mineralibus et lapidibus pretiosis et eorum moralitatibus.
 (Acaba al f. 143 v.^o;) per infinita secula seculorum amen. amen. amen.
 Explicit liber siue tractatus septiformis de moralitatibus rerum, scilicet corporum celestium. Elementorum. Animalum. Avium. Piscium. arborum sive plantarum et herbarum et lapidum pretiosorum.

Al fol. 144 comença a dues columnes una taula de les pedres precioses:

Sciendum est quod hii sunt lapides pretiosi...

acaba a la segona col. :

Si cui autem sano viro, Astrologo, phisico, philosopho, theologo vel quacumque facultate perito in opere prefato aliud fuerit visum adendum, minuendum aut etiam corrigendum, vel declarandum, obsecro ego pauperculus compilator operis ut adat, minuat, corrigat et declaret, sine preindicio quod hic scripxi, ad saniorum virorum emendationem et correccionem votivam.

f. 144 v.^o, blanc. Amb tot i haver sigut gratada modernament, se pot endevinar escrita dues vegades l'invocació:

Ave Maria gratia plena Dominus tecum...

2 (f. 145) *De ventis*.

Ventus secundum Beda nihil aliud est nisi aer motus...

Segueixen unes notes tretes del llibre *De naturis rerum*, del venerable Beda, que és citat continuament. Acaben al f. 148 amb la rúbrica *De luna*.

Al f. 148 v.^o, unes taules alfabètiques generals de materies, que terminen al f. 197 v.^o amb la rúbrica : Trahit nos xpe ad se.

Aquest tractat *de moralitatibus rerum*, el considera anònim LITTLE, *Initia operum latinorum quae seculis XIII, XIV, XV attribuuntur*. Manchester, 1904.

Adquisició de l'Institut per a la BIBLIOTECA en abril de 1908.

6

CRÒNIQUES DE MESTRE RODERIC DE TOLÈDOL
PETRARCA, LETRA DE REIALS COSTUMES

Escrit a l'últim terç del xv.^a segle sobre lxi folis de paper marcats actualment amb llapiç, de 187 X 133 mm. Títols, la majoria dels quals no s'escrigueren, i cap-lletres en vermelló.

1 (f. 1) *Aquesta obra es stada treta deles cronicas del Mestre Rodrigo Archabisbe de Toledo en les quals es breument atrobat lo estament de Spanya del començament del mon tro al die present e quals princeps la han posseida.*

Com entre les altres partides e prouincies del mon sia Spanya en Nobleyda de moltes Riqueses...

(f. xlix, acaba:) ... E lo demont dit Infant Enrich hac per muller la Infanta dona Caterina filla del Rey don Anrich de Castella e germana dela Reyna Dona Maria Reyna Darago.

Se tracta d'una nova versió d'algún compendi i extracte dels sis primers llibres de *De rebus Hispania*, de l'arquebisbe de Tolèdol, Roderic Ximenes de Rada, continuat per un anònim autor fins al rei Alfons IV de Barcelona (V d'Aragó). Vegi's *Historiografia*, p. 110.

2 (f. XLIX v.^o) *Letra de Reyais custumes tremesa per misser ffrancesch petrarcha a mossen nicholau adzerol Seneschal del Regna de Napolls per lo Rey fill del Princep de Tarranto e marit Segon dela Reyna Joana. Apres quell dit Rey e Reyna perseguits per sos Varons hagueren a dereclir Napolls he fugir en prohençe. E puy Victoriosament tornaren en Napolls e cobraren son regna lo qual en lo cas que feu la dita letra Possehien en paciffica pau apres lagueren recobrat.*

En alguns folis la tinta corrou el paper i en el darrer, que és el lxii, s'han suplert amb lletra moderna les ratlles que semblaven perdudes en el text. — Publicat per Ernest Moliné i Brasés, *La «Letra de Reyais Costums» del Petrarca*, en l'*Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, I, 1907, pp. 345-351; vegi's també Adició del mateix Sr. Moliné en l'*Anuari* de 1908, p. 619.

Adquisició de l'Institut d'Estudis Catalans per a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA en abril de 1908.

(Seguirà.)

CRÒNICA

BIBLIOTECA PÚBLICA ARÚS

Posseeix actualment uns 31,000 volums. En lo que va d'any, ha rebut, entre altres donatius importants, una col·lecció de 16,430 volums, ofrena de la senyora Viuda de Vallès i Ribot.

L'estat de lectors i llibres servits durant els quatre primers mesos de 1914, és el següent:

	<u>Lectors</u>	<u>Llibres servits</u>
Janer.	665	875
Febrer.	705	869
Març.	742	841
Abril.	798	958

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

MANUSCRITS

El 31 de desembre de 1913 comptava la BIBLIOTECA amb 292 manuscrits. Durant els quatre mesos transcorreguts de l'any 1914, s'ha registrat l'entrada dels 51 codis següents:

DONATIUS

De l'Excma. Diputació Provincial de Barcelona:
VILA LLETJÓS. Exposición peninsular en Oporto. Memoria. 1861.
Melanie. Eine Erzählung aus dem Tagebuche zweier Freunde (1858).
Del Sr. G. M. de Brocà:
FINESTRES. Sylloge inscriptionum romanorum. S. XVIII.
Del Sr. L. M. Faraudo:
Curs de Anathomia... recopilat de diferents autors (1732).

COMPRES

El dia 28 d'abril s'adquirí el tercer lot dels manuscrits dits del Papa Luna, per formar-ne ells la part més important. Els codis ingressats per tal concepte són els 45 següents:
SÉNECA. Les Tragedies en català. Incomplet. S. xv.
ARISTÒTIL. Etiques en català. CICERÓ. Paradoxes, id. S. xv.
ARISTÒTIL. Rethorica (llatí). S. xv.
BOCCACI. Corbaccio (italià). S. xv, en pergamí.

Regla de St. Benet. S. xiv.
 EXIMENIÇ. Vida de J. C. (incompleta).
 EXIMENIÇ. Saltiri (trad. G. Fontana).
 MESTRE, Bernat. Llibre del Blasó, català.
 Amb escuts dibuixats als s. xv i xvi.
 BLANCH, F. Tractat de la noblesa de Catalunya (original català i traduccions castellana i italiana). S. xv-xvii.
 ESCALANTE, J. Nobiliario de Valencia. S. xviii.
 LOAYSA, A. de. Linages de Catalunya. S. xviii.
 FEBRER, J. Trobes; amb notícies dels nobles pel P. Teixidor. Copia den Vives Siscar. S. xviii.
 DESCLOT, B. Cronica. S. xvii.
 JAUME I. Crònica (trad. castellana). S. xviii.
 Quatre volums miscelanis en llatí i català (S. xiv-xvii).
 BLANCH. Archiepiscopologi de Tarragona. S. xvii.
 Descripció dels llocs tan Reals com de Barons de Catalunya. S. xviii.
 Regla de la orden de Santiago de la Espada. 1529 (pergamí).
 Llibre de costums de la vall de Hebron. S. xviii.
 Tabla de los libros de la Biblioteca de la casa Rocafiguera (1791).
 Rubrica dels orts del departament de les aygues del regar. Benifaça. S. xvi.
 Capítols dels teixidors de Valencia (pergamí) S. xvi.
 Libre per al ofici dels velers de Valencia (pergamí). S. xvi.
 Ordinacions de la confraria de Santa Coloma (pergamí) S. xv.
 Llibre del Col·legi dels Argenters de Gi-

rona, amb proves de passantia. S. xvii.
 Missal de la iglesia de S. Eudal de Ripoll, pel notari Guiteras. 1565 (pergamí).
 SAURINA. Historia de Taradell. S. xix.
 Petit recull d'obres en vers castellà. S. xviii.
 Llibre de Gamaliel. Destrucció de Jerusalem. S. xviii.
 Lo coronament de David. Comedia en vers rossellonès. S. xviii.
 Miscelanea començant per un dietari castellà del s. xvi.
 DUBUSSY : Histoire du paganisme Indien. 3 vols. amb més de 200 dibuixos colorits. S. xviii.
 Capbreu de les rendes de Montalegre. 2 vols. S. xviii.
 Inventari de les rendes de l'iglesia de Sanpedor. S. xviii.
 Inventari de les rendes dels caputxins de Tarragona. S. xvii.
 Rendes de l'hospital de St. Gugat del Vallès. S. xvii.
 Llibre de la Seca de Mallorca. S. xvii.
 Liber determinationum Sicchae Maioricae. S. xvii.
 Llibre dels drets del ofici dels carnicers de Mallorca. S. xvii.
 Tratado de astronomia. S. xvii.
 Arbre genealògic dels Folch de Cardona. S. xvii.
 CARESMAR : Geografia de Catalunya.

En el mateix mes d'abril, gracies a un generós oferiment del Prof. H. Suchier, de Halle a. S., va poder adquirir l'Institut el ms. del Llibre dels Angels de l'EXIMENIÇ, que aquell posseïa. Va datat en 1418 i l'encapçala una curiosa miniatura.

IMPRESOS

Entrades. — A l'acabar el mes d'abril d'aquest any, el número d'obres ingressades a la BIBLIOTECA, pujava, segons l'inventari, a 24,994.

El creixement ha sigut, doncs, en aquests quatre mesos, de 1,014 obres, amb un total de 1,701 volums, que's distribueixen en la forma següent:

	Obres	Volums
Donatius	489	648
Canvis	59	165
Compra	466	888
	<u>1,014</u>	<u>1,701</u>

Donatius. — Molts dels donatius que reb la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, són fets en forma anònima, o bé per persones que desitgen se reservi el seu nom. La llista que donem a continuació no és doncs completa.

Abadal i Vinyals, R. d', 1. — Alegret, 1. — Alòs de Dou, R. d', 1. — Babra, Salvador, 2. — Blanc Benet, J., 6. — Castellà, Comtessa del, 1. — Clascar, Mn. F., 1. — Croce, B., 1. — Faraudo, Ll., 1. — Labra, R. M. de, 1. — López-Picó, J. M., 1. — Mañas Ribas, J., 1. — Millet, Ll., 1. — Miret i Sans, J., 10. — Moliné Brasés, E., 1. — Montoliu, M. de, 1. — Morera Galicia, M., 1. — Neotipia, 1. — Pou Martí P., 1. — Retana, W. E., 53. — Roig Puñet, J., 269. — Rubió i Lluch, A., 2. — Rucabado, R., 1. — Serra Pagès, R., 3. — Soler, 2.

Principals adquisicions. — En l'impossibilitat de detallar una per una totes les obres entrades a la BIBLIOTECA, donem una tria de les més importants, classificades per matèries. No s'inclouen en aquesta llista els volums corrents de les revistes o publicacions semblants que's reben periòdicament en la BIBLIOTECA.

COL·LECCIONS. OBRES GENERALS

Annales du Musée Guimet : Bibliothèque d'Études. — Paris. E. Leroux. Vols. XXIII-XXV.
Annales du Musée Guimet : Bibliothèque de Vulgarisation. — Paris. E. Leroux. Vols. XXI-XXXV.

CABROL, F., H. LECLERCQ : Dictionnaire d'Archéologie Chrétienne et de Liturgie. — Paris. Ed. L. Letouzey. 3 vols.

ROBESPIERRE, M. : Oeuvres complètes de Maximilien Robespierre. — Paris. Ernest Leroux. 1 partie. 2 vols.

Scriptorum classicorum Bibliotheca Oxoniensis. Oxonii. Etypographeo clarendoniano. 34 vols. (Xenophontis opera omnia 3 vols. — Theophrasti Characteres. — Thucydidis opera. 2 vols. — Platonis opera. 6 vols. — Homeri opera. 5 vols. — Herodoti historiae. 2 vols. — Libellus de sublimitate Dyonisio Longino adscriptus. — Hyperidis orationes. — Aristotelis Ethica Nicomachea. — Aristotelis; De Arte Poetica. — Bucolici graeci. — Euripidis fabulae. 3 vols. — Aristophanis comediae. 2 vols. — Aeschylis tragediae. — Demosthenis orationes. 2 vols. — Apollonii Rhodii Argonautica.

— M. Antoninus ad se ipsum. — Hellenica Oxyrhynchia).

Bibliotheca Scriptorum graecorum et romanorum Teubneriana. Lipsiae In aedibus B. G. Teubneri. 91 vols. (Archimedis opera omnia. 2 vols. — Aristotelis Politica. — Athenaei Naucratis Dipnosophistarum Libri XV. 3 vols. — Autolyce De sphaera quae movetur. — Babrii Fabulae aesopeae. — Cassiani Bassi de Re Rustica Eclogae. — Claudii Aelianii de animalium natura libri XVII. 2 vols. — Cleomedis de motu circulari corporum caelestium libri duo. — Didymi de Demosthene Commenta. — Dionis Cassii Cocceiani Historia romana. 2 vols. — Diophanti Alexandrini Opera omnia 2 vols. — Epistulae privatae graecae. — Euclidis Opera omnia. 8 vols. — Eudociae Augustae Violarium. — Eusebii Caesariensis Opera. 4 vols. — Galeni Pergameni Scripta minora, 3 vols. — Georgii Cyprii Descriptio orbis romani. — Heronis Alexandrini Opera quae supersunt omnia. 5 vols. — Hephaestionis Eucheridion. — Hesychii Milesii de Viris illustribus librum. — Hierocli Synerdemus. — Hippocratis opera. 2 vols. — Hipparchi in Arati et Eudoxi Phaenomena. — Libanii opera. 8 vols. — Lycopronis

Alexandra. — Joannis Lydi de Magistratibus Populi romani. — Joannis Laurentii Lydi Liber de mensibus. — Joannis Laurentii Lydi Liber de Ostentis. — Menandrea. — Metrologicorum scriptorum reliquiae. 2 vols. — Musici scriptores graeci. 2 vols. — Maximi Tyrii Philosophumena. — C. Musonii Rufi reliquiae. — Nicomachi Geraseni Pythagorei Introductiones Arithmeticae. — Nonni Panopolitani Dionysiaca. 2 vols. — Philodem *περι οικονομίας*. — Philodemi *περι των καθ' Ομηρον*. — Philodemi volumina rhetorica. 3 vols. — Philodemi *περι κακίων*. — Philodemi de ira liber. — Philodemi de Musica. — Joannes Philoponus de aeternitate mundi. — Polemonis Declamationes. — Polyaeni Strategematon Libri octo. — Rerum naturalium scriptores graeci minores. — Scriptores physiognomonici graeci et latini. 2 vols. — Sereni Antinoensis opuscula. — Theonis Smyrnaei Expositio rerum mathematicarum. — Scriptores sacri et profani. — Joannis Zonarae Epitome historiarum. 6 vols.)

BIBLIOGRAFÍA

Bibliographie des Bibliotheks und Buchwesens. Bearbeitet von Adalbert Hortschausky: Erster Jahrgang: 1904. — Leipzig, Harrassowitz. 1905. (XXIX Beiheft zum Zentralblatt für Bibliothekswesen).

BUDAU, Comte E. de: *Bibliographie des Ex-libris.* Seconde édition revue et augmentée. Avec 34 reproductions d'ex-libris. — Leipzig, Hiersemann, 1906.

BURGER, K.: *Die Drucker und Verleger in Spanien und Portugal von 1501-1536.* Mit chronologischen Folge ihrer Druck und Verlagswerke; zugleich ein Register zu Panzer's Annalen. — Leipzig, Karl W. Hiersemann, 1913.

DELISLE, L.: *Mélanges de Paléographie et de Bibliographie* — Paris, Champion, 1880.

GUTIÉRREZ DEL CAÑO, M.: *Catálogo de los manuscritos existentes en la Biblioteca Universitaria de Valencia.* Prólogo del Excmo. Sr. D. Francisco Rodríguez Marín. — Valencia, Librería Muragat, 1914. 3 vols.

HAIN, L.: *Repertorium Bibliographicum.* Stuttgart. 1826-1831. 2 vols.

HERBERT, J. A.: *Illuminated Manuscripts.* The

Connaisseurs Library. — London, Methuen and Co. Ltd.

KROEGER, A. B.: *Guide to the study and use of reference books.* — Chicago, American Library Association, 1908.

LASTEYRIE, R.: *Bibliographie générale des travaux historiques et archéologiques publiés par les Sociétés Savantes de la France.* — Paris, Imprimerie Nationale, 1888. 5 vols.

MIOLA, N.: *Notizie di manoscritti neolatini.* Parte prima. Mss. Francesi, Provenzali, Spagnuoli, Catalani e Portoghesi della Biblioteca Nazionale di Napoli. — Napoli, Furchhelen, 1895.

MOREL-FATIO, A.: *Catalogue des Manuscrits Espagnols et des Manuscrits Portugais de la Bibl. Nat. de Paris.* — Paris, Imprimerie Nationale, 1892.

RETANA, W. E.: *Bibliografía de Mindanao (Epítome)* por W. E. Retana. — Madrid, Minuesa, 1894.

— *Catálogo abreviado de la Biblioteca filipina de W. E. Retana.* — Madrid, 1898.

SÁNCHEZ, J. M.: *Impresores y libros impresos en Aragón en el siglo XVI.* — Madrid, Imprenta Alemana, 1908.

FILOSOFÍA

ARISTÓTEL. *Ethique a Nicomaque.* — Livre II. — Paris, Alcan, 1910.

— *La Poétique d'Aristote.* — Lille, Le-Blot Frères, 1899.

BARUZI, J.: *Leibniz et l'organisation religieuse de la Terre.* — Paris, Alcan, 1907.

BERKELEY, G.: *Siris.* — Leipzig, F. Meiner, 1913.

BROCHARD, V.: *Les Sceptiques grecs.* — Paris, Alcan, 1887.

BRUNSCHVIG, L.: *Spinoza.* — Paris, Alcan, 1906.

COUTURAT, Louis: *Opuscles et fragments inédits de Leibniz.* — Paris, Alcan, 1903.

ERASME DE ROTTERDAM: *Stultitiae Laus.* Des. Erasmi Rot. Declamatio. — Recognovit et adnotavit J. B. Kan. — La Haya, Nijhof, 1898.

FAVRE, Mme. J.: *La Morale d'Aristote.* — Paris, Alcan, 1889.

FOUILLÉE, A.: *La Philosophie de Socrate.* — Paris, Ladrangé, 1874. 2 vols.

GUYAU, M.: *La Morale d'Epicure et ses rapports avec les doctrines contemporaines.* — Paris, Alcan, 1910.

- HEGEL, W. F. : *Esthétique*. — Paris, Germer-Baillière, 1875. 2 vols.
- *La Poétique*. — Paris, Ladrangé, 1855. 2 vols.
- *Philosophie de l'Esprit*. — Paris, Germer-Baillière, 1867-1870. 2 vols.
- *Philosophie de la nature*. — Paris, Ladrangé, 1863-1865. 3 vols.
- *Philosophie de la religion*. — Paris, Germer-Baillière, 1876-1878. 2 vols.
- KANT, E. : *Critique de la Raison pratique*. — Paris, Alcan, 1913.
- KEICHER, O. : *R. Lullus und seine Stellung zur Arabischen Philosophie. Mit eine Anhang enthaltend die zum ersten Male veröffentlichte Declaratio Raymundi per modum dialogi edita*. — Münster, Aschendorffsche Buchhandlung, 1909.
- LEIBNITZ, G. G. : *Oeuvres Philosophiques de Leibnitz. Avec une introduction et notes par Paul Janet*. — Paris, Alcan, 1900. 2 vols.
- LULL, R. : *Ars brevis. Jam Argentorati impressa, anno Christi 1617. Palmae anno 1669, et demum Palmae 1744. cum libris de Correlativis, De Venatione Medii, De Conversione Medii, De Substantia, & Accidente, & De Demonstratione per Aequiparantiam*. — Palmae Balearium, Capó.
- *Ars inventiva*. — Valencia, 1515. (Gòtic.)
- *Libellus de Fine in quo traditur modus & doctrina, quo possunt omnes infideles ad Fidel Catholicae veritatem breviter reduci, & Terra Sancta, e manibus infidelium recuperari. Nunc de novo correctus, & notis marginalibus, ac indice ornatus*. — Palmae Balearium, Moya, 1665.
- *Liber de Ascensu, et descensu intellectus, Valentiae impressus anno 1512*. — Palmae, Cerdà, Antich & Amorós, 1744.
- *Liber magnus contemplationis in Deum juxta Moguntinam Editionem in folio anni 1740, in varios tomos distributus. Palmae Majoricarum*. — Capó & Amorós, 1746. 16 vols.
- *Liber proverbiorum. In tres partes divisus (pars I), scilicet in Proverbia de Deo, & de Naturalibus & de Moralibus*. — Palmae, Capó, 1735.
- *Liber Proverbiorum. Pars secunda, jam Barcinonae impressa, et Venetiis cum aliis duabus, ut videre est in prima parte; & nunc demum ab aliquibus devotis in meliori forma Majoricae*. — Palmae, Capó, 1738.
- *Libro de la Concepción Virginal*. Por el qual se manifiesta por razones necesarias que la Virgen purissima Madre de Dios fue concebida sin alguna mancha de pecado original. Compuesto por el Ilum. Maestro B. Raymundo Lullo. Traducido en Español por el Teniente de Maestro de Campo general D. Alonzo de Zepeda, I juntamente un discurso docto y elegante sobre esta misma materia. — Bruselas, Vivien, 1664.
- *Libro del Ascenso y Descenso del entendimiento*. Compuesto por el Iluminado Doctor y Martyr de Jesu-Christo el Beato Raymundo Lull Mallorquin de la Tercera Orden del S. P. S. Francisco. Impresso antes en Valencia en el año 1512, y en Palma del Reyno de Mallorca en el de 1744, y ahora nuevamente traducido del Latin en Castellano por un Devoto en el de 1753. — En Mallorca, viuda Frau.
- *Logica Nova jam Valentiae impressa Anno 1512. Et nunc Palmae cum libris Logica Parva, de Quinque Praedicabilibus, & decem Predicamentis et de Natura*. — Palmae Balear, Cerdà, Antich & Amorós, 1744.
- *Beati Raymundi Lulli Doctoris Illuminati et Martyris Opera*. — Maguntiae, Häffner. II, IV, V, VI, vols.
- *Opera Medica continens quatuor libros*. — Majoricae, Capó, 1752.
- *Opera Parva*. — Palma, Capó, 1746. Vols. I, IV, V.
- *Praecursor Introductoriae in Algebram Speciosam Universalem vel Artem Magnam Universalem Sciendi & Demonstrandi B. Raymundi Lulli, Doctoris Illum. & Martyris...* — Moguntiae, Häffner, 1723.
- LYON, G. : *La Philosophie de Hobbes*. — Paris, Alcan, 1893.
- MARC-AURELI : *Les pensées de Marc-Aurèle*. — Paris, Alcan, 1910.
- NIETZSCHE, F. : *Nietzsche's Werke*. — Leipzig, Naumann, 1905-1913. 19 vols.
- PLATÓ : *Oeuvres de Platon*. — Traduites par Victor Cousin. Deuxième édition par Jules Barthélemy Saint-Hilaire. — Socrate et Platon, ou le Platonisme. — Paris, Alcan, 1896.
- SCHOPENHAUER, A. : *Arthur Schopenhauers sämtliche Werke. München*. — R. Piper & Co, 1910-1913. Vols. I-V; IX-X.

- Aphorismes sur la Sagesse dans la Vie. — Paris, Alcan, 1914.
- Ethique, Droit et Politique. — Paris, Alcan, 1909.
- Le fondement de la morale. — Paris, Alcan, 1909.
- Sur la religion. — Paris, Alcan, 1908.
- SPINOZA, B. : *Benedicti Spinoza Ethica, ordine geometrico demonstrata.* — Hagae Comitum, Nijhoff, 1905.
- VÉRA, A. : *Introduction à la Philosophie de Hegel.* — Paris, Ladrangé, 1864.
- WEININGER : *Geschlecht und Charakter. Eine prinzipielle Untersuchung.* Vierzehnte, unveränderte Auflage. — Wien und Leipzig, Braumiller, 1913.
- WERNER, Ch. : *Aristote et l'idéalisme Platonicien.* — Paris, Alcan, 1910.
- WULF, M. de : *Histoire de la Philosophie Médiévale.* — Louvain, Institut de Philosophie, 1912.
- WUNDT, W. : *Sinnliche und übersinnliche Welt.* — Leipzig, Alfred Kröner, 1914.

RELIGIÓ. HISTORIA DE L'IGLESIA

- BENOIT XII (1334-1342): *Lettres Communes, analysées d'après les registres dits d'Avignon et du Vatican* par J. M. Vidal. — Paris, Thorin & Fils, 1902-1906. 2 vols.
- Dictionnaire d'Histoire et de Géographie Ecclesiastique* publié sous la direction de Mgr. Alfred Baudrillart, M. Albert Vogt et M. Urbain Rouziés avec le concours d'un grand nombre de collaborateurs. — Paris, Letouzey et Ané, 1912. Vol. I.
- Dictionnaire de Théologie Catholique* contenant l'exposé des doctrines de la Théologie Catholique, leurs preuves et leur histoire. Commencé sous la direction de A. Vacants continué sous celles de E. Mangenot... — Paris, Letouzey et Ané. 5 vols.
- Encyclopedia of Religion and Ethics.* Edited by James Hastings, M. A., With the assistance of John A. Selbre, M. A., D. D. and other Scholars. — Edinburgh, Clark, 1909. 5 vols.
- FABRE, J. : *L'imitation de Jesus-Christ.* — Paris, Alcan, 1906.
- *La Pensée chrétienne.—Des Evangiles à l'Imitation de Jésus-Christ.* — Paris, Alcan, 1905.
- HEFELE, Ch. J. : *Histoire des Conciles, d'après*

les documents originaux. — Paris, Letouzey et Ané. 10 vols.

- LEA, E. Ch. : *Histoire de l'Inquisition au Moyen Age.* Ouvrage traduit sur l'exemplaire revu et corrigé par l'Auteur. — Introduction historique de Paul Fredericq. Traduction de Salomon Reinach. — Paris, Picard. 3 vols.
- LOS REYES, I. de : *La Religión Antigua de los Filipinos.* — Manila, Imp. de El Renacimiento, 1909.

CIENCIAS SOCIALES. DRET

- BRISAUD, J. : *Manuel d'Histoire du Droit Français (Sources. Droit public. Droit privé) à l'usage des étudiants en licence et en Doctorat.* — Paris, Thorin et fils, 1898. 3 vols.
- Corpus Juris Civilis.* Editio stereotypa duodecima. — Berlin, Weidmann, 1911-1912. 3 vols.
- Enciclopedia Jurídica Española.* Dirigida por V. Pedret Torres, E. Oliver Rodríguez y J. Torres Ballester, con la colaboración de eminentes jurisconsultos, profesores y publicistas. — Barcelona, Seix. 10 vols.
- EWALD, W. : *Soziale Medizin. Ein Lehrbuch für Aerzte, Studierende, Medizinal und Verwaltungsbeamte, Sozialpolitiker, Behörden und Kommunen.* — Berlin, Springer, 1911. 2 vols.
- Handbuch der Politik.* Herausgegeben von Paul Laband, Adolf Wach, Adolf Wagner, Georg Jellinek, Karl Lamprecht, Franz von Liszt, Georg von Schaub, Fritz Berolzheimer. — Berlin und Leipzig, Rothschild. Vol. I.
- KAUFMANN, A. : *Vergleichende Untersuchungen über der Schutz der Arbeiter und Angestellten der Grossherzogl. Badischen Staatsbahnen und der Schweizerischen Bundesbahnen.* München, Leipzig, Duncker & Humblot, 1914. (Staats und sozialwissenschaftliche Forschungen. Heft. 175.)
- ROUSSEAU, J. J. : *Du contrat social.* — Paris, Alcan, 1896.
- WEISS, A. : *Traité théorique et pratique de Droit international privé.* — Paris, Larose & Forcel. 6 vols.

HISENDA, ECONOMÍA

- AFTALION, A. : *Les Crises Périodiques de Surproduction, I-II.* — Paris, Rivière.

COROMINAS, P. : Método para elevar las pensiones. Sistema Chatelusiano. — Barcelona, L'Amich del Poble Català, 1913.

DEGENFELD-SCHONBURG, F., Comte de : Die Lohn-theorien von Ad. Smith, Ricardo, J. St. Mill und Marx. München-Leipzig, Dunker & Humblot. 1914. (Staats und sozialwissenschaftliche Forschungen. Heft, 173).

KAUFMANN, E. : La banque en France (considérée principalement au point de vue des trois grandes banques de dépôts). Traduit de l'allemand et mis à jour par A. S. Sacker. — Paris, Grard & Brière, 1914.

NOGARO, B., W. ONALID. : L'evolution du Commerce du Crédit et des Transports depuis cent cinquante ans. — Paris, Alcan, 1914.

Schmollers Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im deutschen Reiche. Herausgegeben von G. Schmoller. — München und Leipzig, Dunker & Humblot. 37 Jahrgang.

SPARGO, K. : Karl Marx, sein leben und Werk von John Spargo. Mit vielen Porträts aus der Geschichte des frühen Sozialismus. — Leipzig, Meiner, 1912.

INDUMENTARIA. FOLK-LORE

PITON, C. : Le costume civil en France du XIII^e au XIX^e siècle. Ouvrage orné de 700 illustrations directes par la photographie, d'après les documents de temps (Statues, Peintures murales, Tapisseries, Vitraux, etc.) — Paris, E. Flammarion.

MASPERO, G. : Les contes populaires de l'Egypte Ancienne. — Quatrième édition entièrement remaniée et augmentée. — Paris, Guilmoto.

EPIGRAFÍA, PALEOGRAFÍA

CAGNAT, R. : Cours d'Epigraphie latine. — Paris, Fontemoling & C.^e, 1914.

Corpus Inscriptionum Atticarum Consilio et Auctoritate Academiae Litterarum Regiae Borussiae editum. — Berolini, Reimer, 1895. I-IV, 1 append.

Corpus Inscriptionum Graecarum. Auctoritate et impensis Academiae Litterarum Regiae Borussiae, edidit Augustus Boeckhius. — Berolini, Ex Officina Academica. 4 vols.

GALABERT, F. : Album de Paleographie et de Diplomatique. Fac-similes phototypiques de documents relatifs l'Histoire du Midi de la France et en particulier de la ville de Toulouse publiés avec le concours d'un groupe d'Archivistes. — Paris, Champion, 1912.

Inscriptiones Graecae Metricae. Ex scriptoribus praeter anthologiam collectae, edidit Theodorus Preger. — Lipsiae, Teubneri, 1891.

FILOLOGÍA

ASCOLI, G. J. : Lezioni di Fonologia Comparata del sanscrito, del greco e del latino, date nella Regia Academia Scientifico-Letteraria di Milano da... vol. I. Corsi di Glottologia. — Torino e Firenze, Loescher, 1870.

Beihefte zur Zeitschrift für Romanische Philologie. Herausgegeben von Gustav Gröber & Ernst Hoepffner. — Halle a. S., Niemeyer. 55 vols. *Corpus glossariorum latinorum.* Lipsiae. — Teubneri, 1888. Vols. II-VII.

GODEFROY, F. : Dictionnaire de l'ancienne langue française et de tous ses dialectes du IX^e au XV^e siècle. Composé d'après le dépouillement de tous les plus importants documents manuscrits ou imprimés qui se trouvent dans les grandes bibliothèques de la France et de l'Europe. — Paris, Vieweg, 1881. 10 vols.

Literaturblatt für germanische u. romanische Philologie. Unter Mitwirkung von K. Bartsch, herausgegeben von Otto Behaghel und Fritz Neumann. — Heilbron., Gebr. Heuninger. 33 vols.

MEYER-LÜBKE, W. : Grammatica Storico-comparata della lingua italiana e dei dialetti toscani. Riduzione e traduzione ad uso degli studenti di lettere per cura di Matteo Bartoli e Giacomo Braun. Con aggiunte dell' Autore. — Torino, Loescher, 1905.

Philologus. Zeitschrift für das Klassische Alterthum. — 71 vols.

Philologus, Zeitschrift für das Klassische Alterthum. Göttingen. Verlag der Dieterichschen Buchhandlung. Supplementband. Herausgegeben v. Ernest von Leutsch. 11 vol.

PRELLWITZ, W. : Etymologisches Wörterbuch der Griechischen Sprache 2 verbesserte Auflage. — Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1905.

Romanische Forschungen : Organ für Romanische

Sprachen und Mittellatein. — Herausgegeben von Karl Vollmöller. — Erlangen, Diechert. 33 vols.

Sammlung vulgärlateinischer Texte. Herausgegeben von W. Heraeus und H. Morf. Vols I-II.

MATHEMATIQUES

BOREL, E. : Introduction géométrique à quelques théories physiques. — Paris, Gauthier - Villars, 1914.

BOUTROUX : Les principes de l'analyse mathématique. Exposé historique et critique. — Paris, Hermann & Fils. Vol. I

EULER, L. : Leonhardi Euleri Opera Omnia. Sub auspiciis Societatis Scientiarum Naturalium Helveticae. Edenda curaverunt Ferdinand Rudio, Adolf Krazer, Paul Stäckel; — Leipzig u Berlin, Teubner. 1911. 7 vols.

HILBERT, D. : Théorie des Corps de nombres algébriques. — Paris, Hermann & fils. 1913.

KLEIN, Felix & R. Fricke : Vorlesungen über die Theorie der elliptischen Modulfunktionen. — Leipzig, Teubner, 1890-1892. 2 vols.

TANNERY : Mémoires Scientifiques. — Toulouse, Privat. 1912. 2 vols.

FÍSICA I QUÍMICA

BAILLAUD, B. : Cours d'astronomie. 1.^e et 2.^e partie. — Paris, Gauthier-Villars & fils, 1893-1896. 2 vols.

CHWOLSON, O. D. : Traité de physique. — Paris, Hermann & fils. 1906-1913. 4 vols.

FISCHER, M. : Statik und Festigkeitslehre. Vollständiger Lehrgang zum Selbststudium für Ingenieure, Techniker und Studierende Dritter vermehrte Auflage. — Berlin, Hermann Meusser. 2 vols.

GÜNTHER, S. : Handbuch der Geophysik. Zweite gänzlich umgearbeitete Auflage. — Stuttgart, Euke. 2 vols.

Handbuch der Mineralchemie unter Mitwirkung von 57 Fachgenossen, herausgegeben mit Unterstützung der K. Akademie der Wissenschaften in Wien von C. Doelter. Dresden und Leipzig, Steinhopff Theidor. — Vol I.

LECORNÜ, L. : Cours de mécanique. — Paris, Gauthier-Villars, 1914. Vol I.

Les Progrès de la chimie en 1912. Traduction fran-

çaise autorisée des «Annual Reports on the Progress of Chemistry for 1912, vol. IX, issued by the Chemical Society, London», et publiée sur l'initiative du Service de Recherches du Laboratoire Municipal de Paris. — Paris, Hermann & fils, 1913.

SCHÜLE W. : Technische Thermodynamik. — Berlin, Springer. 2 vols.

WEYL, Th. : Les méthodes de la chimie organique Traité concernant les travaux de laboratoire. — Paris, Pinat. 1914. Vol. I.

WOOD, R. W. : Optique physique. — Paris, Gauthier-Villars, 1913-1914. 2 vols.

BIOLOGÍA, ZOOLOGÍA

GRUNER, X. : The biology of bloodcells, with a glossary of haematological terms. For the use of practitioners of Medicine. — Bristol, J. Wright and Sons, 1913.

International Congress of Entomology. Oxford August, 1912. — London and Aylesbury. Hazell, Watson Viney. 2 vols.

KUHNT, P. : Illustrierte Bestimmungs-Tabellen der Käfer Deutschlands. — Stuttgart, Schweizerbart, 1913.

NAUMANN, Naturgeschichte der Vögel Mitteleuropas. — Herausgegeben von Carl R. Henricke. Gera Untermaus. 12 volumes.

FISIOLOGÍA I MEDECINA

Ergebnisse der Physiologie. Bearbeitet von mehreren Fachmännern und herausgegeben von L. Asher und K. Spiro. — Wiesbaden, Bergmann, vols. XIII-XIV.

Handbuch der gesamten Therapie in sieben Bänden. Herausgegeben von F. Penzoldt & R. Stintzing. — Jena, Fischer, 1914. Vol. I.

Handbuch der pathogenen Mikroorganismen. Unter Mitwirkung von sehr zahlreichen Mitarbeitern, herausg. von W. Kolle & A. von Wassermann. — Jena, Fischer. 8 vols.

HAUSER, Ph. : La Geografía Médica de la Península Ibérica. — Madrid, Arias, 1913. 3 vols.

Pflüger's Archiv für die gesamte Physiologie des Menschen und der Tiere. Herausgegeben von Max Verworn, unter Mitwirkung von Bernhard Schöndorff. Bonn, Hager, 1913.

TOOSIN, H. : Das Lehrsystem Michael Servet's

genetisch dargestellt.—Gütersloh, Bertelsmann, 1876. 3 vols.

ENGINYERÍA

- BACH, C. : *Eléments des machines. Leur construction et leur calcul...* Traduit sur la 7.^e édition allemande par L. Desmarest. — Paris, Béranger, 1901. 2 vols. texte et atlas.
- BUCH, A. : *Theorie moderner Hochspannungsanlagen.* — München, Berlin, Oldenbourg, 1913.
- DUBLEL, H. : *Die Steuerungen der Dampfmaschinen.* — Berlin, Springer, 1913.
- FREYTAG, F. : *Hilfsbuch für den Maschinenbau.* — Berlin, Springer, 1912.
- HAIER, F. : *Dampfkessel-Feuerungen, zur Erzielung einer möglichst rauchfreien Verbrennung.* — Berlin, Springer, 1910.
- MERCKEL, X. : *Die Ingenieurtechnik im Altertum* — Berlin, Springer, 1899.
- NEUMANN, G. P. : *Luftfahrzeugbau und Führung.* — München und Berlin, Oldenbourg, 1913. Vols. XIII-XIV.
- ROSENBERG, E. : *Elektrische Starkstromtechnik.* — Leipzig, Leiner, 1914.
- SCHÜCHE, C. : *Handbuch de Elektrotechnischen Praxis. Die Massenfabrikation der elektrischen Präzisionsapparate.* — Stuttgart, Enke.
- The Automobile Engineer Year-book for 1914.* — London, Iliffe & Sons, 1914.

ARQUEOLOGIA

- Mainzer Zeitschrift.* Zeitschrift des Römisch-Germanischen Central-Museums und des Vereins zur Erforschung der Rheinischen Geschichte und Altertümer. Herausgegeben von der Direktion des Römisch-Germanischen Central-Museums. Mainz, Wilckens, 1906. 7 vols.
- SIRET L. : *Questions de Chronologie et d'Ethnographie Iberiques.* Tome I: De la fin du quaternaire à la fin du Bronze.— Paris, Genthmer, 1913.
- SMITH, W. : *A smaller Dictionary of greek and Roman antiquities.* Thirteenth Edition.— London, Murray, 1907.

BELLES ARTS

- BESSON, M. : *L'art barbare dans l'ancien diocèse de Lausanne.* Ouvrage orné de 29 planches,

dont une en couleur et de 194 figures. — Lausanne, Rouge, 1909.

- CHAMPFLEURY, X. : *Bibliographie Céramique.* Nomenclature analytique de toutes les publications faites en Europe et en Orient sur les arts et l'industrie céramiques depuis le xvi^e siècle jusqu'à nos jours.—Paris, Quantin, 1881.
- GONT, P. : *Viollet le Duc. Savie et son oeuvre (1814-1879).* — Paris, Champion, 1914.
- LAVIGNAC, A. : *Encyclopédie de la Musique et Dictionnaire du Conservatoire; Directeur Albert Lavignac...* Première partie. Histoire de la Musique. Antiquité. Moyen Age. — Paris, Delagrave.
- Procès-Verbaux de l'Académie Royale d'Architecture.* Publiés pour la Société de l'Histoire de l'Art Français. Sous le patronage de l'Académie des Beaux-Arts. — Paris, Schemit. 3 vols.
- STEIN, H. : *Les Jardins de France des origines à la fin du xviii^e siècle.* — Paris, Longuet.
- TETZKE, H. : *Die Methode der Kunstgeschichte.* — Leipzig, Seemann, 1913.
- VINCI, L. de : *Traité du paysage.* Traduit pour la première fois en Français, in extenso, sur le Codex Vaticanus, avec commentaire par Péladan. — Paris, Delagrave.
- *Traité de la peinture.* Traduction nouvelle d'après le Codex Vaticanus avec un commentaire perpétuel par Péladan.—Paris, Delagrave.

LITERATURA

- ANCONA, A. d' : *Manuale della Letteratura Italiana.* Compilato dei professori Alessandro d'Ancona e Oracio Bacchi. Nuova edizione interamente rifatta. — Firenze, Barbèra, editore, 6 vols.
- Origini del Teatro Italiano.* Libri tre con due Appendici sulla Rappresentazione Drammatica del Contado Toscano e sul Teatro Mantovano nel sec. xvi. — Torino, Loescher, 1891. 2 vols.
- BÉDIER, J. : *Les légendes épiques. Recherches sur la formation des Chansons de Geste.* — Paris, Champion, Editeur. vols. III-IV.
- CROISSET, A. : *Histoire de la Littérature Grecque.* — Paris, Fontemoing & C.^e. 5 vols.
- FARAL, E. : *Recherches sur les sources latines des Contes et Romans Courtois du moyen âge.* — Paris, Champion, 1913.

FITZMAURICE-KELLY, J. : *Litterature Espagnole*, 2.^e édition refondue et augmentée. — Paris, Colin, 1913.

Gesellschaft für Romanische Literatur. Halle a. S., Niemeyer, 1903. 31 vols.

Comicorum Atticorum fragmenta, edidit Theodorus Kock. — Leipzig, Teubner. 3 vols.

LAMARRE, C. : *Histoire de la Litterature Latine depuis la fondation de Rome, jusqu'à la fin du Gouvernement Republicain*. — Paris, Lamarre. 4 vols.

LANG, H. R. : *Cancionero gallego castellano*. — I Text, notes, and glossary. New-York, Swibners Sons. 1902.

LEE, A. C. : *The Decameron, its sources and analogues*. — London, Nutt, 1909.

MÉRIMÉE, H. : *L'art dramatique a Valencia, depuis les origines jusqu'au commencement du xviii^e siècle par H. Mérimée*. — Toulouse, Privat, 1913.

MENÉNDEZ Y PELAYO, M. : *Historia de la poesía castellana en la edad media por el Dr. D. Marcelino Menéndez y Pelayo*. — Madrid, Suárez, 1911-1913. Vol. I.

MISTRAL, F. : *Moun espelido. Memori e raconte de Frederi Mistral*. — Paris, Plon, Nourrit et C.^e, 1906.

MONTAUDON, Monjo de: *Die Dichtungen d. Mönchs von Montaudon neu herausgegeben von Otto Klein*. — Marburg, Elwert, 1885.

PERE D'ALVERNIA : *Die Lieder Peires von Auvergne*. — Erlangen, Junge, 1900.

PINDAR : *Pindari Carmina*. Recensuit Otto Schroeder. — Lipsiae, Teubner, 1900.

PONZ DE CAPDUOILL : *Leben und Werke des Troubadors Ponz de Capduoill von Max von Napski*. — Halle, Niemeyer, 1879.

RETANA, W. E. : *De la evolución de la literatura castellana en Filipinas. Los Poetas*. — Madrid, Suárez, 1909.

— *Noticias histórico-bibliográficas de el teatro en Filipinas desde sus orígenes hasta 1898*. — Madrid, Suárez, 1909.

SORDELLO DI GOITO : *Vita e poesie di Sordello di Goito per Cesare de Lollis*. — Halle a. S., Niemeyer, 1896.

VIDAL, P. : *Les Poesies de Peire Vidal, éditées par Joseph Anglade*. — Paris, Champion, 1913.

HISTORIA I GEOGRAFÍA

ALEGRET, X. : *Historia del sitio, defensa, asalto y evacuación de Tarragona en la guerra de la Independencia (1811-1813)*. — Barcelona, Altés, 1913.

ALI-BEY : *Reisen in Afrika und Asien in dem Jahren 1803 bis 1807. Aus dem Französischen*. — Weimar, im Verlage des Landes. 1816. 2 vols.

BENJAMIN OF TUDELA : *The Itinerary*. — London, Fraode, 1907.

Colección de Estudios Arabes. — Zaragoza, Comas. 6 vols.

ELSON, H. W. : *History of the United States of America*. — New-York, The Macmillan Company, 1913.

FILIPPI, F. de : *Le Ruwenzori. Voyage d'exploration et premières ascensions des plus hautes cimes de la chaîne neigeuse située entre les grands lacs équatoriaux de l'Afrique, par le Prince Louis Amédée de Savoie, duc des Abruzzes. Relation du docteur Filippi*. — Paris, Nourrit, 1909.

FREDERIC EL GRAN : *Politische Correspondenz Friedrich's des Grossen*. — Berlin, Duncker. 35 vols.

HEDIN, S. : *Vers la ville interdite. Traduction du Suedois par Charles Rabot*. — Paris, Juven, 1903.

— *L'Asie inconnue. Dans les sables de l'Asie. Traduction du Suedois par Charles Rabot*. — Paris, Juven, 1903.

JAURÉS, J. : *Histoire Socialiste (1789-1900) sous la direction de Jean Jaurès*. — Paris, Rouff et C.^e — 12 vols.

MARTÍNEZ DE ZUÑIGA, J. : *Estadismo de las Islas Filipinas, ó mis viajes por ese país. Publica esta obra por primera vez extensamente anotada W. E. Retana*. — Madrid, 1893. 2 vols.

MEYER, E. : *Histoire de l'antiquité. Traduit par Maxime David. Vol I. Introduction a l'étude des sociétés anciennes*, 1912. — Paris, Paul Genthner.

MIRON, X. : *The Queens of Aragon : their lives and times*. — London, Stanley, Paul & C.

MOREL-FATIO, A. : *Etudes sur l'Espagne par A. Morel-Fatio. Deuxième serie*. — Paris, Champion, 1906.

— *L'Espagne au xvi^e et au xvii^e siècle. Documents historiques et Litteraires. Publiés et*

anotés par ... — Hellbroun, Henninger, 1878.
 MORET, J. de : Anales del Reino de Navarra.
 Compuestos por el P. José de Moret... — To-
 losa, López, 1890. 12 vols.
 MORGÁ, A. : Sucesos de las Islas Filipinas. Nueva
 edición, enriquecida con los escritos inéditos
 del mismo autor ilustrada con numerosas notas
 que amplían el texto y prologada extensamente
 por W. E. Retana. — Madrid, Suárez, 1909.
 MULLER, S., J. A. FEITH, R. FRUIN : Manuel pour
 le classement et la description des Archives. —

La Haye, Jager, 1910.
 PALAU DULCET, A. : La conca de Barberá. Mo-
 nografía histórica y descriptiva. — Barcelona,
 Altés, 1912.
 RETANA, W. E. : Estudios históricos de Filipinas.
 La Primera Conjuración Separatista (1587-
 1588). — Madrid, Suárez, 1909.
 SCHARDER F. : Atlas classique de Géographie
 Ancienne et Moderne. — Paris, Hachette et C.
 SORRE, M. : Les Pyrénées Méditerranéennes. Etu-
 de de géographie biologique. — Paris, Colin.

DONADORS

En una làpida de bronze, posada en lloc d'honor de la sala de lectura de la BIBLIOTECA, s'hi ha inscrit els noms dels seus protectors fins el dia d'avui : Sra. Agna Girona, Viuda de Sanllehy; i Srs. Isidre Bonsoms, Comte de Lavern i R. Patxot Jubert.

APR 16 1924

ANY I : NÚM. 2

Z
945
B241
A3

MAIG-AGOST 1914

Butlletí

de la

Biblioteca de Catalunya



BARCELONA

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
PALAU DE LA DIPUTACIÓ

1914

Butlletí de la Biblioteca de Catalunya

SUMARI DEL NÚMERO 2

	<u>Pàgs.</u>
Lectura feta en la Sessió Inaugural de la Biblioteca de Catalunya pel seu Inspector JAUME MASSÓ TORRENTS.	41
Catàleg dels Manuscrits de la Biblioteca de Catalunya (núms. 7-11), fet de J. MASSÓ TORRENTS i de JORDI RUBIÓ i BALAGUER. (Continuació.)	49
Bibliografia	122
<i>Agulló, A. : Notas sobre algunos códices de la Biblioteca provincial y universitaria de Barcelona. — Burger, Konrad : Die Drucker und Verleger in Spanien und Portugal von 1501-1536. — Rogent, E., i Durán, E. : Les edicions italianes de la Biblioteca Universitaria de Barcelona. — Catálogo de la Biblioteca de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona.</i>	
REVISTES : <i>Bibliofilia; Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona; Estudis Universitaris Catalans; Museum.</i>	
Crònica	126
<i>Barcelona : Biblioteca de Catalunya. — Biblioteca del Col·legi d'Advocats. — Biblioteca pública Arús. — Foment del Treball Nacional. — Biblioteca especial d'art i arqueologia del Museu de Barcelona. — Institut de Cultura i Biblioteca popular per a la dona. — Biblioteca del Consell d'Investigació Pedagògica. — Olot : Biblioteca pública. — Pons.</i>	
Principals adquisicions de la Biblioteca de Catalunya	139
Gravats	129
<i>Fig. 1 : Homilies d'Organyà, f. 5 v.º. — Fig. 2 : Full d'un dels borradors de L'Atlàntida de Mn. J. Verdagué. — Fig. 3 : Pàgina primera del primer llibre conegut imprès a Catalunya. — Fig. 4 : Foli primer del primer llibre imprès a Barcelona. — Fig. 5 : Foli primer del primer llibre imprès en català a Catalunya. — Fig. 6 : Portada del vocabulari català-alemany. — Fig. 7 : Colofó del Vocabulari.</i>	

Lectura feta en la Sessió Inaugural de la Biblioteca de Catalunya pel seu Inspector JAUME MASSÓ TORRENTS.

No és sens emoció que'ns toca avui acoblar algunes idees i explicar alguns fets referents a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, de la qual hem registrat personalment el primer llibre i que ara, després d'haver-ne observat d'aprop la creixença extraordinària, s'inaugura sobrepassant els vint-i-cinc mil títols i els quaranta-set mil volums. Solament en l'espai de set anys, mitjançant les més nobles iniciatives i els oferiments més generosos, s'ha operat aquest miracle. Al·l naixia en un recó de sala : avui se troba instal·lada en un palau, respirant un ambient d'art i en un veïnatge tranquil, on tot incita al treball, on tot convida a l'estudi.

Ha estat preocupació constant de l'Institut d'Estudis Catalans la constitució i l'enfortiment d'aquesta BIBLIOTECA, que li era encomanada, la primera pedra de la qual se pot dir que ja va posar-se precisament en la primera junta, en 5 de juliol de 1907. Des d'aleshores ençà les nostres actes reflecteixen un continuat i progressiu esforç. No'ns preocupàvem tant sols de la delicada qüestió de les adquisicions de llibres, sinó que també ens calia subvenir a relligar-los i a la llur catalogació; i, mentrestant que la reconstrucció de les obres del Palau de la Generalitat avançava, àdhuc fèiem un primer projecte dels Estatuts de la futura Biblioteca, que ha arribat ara, ella sola, a formar un organisme especial complex i ple de vida.

Des de primers del vinent mes de juny la BIBLIOTECA estarà al servei dels estudiosos. Anirà regida per un Patronat, ordenada i servida per un personal intel·ligent i afable, i subjecta a uns Estatuts i a un Reglament que tots plegats estem obligats de complir.

Primer de tot va pensar-se en obrir un Registre d'entrada dels llibres, que sempre s'ha continuat, i que ve a esser, per dies, l'història de la BIBLIOTECA. Els llibres entrant de vegades a milers, la primera providència a prendre, malgrat no poder-se disposar

encara de personal propi, era doncs registrar cada llibre a l'arribada. En els volums d'aquest Registre hi consten tots els llibres que estaràn a la disposició del públic, des del primer fins al darrerament entrat.

En el Catàleg general hauràn de figurar-hi totes les unitats que l'establiment posseeix : manuscrits, impresos, mapes i estampes; però encara això no ha pogut fer-se del tot. Els manuscrits i tres col·leccions tenen només que catàleg especial, però s'hi involucraràn aviat, de la mateixa manera que ja hi apareix el fons Aguiló. Res més útil que'ls catàlegs especials, que convenen a totes les biblioteques i que solen esser els que més aviat s'imprimeixen; però tot llibre ha d'esser inclòs en el general.

El Catàleg general consta de dos ordres : l'*alfabètic* i per *materies*. Va començar-se fa temps per l'*alfabètic* d'autors, i de títols en cas d'obres anònimes : el dia que pugui convertir-se en catàleg pel sistema de diccionari serà d'una gran utilitat. De moment és el més pràctic per al recercador i el de més fàcil entendre : el formen una llarga serie de cedularis relligables que comporten totes les inclusions; els aventatges de la forma de llibre, que facilita el maneig, no cal ponderar-los. El catàleg alfabètic és el primordial i sol esser el que les principals biblioteques del món tenen més avançat i més al corrent. Tots ens veiem precisats a recórrer cada dia als diccionaris de llengües, enciclopèdics o biogràfics o d'una ciencia determinada; i sovint deplorem el temps que'ns fan perdre els llibres d'estudi desproveïts de taula alfabètica.

I, no obstant, el sistema alfabètic no té cap respecte a les semblances que la natura ens ofereix, ni té cura d'individus, d'agropaments, de classes ni d'afinitats. No hi ha dubte que'l nostre intel·lecte se sent inclinat a classificar i a ordenar els propis coneixements. Un diccionari ens és indispensable quan volem estudiar una llengua, però pocs progressos hi faríem sens l'auxili d'una gramàtica. Des d'Aristòtil fins a n'Austin Chamberlain, en els nostres dies, són innumbrables els assaigs de classificació dels coneixements humans. Fixant-nos només a les classificacions bibliogràfiques, ¿a quina havíem de decantar-nos? a la d'en Brunet, a la del British Museum, a la del Congress' Library de Washington, a la de Hartwig, a la del nord-americà Melwill Dewey, a la de l'anglès Duff Brown? Totes són bones i cap és excel·lent. Es cosa tant evident l'interinitat dels nostres coneixements! El que avui és un capítol d'una ciencia demà pot desenrotllar-se fins a constituir un gran agropament en una classificació. Si és cert que tenim una tendència a classificar i a ordenar, també la tenim potser a teoritzar, a dogmatitzar; i potser demà vindrà una nova teoria que'n destruirà una pila d'altres, de la mateixa manera que un llibre nou ne pot inutilitzar i envellir una dotzena. Lo que avui és veritat, demà pot resultar fals. Tot això, que és llei del progrés i del desenrotllament de la coneixença, fa delicadíssim l'establiment d'una classificació bibliogràfica, sobretot si no pot rejuvenir-se i emmotllar-se a les necessitats de cada moment i època. Per una banda sembla que'l millor sistema seria el que deixés més ample camp a les especialitzacions i adaptacions, i per altra banda la pràctica de les biblioteques indica que'l sistema que més especialitzi és el que millor convé. De totes maneres ens ne convenia un dels més generalment seguits que'ns donés la classificació del conei-

xement i la situació dels llibres tot alhora, en una paraula : que les cotes que duguessin els llibres fossin expressives. N'hem triat un d'aquests, l'hem adaptat, i presentem un catàleg de matèries acabat : les inclusions van fent-se cada dia i al mateix temps en els dos catàlegs que formen el general, l'alfabètic i el de matèries.

Els Estatuts de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA són dels més liberals que hi ha. S'hi innoven dugues millores desconegudes en cap altra biblioteca pública espanyola : el préstec i l'accés del públic als prestatges. És cert que vénen refrenades per unes disposicions transitories del Reglament; mes tot vindrà : lo principal és que la llibertat existeixi, i entre el personal i el públic s'anirà fent l'aprenentatge de la llibertat. Així com s'ha dit «a major llibertat, major respecte al llibre», podríem nosaltres invertir aquest principi dient que a major respecte al llibre, major llibertat serà acordada. Vindrà un dia que tot-hom assenyalarà amb el dit el qui mutili o intenti sostreure un llibre : aquest mal de les biblioteques espanyoles, i àdhuc de les barceloneses, estem segurs que no arrelarà en aquesta casa.

Primer de tot els lectors han d'esser presentats : només cal proveir-se d'una senzilla targeta d'admissió, que no costa gens d'obtenir; però és un petit esforç que voldrà dir que'l qui l'obtingui té ganes de treballar. Ademés, és necessari que'l personal de la BIBLIOTECA conegui els estudiosos que la freqüentin; i és aquesta petita exigència, usada en les més notables biblioteques d'Europa, la millor manera de contreure una relació.

S'establirà el préstec de llibres a domicili. Hi ha països venturosos on els llibres van a la recerca dels llegidors. Ciutats no gaire més grans que la nostra tenen obertes sucursals de barri, i uns automòbils transporten continuadament els llibres de l'una a l'altra, allà on són demanats : Manchester té 16 sucursals, Boston (dels Estats Units) ne posseeix 28. Unes biblioteques ambulants recorren, a l'Amèrica del Nord, els districtes llunyans de forestes, de mines i de pasturatges, i van a portar llibres als *cow-boys* i als miners: d'aquesta manera, al mateix temps que aixequen el llur nivell cultural, estenen la llengua anglesa als milers d'expatriats que no la tenen com a pròpia. Nosaltres, sense pretendre anar tant lluny no havent-ne fet l'aprenentatge, per més que estiguem plens d'esperança, establim el préstec de llibres, exceptuant-ne només, com se fa per tot arreu, els diccionaris, les obres més sovint demanades a la sala de lectura i els llibres únics o de gran raresa. Si tot marxa bé, qui pot preveure el camí que farem? Tenim la confiança que, tot seguit que'l préstec sigui una realitat a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, els llibres no'ns tornaràn bruts ni mutilats : el respecte al llibre arrelarà en la nostra gent tant depressa com en els països més avançats. Ara que està de moda entre nosaltres tractar de la creació de biblioteques populars, pensant tal volta en un sistema francès que no ha estat coronat per l'èxit ¿no seria pràctic, si aquesta BIBLIOTECA ha d'esser un dia la veritable nacional, establir-ne branques de barri a Barcelona i sucursals en les principals poblacions de Catalunya, seguint l'esmentat sistema anglo-americà?

Una altra novetat serà el règim dels *open shelves*, prestatges oberts, accés del públic

a triar-se els llibres. Aquest sistema, que té l'inconvenient de dificultar per part del personal de biblioteca l'estadística dels llibres consultats, reuneix en sí tants avantatges, que sens dubtar acordarem donar-li més amplitut cada dia. Des del primer moment que va pensar-se en destinar aquesta on ens trobem per sala de lectura, vàrem comptar establir-hi tot l'entorn una biblioteca de referència que, batejada a l'alemanya, hem nomenat *biblioteca de mà*.

Tots hem pogut observar la primera vegada que un noi obre un diccionari per a cercar-hi un mot : tant bon punt l'ha trobat, el desig l'esperona per a cercar-ne d'altres. Aprèn a trobar : és una gran ensenyança. El noi que's troba apocat davant d'un diccionari de la seva llengua és com l'home que's troba estrany davant d'una llibreria, que no sab com servir-se'n ni treure'n profit. L'accés del llegidor an els prestatges, obligat a cercar ell mateix, li serà una escola de decisió; i la decisió és un gran estalvi de temps, tant com l'indecisió n'és una perdua. Abunden a casa nostra homes que llegeixen un sol diari o que saben de cor un sol llibre : són intolerables en la discussió, i no comprenen que devegades el contrari posseeixi la veritat. Posats aquests individus enfront dels prestatges d'una biblioteca, solen restar cohibits i astorats, perquè la presentació i el contrast d'opinions diverses és precisament la millor escola de tolerància.

Cada membre de l'Institut d'Estudis ha triat els llibres més moderns i més indispensables dintre de la seva especial competència, i podem dir amb orgull que aquell que hi acudeixi no trobarà aquí sinó obres on aprendrà alguna cosa o que li aixecaran l'esperit : estem tranquils que ningú en sortirà descoratjat. Però també els llegidors podran contribuir a que la tria millori encara més d'aquí endavant : per això disposaran d'un llibre de propostes d'adquisició. Aquest ja remarcable dipòsit que inaugurarem avui ha estat fet amb bona voluntat i amb fe; i com que, pel palau on se troba instal·lat i per les subvencions que frueix, se pot ben dir que tot és de tots, tots i cada u tenim el dret de contribuir-hi i el deure d'enaltir-lo.

Encara que sigui dirigint només una ullada rabenta als llibres que aquests prestatges contenen, se veurà tot seguit la diversitat de llengües en que estàn escrits. Cada especialista ha triat les obres millors, sense curar-se de la llengua en que estàn redactades : així són molts centenars els llibres que al nostre voltant han vingut de França i d'Itàlia, d'Alemanya i de les terres de llengua anglesa. Al país on millor floreix una ciència actual o històrica, allí s'ha anat a cercar : així ha d'esser perquè el nostre poble senti bategar d'aprop al que'n sigui cap-davanter.

La primera idea que aquest fet ens suggereix és que Anglaterra i els Estats Units d'Amèrica, Alemanya, França, es basten amb la llengua llur per a il·lustrar els pobles respectius. Però què donarem als catalans? En català hi ha encara ben poca cosa, i en castellà no abunden gaire els llibres bons. Quin aliment intel·lectual i espiritual ofeïrem al jovent nostre que no coneix altres llengües que la pròpia i la castellana? Quins llibres posarem confiadament en les llurs mans? No hi ha remei : an els catalans ens

pertoca esser un xic políglots si volem estar al corrent. L'arquitecte, l'enginyer, el metge, l'advocat, l'investigador, que no conegui sinó el català i el castellà, ¿quin camí podrà fer, avui en dia?

Sí, els catalans hem d'esser políglots. I, no obstant, hi hagué una època en que Catalunya es bastava per a l'instrucció dels seus fills, de la mateixa manera que ara els passa a França, Anglaterra i Alemanya. I no va durar una època curta, sinó tres llargues centúries, espai de temps més que suficient per a formar tradició, per a influir a tot el món aleshores conegut i en la coneixença del qual tanta part prengueren els catalans com qualsevol altra nació. Aleshores an els metges i als juristes no'ls calia recórrer a cap llengua estrangera, perquè, tant bon punt una obra remarcable apareixia on que fos, algú la transportava al català; i, així mateix, les obres dels nostres pensadors aviat passaven les fronteres i eren trelladades a les llengües més esteses. Les ansies de proselitisme, les elucubracions de l'imaginació, les grans enciclopedies cristianes, els llargs escrits que en les altres terres se produïen en llatí, els nostres autors les escrivien en català. Quan els nostres conqueridors solcaven les mars i s'endinsaven per terres llunyanes, a la tornada narraven francament els llurs fets extraordinaris en la mateixa llengua que parlaven.

Els segles XIII.^a, XIV.^a i XV.^a ens han llegat un nombre considerable de documents importantíssims i de monuments literaris que constitueixen els títols de la nostra antiga glòria, que encara dura, ens il·lumina i vivifica. Si durant aquells segles la producció catalana no hagués estat tant intensa, avui potser no'ns trobaríem en el cas d'inaugurar una biblioteca, i qui sab quin fóra el llenguatge de la ciència del nostre país, que ara de pocs anys, i amb tanta ventura, se sol produir en català més cada dia.

Considerat i sabut tot això, des del punt i hora que va tractar-se de posar els fonaments d'aquesta BIBLIOTECA DE CATALUNYA, tots a la una vàrem comprendre que, així com havia d'esser aliment intel·lectual que tendís a aixecar i perfeccionar la cultura catalana, també havien de trobar-s'hi tots els elements d'estudi per a la coneixença passada i present de les terres de la nostra llengua; i compreníem que era arribada l'hora de reunir tots els manuscrits i incunables preciosos que fins ara solien fugir a altres països tantost se presentaven al mercat. I així com, havent-se malaguanyat el memorable presupost municipal de cultura, podem dir que gracies a les subvencions repetides de l'Ajuntament de Barcelona hem pogut omplir aquests armaris d'obres modernes que representen l'actualitat científica universal; gracies a la generositat de la Diputació Provincial aquesta BIBLIOTECA constitueix també un museu documental que serà, amb el temps, el millor recés de la nostra antiga preponderancia política i de la nostra historia literaria i científica.

Pel juliol de 1908 pogué esser un fet l'entrada en aquest estatge dels llibres reunits pel patriarca de les lletres patries, en Marià Aguiló, en una època en la qual encara era possible formar aquesta col·lecció de valor inapreciable. L'Aguiló, a més de poeta, de

lingüista i de bibliògraf, era també recercador dels tresors possibles d'aquell gran passat, que's dalia per posseir-los, contemplar-los i estudiar-los encara més si l'hagués respectat la malaltia i la vida li fos estat més llarga. La llibreria Aguiló comprèn un gran nombre de manuscrits, incunables i peces de gran raresa, algunes de les quals són úniques conegudes. Sense la munificència de la Diputació, els investigadors internacionals del nostre passat no podrien disposar de tantes preciositats, que restarien encara recondides en els prestatges d'una biblioteca particular.

Mentrestant se posava a la venda un cançoner català-provençal de gran anomenada, que conté, entre altres de notables, més de cent poesies inèdites del popular trobador d'en Jaume I *el Conqueridor* i d'en Pere *el Gran*, en Cerverí de Girona. Havíem de contemplar com empenia el viatge fora de Catalunya que tants altres llibres han emprès, quan vuit il·lustres patricis i dos d'estrangers varen acordar repartir-se la forta quantitat que'n demanaven i fer-ne ofrena a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA. Amb gust repetirem els llurs noms perquè restin sempre presents a l'agraïment dels erudits en aquest moment solemnia: la Srta. Teresa Amatller i els Srs. Isidre Bonsoms, Pere Grau Maristany, Eduard Sevilla, marquès de Maury, Josep Mansana, Jacint Serra, Archer M. Huntington, Hugo Herberg i Manuel Girona. El fet és tant fora dels nostres costums que hem d'assenyalar-lo amb pedra blanca per exemple de l'esdevenidor. Aquest manuscrit venerable ja ha prestat els seus serveis: provençalistes eminents de França, d'Itàlia i d'Alemanya n'han demanat algunes còpies i fotografies, que'ls han estat facilitades. Junt aquest cançoner amb els cinc que posseïa procedents del fons Aguiló, aquesta BIBLIOTECA compta amb millors elements d'estudi de la nostra antiga poesia que cap altre establiment d'Europa. Contribuint an aquest notable augment, la senyora D.^a Agna Girona, viuda de Sanllehy, va oferir una crònica llatina dedicada al rei en Joan I, amb delicades miniatures; mentrestant que l'Institut percaçava, si no tots els que li eren presentats, alguns importantíssims manuscrits dels segles XIV.^a i XV.^a, i compareixia la joia literaria més antiga escrita en català.

A Peníscola, on va morir en l'any 1423 el papa Benet XIII, restava la seva llibreria, que va llegar al nomenar el seu succeïdor Sanchez Munyoz. Doncs el remanent d'aquesta antiga biblioteca, junt amb un gran contingent de manuscrits, ha pogut esser adquirit per la BIBLIOTECA DE CATALUNYA.

Un dels més intel·ligents afectats al llibre és el conegut bibliòfil D. Isidre Bonsoms, protector decidit i incansable de la BIBLIOTECA. Va fer-li present d'una col·lecció, forta de més de quatre mil cinc cents títols, d'obres i impresos referents a l'història política de Catalunya des de la guerra dels Segadors a la de l'Independència inclosa. Estimulats per aquests grans exemples, acudien amables donadors i vèiem créixer els diversos rengles i omplir-se les llibreríes, que sempre ocupaven més espai tot estenent-se. Entre aquests donadors esmentarem els noms dels Srs. Rafel Patxot, Jaume Bofill i Matas, Alexandre Cortada.

Els llibres que havien format la biblioteca particular del gran poeta Verdaguer essent posats a subasta, l'Institut els adquiria, rebent-los amb amor; i la bona sort va

permetre que'l senyor comte de Lavern ens oferís els manuscrits originals que'l genial poeta havia guardat curosament. L'obra total, doncs, del català conegut en més terres ha d'admirar-se i estudiar-se aquí.

Tindríem assenyalada tasca llarga si haguéssim d'enumerar només les preciositats i peces úniques que per les precedents compres i donatius han entrat en aquesta casa. Els manuscrits, per més que siguin còpies de còpies, tenen un caràcter d'unicitat; el comerç de la llibreria feia que's copiessin les obres de més nomenada, però en cada un l'escrivent hi deixava quelcom de propi, el marcava amb un segell particular, escoltant sovint al través de la seva peculiar escriptura, unes formes dialectals que han esdevingut document valuós per a diversos estudis de comprovació. Si la recentment creada Biblioteca Nacional de Gales, situada en el delitós paratge d'Aberyswith, pot envanir-se d'haver acoblat, a força de molta energia i de grans despeses, els manuscrits cèltics, kimrics i gaèlics que ja en són ara la gloria i l'honra, als catalans ens toca percaçar tots els testimonis possibles de la nostra passada grandesa; i no tant solament els que en la nostra llengua estimada foren escrits sinó també aquells que pels nostres o per altres en llatí o en qualsevol llengua ens hagin perpetuat els llurs pensaments i les llurs idees en qualsevol país català.

Es ben cert que és sorprenent allò que fins avui s'ha pogut reunir: posseïm el document més antic redactat en català, el primer de caràcter literari, el primer llibre imprès a Catalunya, el primer de Barcelona, el primer en català, el primer borrador de *L'Atlàntida*, portulans i un gran nombre d'autògrafs de personatges eminents. També ens caldria dir alguna cosa de l'aspecte artístic, interior i exterior, d'alguns llibres que's troben aquí. En la decoració del llibre encara s'utilitzen avui en dia, jugant-los, refent-los i estilitzant-los, els mateixos elements que trobaren els artistes dels segles XIV.¹ i XV.² i en els mateixos indrets: frisos i cap-lletres, marges i corondells. El llibre ens ha conservat en les miniatures les escenes i els paisatges, que en els retaules ens apareixen apagats, amb la mateixa vivor de tintes amb la qual l'artista va pintar-les i talment com si, al desar els pinzells donant-les per llestes, el llibre tancat en un prestatge ens hagués preservades les histories i les caligrafies per la nostra delectació. I si tractem del relligatge, vestidura resistent del llibre que'ns llegaren les edats passades, ne tenim excel·lents exemples d'estils diversos, de combinacions elegants i a voltes admirables. Així és que en aquesta BIBLIOTECA, que només té set anys d'infantesa, ja s'hi troben bons materials per l'història de les arts gràfiques, d'aprofitable estudi pels especialistes, de curiositat i d'agradable ensenyança per tot-hom.

Cal imaginar la transcendència que per als catalans tindria el dia, que prou vindrà, que podrem mostrar a un estranger d'idees generoses i desproveït d'apassionaments extremats la nostra BIBLIOTECA i podrem dir-li, després d'haver-ne recorregut algunes: «— En aquesta sala, en original o en còpia fotogràfica, hi ha tots els manuscrits que de la nostra antiga gloria els segles han respectat i els homes ens han transmès; en

aquesta altra, tant gran i plena, hi figuren tots els llibres impresos en català des de l'establiment de l'impremta fins als nostres dies, i cada llibre que va sortint hi té el seu lloc. De lluny, imaginativament, estem sentint el que'ns respondria : «— Teniu tota una historia de grans escriptors, teniu una llengua actual que parreu i en la qual s'expressen la ciencia i la poesia : sou tot un poble!»

**CATÀLEG DELS MANUSCRITS de la Biblioteca
de Catalunya,** fet de JAUME MASSÓ TORRENTS i de JORDI RUBIÓ i
BALAGUER.

7 *

CANÇONER CATALÀ VEGA-AGUILÓ

(A D'EN MILÀ)

Lletra de les darreríes del xiv.^a segle, escrit a tota plana sobre 350 pàgines de paper de 275 X 208 mm. Els núms. 7 i 8 formaven un sol cançoner de 450 folis que va esser partit, trobant-se ja en mal estat, al relligar-se a la primeria del passat segle. La foliació antiga va del xx al ccxliij i al principi hi anava relligat un plec que va del fol. cclj al cclxj, que hem col·locat a la fi, que és on li pertoca al reenquadernar-lo de fa poc. En canvi, al principi del núm. 8 hi anaven relligats dos folis curts i encara invertits, que hem posat al començament del núm. 7 : són les nostres pp. 1-4, car hem marcat de guarisme, en llapiç, totes les planes d'amdúes parts del cançoner tal com entenem que han d'ordenar-se. La part superior dels folis apareix haver patit tant de l'humitat, abans de relligar-se, que quasi sempre se fa difícil, i àdhuc impossible algunes vegades, llegir el títol de l'obra, el nom de l'autor o la primera cobla. — Aquest manuscrit, com el vinent, va relligat en pergami i duia abans escrita al llom l'inscripció «I Cancione Catalan». Es el que en Milà i Fontanals (*Poëtes lyriques catalans*, Montpel·lier, 1878, pp. 5-10, i *Obras completas*, III, pp. 441-473), va siglar A.

1 (p. 1. Foli curt, malmès, que obría el ms. 8 i que pertany al present.
Acabament d'una poesia:)

Acors son belh car de merce

Resten ara 2 cobles de 10 versos i una tornada de 5 amb la divisa *Reyna d'onor*.

2 (p. 2. tacada i malmesa).

Eras quant vey arbres e brotz florir

3 cobles; 1.^a i 3.^a de 10 versos, 2.^a de 9.

* A partir d'aquest número, fins que s'indicarà, els manuscrits provenen de la Biblioteca de don Marià Aguiló, adquirida per l'Institut en juliol de 1908.

3 (p. 3. Acabament d'una obra que ha d'esser d'en Pròxita a judicar per la seva divisa *Dona sens par*. A dalt del foli, un rètol de mà del XVIII.^a segle porta *Poeta mullat*. El foli és curt i s'hi veu el rastre de 8 versos que l'humitat ha fet illegibles : la primera cobla que ara es llegeix, que és la darrera, comença amb el vers:)

Quyeu me cuydey que nom pogues esprendre

Cobla de 8 versos i 2 tornades de 4.

4 (p. 4. Part d'una poesia d'en Pròxita : a dalt 8 versos perduts; la primera cobla que's llegeix comença:)

Quamor vol ten gen retenir

5 (p. 5, fol. xx. Altra obra d'en Pròxita quals primeres cobles és impossible llegir; la primera cobla llegible comença amb el vers:)

Mas quant mos prec's no vol ausir

3 cobles de 8 versos i una de 4.

6 (p. 6, f. xx v.^o). *Proxita*.

La mia ... en pena

El primer vers de la 2.^a cobla és així:

Aysi m destreny fin amor em dasena

3 cobles de 8 versos.

7 (p. 7, f. xxj). *Sparça*.

En midons vey bondat e cortesia

8 versos.

8 (p. 8, f. xxj v.^o. Primer vers de la 2.^a cobla:) *Proxita*.

E quant vas autre no crey

5 cobles de 8 versos amb tornada de 4.

9 (p. 10, f. xxij v.^o). *Proxita*.

Damor se ... que no sielh

5 cobles de 8 versos amb tornada de 4.

10 (p. 12, f. xxiiij v.^o). *Proxita*.

Amor aysi me fay sentir

3 cobles de 7 versos.

11 (p. 13, f. xxiiij). *Sparça*.

Be volgresser ten beneuenturos

9 versos.

12 (p. 14, f. xxiiij v.^o). *Proxita*.

Dels perladors vulh per tostemps mal dir

3 cobles de 8 versos.

13 (p. 15, f. xxv). *Proxita*.

Le souenirs quamors fina maporta

5 cobles de 8 versos.

- 14 (p. 17, f. xxvj). *Proxita*.

Eras quant torn lay on es mon voler

8 versos.

- 15 (p. 17, f. xxvj). *Proxita*.

Si lo mon perir deuia

5 cobles de 9 versos i 1 de 5.

- 16 (p. 20, f. xxvij v.^o). *Proxita*.

Si per seruey de ... ar le de sauber

5 cobles de 8 versos i 1 de 4.

- 17 (p. 22, f. xxviiij v.^o).

Amant ... lamghiu ... pens

5 cobles de 10 versos i 1 de 5.

- 18 (p. 24, f. xxviiij v.^o). *Proxita*.

Pus ... tostemps, a vida

5 cobles de 8 versos i 1 de 4.

- 19 (p. 26, f. xxx v.^o). *Proxita. Sparça*.

Dona per Dieu haiatz merce de mi

8 versos amb tornada de 4.

- 20 (p. 26, f. xxx v.^o). *Proxita. Sparça*.

Poys he damor ço quauer no solia

8 versos amb tornada de 4.

- 21 (p. 27, f. xxxj). *Proxita*.

Mas com l om folh qui dalquimias cura

5 cobles de 9 versos i 2 de 5.

- 22 (p. 19, f. xxxij). *Proxita*.

Dels aymadors suy lo plus cossiros

5 cobles de 9 versos i 1 de 5.

- 23 (p. 31, f. xxxiiij). *Proxita*.

Dona del mon no pens que per amors

4 cobles de 8 versos i 2 de 4.

24 (El restant del foli xxxiiij i el verso del mateix, deixats en blanc per l'escrivent, varen omplir-se en el segle xvii.^a per unes cobles castellanes, el primer vers de les quals és, p. 34:)

Madre por no me dar nada

Consta d'una cobla de 3 versos i 12 de 7; està escrita a dugues columnes en la p. 34 i n'abraça una de la p. 35.

25 (p. 36, f. xxxiiij v.^o. Una mà d'últims del segle xvi.^a va escriure, a dugues columnes, les)

Cobles de la ballesta.

Una ballesta fas fer

Publicades per Marià Aguiló en el seu *Cançonet d'obretes vulgars*, 1873-1900.

- 26 (p. 37, f. xxxvj) Lletre antiga altre cop). *Guilhem de Cabestany*.

Lo dolç cossire

Només hi ha quatre cobles de 15 versos, menys la segona que'n té 14. Apareix en quart lloc la cobla que sol estar en el terç. Hüffer, *Der Trobador Guillem de Cabestanh*, Berlin, 1869, p. 42. Sembla mancar aquí un foli en el manuscrit.

- 27 (p. 39, f. xxxvij. Comença amb una cobla de 8 versos que sembla acabament d'una posada : El primer vers és illegible; el darrer no gaire).

Soffritz que us vays ... del als suy duptayre

8 versos.

- 28 (p. 39, f. xxxvij). *Esparça*.

Mala dompna fals vos suy e ginyos

8 versos.

- 29 (p. 39, f. xxxvij). *Esparça*.

Mantz homens son en est mon quaz stan

8 versos.

- 30 (p. 40, f. xxxcij). *Esparça*.

Rey que vilan pugen honor

8 versos.

- 31 (p. 40, f. xxxcij). *Partinens*.

Amichs Narnauts cent dompnes de peratge

2 cobles de 8 versos i 2 de 4. — Bartsch, *Grundriss*, 25,1 i 184,1.

- 32 (p. 42, f. xxxcij v.º).

Atresim pren com la mola com mol

4 cobles de 7 versos.

- 33 (p. 43, f. xxxviiiij. Poesia de Cadenet).

Amors e com es de me

5 cobles de 12 versos i 2 de 4. — Bartsch, *Grundriss*, 106, 7.

- 34 (p. 46, f. xxxx v.º). (Arnau de Marull.)

Ayci com celh quiz aim e nos amatz

6 cobles de 7 versos i 2 de 3. Bartsch, *Grundriss*, 30, 3.

- 35 (p. 49, f. xliij).

Deus ... asau que puxa dir

5 cobles de 8 i 1 de 4. Rastre de 2 folis arrencats.

- 36 (p. 51, f. xliij). *Mossen P. March. Esparça*.

... que port voler blasme sofrir (?)

8 versos, el darrer dels quals és:

De mal renom e davol sa ... mesa.

37 (p. 51, f. xliij). *Mossen P. March.*

Al punt c om naix comence de morir

8 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4. — Publicat per Torres Amat, *Diccionario*, 1836, p. 371; Milà, *Catalanische Dichter*, en *Jahrbuch f. roman. u. engl. Literatur*, V (1864), p. 153; *Obras*, III, p. 159; etc.

38 (p. 55, f. xlvij). *Mossen P. March.*

Primer vers illegible:

(Iom merauell com nos veu qui hulls ha)

Primer vers de la 2.^a cobla, que's pot llegir:

E tinch per fol qui no guarde on va

7 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4. — Publicat fragmentariament per Torres Amat-Tastú, p. 370, i Milà, *Obras*, III, p. 321.

39 (p. 58, f. xlvij v.^o) *Mossen P. March.*

Cest falç de mon nol presi un puges (Quasi illegible).

8 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4. — Torres Amat, p. 372, i Milà, *Obras*, III, p. 320, ne publiquem fragments.

40 (p. 61, f. l). *Mossen P. March. Esparça.*

Dona val tan com de fer mal cestia

8 versos. — Publicat per Milà, *Obras*, III, p. 468.

41 (p. 61, f. l). *Mossen P. March.*

Dompnam platz ben arreada

5 cobles de 7 versos. Publicat per Milà, *id. id.*

42 (p. 63, f. lj). *Siruentesch de Mossen P. March.*

Tots grans senyors qui be vol auenir.

7 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Milà, *Catalanische Dichter*, p. 157.

43 (Les pp. 66-68, folis lj v.^o, lij i lij v.^o, que'l copista antig havia deixat en blanc, s'ompliren per una mà de finals del xvi.^a segle per uns enigmes per demandes i respostes, que comencen:)

Demanda.

Que es una cosa qui de continuu sona y los osten son muts y tots corren ensemps.

Resposta.

La cosa que sona es la mar e los osten son los pexos.

Són 11 demandes amb les corresponents respostes, més el començament d'una demanda que'l relligador no va deixar acabar. Vegi's *Revue des langues romanes* 2.^a serie, III, p. 5.

44 (p. 69, f. liij). *En blatcaxiç. (Blancasset.)*

Sim fay amor ab fizel cor amar

De difícil lectura. 3 cobles de 8 versos i tornada de 4. Bartsch, *Grundriss*, 96, 11.

- 45 (Rastre d'un foli arrencat; p. 71, f. lxxvj). *Folquet de Marselha*.
Per deu amors ben saubetz veramen
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Vegi's Stanislau Stronski, *Le troubadour Folquet de Marseille*, Cracovia, 1910, p. 56.
- 46 (p. 73, f. lxxij). *Folquet de marselha*.
Si tot me suy trop tart aperçebutz
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Stronski, *id. id.*, p. 52.
- 47 (p. 75, f. lxxij. No pot llegir-se el nom de l'autor, que és Uc de Sent Circ)
Tres enamichs e [dos mals] senyors [ay]
5 cobles de 9 versos i tornades de 4. — Vegi's A. Jeanroy i J. Salverda de Grave, *Poésies de Uc de Saint-Circ*, Tolosa, Privat, 1913, p. 11.
- 48 (p. 77, f. lx. No's pot llegir el nom de l'autor i amb prou feines el primer vers).
Bona dompna ... veser
El primer vers de la 2.^a cobla és:
Dompna quan vos rey remaner
3 cobles de 8 versos.
- 49 (Les pp. 78-80. f. lxxj, en blanc; p. 81, f. lxxij. Apenes visible:) *Pere Cathala* (?).
Axi com celh ... boudor
El primer vers de la 2.^a cobla:
Si col signes qui no xanta ni crida
5 cobles de 11 versos i tornada de 5.
- 50 (p. 84, f. lxxij v.^o. Apenes llegible). *Pere Cathala*.
Mon cors se mor lengen ... non es
El primer vers de la 2.^a cobla:
Tan duramen sa douçamor me pres
6 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 51 (p. 86, f. lxxij v.^o). *Autra*.
Ben fayts perven amors que pauch vos costi
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 52 (p. 89, f. lxxvj). *Autra*.
Axi cant es en muntanya deserta
5 cobles de 7 versos i tornada de 6.
- 53 (p. 91, f. lxxvij). *Autra*.
Si com per dol Fenix quant es entichs
4 cobles de 8 versos i 1 bordó sol.
- 54 (p. 92, f. lxxvij v.^o). *Autra*. (Bernat de Ventadorn.)
Ab joy mou lo verç el començ
5 cobles de 8 i tornada de 8. — Bartsch, *Grundriss*, 70, 1.

- 55 (p. 95, f. lxxviii. Quasi illegible). *Jutge daurena* (?).
Adieu coman vostra valor e vos
2 cobles de 8 versos i tornada de 2.
- 56 (Un foli arrencat; p. 97, f. lxxj). *La Reyna de Mallorques*.
Ez yeu am tal ques be e belh
Una estrofa de 28 versos i tornada de 6. — Publicada per Milà, *Obras*, III, p. 457. Per altre text vegi's Massó Torrents, Boccaci, *Decameron*, trad. catalana de 1429, Bibliotheca hispanica, 1910, p. 61.
- 57 (p. 98, f. lxxj v.º). *Esparça*.
Ja no es hom ten prous ne tan presan
9 versos.
- 58 (p. 99, f. lxxij). *Nuch de sent circh*.
Nuls homs no sap damich fins la perdut
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Jeanroy i Salverda de Grave, *id. id.*, p. 35.
- 59 (p. 101, f. lxxiiij). *Alba*.
Eras diray ço queus dey dir
3 cobles; 1.ª i 3.ª de 14 versos, la 2.ª de 16.
- 60 (pp. 103-104, f. lxxiiij, en blanc; p. 105, f. lxxv). *Arnau denielh*.
Lo ferm voler que dins al cor me intra
6 cobles de 6 versos i tornada de 3. — Bartsch, *Grundriss*, 29, 14.
- 61 (pp. 107-108, f. lxxcj, en blanc). *B. de Ventadorn*.
Amors e queus es vigayre
7 cobles de 8 versos, la 4.ª tenint-ne 9. — Bartsch, *Grundriss*, 70, 4.
- 62 (p. 113, f. lxxviiiij). *Gilhem. de sant lesder*.
Dompna yeu vos son missatgiers
5 cobles de 7 i 2 de 6. — Bartsch, *Grundriss*, 234, 7.
- 63 (p. 115, f. lxxx). *Autra*.
Amors com fayts amar ten aut
7 cobles de 8 versos i tornada de 2.
- 64 (p. 118, f. lxxxj v.º). *Andreu Fabrer*.
Sobrel pus naut alament de tots quatre
7 cobles de 9 versos i 2 tornades de 5. — Publicada per Milà, *Obras*, III, p. 471.
- 65 (p. 121, f. lxxxiiij). *Andreu Fabrer*.
Ja per dir vos mon cor e mon talan
4 cobles de 8 versos.
- 66 (p. 122, f. lxxxiiij v.º). *Autra*.
Lo fol desir quamor ha fayt intrar
5 cobles de 8 versos i 1 de 4.

- 67 (p. 125, f. lxxxv). *Andreu fabrer*.
Elhaz amor ten pauch vos cal de me
5 cobles de 8 versos i altra de 4.
- 68 (p. 127, f. lxxxvj). *Andreu fabrer*.
Del cor preyon me parton li sospir
5 cobles de 8 versos i altra de 4.
- 69 (Rastre d'haver sigut arrencats 5 folis, però anteriorment a la foliació, feta al xv.^{ta} segle; p. 129, f. lxxxvij). *Andreu fabrer*.
Dompna lo jorn quyeu me perti de vos
5 cobles de 8 versos i altra de 4.
- 70 (p. 131, f. lxxxviii). *Andreu fabrer*.
Sin lo mon fos gentilesa perduda
5 cobles de 8 versos i 2 de 4. — Publicada per Milà, *Obras*, III, pàg. 468.
- 71 (p. 133, f. lxxxviii). *Siruentes fet per Andreu fabrer per lo passatge de Barbaria*.
Doloros critz ab vetz braua terribla
6 cobles de 8 versos i 1 de 4. — Publicada per Milà, *Obras*, III, p. 468.
- 72 (p. 135, f. c). *A. febrer*.
Pus que storts suy del lach de la mar fonda
5 cobles de 8 versos. — Milà, *Obras*, III, p. 470.
- 73 (p. 137, f. cj). *A. fabrer*.
Combas e valls puigs montanyes e colhs
5 cobles de 8 versos i 2 de 4. — Milà, *Obras*, III, p. 473, fragment.
- 74 (p. 139, f. cij). *A. fabrer. balada*.
Ay cors auar scas richs de merce
3 cobles de 8 versos i 1 de 4.
- 75 (p. 141, f. ciij). *A. fabrer*.
Del tot me cuydaua lexar
5 cobles de 10 versos i 1 de 6.
- 76 (p. 144, f. ciij v.^o). *A. febrer*.
Arem platz be com lafan el martire
5 cobles de 11 versos i altra de 5.
- 77 (p. 147, f. cvj). *Andreu fabrer*.
Amors qui tast tot quant li play
370 versos repartits en 26 cobles desiguals.
- 78 (p. 162 blanca; p. 163, f. cxiii). *Danca e scondit* (J. de Sant Jordi)
Tant es li mals quem fayts soffrir
Una cobla de 4 versos, 3 de 8 i tornada de 4. — Milà, *Obras*, III, p. 463.
Vegi's Massó Torrents, *Obres poetiques de Jordi de Sant Jordi*. Bibliotheca hispanica, 1902, p. 13.

- 79 (p. 165, f. cxv). *Cobla esparça*. (J. de Sent Jordi.)
No masalt dom quen tots afers no siga
8 versos. — Massó, *op. cit.*, p. 45.
- 80 (p. 165, f. cxv). *Sparca*. (Jordi de Sent Jordi.)
Ja donal mon nom fara del blanch groch
Una cobla de 8 versos i altra de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 33.
- 81 (p. 166, f. cxv v.^o). *Tenco*.
Com vey en Peyronet [ploran]
4 cobles de 6 versos. — Milà, *Obras*, III, p. 456.
- 82 (p. 167, f. cxvj. Nom illegible, però deu esser Ricart de Berbesill).
Atressi com aurifants que caut nos pot levar
Els primers versos quasi illegibles.
5 cobles de 9 versos i tornada de 2 : «Tal Senyor hay». — Bartsch, *Grundriss*, 421, 2.
- 83 (p. 169, f. cxvij). Cant vey la laujera mover
7 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Bernat de Ventadorn, Bartsch, *Grundriss*, 70, 43.
- 84 (p. 172, f. cxviii v.^o). *Pardo*.
Leyaltats vol e bon desig me comanda
5 cobles de 8 versos i altra de 4.
- 85 (Les pp. 174-175, foli cxviii v.^o i cxx recto, que'l primer copista deixà blancs, s'ompliren al xvi.^è segle amb les cobles castellanés :)
La Fiya.
No me le digays mal
13 cobles de 8 versos, alternant *la fiya* i *la madre*.
- 86 (p. 176, blanca; p. 177, f. cxxj). *Reambau de Vaqueras*.
Bona dompna un conselh vos deman
6 cobles de 8 versos. — Vegi's Massó Torrents, *Riambau de Vaqueres en els cançoners catalans*, Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans, 1907, p. 425; i també Erich Nestroy, *Der Trobador Pistoleta*, Beihefte zur Zeitschrift für romanischen Philologie, 52, Halle a. S., 1914, p. 65.
- 87 (p. 179, f. cxxij). *Reambau de vaqueras*.
Se nay perdut mon sauber.
6 cobles de 8 versos i 1 de 4. — Vegi's Massó Torrents, *id id.*, p. 433. Els cançoners provençals *C R* la donen an en Pons d'Ortafà.
- 88 (p. 181, f. cxxij). *Rambaut de Vaqueras*.
Ar pren camgat per tostemps de xantar
Una cobla de 6 versos, 4 de 7, i 1 de 2. — Vegi's Massó Torrents, *id id.*, p. 422.

- 89 (p. 183, f. cxxiiij). *D... del Velhat* (?).
 En breu veyrem una frayor abatre
 5 cobles de 9 versos i 1 de 5. — Publicada per Milà, *Obras*, III, p. 464.
- 90 (pp. 185-186, f. xc xv, en blanc; p. 187, f. cxxvj) *Capelha de Volqueres*.
 Li fayt de dieu son scur
 5 cobles de 12 versos i altra de 4. — Publicat per Jordi Rubió i Balaguer, *Del manuscrit 129 de Ripoll*, en *Revista de bibliografia catalana*, V, p. 372.
- 91 (p. 190, f. cxxvij v.^o. De mal llegir). *Montargelh*.
 Nuls homs no val ne deu esser presats
 5 cobles de 9 versos i altra de 5.
- 92 (p. 192 en blanc; p. 193, f. cxxviiiij). *En cerueri*.
 De penan mal e de mal en martire
 5 cobles de 8 versos i 1 de 3. — Obra inèdita.
- 93 (p. 195, f. cxxx. Escrit escampat pel marge, alguna lletra retallada pel relligador; mà del xv.^{en} segle, posterior a la del primer copista).
Seruentesch preceptes retoricals obseruant per leonismitat simpla daccent greu disminut dix Johan Valenti lohablament junyint auer presa mort casual per amors pus ques presupposat aquell esser de virtuts illustrat lo qual fou fet per lo magnifich mossen Johan ramon Ferrer caualler e doctor en cascun dret.
 Com sia just per gran manutinença
 9 cobles de 8 versos i altra de 4.
- 94 (p. 200 blanca; p. 201, f. cxxxiiij. En Milà (*Obras completas*, vol III, p. 333) retrobant la primera cobla d'aquesta poesia en el «Conort» d'en Francesc Ferrer baix l'epígraf del Mercader Mallorquí, li dóna l'obra; nosaltres llegim, encara que amb dificultat:) *Bernat de Pal...*
 Cercats duy may jan siatz belhay pros
 5 cobles de 8 versos.
- 95 (pp. 203-204, blanques; p. 205, f. cxxxv; nom illegible:) *Peyres de...*
 Aymas amors e cassa
 5 cobles de 9 versos i una de 5.
- 96 (un foli arrencat; p. 207, f. cxxxvij). *Peyres Vidals*. (Aimeric de Peguillà.)
 Celh qui sirax ne guerregab amor
 5 cobles de 8 versos i tornada també de 8. — Vegi's Bartsch, *Grundriss*, 10, 15.
- 97 (p. 207, f. clv. No's pot llegir el nom del poeta ni el primer vers:)
 Perque ...
 El primer vers de la tornada és:
 Mos gays desirs la vostra senyoria
 Una cobla de 15 versos i tornada de 7.

- 98 (p. 210, f. clv v.^o) ... *Icart*.
De nouelh joy ...
8 versos i tornada de 4.
- 99 (p. 211, f. clvij). *Cobla tramesan Regedelh per en Luis Ycart*.
(Són tres cobles de 8 versos; i els 2 primers de la 1.^a són illegibles. La 2.^a porta l'epígraf:) *Luis Ycart*.
Si port ventalh belhs amichs am pros
La 3.^a cobla porta per títol:
Regadelh
Tan quan lo mon damar nos cautelos
- 100 (p. 212, f. clvj v.^o). *Luis Ycart. outra*.
No cresi pas quel mon ...
4 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.
- 101 (p. 214, f. clvij v.^o). *Ycart*.
Si be nom platz xantar canço ne vers
5 cobles de 9 versos i tornada de 5.
- 102 (p. 216, f. clviii v.^o). *Luis Ycart*.
Cant me soue de la beutat diuersa
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 103 (p. 218, f. clviii v.^o). *Consolacio o auis de amor*.
Malaultz e gr...
Say mos amichs que ...
Duna gran malaltia
Poema de 510 versos.
- 104 (p. 236, p. clxviii). *Autra. Ycart*.
Eras quant vey dels brots tombar la flor
5 cobles de 8 versos i tornada de 3.
- 105 (p. 138, f. clxviii). *Cobla sparça. Ycart*.
Ne pau ne pau tant desir vostra pau
10 versos.
- 106 (p. 238, f. clxviii). *Sparça. Ycart*.
Belha ses par on pretz e laus sabonda
Una cobla de 8 i tornada de 4.
- 107 (p. 230, f. clxx). *Luis Ycart*.
El primer vers de la 1.^a cobla és illegible; el primer de la 2.^a, és:
Ab tal virtut ha volgut deus crear
5 cobles de 9 versos i tornada de 4.

- 108 (p. 240, f. clxxj). *Cobla Sparca. Ycart.*
Ab tal enginy me ferich dun encontra
8 versos.
- 109 (p. 241, f. clxxj). *Luys Ycart.*
Parlar damor no pusch sino planhen
4 cobles de 8 versos.
- 110 (pp. 243-244, f. clxxij, en blanc; p. 245, f. clxxij. Nom de mal llegir:)
Johan ce Sanassas ganya joya.
Gays trobadors si voletz bona retgle
5 cobles de 9 versos i tornada de 5.
- 111 (pp. 247-248, f. clxxiiij, en blanc, p. 249, f. clxxv). *Fra Johan Basset. Sparça.*
No desir tant del mon la Senyoria.
8 versos.
- 112 (pp. 247-248, f. clxxiiij, en blanc, p. 249, f. clxxv). *Canço bacet.*
Una canço nouelha vulh xantar
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 113 (p. 251, f. clxxvj). *Basset.*
Gran temps ha que malaltia ma vexa tormentar
2 cobles de 11 versos, 1 de 9, 6 ratlles de prosa, 8 versos, 11 aparellats, 1 cobla de 8.
- 114 (p. 255, f. clxxviiij). *Dança de nostra dona. bacet.*
Ab letres daur per mesura
Una cobla de 4 versos, 3 de 8, tornada i endreça de 4. — Publicada per Milà, *Obras*, III, p. 458.
- 115 (p. 257, f. clxxviiiij). *De nostra dona. Fra basset.*
Mayres de dieu valerosa princessa
5 cobles de 8 i tornada de 4.
- 116 (p. 259, f. clxxx). *Cobla tramesa al molt alt don Enrich per fra basset. es de rims equivots e maudits.*
Astres nous fuig pus tan sabers se planta
8 versos.
- 117 (p. 259, f. clxxx). *Cobla sparça diuinitua. basset.*
En mig del cor porti cen colps mortals
8 versos.
- 118 (p. 259, f. clxxx). *Cobla sparça diuinitua.*
Us arbres sechs verts say fulhats a fulhes
8 versos.

119 (p. 260, f. clxxx v.º). *Basset. Vers compost de rims maridats tractant lausors de nostra dona e ganya joya.*

Dir me coue si bem temch lengeny fflanch

8 cobles de 8 versos i tornada de 4.

120 (p. 263, f. clxxxij). *Cobla sparça recesta. basset.*

Aspres dolors penetrant me detenta

8 versos.

121 (p. 263, f. clxxxij). *Plant fet per la mort del Reuerent Cardinal de Tholosa fet per fra basset.*

Terribles crits agres prouocatoris

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

122 (p. 265, f. clxxxij). *Dança o laors de nostra dona. basset.*

Lausan vostra sauiesa

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

123 (p. 267, f. clxxxiiij). *Vers clus. basset.*

Us drachs fiblans va pel mon trop correns.

5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.

124 (p. 269, f. clxxxv). *Sparça basset.*

Dompna valen de... valor tembre

8 versos.

125 (p. 269, f. clxxxv). *Letouari que fra basset ha fet per en Garau de massanet.*

Garaus amichs

De tots bes richs

297 versos.

126 (p. 276, f. clxxxviiij). *Vers lo qual conte dos versos similes e lo primer tracta lausors de nostra dona, altre... da novelh stil e es... a deu sobre lo... ha fet fra Basset e ganya ioya.*

Amor seruir honran presan e tembre

9 cobles de 8 versos, alternant una d'endecassíl·laba amb altra d'octossíl·laba.

127 (p. 280, f. clxxxx v.º). *Fra basset maldit.*

Yeu vos requir... malvada

Una cobla de 7 versos, 4 de 9 i tornada de 4.

128 (p. 282, f. cxc). *Fra basset maldit.*

Pus hauets donat despesa

Una cobla de 4 versos, 3 de 9 i tornada de 4.

129 (p. 283, f. cxcj). *Cobla sparça basset.*

Belhs mils sospirs vos fan tot jorn de renda

8 versos.

- 130 (p. 284, f. cxcj v.^o). *Fra basset. Sparça.*
Ab fin voler vos am Senyora belha
8 versos.
- 131 (pp. 285-286, f. cxcij, en blanc; p. 287, f. cxciiij). *Pardo (?)*.
Layaltatz vol e beu dreg mez comanda
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. Repetició del núm. 84.
- 132 (p. 289, f. cxciiij). *Cobla sparça.* (Jordi de Sent Jordi.)
No masaut dom quen tots afars no sia
8 versos. Vegi's el núm. 79.
- 133 (p. 289, f. cxciiij). *Sparça.* (Jordi de Sent Jordi.)
Ja donal mon nom fara del blanch groch
Una cobla de 8 versos i altra de 4. Vegi's el núm. 80.
- 134 (p. 290, f. cxciiij v.^o). *Tenço.*
Can vey en Peyronet ploran
4 cobles de 6 versos. Vegi's el núm. 81.
- 135 (p. 291, f. cxcv). *Autre.*
Atressi com loriffans que quant chay nos pot leuar
5 cobles de 9 versos i tornada de 2, *Tal Senyor hay.* — Vegi's el nostre número 82.
- 136 (el foli cxcvij, arrencat; p. 295, f. cxcviiij). *Rambautz de vaqueras.*
Si nay perdut mon sauber
5 cobles de 8 versos i represa de 4. Vegi's el nostre núm. 87.
- 137 (les pp. 296-297, fol. cxcviiiij, en blanc; p. 299, f. cc; de mal llegir:) *Guarau de Massenet.*
Amoros joy mi renovelha
Una cobla de 4 versos, 3 de 8 i altra de 4.
- 138 (p. 301, f. ccc recto, en blanc; p. 302, f. ccj v.^o, de mal llegir:) *Tenço feta entre Jacme Rouira e bernat de mallorques (?) lany MCCCLxxxvi.*
Senyer bernatz dues puncelhes say
6 cobles de 8 versos, les parelles capçades per l'epígraf *Jachme*, les senasses *Bernatz*; 2 endreces de 4; una *Sentencia donada per los jutges ço es los VII. mantenidors de Tholosa lo jorn de Sancta creu de may ab la qual fou condempnat bernatz*; de 38 versos aparellats, dotada de l'any 1386.
- 139 (p. 306, f. cciiij v.^o; de molt mal llegir, mes no hi ha cap nom d'autor). *Dis... ta lh... (?)*.
E quant mes greu quant no remir
38 versos; al capdevall *Finit*.

- 140 (p. 307, f. cciiij). *Disputa del hulh ab lo cor. e parla primer lo cor.*
 Ay hulhs traydors com mauets trayts
 No say perque
 Una cobla de 29 versos i al capdevall, *Finit*.
- 141 (p. 309, f. ccv). *Canço.*
 Totes ensemps no valan tant com una
 4 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.
- 142 (p. 311, f. ccvj). *Autra.*
 Dun xipelet de vii flors enramat
 3 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Publicades per Milà, *Obras*, III, p. 466.
- 143 (p. 312, f. ccvj v.º). *Autra.*
 Eres quan vey los arbres gen florir
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 144 (p. 314, f. ccvij v.º. No's veu gaire la lletra). *Joseta (?)*.
 Tot lo voler Lo pretz e lo saber
 50 versos en 3 cobles desiguals, tornada de 5.
- 145 (p. 315, f. ccviiij). *Vers damors de ques ganya la violeta en Tholosa.*
 Puys per amors fis pretz es mantenguts
 9 cobles de 10 versos i tornada de 4.
- 146 (les pp. 319-320, f. ccx v.º, en blanc; p. 321, f. ccxj). *P. Tresfort.*
 Jovencelhs qui no aymia
 Una cobla de 4 versos, 3 de 8 i tornada de 4.
- 147 (p. 323, f. ccxij). *Pere Tresfort.*
 Ab fletxes daur untatz derba morosa
 8 versos i tornada de 4.
- 148 (p. 324, blanca; p. 325, f. ccxiiij). *Lestat donor e damor que feu mossen Jordi.*
 No pot ren dir ne far que be stia
 8 cobles de 8 versos; les pariones amb l'epígraf *Honor*, les senars *Amor*; endreça i tornada de 4. — Massó Torrents, *op. cit.*, p. 38.
- 149 (p. 328, f. ccxiiiij v.º, darrer del llibre). *Pere Vidal (?)*.
 Dompna tot jorn vos vau preyan
 3 cobles de 10 versos i acaba el llibre.
- 150 (Ara correspòn descriure el plec que, erradament, anava relligat al davant del manuscrit, que consta de 12 folis, p. 329, f. ccij; de mal llegir, però sense rastre de títol ni de nom d'autor.)
 lamorosa questa
 Primer vers de la 2.ª cobla:
 No uol ne pot entendre ne debatre
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 151 (p. 331, f. cclij; quasi illegible). ... de *Erill* (?).
 senyoreya
 Primer vers de la 2.^a cobla:
 En vos amar nom rete ne matura
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 152 (p. 334, f. cciiij). *Cobla sparça*.
 Acompanyat dun amoros desir
 8 versos.
- 153 (p. 335, f. cciiij v.^o, en blanc p. 336, f. ccliiij). *Visio de la verge maria feta per mossen A. march*.
 Leuant mos ulhs pres del cel vi star
 6 cobles de 9 versos i tornada de 5. La 2.^a cobla porta l'epígraf *Los angelhs*, la 3.^a *Los apostols*, la 4.^a *Los martirs*, la 5.^a *Les vergens*.
- 154 (p. 338, f. cclv v.^o; molt esborrat:) *Mossen Arnau March*.
 Si mauets tolt amor del tot lo sen
 5 cobles de 10 versos i tornada de 6.
- 155 (p. 341, f. cclij; molt esborrat:) *Mossen A. March*.
 Nouelh panser mes vengutz soptamen
 5 cobles de 10 versos i tornada de 6.
- 156 (els quatre últims folis del plec, tenen esqueixada la punta inferior; p. 345, f. cclviii, de mal llegir:) *Mossen Yvany*.
 En re del mon no prenh joy ne segorn
 2 cobles de 10 versos i tornada de 5.
- 157 (p. 346, f. cclix v.^o). *Mossen Yvany. Sparça*.
 Eu say un prat hon ha fulha e flors
 8 versos i tornada de 4.
- 158 (p. 347, f. cclxj, quasi illegible). *Cobla tramesa per Jachme bonet [an Johan] doliuelha e en...*
 Damor me clam e maldich tots sieus faytz
 3 cobles de 9 versos; la 2.^a duu l'epígraf *Resposta den Johan dolivelha*, la 3.^a, *Resposta den...*
- 159 (p. 348, f. cclx v.^o). *Altra Jach. bonet*.
 Dol me costreny ten fort ab sforç gran
 5 cobles de 8 versos.
- 160 (p. 350, f. cclxj v.^o; d'una mà més moderna i escrit a tall de borrador). *Cobla tramesa per en Francesch de la Via a mossen narcis de sant deunis qui li respos en dues maneres*.
 Pus que damar sabe lart dauentatge

De la 2.^a resposta d'en Narcís de Sent Deunís no'n resta sinó aquests mots següents, per estar tallat el paper, que acaba el llibre:

sta de mossen
is
lamors ha tal usatge.

Cada cobla de 8 versos.

8

CANÇONER CATALÀ VEGA-AGUILÓ

(B D'EN MILÀ)

Aquest cançoner és, com hem dit, continuació del n.º 7. Escrit a tota plana a la primera del xv.^{en} segle sobre 376 planes de paper de 275 X 208 mm. Els folis van del cclxv al cccclij, fòra els cinc primers que no duen rastre de foliació per esser curts. Al principi hi havien 4 folis curts i malmesos que, per pertànye-hi, hem posat a la fi del n.º 7. La mateixa humitat que ha perjudicat i esborrat la part superior del ms. 7 ha malmès bona part d'aquest, als primers folis. La relligadura, que era igual a la del cançoner precedent, portava al lloc: «II Cancionero Catalan». En Milà (*op. cit.*, p. 11, i *Obras*, III, p. 473) va marcar-lo B. Hem continuat la paginació de llàpiç començada en el núm. 7.

1 (p. 351, foli curt; acabant una poesia de la qual no poden llegir-se les dugues primeres cobles; el primer vers de la 3.^a és així:)

Belha naysi crey mey jorn finiran

5 cobles de 8 versos, algunes d'elles retallades, i tornada de 4).

2 (p. 353; el foli, també curt, està talment esqueixat que trenca l'obra de dalt a baix. Es un llarg poema d'en Francesch de la Via, datat de 1406, d'uns 3,000 versos, que ocupa fins a la p. 476, que podria titular-se *La senyora de valor*; és en noves rimades i té l'aspecte d'un allegat jurídic en el qual entren molts personatges reals de Girona i d'altres pobles de la comarca del Gironès, entre ells alguns poetes. El primer vers llegible és:)

E sobrel prat pausar

3 (les pp. 477-478, f. cccxxv, en blanc; p. 479, f. cccxxvj). *Vers tractan de la salutació angelical fet per en Gabriel Ferruç ab lo qual ganya joya.*

Sancta dels sans excelhens e suprema

6 cobles de 8 versos i tornada de 4.

4 (p. 481, f. cccxxvij). *Requesta amor tançonada per en gabriel farruç ab la qual ganya joya.*

Reyna de pretz doctrina dels saubers

5 cobles de 11 versos i 2 tornades de 6.

- 5 (p. 484, f. cccxxviii v.^o). *Gabriel ferruç*.

Pus flach sou que nulha stopa
Una cobla de 4 versos, 2 de 8 i tornada de 4.

- 6 (p. 486, f. cccxxviii v.^o). *Gabriel ferruç. Plant fet per la mort del Rey en Ferrando en persona de la Reyna*.

Us plants crusels ab gemechs dolorosos
9 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 7 (p. 489, f. cccxxxj). *Tenço moguda per en Gabriel moger contra en Gabriel ferruç stant en mallorques per les dones de la dita ciutat*.

Seny en ferruç vos qui tenits procura
6 cobles de 14 versos, sotescrietes les senars *Moger* i les parelles *Ferruç*.

- 8 (p. 492, f. cccxxxij v.^o). *Tenço moguda per en gabriel ferruç an garau de massanet*.

Amichs Garaus en cuy fis prets sagença
10 cobles de 8 versos, sotescrietes les senars *Ferruç*, les parelles *Massanet*; la sentència ocupa 175 versos. — Els jutges de la tençó són Jaymes Ripoll i Johan d'Olivella.

- 9 (p. 505, f. cccxxxviii). *Bernat metge*.

Seguescal temps qui viure vol
Codolada de 211 versos. Donat a conèixer, tot donant-ne fragments, per Milà, *Poëtes catalans : Les noves rimades, La codolada*, Montpeller, 1876, p. 47, i publicat sencer per R. Miquel i Planas, *Les obres d'en Bernat Metge*, Barcelona, 1910, pp. 3-9.

- 10 (p. 513, f. cccxliij). *Bernat metge*.

Jats quen sia molt ocupats
Poema en noves rimades de 1,191 versos. Vegi's Milà, *op. cit.*, p. 22, i edició d'en R. Miquel, *op. cit.*, pp. 11-48.

- 11 (p. 557, f. ccclxv). *Aci comença una ventura la qual feu en Vicens comes*.

Destret per finamor
Poema de 722 versos. Vegi's Milà, *op. cit.*, p. 34.

- 12 (p. 582 blanca; p. 583, f. ccclxxxj). *Aci comença una requesta la qual trames un frare a una monge*.

Alta de pretz flor de mesura
Poema de 143 versos.

- 13 (p. 582 blanca; p. 583, f. ccclxxxj). *Pacio Amoris secundun Ouidium*.

Cant vey li temps camgar e nbrunusir
Poemet de 158 versos. A més d'aquest fragment d'en Guillem de Berguedà se dóna la cobla 1.^a d'en Jordi de Sant Jordi, *Ara haujats, dompnas, que'us fau saber* i els 5 primers versos de la cançó d'en Pistoleta o d'en Pons d'Ortafà *Si n'ay perdut mon sauber*.

- 14 (p. 596 blanca; p. 597, f. ccclxxxv). *Aci comença la faula den Torrelha.*
Una ventura us vull retrayre
Poema de 1,258 versos.—*Cançoners dels comtes d'Urgell*, Soc. Cat. Bib.; 1906, p. 131.
- 15 (p. 642 blanca; p. 643, f. ccccviiij. Des d'aquí endavant el cançoner només porta que poesíes en francès escrites per la mateixa mà que escrigué les catalanes).
Amis mon cuer e toute ma pensea
Una cobla de 7 versos, altra de 12 i altra de 6.
- 16 (p. 644, f. ccccviiij v.^o. *Tleu balada.*
Je ne me vueilh paindre doresnauant
3 cobles de 10 i altra de 5.
- 17 (p. 646, f. ccccviiiij v.^o). *Autre.*
Adu mon dieu ma joya mon plaisir
3 cobles de 8 versos.
- 18 (p. 647, f. ccccx). *Autre.*
Amours je voy des autres amoureux
3 cobles de 10 versos.
- 19 (p. 648, f. ccccx v.^o). *Autra.*
Jaime de hay on mamie or soy hais
3 cobles de 9 versos.
- 20 (p. 650, f. ccccxj v.^o). *Autre.*
Amours sachiez que pas ne le voudrie
3 cobles de 9 versos. — A. Piaget, *Oton de Granson et ses poésies*, en *Romania*, XIX (1890), p. 416.
- 21 (p. 651, f. ccccxij). *Autra.*
Je vi lautrier la belha au corps gay
3 cobles de 8 i altra de 4.
- 22 (p. 653, f. ccccxiiij). *Mossen Jach scriua.*
Hoies ores mon cuer ce que vueil dire
3 cobles de 8 versos i altra de 4.
- 23 (p. 655, f. ccccxiiiij). *Autra.*
Il nest confors qui tant de ben me fasse
3 cobles de 8 versos. — Piaget, *op. cit.*, p. 411.
- 24 (p. 656, f. ccccxiiiij v.^o). *Autra.*
A mon auis Dieu rayso e natura
3 cobles de 8 versos.
- 25 (p. 657, f. ccccxv). *Autra.*
Or est aynssi que par la bonne e belha
3 cobles de 8 versos. — Piaget, *op. cit.*, p. 413.

- 26 (p. 658, f. ccccxv v.^o). *Autra*.
Pardiu amour cest chosa couenable
3 cobles de 8 versos. — Piaget, *op. cit.*, p. 414.
- 27 (p. 659, f. ccccxvj). *Autra*.
Et las amour et ma sola maistresse
3 cobles de 10 versos, mancant-n'hi un a la 2.^a cobla.
- 28 (p. 660, f. ccccxvj v.^o). *Autra*.
Pater noster qui es ben sage
27 cobles de 4 versos, sotescries per un troçet del Pare-nostre cada una; la darrera porta *Amen*.
- 29 (p. 668, f. ccccxv v.^o). *Garanson*.
Un jour me vint que par merenconie
Poemet de 20 cobles de 8 versos.
- 30 (p. 675, f. ccccxiv). *Garanson*.
Salus et pais et bonne ntencion
3 cobles de 10 versos i altra de 5. — Piaget, *op. cit.*, p. 408.
- 31 (p. 677, f. ccccxv). *Congie que prist micer Otto de granson de sa dame*.
Je soulaye deuonir auoir joye
190 versos. — Piaget, *op. cit.*, p. 433.
- 32 (p. 684 blanca; p. 685, f. ccccxviii). *La Vergiera de micer Otto de gransson*
Una gentil joue vergire
15 de 10 versos, alguna consta només de 7 o 8. — Piaget, *op. cit.*, p. 404.
- 33 (p. 692, f. ccccxix v.^o). *Granson. balada*.
Je conois bien les tourmens amoureux
3 cobles de 12 versos.
- 34 (p. 694, f. ccccxv). *Granson*.
Il ha passe des ans set et demi
6 cobles de 12 versos. — Piaget, *op. cit.*, p. 432.
- 35 (p. 697, f. ccccxv). *Granson*.
Adis me vint que par merencolie
11 cobles de 8 versos. Es una tençó entre *Granson* i *Lesparra* alternant les estrofes, començant *Granson* i acabant *Lesparra* amb una 12.^a cobla de 5 versos. — Piaget, *op. cit.*, p. 409.
- 36 (p. 702, f. ccccxvii v.^o. Canvi d'escriptura, però d'una mà del primer terç del xv.^è segle). *Dança de figueres*.
Damor sim planch ne vayg ploros
Una cobla de 5 versos, 3 de 9, tornada i endreces de 5.

- 37 (p. 704, f. ccccxxxviiij v.^o). *Clam damor fer per Figueres.*

Morir cuyt las

14 versos.

- 38 (p. 705, f. ccccxxxix). *Lo bell guardacors que feu fra Ramon de Cornet.*
Preambol.

Lo meu cars fills | un noble guarda cors

12 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Vegi's Noulet et Chabaneau, *Deux Manuscrits provençaux du xiv.^e siècle contenant des poésies de Raimon de Cornet*, Montpellier, 1888. Es la primera obra del segón ms. de l'Academia del Jòcs Florals de Tolosa, sota el títol *Gardacors de mal*.

- 39 (p. 708, f. ccccxxxx v.^o). *Jaume Rouira en lahor de virtuts.*

Qui vol al mon | desir prets fama granda

7 cobles de 8 versos i 1 de 4.

- 40 (p. 711, f. ccccxxxixij). *Seruentesch tot unicorant fet per en pere cardenal.*

Si tots temps vols | viure valent e pro

7 cobles de 8 versos i una de 4 que no sembla acabar la poesia.

41 (rastre de 4 folis arrencats; els folis que manquen per acabar el manuscrit són plens de prosa escrita per mà del xvi.^a segle. El foli ccccxxxviiij comença, o continuen, una serie de miracles de nostra dòna : sols s'entreveuen, a mitja plana, els mots *Miracle molt...*; segueixen després els següents:)

(p. 713) Miracle de molt gran profit | on se conte com per marauellosa noblesa de nostra dona e per gran miracle e senyal que a les gentes se mostre | lo rey de França | e lo Rey de Anglaterra feren maravellosament pau entre ells ab juy en una Ciutat ab molt gran amicitia | qui avans eren estats capitals inimichs.

(p. 714, f. ccccxxxvij v.^o). Miracle de profitosa memoria on se conte com nostra dona aparey a sanct Johan Grisostom | el aconsola el conforta marauellosament | e pot hi hom entendre que la sola... ymaginacio | al fill de deu e a la sua beneyta mare es bestant a vendre totes aduersitats.

(p. 716, p. ccccxxxviiij v.^o). Miracle de molt consolable memoria on se conte com nostra dona couida un sant monge al menyar de paradís e pot ho hom entendre que molt es plasent a nostra dona persona ximpla e de bon voler encare que sie grocera car mes val rusticitat sancta | que gran sciencia peccadriu.

(p. 718, f. ccccxxxviiiij v.^o). Miracle de molt profitos recomtament | hon se conte com nostra dona valech molt marauellosament an un infant pastor | e pot hi hom entendre | quant son profitosos e profundes los juys de deu | los quals si son ben considerats tant en aquest mon no confiariem.

(p. 720, f. ccccl v.^o). Miracle molt ex cellent | mouent a molta devocio en ques conte un marauellos miracle ques segui en la ciutat de Roma que feu nostra dona an un joue donor qui en extrema congosa staua. don se deu cascu esforçar en esser li da-

uot pus que per mitja seu de nostre Senyor deu tantes hi tan asenyalades gracies continuament son aconseguides.

42 (p. 726). Assi comença la istoria de *Amich e Melis* la qual com a un sant hom estaua en una ciutat apellada *germenia* e una dona muller de hun honrat caualler ague un fill | E una altra dona muller de un altre caualler ague un altre fill. | axi segons ques diu es troba per ver elles consaberan en una hora | e axí matex aportaren los infants ensemps a la esglesia a batejar en una hora axi que las donas que portauen los infants veren com alçaren lo cap cascu e rigueren la hu del altre lo que fo una gran marauella e acostarenlos tant fins ques besaren la hu a laltre...

Aquesta plana fa 37 ratlles i l'història resta trencada amb les paraules següents:

Amich pres muller de molt gran linatge e

Coneixem dugues altres versions en català d'aquesta història; una ens la dona per llarg en Francesch en el *Libre de les noblese dels reys*, biblioteca Dalmases, de Barcelona, ms. n.º 111; del qual donem notícia en la nostra obra *Historiografia de Catalunya*, p. 89; altra està continguda en un llegendari del xv.^è segle publicat per en Marià Aguiló en 1881, *Eximplis e miracles*; se troba en les pp. 46-52 del vol. I : «Eximpli e miracle dels dos leals amichs *Amich e Melic*, segons ques recompta en lur història».

9

CANÇONER CATALÀ VEGA-AGUILÓ

(C D'EN MILÀ)

Escrit en el xv.^è segle, darrer terç, sobre 305 planes de paper de 224 × 148 mm. El cançoner, abans de rebre la relligadura actual, de pergamí; se trobava deslligat formant set plecs sens foliar de desigual nombre de folis, mancant-n'hi un que altre. Els folis que marquem entre parentesi són els que correspondrien a cada plec i la paginació va seguida. Algunes cap-lletres en llàpiz. Aquest és el manuscrit, marcat C per en Milà en *Poëtes lyriques catalans*, i que en Pagès, *Les obres d'Auzias March*, I, p. 50, designa per L. Conservem la relació dels plecs tal com estaven.

I plec, de 11 ¹/₂ fulls o 23 folis 46 pp.; el mig full és a la fi i li manca el del principi que potser contenia només el títol del cançoner, perquè aquest comença al que correspondria foli ij.

1 (p. 1. fol. 1). *Ihs.* (a dalt de tot). *Moss. P. march.*

Jom marauell com nos ve qui huylls ha

7 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4. Al marge inferior del f. 1, en tinta més negra i d'altra mà, hi han recopiats els 3 primers versos de la 3.^a cobla. — Publicat fragmentàriament per Torres Amat-Tastú, *Diccionario*, 370.

- 2 (p. 4, f. 2 v.^o). *Moss. P. march.*
Al punt c om naix comensa de morir
8 cobles de 8 versos, 2 tornades de 4. — Torres Amat-Tastú, *Diccionario*, p. 371; Briz, *Llibre dels poetes*, Barcelona, 1867, p. 81; Milà, *Obras*, III, p. 318.
- 3 (p. 8, f. 4 v.^o). *Moss. P. march.*
Cest qui ço fay don li pot seguir dan
8 cobles de 8 versos, tornada de 4.
- 4 (p. 10, f. 5 v.^o). *Moss. Jachme march cobles de fortuna.*
Qvan eu cossir en los fets mundanals
3 cobles de 10 versos, 2 tornades de 4. — Torres Amat-Tastú, *Diccionario*, p. 371; Briz, *op. cit.*, p. 79; Milà, *Obras*, III, p. 311, ne dóna un fragment.
- 5 (p. 12, f. 6 v.^o). *Blay cessolles.*
Dona gentils e dexcelen natura
5 cobles de 8 versos, tornada de 4.
- 6 (p. 14, f. 7 v.). *Moss. Jordi de sant Jordi.*
En mal poders enqueres en mal loch
5 cobles de 8 versos, tornada de 4. — Massó Torrents, *Obres poètiques de Jordi de Sant Jordi*, 1902, p. 32.
- 7 (p. 17, f. 9). *Los anuigs de Moss. Jordi.*
Anuig enemich de jouent
9 cobles de 18 a 19 versos. — Massó, *op. cit.*, p. 46.
- 8 (p. 25, f. 13; cap-lletra P en llàpç). *Moss. P. despuig caualler.*
Pus que bondats nez abtesa
Una cobla de 4 versos, 5 de 8.
- 9 (p. 27, f. 14; cap-lletra M en llàpç). *Moss. Auzias march.*
Molt he tardat en descobrir ma falta
6 cobles de 8 versos, tornada de 4. — Per totes les poesies d'Auzias citem la recent edició d'A. Pagès, única crítica, publicada per l'Institut d'Estudis Catalans, *Les obres d'Auzias March*, volum I, 1912, volum II, 1914; VI.
- 10 (p. 31, f. 16). *Pastrana.*
A vos mon cor me coue descobrir
11 cobles de 8 versos i tornada de 4; les parelles amb l'epígraf *Lo cor*, les senars *Lo cors*.
- 11 (p. 36, f. 18; cap-lletra G en llàpç). *Tresfort notari.*
Gran carrech han huy tuyt lom de paratge
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 12 (p. 38, f. 19 v.^o; cap-lletra D en llàpç). *P. Johan de masdouelles.*
Dona donor qui viure vol honesta
5 cobles de 8 versos i tornada amb endreça de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 410, fragment.

13 (p. 40, f. 20 v.^o). *Cobla segons la qualitat dun fat grosser qui pensa molt saber lo qual no vull dir. feta per lo dit Pere Johan.*

Tot ignorant se pense molt saber

8 versos.

14 (p. 41, f. 21). *Cobla sparsa per un home donor qui ha perduda la vergonya. feta per lo dit P. Johan.*

Lome donor qui trenqua sa paraula

8 versos. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 410.

15 (p. 41, f. 21). *Maldit fet per lo dit P. Johan.*

Temps es stat que manaeu pescar

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

16 (p. 43, f. 22). *Altres maldit fet per lo dit P. Johan en la selmana sancta.*

Liurade us son a mi no per amor

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

17 (p. 46, f. 23 v.^o, que acaba el plec I). *Johan fogassot.*

Si be nom sent en res lo foch damor

3 cobles de 8 versos i 4 de la 4.^a.

Acaba el plec amb el 4.^t vers de la 3.^a cobla que és així:

E no sentiú son stil ne calor

II plec, de 7 fulls, o siguin 14 folis o 28 pp.

18 (p. 47, f. 1). *Debat fet per mossen Johan Berenguer de Masdouelles altercant en amor.*

Be sabs amor que voluntat hauia

30 cobles de 8 versos, alternant els epígrafs *Masdouelles* i *Amor*; 2 tornades de 4, una de cadascú.

19 (p. 62, f. 8 v.^o). *Mossen Johan Berenguer de Masdouelles, obra feta per Dona Elionor de Cardona Marquesa Doristany e en los caps dels bordons de les primeres .iiij. cobles es son nom o titol designat.*

A vos qui sou de complida bellesa

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 409, fragment.

20 (p. 64, f. 9 v.^o). *Obra de Nostra Dona capcaudada e marida. feta per mossen Johan Berenguer de Masdonelles cavaller.*

Vos sou sens par Verge dona polida

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

21 (p. 67, f. 11). *Lo dit mossen Johan Berenguer de Masdouelles.*

Ans Deu crehas angelical natura

7 cobles de 8 versos, tornada i *Andressa a Nostra dona* de 4.

- 22 (p. 70, f. 14 v.^o). *Cobla sparça feta per lo dit Masdouelles.*
 Poderos Deu ez hom Incomprensible
 8 versos. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 409.
- 23 (p. 67, f. 11). *Lo dit Masdouelles.*
 Alguns han dit e volgut sostenir
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 24 (p. 73, f. 14). *Obra feta per lo dit mossen Johan Berenguer de Masdouelles Sobre los Sinch senys corporals.*
 Mon creador Incompres dreturer
 4 cobles de 8 versos i 4 de la 5.^a.
 Acaba el plec amb el 4.^t vers de la 5.^a cobla, que és així:
 Si be mes cert mon vil cors nou mereix
 III plec, de 21 fulls, que formen 42 ff. o 84 pp.
 Segueixen encara 4 cobles més.
- 25 (p. 75, f. 1; acabament d'una obra d'en Masdovelles, amb els 6 darrers versos d'una cobla de 8, el primer dels quals era:)
 Menyspresa dius la vil gent argullosa
- 26 (p. 77, f. 2). *Lo dit Johan Berenguer de Masdouelles.*
 Merce de mi hages mon sol senyor
 20 cobles de 8 versos.
- 27 (p. 86, f. 6 v.^o). *Lo dit Johan Berenguer de Masdouelles.*
 Dins un gran prat a totes parts e caire
 5 cobles de 10 versos i tornada de 5.
- 28 (p. 89, f. 9). *Maldit fet per lo dit Masdouelles.*
 Pus dau raho a mi de mal perlar
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 29 (p. 91, f. 10). *Altres maldit fet per lo dit Masdouelles.*
 Ara coneix ço que no coneixia
 6 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 30 (p. 94, f. 11 v.^o). *Lo dit Masdouellas.*
 Anuig mostrau hauer quius vulla be
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 31 (p. 96, f. 12 v.^o). *Lo dit Masdouelles.*
 Perquem digues que sens vostre voler
 5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.
- 32 (p. 98, f. 13 v.^o). *Complants per depertiments. Lo dit Masdouelles.*
 Un jorn mirant axí com fer solia
 6 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 33 (p. 101, f. 15). *Loament. Lo dit Masdouelles.*
 Cert es a tots quamor es cosa pura
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 34 (p. 104, f. 16 v.º). *Lo dit Masdouelles.*
 Si prest nom val vostra gran gentilesa
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 35 (p. 106, f. 17 v.º). *Lo dit Masdouelles.*
 Pus per amar he de morir
 Una cobla de 4 versos, 3 de 8 i tornada de 4.
- 36 (p. 108, f. 18 v.º). *Lo dit Masdouelles.*
 Ja que lo temps nos vuy tal com solia
 4 cobles de 8 versos i tornada de 4. El copista va oblidar-se l'últim vers de la 1.ª cobla.
- 37 (p. 110, f. 19 v.º). *Lo dit Masdouelles.*
 En loch molt alt de terra plana mir
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 38 (p. 112, f. 20 v.º). *Lo dit Masdouelles.*
 Jo vull hi am la pus bella ques mir
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 39 (p. 115, f. 22). *Lo dit Masdouelles.*
 Ara pus sou si fort enamorats
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 40 (p. 117, f. 23). *Lo dit Masdouelles.*
 No crech prengues ab major paciència
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 41 (p. 119, f. 24). *Lo dit Masdouelles.*
 De vos amor no pusch negun be dir
 5 cobles de 8 versos, tornada de 4, i endreça als mantenidors de 4.
- 42 (p. 122, f. 25 v.º). *Lo dit Masdouelles cavaller.*
 Amor me te incenssantment lunyat
 5 cobles de 8 versos i tornada i endreça de 4.
- 43 (p. 124, f. 26). *Lo dit Masdouelles.*
 Pus nom feu be ni fer nol me voleu
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 44 (p. 127, f. 28). *Lo dit Masdouelles.*
 So que no vol ma disposicio
 (p. 130, f. 29 v.º). *Resposta feta a la predita obra per mossen Marti Gralla.*
 Mossen Johan segons opinio

(p. 133, f. 31). *Lo dit Masdouelles. resposta.*

Mossen Francesch lo nohible gullo

Cada obra d'aquestes 3 té 7 cobles de 8 versos i tornada de 4.

45 (p. 136, f. 32 v.^o). *Lo dit Masdouelles.*

Despuys pertim de la bona ciutat

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

46 (p. 140, f. 34 v.^o). *Lo dit Masdouelles.*

Destret damor ab cuytat anament

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

47 (p. 124, f. 35 v.^o). *Lo dit Masdouelles.*

Pus que sabi que vostra senyoria

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

48 (p. 144, f. 36 v.^o). *Lo dit Masdouelles.*

Pus veig queus plau per vos vage rodant

4 cobles de 8 versos i tornada de 4.

49 (p. 147, f. 37). *Lo dit Masdouelles.*

Tant he soffert que pus auant sofrir

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

50 (p. 149, f. 38). *Lo dit Masdouelles.*

Morir me cuyt de dol e fellonia

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

51 (p. 152, f. 39 v.^o). *Lo dit Masdouelles*

Si james pusch aconseguir lo premi

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

52 (p. 154, f. 40 v.^o). *Lo dit mossen Masdouelles.*

Quant me soue daquell jorn que parti

Una sola cobla de 8 versos que acaba el plec, restant enlaire.

IV plec, consta de 7 $\frac{1}{2}$ fulls (el primer full ha perdut les dugues cares de darrera que cobrien el plec) o siguin 15 ff. o p. 30.

53 (p. 155, f. 1; tot continuant una obra anterior, mancada de començament, que obra el plec amb 6 versos, el primer dels quals és:)

Vostre parlar no siescas

Després segueix una cobla de 8 versos i tornada de 4.

(p. 156, f. 1 v.^o). *Resposta de Guillem Tinter.*

Per lo just do que demanau

Una cobla de 4 versos, 3 de 8 i tornada de 4.

(p. 175, f. 2). *Guardia.*

Mossenyer meu per conseguir

Una cobla de 4 versos, 3 de 8 i tornada de 4.

(p. 159, f. 3). *Johan Fogaçot*.

Fins açi meueu mostrada

Una cobla de 4 versos, 3 de 8, tornada de 4; després, 1 de 3, 2 de 7, 1 de 5, 2 de 4 i tornada de 2.

54 (p. 153, f. 5). *Lo Conort de Francesch Ferrer*.

O bes despit e gran dolor.

Publicat sencer per Torres Amat-Tastú, *op. cit.*, p. 229.

La cap-lletra O un xic ornada.—El Conort se trenca a la p. 183, f. 15, amb l'acabament d'en Ferrer abans d'entrar a parlar en Masdovelles; el foli que manca contenia 48 versos entre els quals les citacions d'en Masdovelles i de l'Auzias March. El darrer vers és ara:

En esta cobla ques conega.

V plec que consta de 9 fulls, o siguin 18 folis o 36 pp.

Comença continuant el *Conort* al vers:

Francesch Ferrer nom ajut Deu

55 (p. 193, f. 5).

De gran dolor cruzel ab mortal pena

9 cobles de 8 versos i tornada de 4.

56 (p. 197, f. 7). *Lay de Pere Torroella*.

Qui volra veur un pobre stat

191 versos.

57 (p. 205, f. 11). *De Luis de Vilarasa. les Sinch balades*.

Comens de cars maporta pensament

(p. 206, f. 11 v.º). *La segona*.

Sobres damor ma tret la libertat

(p. 207, f. 12). *La Terça*.

Nos pus amor sino ço que yo sent

(p. 208, f. 12 v.º). *La Quarta*.

Si com lo flach quin brega nos stat

(p. 210, f. 13 v.º). *La Quinta*.

Com lo posat en lestrem de la mort

Cada una de las 5 balades consta de 3 cobles de 8 versos, exceptuada la 3.ª que en té 3 de 9.

58 (p. 211, f. 14). *Mossen Auzias March*.

Si com rictat no porte bens ab si

8 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, X.

59 (p. 215, f. 16). *P. Torroella*.

Si volreu enamorats.

Una cobla de 4 versos i 3 de 8.

- 60 (p. 216, f. 16 v.^o). *Luis de Vilarasa. obra unissonant.*
Tant yo no pens que ya no puch entendre
4 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 61 (p. 218, f. 17 v.^o). *Pere Torroella ma feta.*
Enamorats los qui per ben amar
Poemet de 84 versos. Acaba el plec i continúa bé en el següent:
VI plec, que consta de 11 fulls que formen 22 ff. o 44 pp.
- 62 (p. 222, f. 16). *Mossen Jordi caualler.*
Enyorament anuig del o desir
5 cobles de 8 versos i 2 tornades de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 18.
- 63 (p. 224, f. 2 v.^o). *Comiat de Mossen Jordi caualler.*
Souint sospir dona per vos de luny
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 15.
- 64 (p. 227, f. 4). *Mossen Jordi caualler.*
Dauer lo nom e lo dret tall daymia
5 cobles de 8 versos i 2 tornades de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 10.
- 65 (p. 229, f. 5). *Jossen Jordi caualler.*
Ara hoiats dompnas queus fau sauber
5 cobles de 8 versos i 2 tornades de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 29.
- 66 (p. 231, f. 6). *Mossen P. de Queralt caualler.*
Sens pus tardar me ne de vos partir
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 67 (p. 233, f. 7). *Vilarasa.*
Lenuig es meu e vostrel dan
3 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 68 (p. 234, f. 7 v.^o). *Mossen Auzias March.*
Axi com cell quin lo somnis delita
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, I.
- 69 (p. 237, f. 9). *Mossen Auzias March.*
Atressim pren com al patro quin plaja
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, II.
- 70 (p. 239, f. 10). *Riambau de Vaqueras.*
Bona dompna un consell vos deman
7 cobles de 8 versos. — Vegi's Massó Torrents, *Riambau de Vaqueres en els cançoners catalans*, p. 424.
- 71 (p. 241, f. 11). *Mossen Jordi de sent Jordi.*
Tots jorns aprench e desaprench ensemps
6 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 24.

- 72 (244, f. 12 v.^o). *Ramon de Cardona preuera.*
Lo vostre sguard ences lautrir greu flama
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 73 (p. 246, f. 13 v.^o). *Ramon de Cardona preuera.*
Amant amor damor fuy ben amats
9 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 74 (p. 249, f. 15). *Deseximent e comiat damor fet per Blay Seselles.*
Per a tots temps hay cremat lincensari
7 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 75 (p. 252, f. 16 v.^o). *Pau de Belluiure.*
Dompna gentil vos menculpat a tort
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Milà, *Poemes lyriques Catalans*, p. 20.
- 76 (p. 254, f. 17 v.^o). *Lo setge damor fet per mossen Jordi.*
Ajustat vey damor tot lo poder
5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 1.
- 77 (p. 256, f. 18 v.^o). *Escondit fet per mossen Jordi.*
Tant son li mals quem fay sofrir
Una cobla de 4 versos, 3 de 8 i tornada de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 13.
- 78 (p. 258, f. 19 v.^o). *Cobla equivocada feta per mossen Jacme March a mossen Pere March.*
Sus en lo mig duna costa
Una cobla de 10 versos i tornada de 4.
Resposta feta per mossen Pere March a mossen Jacme March.
Blanca y bella nes la costa
Una cobla de 10 versos, tornada i endreça de 4.
- 79 (p. 259, f. 20). *Mossen Jordi.*
Un cors gentil ma tant enamorat
5 cobles de 8 versos, 2 tornades de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 4.
- 80 (p. 261, f. 21). *Mossen Jordi.*
Deserts damichs de bens e de senyor
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 21.
- 81 (p. 263, f. 22). *Mossen Bernat Serra.*
Pus soy destrets nom tenyats a follia
4 cobles de 8 versos. El darrer vers de la 4.^a cobla, de la plana i del plec, és:
Fech sembrar gra prop la mar quel rebia.
VII plec, que consta de 10 ¹/₂ fulls, està el mig entre els fulls 3.^r i 4.^t que formen
21 ff. o siguin 42 pp.

- 82 (p. 265, f. 1; mancant algún foli). *Lo dit Masdouelles*.
Anuig trop gran en la festa que feu
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 83 (p. 267, f. 2). *Lo dit mossen Masdouelles*.
Perdut he pler deport solas e riure
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 84 (p. 269, f. 3). *Lo dit mossen Masdouelles. he foren fetes per una dona qui jaquia son enamorat e volies retraure*.
Molt vos sou tart dona regoneguda
- 85 (p. 272, f. 4 v.^o). *Lo dit mossen Masdouelles*.
Vos no sentiü ço que sentir deuria
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 86 (p. 274, f. 5 v.^o). *Mossen Auzias March*.
Per moltamor don gran desig sengendra
2 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, III.
- 87 (p. 275, f. 6). *Altra*.
Tant he amat que mon grosser enginy
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, V.
- 88 (p. 277, f. 7). *Altra*.
Amor se dol com breument jo no muyr
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, IX.
- 89 (p. 279, f. 8). *Altra*.
Quins tants segurs consells vas ensercant
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XI.
- 90 (p. 281, f. 9). *Altra*.
Mal venturos no deu cercar ventura
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XIV.
- 91 (p. 283, f. 10). *Altra*.
Junt es lo temps que mon goig es complit
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XVI.
- 92 (p. 285, f. 11). *Altra*.
Si Deu del cors la mi arma sostrau
7 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XVII.
- 93 (p. 288, f. 12 v.^o). *Altra*.
Hoyu hoyu tots los qui be amats
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XIX.

- 94 (p. 290, f. 13 v.^o). *Altra*.
 Tant en amor ma pensa consentit
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXI.
- 95 (p. 292, f. 14 v.^o). *Altra*.
 Sobresdolor ma tolt limaginar
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXVII.
- 96 (p. 294, f. 15 v.^o). *Altra*.
 Lo jorn ha por de perdre sa claror
 2 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXVIII.
- 97 (p. 295, f. 16). *Sparça*.
 Si com lo taur se va fuyt per desert
 8 versos. — Pagès, *op. cit.*, XXIX.
- 98 (p. 295, f. 16). *Altra*.
 Sens lo desig de cosa deshonest
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXXIII.
- 99 (p. 297, f. 17). *Altra*.
 Tots los desigs escampats en lo mon
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXXIV.
- 100 (p. 299, f. 18). *Altra*.
 O mort qui est de molts mals medecina
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXXVI.
- 101 (p. 301, f. 19). *Altra*.
 La mia por dalguna cosa mou
 6 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXXVII.
- 102 (p. 304, f. 20). *Altra*.
 Tot metge pren carrech de consciencia
 3 cobles de 7 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XLIV.
- 103 (p. 306, f. 21). *Altra*.
 Los ignorants amor e sos exemples
 5 cobles de 8 versos. — Pagès, *op. cit.*, XLV.
 El darrer vers de la 5.^a cobla amb el qual acaba el plec i el cançoner, és així:
 Son desigats en seruitut del acte.

10

CANÇONER D'OBRES ENAMORADES

(D D'EN MILÀ)

Escrit a les darreries del xv.^a segle sobre 212 (197) folis de paper de 275 X 215 mm. La foliació, de guarisme, va del foli 15 al 212 amb llacunes que s'indican; per a suplir la manca dels primers 14 folis varen afegir-se al principi, al relligar-se, 21 folis de paper. El relligatge és en pell, de començaments del segle xix.^a duent al lloc el rètol: «Cancionero lernosin». — Aquest cançoner té quasi la mateixa disposició del cançoner esp. 225 de la Biblioteca Nacional de París i n'és probablement el borrador o una copia; en Milà i Fontanals, *Poëtes lyriques catalans*, va designar-lo per la lletra D, quan estava en possessió dels hereus d'en Vega i Sentmanat i abans d'entrar a mans d'en Marià Aguiló.

- 1 (f. 15, tot continuant la Gloria d'amor d'en Rocabertí).

Perque de lli veritat poden creure

Que acaba al fol. 24 v.^o. Aquest fragment del poema comprèn 680 versos. Publicat gaire-bé tot per Cambouliu, *Essai sur l'histoire de la littérature catalane*, Paris, 1858, pp. 110-176.

- 2 (f. 24 v.^o, títol equivocat antic). *Obra feta per mossen Auzias march coronada*.
(En lletra moderna diu:) *Es requesta de amor de Madama sens Merci*.

No ha gran temps caualcant io pensaua

Traducció del poema d'Alain Chartier feta per Francesc Oliver. — Baselga, *El Cancionero Catalan de la Universidad de Zaragoza*, Saragoça, 1896, p. 273.

- 3 (f. 37 v.^o). *Mossen Auzias march*.

Qual sera quell qui en amor contemple

11 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *Les obres d'Auzias March*, 1912-1914, LXXV.

- 4 (f. 38 v.^o). *Mossen Auzias march*.

Si deu del cors la miarma sostrau

7 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XVII.

- 5 (f. 39 v.^o). *Mossen Auzias March*.

Junt es lo temps que mon goig es complit

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XVI.

- 6 (f. 40). *Mossen Auzias march*.

Mal venturos no deu cercar ventura

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XVI.

- 7 (f. 40 v.^o). *Altra. Mossen Auzias march*.

Quins tants segurs consells vas ensercant

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XI.

- 8 (f. 41 v.^o). *Mossen Auzias march*.
 Amor se dol com breument jo no muyr
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, IX.
- 9 (f. 42). *Mossen Auzias march*.
 Entre amor son portat e fortuna
 29 cobles de 8 versos. — Pagès, *op. cit.*, C.
- 10 (f. 45). *Mossen Jaume march*.
 Dos son los alts segons lo meu parer
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Publicat per Milà, *Poëtes lyriques catalans*, p. 22.
- 11 (f. 45 v.^o). *Mossen Auzias March*.
 Aquesta es perdurable dolor
 11 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XCIX.
- 12 (f. 47). *Mossen Auzias march*.
 Per lo camí da mort he sercat vida
 8 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XCVIII.
- 13 (f. 48). *Mossen Auzias march*.
 La gran dolor que lengua no pot dir
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XCVI.
- 14 (f. 48 v.^o). *Mossen Auzias March*.
 Si per null temps cregui ser amador
 7 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XCVII.
- 15 (f. 49). *Mossen Auzias March*.
 Que val delit pus no es conegut
 9 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XCV.
- 16 (f. 50 v.^o). *Mossen Auzias march*.
 Pus me trop sol en amor a mi semble
 16 cobles de 8 i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XCIV.
- 17 (f. 52). *Mossen Auzias march*.
 Aquelles mans que james perdonaren
 25 cobles de 10 versos. — Pagès, *op. cit.*, XCII.
- 18 (f. 54). *Mossen Jachme march*.
 Un sobrespler mes vengut per lo veure
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Fragment en Milà, *Obras*, III, 315. —
 Baselga, *op. cit.*, p. 184, fragment en el *Lay* d'en Torroella.
- 19 (f. 55). *Mossen Auzias march. Estrampa*.
 Los ignorants amor e sos exemples
 12 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XLV.

- 20 (f. 56). *Mossen Auzias march*.
Per molt amar ma vida es en dupte
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LV.
- 21 (f. 56 v.^o). *Auzias march*.
Qui sino foll demana sim anyor
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LIV.
- 22 (f. 57 v.^o). *Mossen Auzias March*.
Alt he amor don gran desig sengendre
2 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, III.
- 23 (f. 57 v.^o). *Mossen Auzias march*.
Sobres damor ma ja del tot sobrat
2 cobles de 8 versos.
- 24 (f. 58). *Mossen Jacme march*.
Las treballat e fora de mesura
5 cobles de 8 versos i tornada de 4 : la 1.^a no'n té sinó 8.
- 25 (f. 58 v.^o). *Mossen Auzias march ma feta croada e capcaudada*.
Axi com cell quin lo sompnis delita
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, I.
- 26 (f. 59). *Auzias march croada e capcaudada*.
Pren men axi com al patro quin plaja
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, II.
- 27 (f. 59 v.^o).
Per moltamor don gran desig sengendre
2 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, III.
- 28 (f. 60). *Auzias march croada e capcaudada*.
Axi com cell qui desiga vianda
7 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, IV.
- 29 (f. 60 v.^o). *Auzias marc croada capcaudada*.
Tant he amat que mon grosser enginy
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, V.
- 30 (f. 61 v.^o). *Mossen Auzias march*.
Molt he tardat en descobrir ma falta
6 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, VI.
- 31 (f. 62). *Mossen Auzias march*.
Si com rictat no porta bens ab si
8 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, X.

32 (f. 63). *Mossen Auzias march.*

Qui seraquell del mon superior

12 cobles de 8 versos. La tornada de 4 està copiada al marge en lletra de ben
entrat el xvi.^a segle. — Pagès, *op. cit.*, XCIII.33 (f. 64). *Mossen Auzias march.*

Tot entenent amoros mi entenga

34 cobles de 9 versos. — Pagès, *op. cit.*, LXXXVII.34 (f. 49 v.^o). *Mossen Auzias march.*

Tal so com cell qui pense que morra

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LI.35 (f. 70). *Sparça. (Auzias.)*

Si col malalt qui lonch temps ha que jau

8 versos. — Pagès, *op. cit.*, LXXXIII.36 (f. 70). *Mossen Auzias march.*

Veles e vents han mos desigs complit

7 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XLVI.37 (f. 71). *Mossen Auzias march.*

Tot metge pren carrech de consciència

3 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XLIV.38 (f. 71 v.^o). *Mossen Auzias march.*

La mia por dalguna cosas mou

6 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.* XXXVII.39 (f. 72). *Mossen Auzias march.*

O mort qui ets de molts mals medecina

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXXVI.40 (f. 72 v.^o). *Mossen Auzias march.*

Tots los desigs escampats en lo mon

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXXIV.41 (f. 73 v.^o). *Mossen Auzias march.*

Sens lo desig de cosa desonesta

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXXIII.42 (f. 74). *Mossen Auzias march.*

Lo jorn ha por de perdre sa claror

2 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXVIII.43 (f. 74). *Mossen Auzias March.*

Sobresdolor ma tolt limanigar

5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXVII.

- 44 (f. 74 bis). *Mossen Auzias march*.
Tant en amor ma pensa consentit
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXI.
- 45 (f. 74 bis v.^o). *Mossen Auzias march*.
Hoyu hoyu tots los qui be amats
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XIX.
- 46 (f. 75). *Sparça mossen Auzias march*.
Si com lo taur se va fuyt per desert
8 versos. — Pagès, *op. cit.*, XXIX.
- 47 (f. 75). *Sparça mossen Auzias march*.
Tot laurador es pagat del jornal
8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LXXX.
- 48 (f. 75 v.^o). *Mossen Auzias march*.
On es lo loch on ma pensa repose
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LXXVI.
- 49 (f. 76). *Mossen Auzias march*.
No guard auant ne remembrel passat
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LXXVIII.
- 50 (f. 77). *Sparça*. (Auzias.)
Axi com cell quis veu prop de la mort
8 versos. — Pagès, *op. cit.*, LXXXI.
- 51 (f. 77). *Mossen Auzias march*
Malament viu qui delit pert de viure
9 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LXXXVIII.
- 52 (f. 78). *Mossen Auzias march*.
Ceruo ferit no desige la font
7 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LXXXIX.
- 53 (f. 78 v.^o). *Mossen Auzias march*.
Nos marauell algu perquem anyor
7 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XC.
- 54 (f. 79 v.^o). *Mossen Auzias march*.
Lexant apart lestil dels trobadors
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXIII.
Al marge del fol. 80, i fent referencia al vers 4.^o de la 4.^a cobla, se llegeix la nota següent escrita per una mà de finals del segle xvi.^o: «Dona Teresa bou que Auzias March prengue per assumpto son amor Platonich, com acostumen los Poetas, imitant al Petrarca en lo amor de Laura. Ausias era casat ab Eleonor Scorna».

- 55 (f. 80). *Mossen Auzias march*.
Si be mostrau qua mi no auorriu
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXXVIII.
- 56 (f. 80 v.^o). *Mossen Auzias march*.
A mal estrany es la pensa estranya
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XLIX.
Damunt del mot «pensa» corretgit «pena es».
- 57 (f. 81 v.^o). *Mossen Auzias march*.
Si com aquell qui per sinfinitat
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LVIII.
- 58 (f. 82). *Mossen Auzias march*.
Ab tal dolor com leperit se rancha
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LIII.
- 59 (f. 82 v.^o). *Mossen Auzias march*.
Ma voluntat amantvos se contenta
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LVI.
- 60 (f. 83; alguns versos ratllats; al marge : *Cobles en lahor de la sua anemorada*).
Mossen Auzias march.
Si com lo rich qui per son fill treballa
6 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LVIII.
- 61 (f. 84). *Mossen Auzias march*.
Clar es e molt a tots los amadors
8 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LXIX.
- 62 (f. 84 v.^o). *Mossen Auzias march*.
Quem ha calgut contemplar en amor
13 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LXXI.
- 63 (f. 86). *Mossen Auzias march*.
Lo temps es tal que tot animal brut
3 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LXIV.
- 64 (f. 86 v.^o). *Mossen Auzias march*.
No pot mostrar lo mon menys pietat
3 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, LXXVII.
- 65 (f. 87). *Mossen Auzias march*.
Colguen les gents ab alegria festes
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XIII.
- 66 (f. 87 v.^o). *Sparça mossen sors*.
Cell qui mal diu daltri ni sabilita
8 versos. — Baselga, *op. cit.*, p. 125.

- 67 (f. 87 v.^o). *Mossen Auzias march*.
Qui no es trist de nos dictats no cur
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXXIX.
- 68 (f. 88). *Mossen Auzias march*.
Fentesiant amor ami deseobre
7 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XVIII.
- 69 (f. 89). *Mossen Auzias march*.
Vos qui sabeu de la tortral costum
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XLII.
- 70 (f. 89 v.^o). *Mossen Auzias march*.
Pujar no pot algu en mes valer
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXXII.
- 71 (f. 90). *Sparca. P. dabella*.
Pus axit plau ta bandera estendre
8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *Diccionario*, p. 193.
- 72 (f. 90 v.^o). *Mossen Auzias march*.
Junt es lo temps que sera conegut
6 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXX.
- 73 (f. 91). *Mossen Auzias march*.
No cerch lo temps mon pensament inmobile
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXIV.
- 74 (f. 91 v.^o). *Mossen Auzias march*.
Si com un Rey senyor de tres ciutats
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, VII.
- 75 (f. 92). *Mossen Auzias march*.
Molt home veig clamar de sa fortuna
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Pagès, *op. cit.*, XXXI.
- 76 (f. 93). *Complanta*. (Pere Torroella.)
Delit nom ve per dir ma gran tristura
2 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 77 (f. 93). *Sparca de p. torroella*.
Per tres migans son poder abilita
10 versos. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 629; Baselga, *op. cit.*, p. 161.
- 78 (f. 93 v.^o). *Conort e notifficacio dela mort de la senyora*.
Preneu conort e nous doneu tristura
3 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 79 (f. 93 v.^o). *Complanta de la mort*.
Ivo car fill continuu per tu plor
3 cobles de 7 versos, tornada i endreça de 4. — Baselga, *op. cit.*, p. 402; Pagès, *Auzias March et ses prédécesseurs*, Paris, 1912, p. 397.

- 80 (f. 94). *Laors de .p. torroella.*
 Callen aquells abseguats per amor
 4 cobles de 8 versos, mancada d'un la 2.^a, i tornada de 4. — Baselga, *op. cit.*, p. 176.
- 81 (f. 94 v.^o). *Ffigueres. lahors de sa senyora.*
 Enteniment saber ne fentesia
 6 cobles de 11 versos, tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 251, fragment.
- 82 (f. 95 v.^o). *Obra de figueres ab la sua oracio.*
 Temps ha visch peccant sens penedir
 3 cobles de 8 versos. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 251, fragment.
- (f. 96). *La oracio.*
 O subiran deu creador
 110 versos.
- 83 (f. 97). *Maldit en cobles Masdouelles.*
 Pus dau raho a mi de mal parlar
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 84 (f. 98). *Lo dit masdouelles.*
 Ara conech ço que no conexia
 6 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 85 (f. 98 v.^o). *Lo dit masdouelles.*
 Anuig mostrau hauer que us vulla be
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 86 (f. 99). *Lo dit masdouelles.*
 Perquem digues que sens vostre voler
 5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.
- 87 (f. 100). *Complants per departiments. masdouelles.*
 Un jorn mirant axí com fer solia
 6 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 88 (f. 100 v.^o). *Lohament Masdouelles.*
 Cert es a tots quamor es cosa pura
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4. La 5.^a cobla i la tornada són de lletra diferent.
- 89 (f. 101). *Masdouelles.*
 Si prest nom val vostra gran gentillesa
 5 cobles de 8 versos, d'altra lletra les 2 primeres, i tornada de 4.
- 90 (f. 101 v.^o). *Masdouelles.*
 Pus per amar he de morir
 Una cobla de 5 versos, 3 de 8 i tornada de 4.

- 91 (f. 102). *Altra Masdouelles*.
Ja que lo temps nos vuy tal com solia
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 92 (f. 102 v.^o). *Masdouellas*.
En loch molt alt de terra plana mir
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 93 (Els fols. 103 v.^o, 104 i 104 v.^o són escrits d'altra mà; f. 103 v.^o). *Masdouelles*.
Jo vull hi am la pus bella ques mir
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 94 (f. 104). *Masdouelles*.
Ara pus sou si fort enamorats
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 95 (f. 105). *Masdouelles*.
No crech prengues ab major paciença
5 cobles de versos i tornada de 4.
- 96 (f. 105 v.^o). *Masdouelles*.
De vos amor no pusch negun be dir
5 cobles de 8 versos, tornada i endreça als mantenidors, de 4.
- 97 (f. 106). *Debat de mossen masdouelles ab amor. Parla primer lo dit masdouelles*.
Be sabs amor que voluntat hauia
30 cobles de 8 versos i 2 tornades de 4. Alternen els epígrafs, *Parla l'amor*
en les cobles parelles i Masdovelles en les senars.
- 98 (f. 109 v.^o). *Johan berenguer de masdouelles*.
Amor me te incessantment lunyat
5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.
- 99 (f. 110). *Masdouelles*.
Pus nom feu be ni fer nol me voleu
(f. 110 v.^o). *Resposta feta a la propdita obra per mossen Marti gralla*.
Mossen Johan segons opinio
(f. 111). *Resposta feta per lo dit masdouelles*.
Mossen Francesch lo noble gullo
La poesia d'en Masdovelles té 5 cobles de 8 versos i tornada de 4; cada una de
les respostes ne té 7 de 8 i tornada de 4.
Aquestes dugues Respostes no corresponen a la poesia «Pus nom feu be» sinó
a la «So que no vol». Aquesta equivocació de l'escrivent prové d'haver girat dos
fulls en lloc d'un de l'original que copiava. Per això de la poesia «Pus nom feu be»
no n'hi ha sinó 4 cobles de 8 versos i el foli 110 v.^o comença amb la darrera cobla
de «Ço que nol vol», que és «Restaurar gens»

- 100 (f. 112). *Altra masdouelles.*

Despuys partim de la bella ciutat
8 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 101 (f. 113). *Altra masdouelles.*

Destret damor ab cuytat anament
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 102 (f. 113 v.º). *Altra feta per lo dit Masdouelles.*

Pus que sabi que vostra senyoria
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 103 (f. 114). *Altre feta per lo dit Masdouelles.*

Pus veig queus plau per vos vaja rodan
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 104 (f. 115). *Altre feta per lo dit masdouelles.*

Tant he soffert que pus auant soffrir
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 105 (f. 115 v.º). *Altre feta per lo dit masdouelles.*

Morir me cuyt de dol e fallonia
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 106 (f. 116). *Altre feta per lo dit masdouelles.*

Si james pusch del tot aconseguir
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 107 (f. 116 v.º). *Altre feta per lo dir masdouelles.*

Quant me soue daquell jorn que perti
4 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 108 (f. 117; al marge : *Cobles contra la anamorada qui festajaua altre anomerat*).
Altre masdouelles.

Anuig trob gran en la festa que feu
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 109 (f. 117 v.º). *Altre per lo dit masdouelles.*

Perdut he pler deport solars e riure
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 110 (f. 118 v.º). *Altre per lo dit masdouelles.*

Molt vos sou tart dona regoneguda
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 111 (f. 119). *Altre per lo dit masdouelles.*

Vos no sentiu ço que sentir deuria
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 112 (f. 119 v.^o). *Altre masdouelles.*
Voler desig e dura passio
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 113 (f. 120). *Altre per lo dit masdouelles. Comiat.*
Elienor per tant com fos maymia
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 114 (f. 120 v.^o). *Altre per lo dit masdouelles.*
James hagui damor tal sentiment
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 115 (f. 121 v.^o). *Altre per lo dit masdouelles.*
Nom clam damor ab tot que molts turments
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 116 (f. 122). *Altre feta per lo dit Johan Berenguer masdouelles en lehors de la marquesa doristant.*
A vos qui sou de complida bellesa
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 409, fragment.
- 117 (f. 122 v.^o). *Altre per lo dit masdouelles.*
Dins un gran prat a totes parts e cayre
5 cobles de 10 versos i tornada de 4.
- 118 (f. 123 v.^o). *Cobla sparça feta per mossen Johan berenguer de masdouelles.*
Poderos deu e z hom incomprendible
8 versos. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 409.
- 119 (f. 123 v.^o). *Mossen Berenguer de masdouelles.*
Prenguen espill los curials que son
6 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 408.
- 120 (f. 124). *Mossen mas douelles.*
Ab los sobtils laços qui per amor
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 121 (f. 124 v.^o). *Mossen mas douelles.*
Pus ma dolor tan fort tots jorns augmenta
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 122 (f. 125 v.^o). *Mossen mas douelles.*
En temps denuig e mig deslberat
4 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 123 (f. 126). *Mossen masdouelles.*
Hom qui del mon se parta per servir
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 408, fragment.

- 124 (f. 126 v.^o). *Mossen mas douelles*.
Com pus me pens difficultos ma par
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. En la 2.^a cobla hi manca el 5.^a vers.
- 125 (f. 127). *Mossen masdouelles*.
Tot mon treball fins al jorn duy passat
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 126 (f. 127). *Mossen mas douelles*.
Apoderat damor per son poder
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 127 (f. 128). *P. Johan de masdouelles. Uniçnant mig croada e mig encadenada*.
Dona donor qui viure vol honesta
5 cobles de 8 versos i tornada amb endreça de 4.
- 128 (f. 129). *Maldit fet per lo dit P. Johan de masdouelles. Ab pauzes tornades
Uniçnant mig croada e mig encadenada*.
Temps es estat que manaeu pescar
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 410, fragment.
- 129 (f. 129 v.^o). *Maldit fet per lo dit P. Johan de masdouelles. Uniçnant mig
croat e mig encadenat*.
Liuradaus sou a mi no per amor
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 130 (f. 130). *Altra Cobla sparça feta per en P. Johan de masdouelles*.
Tot ignorant se pense molt saber
8 versos.
- 131 (f. 130). *Altra sparsa feta per lo dit P. Johan de masdouelles*.
L ome donor qui trenqua sa paraula
8 versos. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 410.
- 132 (f. 130 v.^o). *Altra masdouelles*.
Car fort teniu dona virtut sens seny
8 versos.
- 133 (f. 130 v.^o). *Altra feta per lo dit masdouelles quant fou noui mossen Guerau de
Seruello*.
Mossen Guerau pus lo temps es vengut
8 versos.
- 134 (f. 130 v.^o). *Altra sparça feta per ell mateix e tramesa a son frare en P. Johan
de masdouelles*.
Qui pert lo temps detras ço que no val
Resposta.
No penseu gens que metre un jornal

Replicacio.

Entes haueu tan be lo general

Cada poesia d'aquestes 3 té 8 versos. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 409.

- 135 (f. 131). *Altra*.
 Qui de mius dix que fos enamorat
 8 versos.
- 136 (f. 131). *Altre sparsa*.
 Lenamorat quen temps antich amaue
 8 versos.
- 137 (f. 131). *Altre*.
 Encalçant fuig del quatenyer volria
 8 versos.
- 138 (f. 131). *Altre*.
 Tres enuyts tinch quim fan pensiu star
 8 versos i tornada de 4.
- 139 (f. 131 v.^o). *Altre*.
 Obtenir pot dona sacretament
 7 versos.
- 140 (f. 131 v.^o). *Altre*.
 De ben servir no son las ni cançat
 8 versos.
- 141 (f. 131 v.^o). *Altre*.
 Despuys perti de vos ma bellaymia
 8 versos.
- 142 (f. 131 v.^o). *Altre*.
 Ja volgues deu que pusques abstenir
 8 versos.
- 143 (f. 132). *Altre*.
 Pobre de joy e maluolgut daymia
 8 versos i tornada de 4.
- 144 (f. 132). *Altre*.
 A mi mateix coue que digua fora
 8 versos.
- 145 (f. 132). *Altre*.
 O llas catiu be fonch maleyt lo dia
 8 versos.
- 146 (f. 132 v.^o; taca d'humitat). *Altre*.
 Dona del mon nom pot gens enguanar
 8 versos.

- 147 (f. 132 v.^o). *Altre*.
Anar man vull per ço prenh comiat
8 versos.
- 148 (f. 132 v.^o). *Altre*.
Tum fas pertir per qui jo romandria
8 versos i tornada de 4.
- 149 (f. 133). *Canso damor tençonada feta per mossen Arnau march, e hay sentencia donada per ell mateix la qual no se da per manament de la senyora Reyna dona Margarida e ell fet*.
Pressumptuos cors ple de vanitats
7 cobles de 8 versos, alternant *lo cor* i *lo seny* i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 362, fragment.
- 150 (f. 133 v.^o). *Luis Vilarasa*.
Per ben amar jo pas lo derrer dan
Una cobla de 3 versos, 3 de 7 i tornada de 3. Totes acaben *Requiescat in pace*. — Baselga, *op. cit.*, p. 56.
- 151 (f. 134). *Mossen Bernat serra*.
Pus so destret nom tenguts a follia
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 598, fragment.
- 152 (f. 134 v.^o). *Mossen Jordi*.
Desert demichs de bens e de senyor
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 21.
- 153 (f. 135 v.^o). *Mossen Jordi*.
Un cors gentil ma tant enamorat
5 cobles de 8 versos i 2 tornades de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 4.
- 154 (f. 136). *Setge damor fet per mossen Jordi*.
Ajustat vey damor tot lo poder
5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 1.
- 155 (f. 137). *Mossen Jordi*.
Enyorament enuig dol e despit
5 cobles de 8 versos i 2 tornades de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 18.
- 156 (f. 137 v.^o). *Vilarasa*.
Lenuig es meu e vostre dan
Una cobla de 4 versos, 3 de 8 i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 666.
- 157 (f. 138). *Obra feta per Fransi Guerau per lahor de la nobla dona leonor de Cardona*.
E qui pora donzella virtuosa
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 301, fragment.
- 158 (f. 138 v.^o). *Altra feta per lo dit Fransi Guerau*.
Si col malalt quant la febral combat
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 301, fragment.

- 159 (f. 139; escrita al marge per una mà posterior). *Sparsa*.
Com lo questa sentensiat a mort
8 versos.
- 160 (f. 139 v.^o). *Altra obra feta per lo dit Fransi Guerau*.
Un gran enuig dins mon cor sent causar
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 301, fragment.
- 161 (f. 140). *Comiat de mossen Jordi*.
Souint sospir dona per vos de luny
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 15.
- 162 (f. 140 v.^o). *Cobles esparças. Fransi guerau*.
Bellesa gran vostre cors illumina
8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 302.
- 163 (f. 140 v.^o). *Cobla equiuocada feta per mossen Jaume march a mossen P. march*.
Sus en lo mig duna costa
10 versos i tornada de 4.
(f. 141). *Resposta feta per mossen P. March a mossen Jachme march*,
Blanxa y bella nes la costa
10 versos, tornada i endreça de 4.
- 164 (f. 141). *Altra sparsa feta per fra Vilagut*.
Certes dich pus que la millor
7 versos i tornada de 4.
- 165 (f. 141 v.^o; esborrat : *Altre masdouelles*). *Altre de barthomeu. de mossen corella*.
En lo mon trop molts homens ralladors
7 versos.
- 166 (f. 141 v.^o). *Altre ell mateix*.
Enamorats de santiment groser
8 versos.
- 167 (f. 141 v.^o). *Altre*.
Nosta bon seny a home qui molt fia
8 versos.
- 168 (f. 141 v.^o). *Altre*. (Lluís de Requesens.)
Retorn retorn nostra bona mistat
8 versos. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 188; Baselga, *op. cit.*, p. 64.
- 169 (f. 141 v.^o). *Altre*. (Lluís de Requesens.)
Nunque dire qui es la qui jo am
7 versos i tornada de 4. — Baselga, *op. cit.*, p. 65.

- 170 (f. 142). *Altra*. (Jordi de Sant Jordi.)
Ja donal mon nom fara del blanch groch
8 versos i tornada de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 33.
- 171 (f. 142). *Altre*.
Pusque damar vos fets merxanderia
8 versos.
- 172 (f. 142). *Altre*.
La miamor pus nous puch dar entendre
8 versos i tornada de 4.
- 173 (f. 142 v.^o). *Altra luys de requesens*.
No vull anar en loch on dones sien
8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 552.
- 174 (f. 142 v.^o). *Altra Fransi guerau*.
De mius recort senyora mia vida
12 versos i tornada de 4.
- 175 (f. 143). *Altra Fransi guerau*.
Cert com nous veig senyora de mon cor
12 versos i tornada de 4.
- 176 (f. 143). *Altra Fransi guerau*.
Un gran espant de tots espants major
12 versos i tornada de 4.
- 177 (f. 143 v.^o). *Mossen Jordi*.
Daver lo nom e lo dret tal daymia
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 10.
- 178 (f. 144). *Mossen Jordi*.
Ara hojats dompnas queus fau saber
5 cobles de 8 versos i 2 tornades de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 29.
- 179 (f. 144 v.^o). *Mossen P. de queralt cavaller*.
Sens pus tardar me ne de vos pertir
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 524, fragment.
- 180 (f. 145). *Mossen Jordi de sent Jordi*.
Tots jorns aprench e desaprench ensemps
6 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 24.
- 181 (f. 146). *Desaximent e comiat damor fet per blay seselles*.
Per a tostemps he cremat linuentari
7 cobles de 8 versos i tornada de 8.

- 182 (f. 146 v.^o). *Pau de bell viure.*

Dompna gentil vos minculpats a tort

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Milà, *Poëtes lyriques catalans*, p. 20.

- 183 (f. 147; al marge inferior, escrita a 2 columnes en lletra menys antiga:) *En Guillem de bergada an pe. de Gauseran.*

En Gauseran gardats cal es lo pes

Respos den pe. de gauseran.

Senyer guillem lo pes que dit maues

Cada cobla de 8 versos. — Publicat per Milà, *Poëtes lyriques catalans*, Montpeller, 1878, p. 16.

- 184 (f. 147 v.^o). *Lay den p. torroella.*

Qui volra veur un pobre stat

200 versos. — Baselga, *op. cit.*, p. 164.

- 185 (f. 149 v.^o). *Altre lay de Pere torroella.*

Enamorats los qui per ben amar

5 cobles de 17 versos i tornada de 9. — Baselga, *op. cit.*, 158.

- 186 (f. 151). *Los enuigs de mossen Jordi.*

Enuig enamich de jouent

9 cobles de 18 o de 19 versos. — Massó, *op. cit.*, 46.

- 187 (f. 152 v.^o). *Lay de marti garcia.*

Temps es que suspir e que plor

5 cobles de 9 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 271, fragments.

- 188 (f. 153 v.^o). *Obra figurativa ab rims estrams en lahor del Rey feta per Dionis guiot notari de Valencia.*

Reys magniffichs trop me par causa folla

7 cobles de 9 versos, tornada i endreça al Rey de 5.

- 189 (f. 154 v.^o). *Mossen P. march.*

Jom merauell com nos veu qui hulls ha

7 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4. — Baselga, *op. cit.*, p. 46.

- 190 (f. 155). *Mossen P. march.*

Al punt com naix comense de morir

8 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4. — Baselga, *op. cit.*, p. 48.

- 191 (f. 156). *Mossen P. march.*

Cest qui so fay don li deu seguir dan

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 372.

- 192 (f. 157; molt esborrat). *Mossen Jacme march. cobles de Fortuna.*

Quan eu cossir en los fets mundenals

3 cobles de 10 versos i 2 tornades de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 369.

- 193 (f. 157 v.^o). *Blay Caselles. Obra croada.*
Dona gentil e d'accellent natura
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 194 (f. 158). *Altra obra feta per mossèn Jordi de sant Jordi. Unisonant aperiada la meytat.*
En mal podiers enqueres en mal lloch
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Massó, *op. cit.*, p. 32.
- 195 (f. 158 v.^o). *Mossen P. despuig caualler. Sitruentesch.*
Pus que bondats ne abtèsa
Una cobla de 4 versos i 5 de 8. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 508, fragment.
- 196 (f. 159). *Debat del cor ab lo cors. tot encadenat e uniçonant fet per en Pastrana. Lo cors.*
A vos mon cor m'è toue descobrir
11 cobles de 8 versos i tornada de 4. Alternen *Lo cors* i *Lo cor*. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 482, fragment.
- 197 (f. 160 v.^o). *Trasfort notari. uniçonant e croada.*
Gran carrech han vuy tuyt lom de peratge
5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 631, fragment.
- 198 (f. 161). *Johan roquafort soltà e croada.*
Enamorat no fon mes de Isolda
5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, 556, fragment.
- 199 (f. 161 v.^o). *De penediment ffet per solt e encadenat.*
Tots mos delits e pensa tan joyosa
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 200 (f. 162). *Luis de Vilarasa les .v. balades. la primera amb rims uniçonants e crohats ab un retrony.*
Comens de cas maporta pensament
(f. 162 v.^o). *La segona balada ab rims tots uniçonants quatre bordons crohats dos estramps e dos derrers apariats e ab un retrony.*
Sobres damor ma tret la llibertat
(f. 163). *Terça balada. uniçonant ab rims crohats dos biochs dos bordons stramps e un retrony.*
Nos pus amor sino ço que jo sent
(f. 163). *Quarta balada. tota uniçonant ab rims croats e ab retrony.*
Si com lo flach qu'èn bregua n'òs estat
(f. 163 v.^o). *Quintà balada. ab cobles soltes e ab rims croats e ab un retrony.*
Com lo posat en l'estrem de la mort
Cada balada consta de 3 cobles de 8 versos, menys la terça que les té de 9. — Baselga, *op. cit.*, pp. 58-52.

201 (f. 164). *Gabriel ferruix. requesta damor ab rims crohats e encadenats ab ampelt e bioch tot solt e capfinit.*

Reyna de pretz doctrina de sabents

5 cobles de 11 versos; la 2.^a i la 4.^a amb l'epígraf *Resposta de la enamorada*, la 3.^a i la 5.^a *Replicació del enamorat*; tornada i resposta de 6.

202 (f. 164 v.^o). *Johan Foguassot notari en lahors de la venguda del Rey solta ab rims crohats e un perdut.*

Rey virtuos senyor dinsigna terra

5 cobles de 9 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 257.

203 (f. 165 v.^o). *Anthoni Vallmenya notari. en lahor de una monga qui seruana leyaltat al seu enamorat. ab rims solts e croats.*

No mes qui vos virtut hauets astrema

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 637, fragment.

204 (f. 166). *Mossen Nauarro. Estrampa.*

Veig ço quem plany e pas dolor estrema

3 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 439.

205 (f. 166 v.^o). *Pere torroella.*

Nom ajut deu si vos nom ajudau

4 cobles de 9 versos i tornada de 5. — Baselga, *op. cit.*, p. 157.

206 (f. 167). *Pere torroella.*

No sent ne veig ne hoig ne coneix res

4 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Baselga, *op. cit.*, p. 172.

207 (f. 167 v.^o). *Pere torroella.*

Ara pots fer amor tes voluntats

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Baselga, *op. cit.*, p. 169.

208 (f. 168). *Pere torroella.*

O passio qui sens poder has força

3 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Baselga, *op. cit.*, p. 171.

209 (f. 168 v.^o). *Pere torroella.*

Jo so partit e partint me partia

3 cobles de 10 versos i tornada de 4. — Baselga, *op. cit.*, p. 163.

210 (f. 168 v.^o). *Francesch ferrer.*

Qui be serueix lexant que grat ne ten

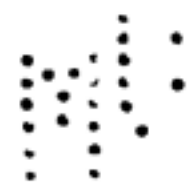
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

211 (f. 169 v.^o). *Francesch ferrer.*

De fi en fi vos am tan finament

4 cobles de 8 versos i tornada de 4. El fol. 169 té un forat i manquen els següents fins al 189, que estan suplerts pel relligador per 20 fulls de paper de barba.

- 212 (f. 189, tot continuant l'obra que manca). *Tornada*.
 Altas desort quim fa viuint penar
 4 versos.
- 213 (f. 189). *Mossen estanya. Canço*.
 Rich so denuyts e pobre de conort
 Una cobla de 4 versos i altra de 8. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 226.
- 214 (f. 189). *Sparça*.
 Anamorats qui teniu prou sentit
 Una cobla de 8 i tornada de 4.
- 215 (f. 189 v.º). *Mossen Lehonard dezsors Caualler*.
 Cert aramor me couendra parlar
 3 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Baselga, *op. cit.*, p. 125.
- 216 (f. 189 v.º). *Mossen sors predit*.
 De vos me dolch qui perdeu temps en va
 3 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Baselga, *op. cit.*, p. 128.
- 217 (f. 190). *Mossen sors*.
 Lo meu deport es poderuos mirar
 Una cobla de 4 versos, 3 de 8 i tornada de 4. — Baselga, *op. cit.*, p. 123.
- 218 (f. 190 v.º). *Lay den Ramis*.
 Ohiu de mi quanta dolor
 142 versos. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 525, fragment.
- 219 (f. 192 v.º). *Obra feta per Simon pastor en lahor de na Isabel suaris*.
 Segui segui auentures gentils
 D'aquesta obra no n'hi han sinó 5 cobles de 8 versos, que és tot lo que pren
 la plana, després ve una llacuna suplerta amb 2 folis de paper del relligador.
- 220 (f. 193). *Altra obra ço es mal dit fet per en Simon pastor*.
 Per divulgar la pratica dampnada
 6 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.
- 221 (f. 193 v.º). *Anthoni Vallmanya notari. capcaudada ab rims crohats*.
 Tots los delits damor veig lony de mi
 5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 637,
 fragment.
- 222 (f. 194 v.º). *Altra obra de grat e infrat feta per Nanthoni Vallmanya per
 amor de una senyora monga a la qual son enamorat era stat desconaxent. ab rims solts
 e encadenats*.
 Qual mils de mi en tal yra cayguda
 17 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 637, fragment.
- 223 (f. 196). *Altra obra feta contra fortuna adversa feta per lo dit Vallmanya*.
 Qual un de tants dir pora quell no senta
 10 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 638, fragment.



224 (f. 197). *Anthoni Vallmanya notari ma feta per lo posador de la joya de desconexenca de la enamorada.*

Ancios tot del amagat engan

10 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 638, fragment.

225 (f. 198 v.^o). *Obra de desconaxenca ab la quala lo predit Vallmanya gonya la Joya.*

Ignorant hom portab si un greu dan

10 cobles de 14 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 638, fragment.

Al marge interior, en lletra més xica, se llegeix : *Fonch donada la Joya de desconexenca al dit Vallmanya per la present obra digmenge aa xxiiij dabil del any Mil ccccLvi a framenors de barcelona.*

226 (f. 200). *Vallmanya per honor de la Joya.*

Ingrat voler me fa damor complanyer

8 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 639, fragment.

227 (f. 201). *Vallmanya ma feta per una monga quim trames a un seu enamoral.*

Si tardas veus he fallit en respondre

5 cobles de 19 versos i tornada de 6. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 639, fragment.

228 (f. 202). *Vallmanya sparça.*

Pus que tots jorns no cessats fer gabella

8 versos. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 636.

229 (f. 202). *Altre Vallmanya.*

Vostres viltats me foren manifestes

8 versos. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 637.

230 (f. 202). *Vallmanya sparça.*

Mort me donau senyora vida mia

8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 637.

231 (f. 202). *Sparça Vallmanya.*

Per lo que veig de vos tot me reprench

14 versos. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 638.

232 (f. 202 v.^o). *Sparça Vallmanya.*

Los damar fals merexen portar mal

14 versos.

233 (202 v.^o). *Sparça.*

Nom plau lo tall que teniu ne manera

14 versos.

234 (f. 203). *Vallmanya ma feta per una monga quim trames a un seu anamoral.*

Sentir no pot unamor tan encesa

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 639.

235 (f. 203 v.^o). *Obra intitulada sprit. feta per Nanthoni Vallmanya notari en lahor de les monges de vall donzella. hon parle de una desconexenca a ell feta.*

Als desigants aconseguir lo premi

18 cobles de 12 versos i tornada de 8. — Torres Amat, *op. cit.*, p. 639.

Al marge interior, en lletra més xica, hi ha escrit : *Fou spandida la present obra per lo dit Vallmanya notari dins la cor de Valldonzella hon se tenian consistori digmenge a xxviii de maig any mil cccclviii.* Al marge diverses notes explicant per textos certs noms mitològics.

236 (f. 206 v.^o). *Vallmanya. Altra obra feta per lo dit Vallmanya per una senyora qui repta son enamorat de desconaxença.*

Quala vuy es que per amar lenguescha

10 cobles de 9 versos i tornada de 5.

Al marge exterior : *Fou spandida la present obra per mi Anthoni Vallmanya notari dins la cor de Valldonzella digmenge a xxv de juny mil cccclviii.*

237 (f. 208). *Altra obra apellat escondit. ab la qual obra lenamorat denumt dit colpat, se escusa de la colpa a ell imposada per sanamorada.*

Qual es aquell enuajos qua bastat

10 cobles de 12 versos i tornada de 8.

Al marge exterior : *Unixonant e maridot compas.*

238 (f. 209 v.^o). *Altra scondit maridat fet per lo dit Vallmanya. scusantse e desan-colpantse de una colpa falçament imposada.*

Nouellament he sentida lempresa

10 cobles de 9 versos i tornada de 5.

Al marge interior la nota : *Fou espandida la present scusacio digmenge a vi de Maig any Mil cccclviii per mi Anthoni Vallmanya, dins la cor de Valldonzella hon se tenia consistori de la tanço del sastre e del argenter qual offici merexia mes honor.*

239 (f. 211). *Vallmanya.*

Junct es lo temps fer de ma dolor crida.

10 cobles de 10 versos.

A la fi de la 10.^a cobla, amb el foli 212 v.^o, acaba el cançoner amb 28 fulls blancs de paper de barba del temps del relligatge, igual que'ls que hi han al principi i en les dues llacunes indicades.

11

CANÇONER DELS MASDOVELLES

Manuscrit original d'en Johan Berenguer de Masdovelles, en dugues lletres, una cursiva i altra de correguda, escrit a mitjàn xv.^a segle en un espai de 30 anys (1440-1470?) sobre clxj folis de paper, de 295 X 220 mm. Comença ara al foli x, però al principi hi ha un plec de 6 folis sens numerar que contenen borradors amb correccions. Relligadura perduda; alguns folis manquen; també n'hi havien de desenganxats. S'ha relligat fa poc en pergamí.

- 1 (fol. 1 prel.; 4 ratlles amb lo següent:)
 los entenents primera sagraduen
 los icnorants sol los basta o creguen
 de Vilaragut
 Johan Regual de peralta del costeya.
- 2 (f. 1 v.^o; tot ple per l'obra:) *J. M. J.*
 Lo primer guoig que tu mari aguist
 7 cobles de 8 versos.
- 3 (f. 2 v.^o). *J. M. J.*
 Increat deu sol creador
 Obra de 137 versos.
- 4 (f. 3 prel.) *J. M. J.*
 Estant ratret e denuig fatiguet
 9 cobles generalment de 8 versos i tornada de 4.
- 5 (f. 4 prel.; en el recto només 6 versos, el primer dels quals és:) *J. M. J.*
 Fins auui he desamadas las donas
- 6 (f. 4 v.^o). *J. M. J.*
 Set son he set e puix quatre setenas
 5 cobles de 8 versos, 2 tornades i una endreça de 4.
- 7 (f. 5 prel.; només conté, adalt de tot, quatre versos, el primer dels quals és:) *J. M. J.*
 Dins un poblat en terra despoblada
- 8 (f. 5 v.^o). *J. M. J.*
 Mon creador incompres dreturer
 6 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 9 (f. 6 prel.) *J. M. J.*
 Alegret flor virginal incompresa
 7 cobles de 8 versos, les 3 darreres escrites al marge.

10 (f. x; comença propiament el cançoner; tot continuant una obra de la qual resten ara 3 cobles de 8 versos i la tornada. El primer vers que apareix:)

Per mantes parts del mon vey tost venir

11 (f. x v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*

Pus vey queus plau per vos vaga rodan

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

12 (f. xj). *Cansso damor retorguedada per diccions per bordons e per cobbles La qual legint la pla e retorguedant la es la meitat de rims crozats e laltre maytat de rims plans es capcaudada per cobbles e feta per lo damunt dit.*

Mort me donau dona sens maraxer

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

13 (f. xij). *Cansso de rims maridats he unisonants feta per lo damunt dit.*

Un colp mortal ma dat amor de fresch

6 cobles de 8 versos i tornada de 4.

14 (f. xij v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*

Morir me cuyt de dol e gran faunia

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

15 (f. xiiij v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*

Sim volets be mostrat lom en joven

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

16 (f. xiiij). *Johan berenguer de masdouelles.*

Bem pendra mal si pass esta jornada

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

17 (f. xiiij v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*

Tant ay sofert que pus auant sofrir

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

18 (f. xv v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*

Be li pren mal aquell qui del desert

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

19 (f. xvj). *Johan berenguer de masdouelles.*

Ab grieu treball ez enguoxos turmen

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

20 (f. xvj v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*

Tot axi com lo paubre va quirent

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

21 (f. xvij v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*

Si per null temps merce trobar dauia

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 22 (f. xviiij). *Johan berenguer de masdouelles.*
De vos me clam dona prous e valen
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 23 (f. xviiij v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*
Ares maldich lo jorn lo punt e lora
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 24 (f. xviiiij). *Comiat ffet per Johan berenguer de masdouelles.*
Pus en tal punt mauets dona portat
6 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.
- 25 (f. xx). *Johan berenguer de masdouelles. maldit.*
Tant me promet dona que no pusch pus
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 26 (f. xx v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*
Dona qui vol ben voler me demostre
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 27 (f. xxj). *Johan berenguer de masdouelles cobra sparça sobrel temps.*
Per tant col temps de temps en temps se muda
8 versos.
- 28 (f. xxj v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*
Eras pus ssuy ssi fort enamorats
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 29 (f. xxij). *Johan berenguer de masdouelles. Dança unisonant he biocada.*
Tan complidament
Una cobra de 4 versos, 3 de 8 i tornada de 4.
- 30 (f. xxij v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*
Nom clam demor ab tot que molts turmens
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 31 (f. xxiiij v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*
Si prest nom val vostre gran gentilesa
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 32 (f. xxiiij). *Johan berenguer de masdouelles.*
Lo gran voler dona queus port me costa
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 33 (f. xxiiij v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*
Amor del mal quem feu ten fort me duyll
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 34 (f. xxv v.^o). *Dança feta per Johan berenguer de masdouelles.*
Pus per amar he de morir
Una cobra de 4 versos, 3 de 8 i tornada de 4.

- 35 (f. xxvj). *Johan berenguer de masdouelles.*

Ja que lo temps nos vuy tal com solia
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 36 (f. xxvj v.^o). *Dança biocada e la meytat de rims cars ffeta per Johan berenguer de masdouelles.*

Pus que sots tal
De vos me part servir nous vull
Una cobla de 4 versos, 3 de 8 i tornada de 4.

- 37 (f. xxvij). *Johan berenguer de masdouelles.*

Pus nom feu be ne fer nol me voleu
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 38 (f. xxvij v.^o). *Dança ffeta per Johan berenguer de masdouelles. per una dona qui lexa lom gentil per pendre lo vila e per ella matexa se feu lenquant e maldit quis segueix auant.*

Null temps cuydi dona trobar
Una cobla de 8 versos, 3 de 8 i tornada de 4.

- 39 (f. cxviii). *Maldit ffet per lo dit Johan berenguer per la dita dona.*

Perquexi car dona ves mi teniu
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 40 (f. xxviii). *Enquant ffet per Johan berenguer masdouelles. A compas de dança par una dona qui lexa lom gentil per pendre la vila.*

No veyrets may deras anant
Una cobla de 4 versos, 4 cobles de 8 i tornada de 4.

- 41 (f. xxviii v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*

No crech prengues ab major pacciença
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 42 (f. xxx). *Johan berenguer de masdouelles. ab rims maridats e retronxada e unisonants e retronxada.*

Pus camor vol quen mos mals anadescha
4 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 43 (f. xxx v.^o). *Cobla sparça feta per Johan berenguer de masdouelles.*

Dona del mon nom pot jens enguenar
8 versos.

- 44 (f. xxx v.^o). *Cobla sparça feta per Johan berenguer de masdouelles.*

Amor qui pot ma dat a dona tal
8 versos.

- 45 (f. xxxj). *Johan berenguer de masdouelles.*

Tant yeu no cerch que ges no puix trobar
7 cobles de 8 versos i tornada de 4.

46 (f. xxxj v.^o). *Cansso demor unisonant e va per les vocals. ffeta per lo dit Johan berenguer de masdouelles.*

Eras can vey guarnits los pratz els camps.

5 cobles de 7 versos i tornada de 3.

47 (f. xxxij). *Johan berenguer de masdouelles.*

Pus qui sebi que vostra senyoria

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

48 (f. xxxiij). *Cobla sparça ffeta per Johan berenguer de masdouelles.*

Ab tot coneix dona quet pots clamar

8 versos.

49 (f. xxxiij). *Cansso demor ffeta per lo dit Johan berenguer. la qual es de molt stret compas es unisonant he va per les vocals.*

Del joy demor suy ers depnats he ras

5 cobles de 10 versos i tornada de 5.

50 (f. xxxiiij). *En lo mes de Juny any M.cccc xxx viij en la Ciutat de Barchalona dona mossenyer Berthomeu castello una Joha a qui mils se complanyeria demor un se donaren moltes hobre entre les quals ni dona en Guillem de Masdouelles la seguent en deffensio del deu demor e contra los trobadors quis complenyien.*

Del cruzel crim de lleza magestat

5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.

51 (f. xxxiiij). *Cansso de rims unisonants feta per Johan berenguer de masdouelles. la qual feu pef la rao desus dita e tira a la Joha.*

De vos amor no pusch ges null be dir

5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.

52 (f. xxxv v.^o). *Cansso feta per en Guillem de masdouelles la qual fonch coronada a Tolossa.*

Eras mi ponch amors tan finament

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

53 (f. xxxvj). *Vers ffet per Johan berenguer de masdouelles. lo qual va per les vocals es unisonant per copbles he bordos e tornades les diccions en certa manera.*

De mans barats quel mon se fan nom pach.

6 cobles de 8 versos i tornada de 4.

54 (f. xxxvj v.^o). *Cansso de nostra dona feta per Johan berenguer de masdouelles.*

Palays de dieu pura verges maria

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

55 (f. xxxvij v.^o). *Cansso demor ffeta per en Guillem de masdouelles. la qual fonch coronada en Barchalona.*

Lo temps presens de gaya primavera

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

56 (f. xxxviii). *Guillem de Masdouelles.*

Pus li prat son de verdura guarnit
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

57 (f. xxxviii v.^o). *Maldit contre les velles ffet per Johan berenguer de masdouelles a compas de dança.*

Aquestes velles vils mardoses
Una cobla de 4 versos, 9 de 8 i tornada de 4.
Coble feta per en Guillem de Masdouelles En deffencio de les velles bones.
Per quieu suy vielhs en favor de les velles
Respost a la dita cobla. feta per Johan berenguer de masdouelles.
Mos honcles cars yeu no dich mal daquellas
8 versos cada una d'aquestes dues darreres cobles.

58 (f. xxxx). *La tensso deual sta mogue lo dit Johan berenguer de Masdouelles a mossen endreu despens.*

Mossen endreu un om e ffet aymia
10 cobles de 8 versos i 2 tornades de 4, firmades les senars per en Masdovelles i les parelles per n'Espens.
(f. xxxxi). *La cobla de sus escrita fonch tremesa per nosaltres dos al dir en bosca lo qual pres carrech dar centencia en nostron debat.*

Entre nos dos es debat en cest dia
8 versos. Els fols. xxxxi v.^o i xxxxi recto i verso són en blanc, sens dubte destinats a contenir les sentencies d'en Johan Boscà.

59 (f. xxxxiij). *Tansso moguda per en Guillem de masdouelles a mi Johan berenguer.*

Dues gentils donzellas say que zan
10 cobles de 8 versos, alternant a cada cobla en Guillem i en Johan Berenguer. La meitat del foli i el verso deixat en blanc per a escriure-hi el final del debat.

60 (f. xxxxvj). *Lo debat deual scrit he hagut Johan berenguer de masdouelles ab amor.*

Be saps amor que volentat auia
30 cobles, les senars firmades Masdovelles, les parelles Amor, i 2 tornades de 4.

61 (f. l).

Be vols amor ton gran poder mostrar
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

62 (f. l v.^o). *Johan berenguer de Masdouelles.*

Eres plus vey camors vol ques ieus sia
5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.

63 (f. lj v.^o). *Johan berenguer de masdouelles.*

Yeu vull ez am la plus bella ques mir
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 64 (f. lij). *Johan berenguer de masdouelles.*
En vida muyr he morint puix guarir
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 65 (f. liij). *Johan berenguer de masdouelles.*
Amor tots jorns me presenta
Una cobla de 4 versos, 3 de 8 i tornada de 4.
- 66 (f. liiij). *Johan berenguer de masdouelles.*
Ja son de mals axi cansat
Una cobla de 4 versos, 3 de 8 i tornada de 4.
- 67 (f. liiiij). *Johan berenguer de masdouelles.*
Tum pots valer senyora e altre no
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 68 (f. liiiij). *Johan berenguer de masdouelles Comiat.*
Ab plants e plors pertre de vos senyora
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 69 (f. lv v.^o). *Coble tremesa per en Guillem de Masdouelles mon car honcle a mi.*
Mon cars nabotz en vostres canssons vey
Resposta de mi Johan berenguer de masdouelles.
Mos honcles cars jur vos la ffe queus dey
Guillem de Masdouelles.
Per ffar venir dobnas a llor ssopley
Van responent-se i replicant oncle i nebot, formant, en conjunt, 6 cobles de 8 versos.
- 70 (f. lvj). *Johan berenguer de Masdouelles.*
Destret damor ab cuytat enamen
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 71 (f. lvij). *Cobla ab tornada ffeta per Johan Berenguer de Masdouelles Retorguada per diccions.*
Sospir he plor dona tots jorns per vos
Una cobla de 8 versos i tornada de 4.
- 72 (f. lvij). *Cansso feta per lo dit Johan Berenguer per una donzella quin feste-gaua dos.*
Anuig trop gran en la festa que feu
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 73 (f. lviiij). *Lo dilluns sant de lany xxx nou mossen endreu despens he mossen francesch marti de gralla he Jo Johan Berenguer de Masdouelles Estant en la Ciutat de Barçalona fem nouellament Aymies he per tant com per Raho de les festes de Pasqua Auiem de partir de la dita Ciutat per anar en nostres Cases acordam quey tornassem en lo mes*

de mayg apres seguent he Jo durant lo temps que fom fora la dita Ciutat tots tresos fiu les cobles següents he aquelles tremeti als dits mossen endreu he mossen gralla a lleyda hon es llur abitassio e sso per tant com Jo sens ells no podia tornar a la dita ciutat ans los auia esperar a larbos hon ells dauien venir.

Despuys partim de la bona Ciutat

Al vers 8.^a de la 5.^a cobla «Del brando ffi don vezia mon deus» correspòn la nota del marge exterior : *Lo brando en la present cobbla dit es a nostra dona de la mar hi sta al costat. de laltar en un bastiment de fusta. e del dit brando veyia maymia.*

8 cobles de 8 versos i tornada de 4.

(f. lviiiij). *La cobblab tornada tremeti sobre lo cas demunt dit Jo als demunt dits.*

Tan gran anyor de vosaltres me ve

8 versos i tornada de 4.

74 (els ff. lxiiiij verso i tot el lx són blancs; f. lxj). *Lo debat deuall scrit mogui Jo en Johan Boscha.*

Un baro say qui ayma ffinament

5 cobles de 8 versos alternant les cobles d'en Masdouelles i d'en Boscà.

75 (ff. lxij i lxiiij, manquen; f. lxiiiij). *Coble sparça ffeta per mi Johan berenguer.*

Gens no penseu ssi be nous vaig a veure

8 versos.

76 (ff. lxij i lxiiij, manquen i f. lxiiiij). *Altre sparça.*

Anarmen vull per sso prenh comiat

8 versos.

77 (ff. lxij i lxiiij, manquen; f. lxiiiij). *Altre ab tornada.*

Tum fas partir per qui jo romandria

8 versos i tornada de 4.

78 (f. lxiiiij v.^o). *Altre sparça.*

Despuys parti de vos ma bellaymia

8 versos.

79 (f. lxiiiij v.^o). *Altre sparça.*

Ab gran affany he mal dol he tristor

8 versos.

80 (f. lxiiiij v.^o). *Altre ab tornada he endressa a un meu cossi.*

Dassi pastesch don partir no deuria

8 versos, tornada i endreça de 4.

81 (f. lxxv). *Altre sparça.*

E llas de mi que ma plorosa vida

8 versos.

82 (f. lxxv). *Altre sparça.*

Ay llas catiu be fonch maleyt lo dia

8 versos.

- 83 (f. lxxv). *Altre sparça.*
Ja volguesseu que posques abstenir
8 versos.
- 84 (f. lxxv). *Altre sparça de rims maridats semisonants he plenisonants.*
A mi mateix coue que digua ffora
8 versos.
- 85 (f. lxxvj v.º). *Altre sparça.*
Tot quant he fet ffins en lo present jorn
8 versos.
- 86 (f. lxxvj v.º). *Altre sparça.*
Volentat gran ez amor tot ensemps
8 versos.
- 87 (f. lxxvj v.º). *Altre ab tornada.*
Pobre de joy he malestruch daymia
8 versos i tornada de 4.
- 88 (f. lxxvj). *Johan berenguer de masdouelles.*
Tot me perdi aquell doloros jorn
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 89 (f. lxxvj). *Lo consell de uall scrit demani Jo a mossen endreu despens.*
Mossen endreu un consell te deman
Resposta del dit mossen endreu.
Bell caualler pus mestas demenant
8 versos cada cobla.
- 90 (f. lxxvij). *Lo consell de uall scrit me demana lo dit mossen endreu.*
Mossen Johan digues me que fare
Resposta de mi Masdouelles.
Mossen endreu temps ha que no trobe
8 versos cada cobla.
- 91 (f. lxxvij). *Lo consell de jus scrit demana a mi mon honcle en Guillem de masdouelles.*
Mon cars nabotz torbat man lenemich
Resposta de mi Johan berenguer.
Ges de consell en mi no tinch labrich
8 versos cada cobla.
- 92 (f. lxxvij v.º). *La cobbla de uall escrita tremati Jo Johan Berenguer a un meu cossi qui amaua una dona la qual auia a sa volentat, he sauiou Jo, he sobre una trena que ella auia feta dels seus cabells la qual lo dit mon cossi li demana ells se barallaren car ella no lay volch donar ans li dix que li paguas dues camisses que li auia donades les quals*

aquell auia ja rompudes he mes que li tornas un diamant que li hauia donat he partiren se fort mal. he per la dita raho jo tremati li la dita cobbla a la qual me respos no en rims car no sab de trobar preguant me li fes un maldit sobre lo dit cas. he fiu ne dos qui son dejus scrits. la hu de compas fort stret qui va per vocals laltre de rims unisonants. he la dita cobbla que li tremati tenbe va per vocals hi es la saguent. ffeuse a x de maig de lany xxxviiij.

Mon cars cossis pus taymia te ras

8 versos.

Maldit.

Pus nous dech res perquem dieu queus pach

6 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.

93 (f. lxxviiij v.^o). *Maldit ffet per lo dit Johan Berenguer. unissonant.*

Molt vos sou tart dona reguoneguda

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

94 (f. lxxviiiij v.^o). *Comiat ffet per en Guillem de masdouelles.*

Reunablement per gran desconaxença

5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.

95 (f. lxx). *Maldit fet por lo dit Guillem de Masdouelles.*

Ja no veyra midonts qui pus la blan

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

96 (f. lxxj). *Altre maldit ffet per lo dit Guillem de masdouelles.*

Diats middoncs cuydau vos que us seruecsha

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

97 (f. lxxj v.^o). *Altre maldit ffet per lo dit Guillem de masdouelles.*

Pus mauets ffayt a tan gran fallimen

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

98 (f. lxxij v.^o).

Voler menpeny he raho no consent

7 cobles de 8 versos i tornada de 4.

99 (f. lxxiiij v.^o). *Lo Debat deuall scrit ha mogut mon car honcle en Guillem de masdouelles a mi.*

Mos cars nabotz yeu ssay dos aymadors

6 cobles d'en 8 versos, alternant les cobles d'en Guillem i en Joan Berenguer.

100 (f. lxxc; en lletra correguda). *Lo dit Masdouelles obre sobre lincarnassio.*

Molt protestant comens ffer aquest obre

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

101 (f. lxxvj). *Lo dit masdouelles sparssa.*

Tant ffort vos ham hi tan senserament

8 versos.

102 (f. lxxvj). *Altre sparssa ffeta per lo dit masdouelles.*

Nom fera gens vostra descortesia

8 versos.

103 (f. lxxvj verso i lxxvij recto en blanc; f. lxxvij v.^o). *La hobre deuall escrita tremes a mi mossen Francesch marti Gralla E jo li ffiu resposta per los rims semblants. feu la sobre lo voler quil sopjugua ab mala sort.*

Estrem voler per mala ssort me tempta

5 cobles de 8 versos i tornada de 4 en la qual manca el 2.ⁿ vers.

Resposta de mi Johan Berenguer.

Not mereuells com voler te retempta

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

104 (f. lxxviiiij). *La obre deuall escrita ses ffeta per una dona qui auia promes donar lloch a son anamorat en çerta part. he puixs mes sen entorn hi aquell parti romput e mal content della. Apres panadit sen tremes li la dita hobra la qual fiu Jo Johan Berenguer per amor dell.*

Perdut he pler deport solas e riure

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

105 (f. lxxviiiij v.^o). *La hobre deuall escrita he jo feta dit Johan Berenguer sobrel voler quim te sopjuguat he vol sso que no vol ma dispossissio. he ssobra huyt anemichs que he he sson aquets amor. maymia lo voler ssort fortuna lo cor mos uulls he por.*

Lo que no vol ma dispossissio

7 cobles de 8 versos i tornada de 4.

(f. lxxx v.^o). *La hobra demunt escrita tremeti a mossen Francesch marti gralla a Lleyda. ha feume la resposta seguent en la qual diu quina es la raho que los vuyt anamichs compres an aquells Amor an sobre mi tal senyoria.*

(f. lxxxj). *Mossen Ffrancesch marti Gralla.*

Mossen Johan seguons hopenio

7 cobles de 8 versos i tornada de 4.

(f. lxxxij). *La hobre deuall escrita he feta Jo Johan Beranguer de Masdouelles replicant a la resposta que mossen Ffrancesch marti Gralla ma ffeta ha una hobre que li tremeti. e va per los rims semblants.*

Mossen Ffrancesch lo nohible gullo

7 cobles de 8 versos i tornada de 4.

106 (f. lxxxiiij blanc; f. lxxxiiij). *La hobre deuall escrita he ffeta ssobre una dona qui feya festa ha hun home he que li donaua sentiment que li volia be ab tota honestat. he lo dit home en semblant manera la amaua. he moltes veguades ho dix a la dita dona. hi ella Jcnoraueu he nou creya. e perque lo dit home la amaua honestament pregua a mi ftes li alguna hobra ssobre son cas. perque aquella tremates a la dita dona que icnoraua que ell lamas ni la volgues amar honestament.*

Vos no sentiu sso que sentir deuria

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

107 (f. lxxxv). *La hobre deuall escrita ffiu per hun home qui era hi es anamorat duna donzella. hi aturauen abdosos dins una ciutat he comensaren ssi a morir. he los dits home he donzella acordaren se axir de la dita Ciutat hi debateren alguns jorns qual sen hiria primer. pero a la ffi la dita donzella volch lo dit home sens anas primer he de ffet parti. he per tant com ell no sabia la dita donzella en quina part hiria tremes a la dita Ciutat un seu seruidor per entremetres la dita donzella hun era. e sabut anas lla hon ella fos lo dit seu servidor. he pregua a mi li fes alguna hobre que lo dit seu seruidor donas a la dita donzella. he Jo sobre sson cas ffiu la seguent.*

Quant me soue daquell jorn que parti

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

108 (f. lxxxv bis). *La hobre deuall escrita ffiu Jo dit Johan Berenguer per hun home qui es anamorat duna gran dona dela qual per sa ballesa he valor james pensaua auer be. mas lo voler li promatia en sagur que la consaguiria e que no duptas demanar li sso quen volia he que cuntinudament la seruis he tingues aprop. he ssobre lo dessus dit pregua a mi li ffes alguna hobre la qual pogues tremetre a la dita gran dona. he per amor dell Jo ffiu la saguent la qual li doni hi aquella tremes a la dita dona.*

Si james pusch del tot aconseguir

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

109 (f. lxxxvi). *Lo dit Masdouelles.*

Anuig me te insesantment luyat

5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.

110 (f. lxxxvj v.^o). *Lo dit Masdouelles Sparssa.*

Dona qui vol molts aymans comportar

8 versos.

111 (f. lxxxvij). *Lo dit Masdouelles en un Conssistori ques tench a Barçalona.*

Venir nom fan ana questa gran plassa

6 cobles de 8 versos i tornada de 4.

112 (f. lxxxviij). *Lo dit Masdouelles.*

Lenyorament quim vench de vos pertint

8 cobles de 8 versos i tornada de 4.

113 (f. lxxxviij v.^o). *Lo dit Masdouelles.*

Tot mon treball fins al jorn duy passat

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

114 (f. lxxxx v.^o). *Lo dit Masdouelles.*

Pus vos mon be ab vostra gran bellesa

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

115 (f. lxxxxj v.^o). *Lo dit Masdouelles.*

Quans sentimens james demor senti

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 116 (f. lxxxxij v.^o). *Lo dit Masdouelles.*
 Nous cal star perqueus vulla mes be
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 117 (f. lxxxxiij v.^o). *Lo dit Masdouelles sobre lo nom de saymia.*
 Algunes gens man dit moltes veguades
 6 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 118 (f. lxxxxiiij v.^o). *Lo dit Masdouelles.*
 Esperant muyr he morint visch ensemps
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 119 (f. lxxxxv v.^o). *Confessio A Mon bon Rey e Senyor del que son hobligat al dit Senyor Jo Johan berenguer de Masdouelles.*
 A tu confes Mon bon Rey he Senyor
 5 versos i en blanc lo demés, així com el recto del foli següent.
- 120 (f. lxxxxvj v.^o). *Lo dit Masdouelles. Coble ab tornada.*
 Tres anuigs tinch quim fan pensiu star
 8 versos i tornada de 4.
- 121 (f. lxxxxvij). *Lo dit Masdouelles sparssa.*
 Sostenir pot dona secretament
 8 versos.
- 122 (f. lxxxxvij). *Altre sparssa.*
 De ben seruir no son llas ni cançat
 8 versos.
- 123 (f. lxxxxvij v.^o). *Lo dit Masdouelles.*
 Perquem digues que sens vostre voler
 5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.
- 124 (f. lxxxxviiij v.^o). *Lo dit Masdouelles.*
 Lom qui del mon saparta per seruir
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 125 (f. lxxxxviiiij v.^o). *Lo dit Masdouelles.*
 Cert és a tots camor es cosa pura
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 126 (f. c v.^o). *Lo dit Masdouelles.*
 Com pus pens mes difficultos mapar
 5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 127 (f. cj v.^o). *Lo dit Masdouelles per vocals.*
 Amors duymes selar no pusch los dans
 5 cobles de 8 versos, amb correccions.

- 128 (f. cij v.^o). *Lo dit Masdouelles unisonant he biocada.*
Gerregar vull ab amor he maymia
5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4 que comencen amb bioc.
- 129 (f. ciiij v.^o). *Cobble sparssa ffeta per lo dit Masdouelles.*
Encalssant fuig del catenyer volrria
8 versos.
- 130 (f. ciiij v.^o). *Lo dit Masdouelles.*
Un jorn mirant axi com ffer solia
6 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 131 (f. ciiiij v.^o). *Sparssa feta per lo dit Masdouelles.*
Lenemorat quen temps antich amaua
8 versos.
- 132 (f. cv). *Dança de rims unissonants he retronxada ha honor de nostra dona ffeta per Johan Berenguer de Masdouelles.*
Pus en vos tot be sadiriua
Una cobla de 4 versos, 3 de 8, i tornada de 4.
- 133 (f. cv v.^o). *Coblab tornada feta per lo dit Masdouelles.*
Jatz que tots jorns per ma granda folhia
Una cobla de 8 versos i tornada de 4.
- 134 (f. cvj resta blanc, v.^o). *La cobbla deuall escrita ffiu Jo dit Masdouelles ssobre lo cas seguent. dues dones anauen ensemps de companyhia he la una dix a laltre «vet assi que ve Masdouelles coneixs lo?» he laltre respos que ssi. replica laltre, «Dient de tu es anamorat. dies ha que jou conech. no se tu ssi nas aguda conaxenca» hi aquella dix que beu conaxia mas que Ella no mo podia uedar. he jo ohides les damunt dites Rahons ffiu la saguent cobbla.*
Qui de mius dix que fos anamorat
8 versos.
- 135 (f. cvij). *Lo dit Masdouelles maldit.*
Ara conech sso que no conexia
6 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 136 (f. cviiij). *Lo dit Masdouelles. Altre maldit.*
Anuig mostrau auer quius vulla be
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 137 (f. cvliij). *Altre maldit ffet per lo dit Masdouelles.*
Pus dau raho a mi de mal perlar
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 138 (f. cx). *Lo coble deuall escrita tremeti Jo a mon frare.*
Qui pert lo temps de tras sso que no val

Resposta.

No penseu gens que metre hun jornal

Replicassio.

Entes aueu ten be lo general

Cada una de les tres obres consta d'una cobla de 8 versos.

139 (f. cv v.^o blanc; cxj). *Lo dit Masdouelles.*

James no fuy demor tan descontent

2 cobles de 8 versos i espai blanc.

140 (blancs els fs. cxj v.^o i cxij r.^o i al v.^o). *La coble deual·l escrita ffiu Jo Masdouelles a Mossen Guarau de Cervello lo jorn que feu bodes a la Torra de mossen Çacalm en lo mes de may any xxxxiij.*

Mossen Guarau pus lo temps es vengut

8 versos.

141 (f. cxiiij). *Lo Sirventesch deual·l scrit feu en Guillem de Masdouelles en lo temps de la guerra dels Armenyaguesos. lo qual dressa a mossen Ramon debella en companyia del qual ell era en la dita guerra.*

En breu veyrem torney mortal bastir

5 cobles de 7 versos i tornada de 3.

142 (f. cxiiij v.^o). *Lo Sirventesch deual·l scrit ffeu lo dit en Guillem de Masdouelles al Citi de Catania per manament del duch de Montblanch linfant don Marti qui apres jonch Rey daraguo.*

Senyor mot naut lautrier me ftes demanda

5 cobles de 8 versos, tornada i endrça de 4.

143 (f. cxv). *La coble deual·l escrita he jo Johan berenguer de Masdouelles feta. La qual es retorguedade per bordons e diccions. es de Rims croatz he llegintla pla diu be he retorguedant la diu mal.*

Car ffort teniu dona virtut sens frau

8 versos.

144 (f. cxv v.^o blanc; cxvj). *Lo debat deual·l scrit mogui a mossen Luys de Requesens Jo Johan berenguer de Masdouelles.*

Dones dun senyn dues son per bondat

15 cobles de 8 versos, alternant les cobles d'en Masdovelles i d'en Requesens.

145 (f. cxviiij v.^o). *Lo dit Masdouelles. de compas stret de rims aguts.*

Per un gran alt que tinch dona de vos

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

146 (f. cxviiiij v.^o blanc; f. cxx). *Lo dit J. B. de Masdouelles.*

Tots aquells mals camor pot absseñtir

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

- 147 (f. cxxj). *Lo dit Masdouelles.*
Dol port dun dol quim dona gran dolor
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 148 (f. cxxij). *Lo dit Masdouelles per dona Elfa de Perellos.*
Molts dies ha que tinch estrem voler
6 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 149 (f. cxxiij). *Lo dit Masdouelles.*
Pus veig tant vol amor que vostre sia
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 150 (f. cxxiiij). *Ab quin turment he pena congoxosa*
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 151 (f. cxxv). *Lo dit Masdouelles. Obre del glorios sent Miquel.*
Singular sant qui Miquel tanomenes
5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.
- 152 (f. cxxvj). *Lo dit Masdouelles. Obra del glorios sent Grabiell.*
Grabiell fonch misatger singular,
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 153 (f. cxxvij). *Lo dit Masdouelles.*
Tant es sus mi fortuna riguorosa
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 154 (f. cxxviiij). *Lo dit Masdouelles.*
Ab los subtils llaços que paramor
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 155 (f. cxxviiiij). *Lo dit Masdouelles.*
En temps denuig e mig desllibertat
4 cobles de 8 versos i una de 4. Espai blanc suficient per acabar la 5.^a cobla i la tornada.
- 156 (f. cxxx). *Lo dit Masdouelles.*
Aquell saber quim feu de vos partir
5 cobles de 8 versos i espai per a la tornada.
- 157 (f. cxxxj). *Lo dit Masdouelles.*
Pus ma dolor tan fort tots jorns almenta
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 158 (f. cxxxij). *Lo dit Masdouelles.*
Apoderat demor per son poder
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
- 159 (f. cxxxiiij). *Lo dit Masdouelles.*
Per que mos uells no pobjuen lo dan
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

160 (f. cxxxiiij). *Lo dit Masdouelles. consell a huna dona.*

So que fins vuy aueu sabut guordar

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

161 (f. cxxxv). *La hobre deual·l escrita fiu jo dit Masdouelles per dona Alianor de Cardona muller del marques Doristan. Es en la primera coble lo nom en la seguona lo connom en la terça marquesa en la quarta doristan.*

A vos qui sou de complida ballesa

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

162 (f. cxxxvj).

Lo fonament de mon pler alagria

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

163 (f. cxxxvij). *Canço demor feta per mon honcle que deus aga en Guillem de Masdouelles en llimoui. he mesa ho tornada en catala per mi Johan berenguer nabot seu.*

Lo temps present de bella primavera

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

164 (f. cxxxviiiij). *La hobre deual·l escrita fiu jo Johan berenguer de Masdouelles per la noua entrada en lo Regne del S. R. don Johan. La qual li presenti en la vila de Vilafrancha a xvij de Janer any M.cccc L viiiij en la casa de Johan Terre hun lo dit S. posaua. presents lo reuerent mestre de Muntesa he de sent Jordi Lo fill del dit S. que era mestre de Calatrava Don Pedro durreya don Carlos mossen Rebolledo he don Llop de gurreya fill de mossen Marti Torrellas he molts daltres homens donor. la qual apres agui llegida he presentada al dit S. lo dit mestre de Muntesa pres he torna llegir.*

Regne diuis es desolat perdut

7 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.

165 (f. cxxxx v.º blanc; cxxxxj). *La obra deual·l escrita fiu en lo mes de Deembre any M cccc L x sobre la preso que feu lo senyor Rey en Johan dareguo de son fill don Carlos princep de Viana en la ciutat de Leyda la qual li tremati per mossen Luys de Vich qui aquella li dona.*

Quanta dolor a passada lo Rey

5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.

166 (f. cxxxxij). *La hobre deual·l escrita tremeti per lo dit mossen Luys de Vich al don Carlos princep de Viana fill del dit Senyor Rey daraguo sobre la sua preso la qual fi jonch donada.*

Siau menbrant de sous deu recordar

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

167 (f. cxxxxiiij).

Aquests grans fets perseguits fins ha vuy

6 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.

La poesia va endreçada a l'arquebisbe de Tarragona i, a tret de l'endreça, aquesta nota : *Lobre demunt escrita tremeti a Lleyda per mossen Bernat Calba. la*

qual dix dona al Reuerent archabisbe de Terraguona a qui sedressa ab tot sia per tota Catalunya e la misetgeria de la persones qui per la deslliurança de don Carlos prinsep de Viana eran per anbaxadors al Senyor Rey.

168 (f. cxxxxliij). *La hobre deuall escrita fiu a Vilafrancha en lo Juliol de lany Lxj dressada a la senyora Reyna sobre la concordia que trecta he ferua per lo S. R. ab los del consell de Catalunya he per semblant per la treua concordia entre lo Reuerent bisbe durgell he lo compte de Pradas.*

Vostre renom per fets poblichs he certs

5 cobles de 8 versos, endreça i tornada de 4.

169 (f. cxxxxvj). *La hobre deuall escrita a xxij de guost any MccccLxiiij a ssi en la ciutat de Terraguona a mon Rey he senyor per la gracia de Deu don Johan. presenti Jo Johan Berenguer de Masdouelles. presents Ma senyora he Reyna larchabisbe de Çaraguosa don Alfonso deraguo. fills del dit mon Rey he don Anrich Infant Nabot. don Lop durreya he don Pedro frares. mossen Rodriguo de Rebolledo don Loch de gurreya. don mateu de muncada e molts altres barons Cauallers he gentils homens. he a la dita ma Reyna he senyora lobra apres seguent daquesta.*

Si la fe fos per los tots be tenguda

6 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.

A la 5.^a cobla, que tracta d'en Pere de Portugal, hi ha una nota de la mateixa mà, però de tinta diferent, que va del marge interior a l'exterior : *Nota que fonch vençut en lo fabrer de lany lxxv. — Mori lo dit Pedro a xxviij de juny any lxxvi a Grenolers e portat a Barçalona.* Al capdevall de la tornada i del foli cxxxxvij, hi ha altre nota de mà del mateix poeta : *En la derreria del mes de febrer ho en lentrada de marc en lany MccccLxvj. Lo Senyor primogenit don Ferrando dereguo he capita lo compte de Prades. a Calaf fou vençut don Pedro de Portugal e fu... los bescomptes de ro... en ceruelo en cruyles e peratalada e mossen... les marques d'humitat no deixen llegir res més.*

170 (f. cxxxxvij v.^o).

Vostres grans fets senyora virtuosa

5 cobles de 8 versos i tornada de 4. Poesia dedicada a la reina.

171 (f. cxxxxviiij v.^o). *La obre deuall escrita. presens Mon Rey e senyor he Ma Reyna he senyora e molta altra gent donor. en les festes de Nadal de lany MccccLxv. a don Ferrando primogenit fill dels dits mon Rey he Senyor he Ma Reyna he senyora presenti a ssi en la ciutat de Terraguona.*

Omilitat principi de virtut

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

172 (f. cxxxxviiiij v.^o). *Lobre deuall escrita al S. princep apres hac desberetat don Pedro de Portugal a Calaff en lo fabrer de lany Lxxv.*

Senyor prinsep pus tal comensament

5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

173 (f. cl v.^o). *Lobre deuall scrita fiu en lo mes de Juliol any M ccccLxvij com lo duch Johan fonch entrat a Barçalona. presentada a mon bon Rey he senyor que Deu quart.*

Cuytau Senyor per fer a Deu servey
5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.

174 (Manquen els ff. clij a clvj). *Lo dit Masdonelles. de feeltat en fabrer del any Lxiiij.*

Ffeeltat vol amar la Senyoria
5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4. L'endreça al mestre de Muntesa i de Sant Jordi.

175 (f. clvij). *La hobre dauall scrita he feta Jo Johan berenguer de Masdouelles sobre la fe en lo mes de març. Any Lxv la scriui en lo present Libre.*

Lo qui per juy affer lom creure basta
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

176 (f. clviiij). *La hobre deuall scrita he feta Jo Johan Berenguer de Masdouelles La qual es tota las diccions de dues sillabes compas molt stret he complida de sinch cobles he tornada.*

Senyor Jesus Infant perfet antrist
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

177 (f. clviiij v.^o; en lletra molt diferent de la de tot el manuscrit, però també del xv.^{ta} segle). *Ihesus. — Obra cabcohada maridada de nostra dona feta per Johan Foguaçot.*

Qual orador te langu axi diserta
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.

178 (f. clx v.^o). *Lo dit Johan Berenguer de Masdouelles.*

Linconegut sol dell conexador
5 cobles de 8 versos, tornada i endreça de 4.

179 (f. clxj, darrer). *Lo dit Johan berenguer de Masdouelles.*

Dels crims majors comet lo crestia
5 cobles de 8 versos i tornada de 4.
A la fi un foli blanc de guarda.

(Seguirà.)

BIBLIOGRAFIA*

AGUILÓ, A. : *Notas sobre algunos códices de la Biblioteca provincial y universitaria de Barcelona*. (Anuari de la *Universidad de Barcelona*; 1908-1909, pp. 511-566; 1909-1910, pp. 515-596, amb làmines en colors.)

A pesar de la data que s'indica en el peu d'impremta, l'últim volum d'aquesta publicació va aparèixer a les darreries de l'any passat. Per això en donem compte ara. Se tracta d'unes notes bibliogràfiques i literàries d'alguns codis triats a l'atzar, dels més interessants que possedeix la nostra biblioteca universitària. Tal vegada elles constitueixen el primer pas per a emprendre la publicació del catàleg complet dels seus fons. Perquè, en l'avançat punt en que es troba l'inventari dels nostres antics textos de llengua, començat en 1888 pel Sr. Massó Torrents, que amb tanta constància ha anat seguint-lo, és hora, ja, que les biblioteques catalanes se preparin a fer l'estudi total de llurs manuscrits i a fer l'història de la formació de llurs depòsits. L'Universitat de Barcelona pot oferir en aquest punt particular interès, perquè el destriar la procedència de sos manuscrits ens donaria la mida de l'importància de les biblioteques conventuals barcelonines, tant per a l'estudi de la literatura catalana com per a millor conèixer el moviment llatí-teològic a la nostra terra. El treball que ens ocupa no es proposa anar tant enllà. Una dotzena són els codis que s'hi estudien, apart d'un incunable de Virgili (Venècia, Spira, 1470), procedent de l'antiga Universitat de Cervera, i bellament miniaturat i orlat. Entre els llatins, descriu dos manuscrits (Eusebi, *de preparatione evangelica*; Sozomeno, *Cronica*) que pertanyeren al cardenal Margarit, de qui porten les armes. De manuscrit català se'n cita un que conté una versió catalana desconeguda de la regla de Sant Benet (1457) deguda a fra Arnau d'Alfarràs, monjo de Ripoll. També es descriu la traducció del comentari a les obres de Sèneca, que havia pertangut al canonge Desplà. El Sr. Aguiló, mal guiat per en Villanueva, es dona una pena ben inútil per a identificar el Lucas autor de l'original, que, com és ben sabut, no és altre que en Lucas Manelli, bisbe d'Osimo. Igualment se copia algún fragment

* En aquesta secció donarem compte de les publicacions de caràcter bibliogràfic que entrin a la BIBLIOTECA i que en un concepte o altre se refereixin a les biblioteques o llibres catalans, així com també de tota mena de publicacions fetes per les nostres biblioteques o les que tinguin per objecte llur història. Havent-hi altres revistes que ja donen ben completa i periòdicament la bibliografia del llibre, creiem més útil donar a la nostra un caràcter delimitat i nacional.

de mostra del conegut *Sumari de Seneca*, d'en Pere Mollà, i es fa novament la descripció del codi de Poblet de la *Crònica* de D. Jaume, tractant, sense afegir res de nou, de la qüestió de la seva autenticitat. En canvi és molt interessant el llarg comentari fet al codi dels *Statuta domus collegii Sanctae Mariae Ilerdae*, en el qual se resumeix l'història d'aquell antic col·legi agregat a l'Universitat de Lleida. El caràcter de vulgarització que semblen voler tenir aquestes notes disculpa algunes observacions ocioses o poc al corrent, que no estarien mai en el llur lloc en un catàleg de manuscrits. Les descripcions dels mateixos se ressenten també de falta de mètode i claredat: les cotes hi han deixat d'ésser indicades molt sovint, l'assenyalament de mil·límetres del format dels manuscrits falta sempre, i, en general, no s'han tingut prou en compte les exigències d'aquesta mena de treballs. Unes precises descripcions dels manuscrits, d'interès per al dret català, de la mateixa biblioteca, que el Sr. Valls Taberner publica en la primera sèrie d'aquestes notes, produeixen molt bona impressió. — R.

BURGER, Konrad : *Die Drucker und Verleger in Spanien und Portugal von 1501-1536*. Leipzig, Hiersemann, 1913. — X-84 pp. i un retrat.

Cap obra de conjunt existia encara sobre els llibreters i impressors de la Península en el primer terç del xvi.^a segle, és a dir, en l'època en que la lletra gòtica dominà encara en les estampacions. Això dóna especial interès an aquesta bibliografia. Per desgracia l'autor morí abans de poder donar l'última mà a son treball, que per lo mateix no és definitivament depurat, sinó més aviat un conjunt de notes tretes de les obres més utilitzades de bibliografia espanyola, ordenades alfabèticament per noms d'impressors, o bé de ciutats quan el d'aquells s'ignora. No hi ha, doncs, que demanar en aquest índex descripcions exactes i completes dels llibres, ni tampoc la seguretat que s'hi ha agotat la matèria. L'autor no ha pogut veure directament la major part dels llibres que menciona ni sembla que hagués fet investigacions en les biblioteques catalanes, i en conseqüència les rectificacions vénen al pensament sols en repassant les planes, i acudint al fons Aguiló de la nostra BIBLIOTECA, podriem donar fàcilment una llarga llista d'omissions. No són tampoc escasses les falses transcripcions de títols, sobretot en les obres catalanes. Però així i tot és un llibre d'utilitat innegable per a l'estudi de la nostra impremta cincen-
tista. — R.

ROGENT, E. i DURAN, E. : *Les edicions lulianes de la Biblioteca Universitaria de Barcelona*. Barcelona, L'Avenç, 1913. — 92 pp. (Extret del vol. VI de la revista *Estudis Universitaris Catalans*.)

Els autors han fet una exacta bibliografia de les edicions d'obres lulianes autèntiques o atribuïdes i apòcrifes, així com dels llibres sobre la vida de R. Lull o la seva filosofia, escrits per sos deixebles, que es guarden en la nostra biblioteca universitària. Han estès l'investigació fins al darrer any del segle XVIII, i descriuen uns 90 impresos, que fan d'aquella biblioteca un dels més abundosos dipòsits d'escrits lulístics. El treball que ressenyem és fet amb la major escrupulositat i exactitut, i cada llibre va acompanyat d'una orientadora bibliografia. És, en conjunt, un estudi seriós i ben fet. Que els autors me permetin sols alguna observació. En l'índex separen la *Logica brevis* de la *L. brevis et nova*, que

sembla consideren com dos escrits diferents. En realitat són el mateix llibre. Les edicions d'en P. Posa (Barcelona, 1489) i Badius (París, 1516) que en Rogent-Duràn descriuen amb els núm. 3 i 21, reproduïxen el mateix text. La *Logica* impresa a Barcelona per l'Amorós en 1512 (Rogent-Duràn, 16) ho és igualment, sols que presenta alguns afegits a la fi d'alguns paràgrafs, que no figuren en les altres edicions. Hauria de fer-se una comparació amb els manuscrits per a veure quin és el text verídic. La part que tracta de les *Falacies* és la més retallada en les impressions de 1489 i 1516. — La *Logica parva* que els autors (pàg. 88) posen entre els llibres autèntics, no és apòcrifa? — Entre les obres d'*Escola luliana* haurien pogut citar el curiosíssim *Liber de lege christiana* d'en Jaume Olesa de Mallorca (València, Jofre, 1515, assenyalat amb la signatura CLXII-2-27), que valdria la pena de reproduir i tot, per sa raresa. — R.

Catálogo de la Biblioteca de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona. Año 1913. Barcelona, López Robert, 1913. — 760 pp. 4.º

L'Acadèmia de Ciències de Barcelona posseeix una biblioteca molt rica, sobretot en publicacions periòdiques d'altres acadèmies i societats estrangeres que tenen establert el canvi amb els seus *Boletín* i *Memorias*. Darrerament el secretari, Sr. D. Artur Bofill i Poch, ha dut coratjosament a terme la forta tasca de publicar-ne un catàleg, classificat per autors i per matèries, que permet formar-se concepte de la valua d'aquesta llibreria i en facilitarà en gran manera la consulta. El catàleg de matèries s'ha disposat segons l'ordre alfabètic de la paraula tinguada com a característica del títol. Tal vegada aquest procediment no sigui el més pràctic per al que cerca orientació en una biblioteca; però així i tot pot prestar bons serveis. — R.

REVISTES

Bibliofilia. Recull d'estudis, observacions, comentaris y notícies sobre llibres en general y sobre qüestions de llengua y literatura catalanes en particular, publicat per R. Miquel y Planas. Barcelona.

Aquesta hermosa publicació, dedicada a l'estudi del llibre en sos aspectes bibliogràfic, literari i artístic, se publica en fascicles trimestrals de quaranta pàgines, contenint nombroses i excel·lents reproduccions de llibres i relligadures. En la part de text hi veuen la llum estudis bibliogràfics de literatura catalana antiga, textos catalans antics inèdits o poc coneguts de curta extensió, notícies sobre les obres més remarcables dels nostres escriptors contemporanis, etc., etc. Les nombroses il·lustracions en gravat i fototipia que els acompanyen, no deixen absolutament res que desitjar. Sentim no poder donar, per falta d'espai, un resum dels articles més interessants que ha publicat des de la seva aparició en 1911. En el corrent any de 1914 mereixen ésser especialment assenyalsats els següents:

Fasc. XIII, janer-març 1914 : *L'art del renaixement en la encuadernació catalana del segle XVII* (col. 441-448, amb 8 reproduccions en color). *Bibliografia del «Tirant lo Blanch»* (col. 455-461). *Els textos catalans de la «Visió delectable»* (col. 461-463 i dos fototipies).

Fasc. XIV, abril-juny : *Les «Llegendes de l'altra vida»* (col. 465-506), amb notes biblio-

gràfiques de manuscrits i edicions. *La Biblioteca de Catalunya* (col. 507-510). *Ex-libris moderns per J. Triadó* (col. 510, amb 22 il·lustracions en colors). *Bibliografia del «Pierres de Provença» en català* (col. 516-518), *Més encuadernacions mudeixars* (col. 518-519, amb 7 fototopies en color).

Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, VII, 1914.

MAS, J. : *Notes sobre antichs illuminadors a Catalunya* (p. 280-283). Extractes de documents de l'arxiu de la Catedral de Barcelona; van des de l'any 1384 fins al 1593.

Estudis Universitaris Catalans, VII, 1913.

P. PUJOL I TUBAU : *De la cultura catalana mig-aval : Una biblioteca dels temps romànics* (pàg. 1-8). Notícies tretes de l'arxiu de la Seu d'Urgell sobre adquisicions de llibres en el bisbat en els segles XII, acompanyant la reproducció d'un inventari de la biblioteca de la Seu en l'any 1147, fins avui desconegut i de molt gran interès pel gran nombre d'obres d'autors clàssics que s'hi mencionen.

Museum. Barcelona, 1913.

GUDIOL, J. : *Encuadernaciones de Vich* (p. 240-250, amb 11 hermoses reproduccions). Entre les més interessants d'aquestes relligadures, estotjades al Museu Episcopal de Vich, s'ha de citar una del XIII.^a segle, la data de la qual pot fixar-se quasi exactament cap a l'any 1250.

CRÒNICA

BARCELONA

BIBLIOTECA DE CATALUNYA : FESTA DE L'INAUGURACIÓ DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA. — El dia vint-i-vuit de maig de 1914, a les deu del vespre, va celebrar-se l'inauguració de l'Institut d'Estudis Catalans i de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA.

En la sala de lectura de la BIBLIOTECA, severament emparamentada, s'hi instal·là la presidència, formada pel Dr. Miquel A. Fargas, president de torn de l'Institut, que tenia a la seva dreta al Sr. D. Enric Prat de la Riba, president de la Diputació de Barcelona i de la Mancomunitat Catalana, i a l'esquerra al Sr. D. Joan Pich, batlle accidental de Barcelona. A la dreta d'aquesta presidència, hi tenien seient el Dr. Valentí Carulla, rector de l'Universitat, D. Josep Mestres, conseller de la Mancomunitat, i Mn. Antoni M. Alcover, president de la Secció Filològica de l'Institut. A l'esquerra seien els senyors A. Rubió i Lluch, president de la Secció Històrico-arqueològica, el Sr. Rosés, tinent d'arcalde, i D. Eugeni d'Ors, secretari general de l'Institut.

En llocs de distinció, disposats a l'efecte, seien els representants de corporacions i societats i els membres de l'Institut. L'Ajuntament de Barcelona hi assistí en corporació, presidint-lo l'arcalde accidental, Sr. Pich, i figurant-hi els regidors Srs. Rita, Bofill, Rovira, Montanyola, Puig i Alfonso, Pafíella, Matons, Rosés, Andreu, Busquets, Ripoll, Lasarte, i el secretari accidental Sr. Janer.

La Mancomunitat de Catalunya, que per primera vegada sortia corporativament, precedida de sos macers, del Palau de la Generalitat, era formada pel seu president D. Enric Prat de la Riba, els consellers Srs. d'Argemí, Bartrina, España, Guasch, Inglès, Mestres, Pereña, Riera, i pels diputats Srs. Duràn i Ventosa, Riu, Ferrer Bàrbara, Estivill, Sol, Vidiella, Carbó, Roma, Abadal, Altés, Alentorn, Aunos, Bofill, Bolos, Borrell, Bosch, Canela, Compte, Canivell, Corominas, Fages, Florensa, Forcada, Fortuny, Gil Doria, Isla, Isamat, Jansana, Jordà, Lasala, Llorens, Minoves, Montagut, Novell, Olivé, Padró, Pericas, Piñol, Ràfols, Roca, Roig, Sabater, Tell, Valls, Vilahur, Xifra i altres.

Entre les representacions n'hi havia dels Jòcs Florals, Ateneu Barcelonès, Orfeó Català, Centre Excursionista de Catalunya, Estudis Universitaris Catalans, Círcol Artístic de Sant Lluc, Econòmica Barcelonesa d'Amics del País, Foment del Treball Nacional, Junta de Museus, Consell d'Investigació Pedagògica, Societat de Geografia Comercial, Museu Social, Institució Catalana d'Historia Natural, Junta Municipal de Ciències Na-

turals, Associació Catalana d'Estudiants, Institut de Cultura i Biblioteca popular per a la Dona, Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, Societat Barcelonesa d'Amics de l'Instrucció, Club Montanyenc, Escola d'Enginyers, Associació d'Enginyers Industrials, Escola d'Agricultura, Escola d'Institutius, Escola de Funcionaris d'Administració Local, Cambra de Comerç, Biblioteca Provincial i Universitaria, Biblioteca de l'Hospital Clínic, Biblioteca Pública de Sant Andreu de Palomar, Biblioteca Arús, Academia de Belles Arts, Academia de Bones Lletres, Casa d'Amèrica, Centre Català de Saragoça, Rat Penat, Joventut Valencianista de Valencia, Unió Catalanista, Centre Nacionalista Republicà, Lliga Regionalista, Joventut Nacionalista, Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria, i altres distingides personalitats.

Alguns dels protectors de la BIBLIOTECA ocupaven també llocs especials, lo mateix que alguns dels seus principals donadors i els representants de la premsa de Barcelona. La part del saló destinada al públic era ocupada per una selectíssima concurrència.

Oberta la sessió, el Dr. Fargas va donar la paraula al Inspector de la BIBLIOTECA, D. Jaume Massó Torrents, qui llegí el treball que es publica en aquest mateix BUTLLETÍ. Tot seguit, el secretari general de l'Institut, D. Eugeni d'Ors, donà lectura a la Memoria explicant els treballs realitzats per l'Institut des de la seva fundació, i finalment, el president de la Secció Històrico-arqueològica D. A. Rubió i Lluch, va llegir el discurs presidencial.

A continuació, el Dr. Fargas, president general de torn de l'Institut, després de pronunciar un breu discurs remerciant als que prengueren part en la festa, descobrí l'inscripció commemorativa de l'inauguració de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, que, gravada en lletres d'or al peu del grup escultòric que presideix la BIBLIOTECA, diu així:

«L'Institut obre aquesta llibreria a Catalunya
per munificència de la Diputació i de la Ciutat.
XXVIII de maig de l'any MCMXIV.»

EXPOSICIÓ DE RARITATS BIBLIOGRÀFIQUES.— Amb motiu de l'inauguració de la BIBLIOTECA, va fer-se en la vitrina de la *Sala blava* una exhibició d'alguns dels més notables exemplars, impresos i manuscrits, que s'hi conserven.

Precisament la BIBLIOTECA DE CATALUNYA es troba en la possibilitat de presentar alguns documents que assenyalen fites decisives en l'evolució de la llengua i la literatura catalanes, des dels pergamins venerables de l'onzena centuria, on comença a precisar-se la nostra llengua, fins als originals de les obres poètiques de Mn. Jacint Verdaguer, en plena renaixença de l'idioma.

Ocupava el primer lloc en la vitrina el més antic document conegut escrit en català. Es una carta relativa a les diferències entre el senyor de Caboet i un de sos vassalls amb motiu d'algunes servituds de caràcter feudal. El Sr. Miret i Sans, qui l'ha publicat i reproduït en facsímil (*Documents en langue catalane; Revue Hispanique*, XIX, pàg. 9-12), ha demostrat que va ésser escrit entre 1080 i 1095. En realitat aquest document és bilingüe; però són tant reduïdes les frases llatines, que son editor el considera com el primer en data dels documents catalans coneguts. Fou donat a la BIBLIOTECA pel Sr. Miret i Sans.

Al costat d'aquest text de caràcter notarial, podíem veure's el més antic escrit literari no provençalitzat que tenim en català. Es un quadern de pergami, format de

quatre fulles (la primera mig trocejada) doblades per meitat (178 X 127 mms.), escrites a amdués cares, fragment d'un llibre d'homilies o exhortacions religioses, que conté part de l'homília de septuagèsima, totes les de sexagèsima, quinquagèsima, i les dues primeres dominiques de quadragèsima. El Sr. Miret i Sans, que també l'ha publicat i reproduït en facsímil (*El més antig text literari escrit en català, Revista de Bibliografia catalana*, IV), creu que aquest manuscrit és dels darrers anys del segle XII.⁸ o de principis del XIII.⁸ Donem una reproducció del f. 5 v. (fig. 1). Procedeix de la Col·legiata d'Organyà (provincia de Lleida), lo mateix que l'anterior document, i un i altre porten la cota núm. 289 dels manuscrits.

La literatura provençal hi era representada pel nomenat *Cançonier Gil* (ms. núm. 146), regalat a la BIBLIOTECA per subscripció pública (v. pàg. 9 d'aquest BUTLLETÍ). Mentre li arriba el torn d'esser descrit en el catàleg dels nostres manuscrits, sols observarem que és un codi en pergamí del XIV.⁸ segle, i pot considerar-se dividit en tres partides:

Primera. Cançonier d'en Cerverí de Girona: 104 poesies amb els títols més suggestius; quasi totes desconegudes.

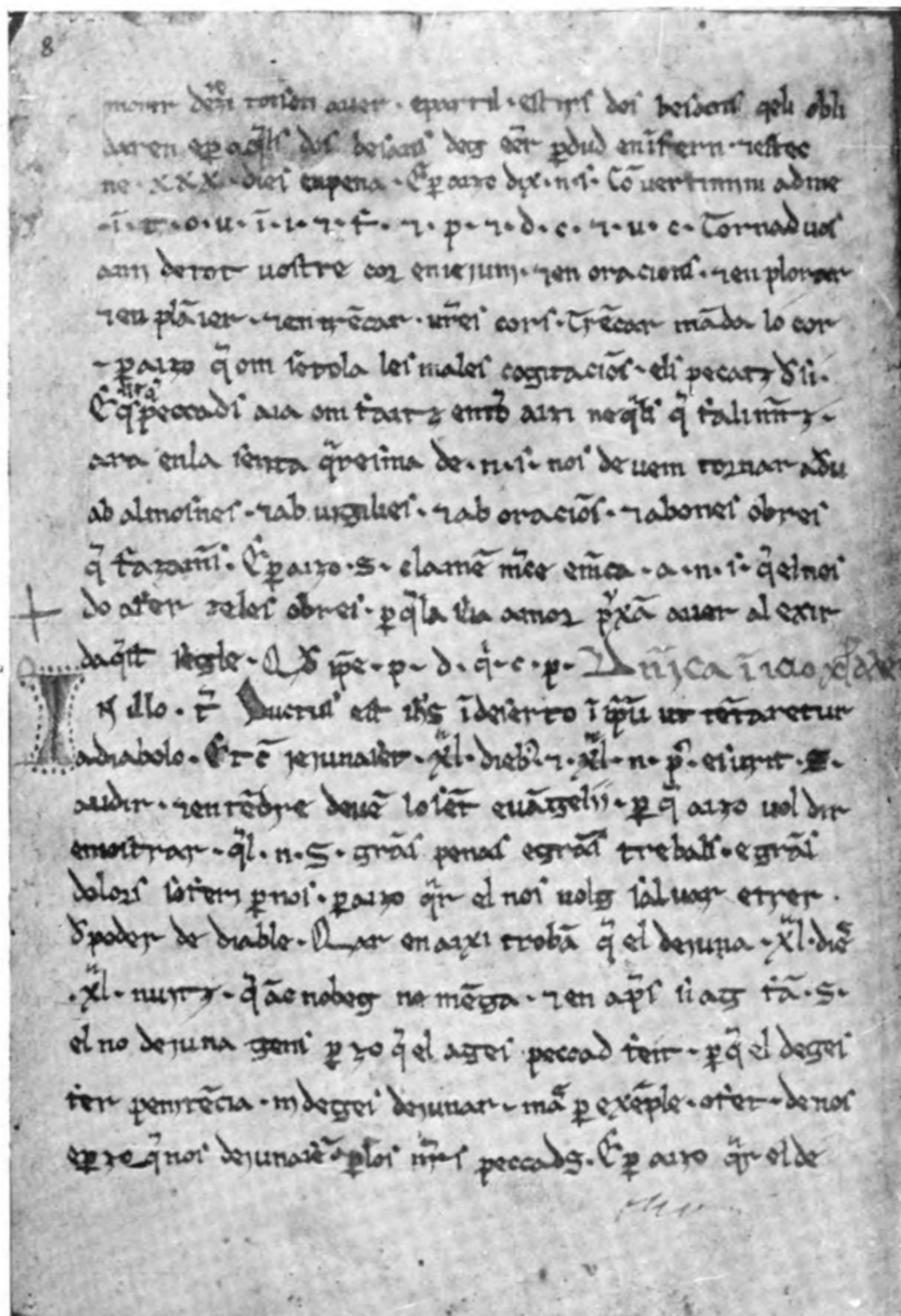
Segona. Cançonier dels grans trovadors provençals de l'època clàssica, Raimbaut de Vaqueres, Bertràn de Born, Guerau de Bornell, Arnau Daniel, Bernat de Ventadorn, Jaufre Rudel, etc.

Tercera. Cançonier dels poetes de l'escola de Tolosa, amb diverses poesies coronades pel Consistori de la Gaia Sciencia.

Significant l'historiografia catalana per primera vegada va presentar-se aquest dia al públic un manuscrit del segle XV, contenint una desconeguda crònica en llatí dels reis de Navarra i Aragó i dels comtes de Barcelona (ms. núm. 246), escrita en 1379 pel dominicà fra Jaume Domenech, per encàrrec de l'infant Joan. Aquest manuscrit, enriquit encara amb una crònica llatina dels reis de França i molt curioses notes de caràcter històric, és finament escrit i decorat amb delicades miniatures. Havia pertangut al cronista Carbonell, de qui porta algunes observacions autògrafes, i va esser regalat a la BIBLIOTECA per la Sra. Viuda de Sanllehy.

De la molt completa col·lecció dels manuscrits originals de les obres del poeta Verdaguer, que la BIBLIOTECA posseeix, mercès principalment a la liberalitat del Sr. Comte de Lavern, van exposar-se en la vitrina un volumet de poesies encara inèdites, de caient popular i amorós, que pertanyen a la primera època de la producció verdagueriana, i uns fulls del primer borrador de *L'Atlàntida* (dels quals donem una reproducció [fig. 2]), que és particularment interessant, perquè en ell sorprenem la premiositat amb que de vegades es manifestava l'inspiració en el nostre poeta i ens inicia en els seus procediments de treball.

Paral·lelament an aquesta mostra de manuscrits, se'n féu un altre de llibres estampats, per assenyalar el camí fet per l'impremta catalana en sos orígens. Així va exposar-se l'únic exemplar sabut, existent a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, dels *Rudimenta grammaticae* d'en Nic. Perottus, primer llibre conegut estampat a Catalunya (Tortosa, 1477; Haebler, 543; v. fig. 3). Feien costat an aquest un exemplar de la primera estampació barcelonesa (Haebler, núm. 635): el Comentari de Sant Tomàs a Aristòtil, imprès per en Pere Brun i en Nicolau Spindeler el 15 de juny de 1478 (v. fig. 4), i el primer llibre imprès a Catalunya en llengua catalana, o sigui la versió del *Libre del Regiment dels prínceps* de l'Egidi Columna (Haebler, 154; Barcelona, Spindeler, 1480; v. fig. 5).

Fig. 1. — *Homilies d'Organyà*, f. 5 v.º

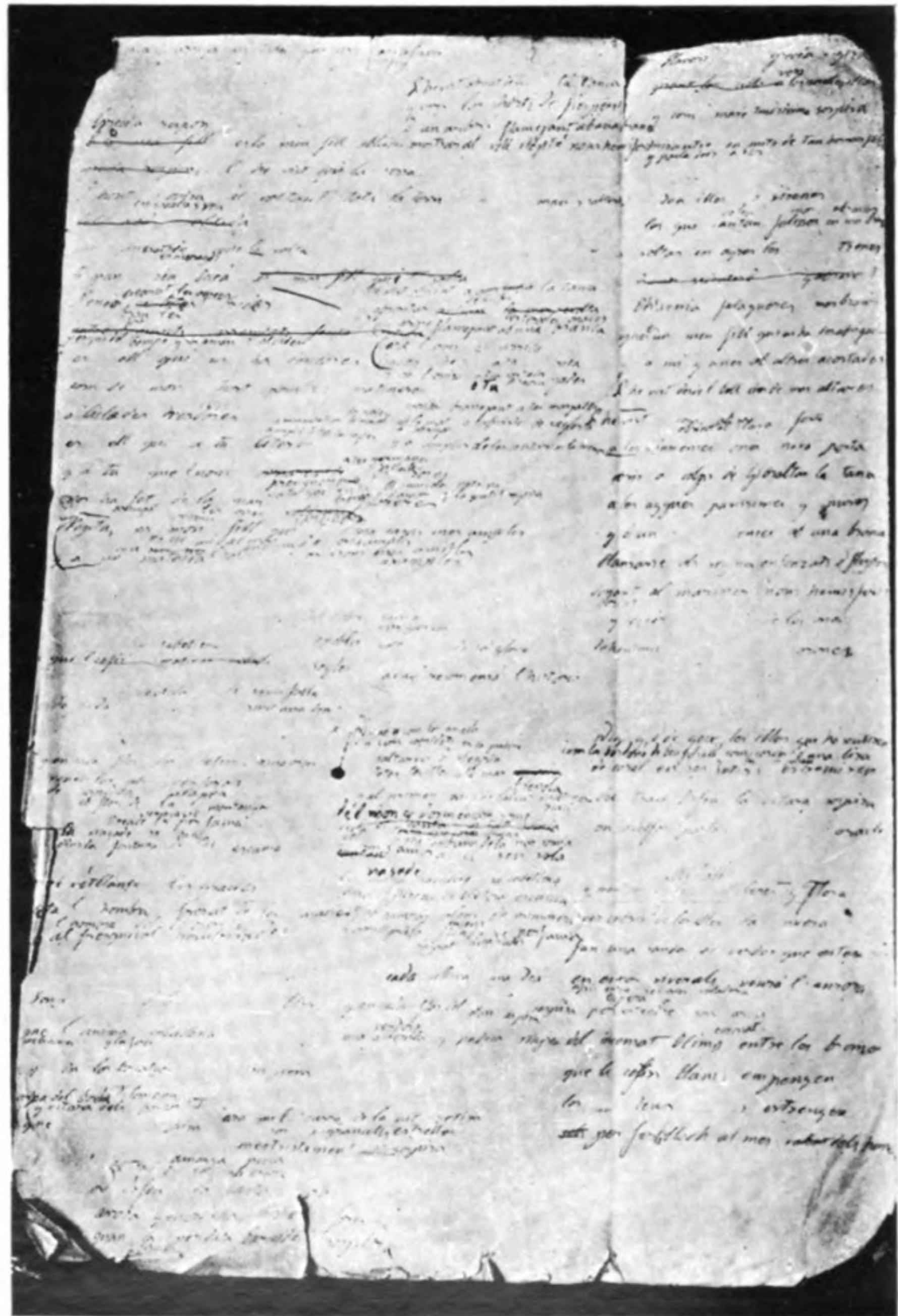


Fig. 2. — Full d'un dels borradors de *L'Atlàntida* de Mn. J. Verdaguer
(Final del cant vuitè)

INCOLA PEROTI AD PEROTI
 PEROTI PEROTI EX FR
 TRE SYNTISSIMO RYDIEFLA
 GRADATILES.

INCOLA PEROTI.

Aliteras A. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n.
 o. p. q. r. s. t. u. x. y. z. q. z.

Da salutationē beate Virginis. Ave Maria
 gratia plena dominus tecum: benedicta tu in mulieribus
 et benedictus fructus ventris tui Iesus: Sancta Maria
 mater dei ora pro nobis peccatoribus: Amen.

Da orationem dominicam. Pater noster: qui es in celis
 sanctificetur nomen tuum: adueniat regnū tuum: fiat vo
 luntas tua: sicut icelo: et in terra. Panem nostrz quōtidia
 num da nobis hodie et dimitte nobis debita nostra: sicut et
 nos dimittimus debitoribus nostris: et ne nos inducas in
 temptationem sed libera nos a malo. Amen.

Da symbolum. Credo in deum: patrem omnipotentem:
 creatorem celi et terre: et in Iesum Christum filium eius
 unicū dominū nostrz: qui conceptus est de spiritu sancto
 natus ex Maria virgine passus sub pontio Pilato: cruci
 fixus: mortuus et sepultus: descendit ad inferos. tertia
 die resurrexit a mortuis: ascendit ad celos sedet ad dexte
 ram dei patris omnipotentis: inde venturus ē iudicare vivos
 et mortuos. Credo in spiritū sanctum: et sanctam catho
 licam ecclesiam: sanctorz cōmunionem: remissionē peccatorz
 carnis resurrectionem: uitam eternam. Amen.

Quare optima a principio docenda sunt: Quia tenatius
 barent: quæ nudis animis percipiuntur: ut sapor: quo no
 ua imbuunt: maxime durat.

Quare pertinatius hærēt: quæ deteriora sunt: quia bona
 facile mutant in peius: nunq̃ in bonum vitia vertuntur.

.

Fig. 3. — Pàgina primera del primer llibre conegut imprès a Catalunya
 (Tortosa: Brun i Spindeler, 1477)

EGREGII DOCTOR SANCTI
THOME DE AQUINO IN LI
BRIS ETHICORVM COMEN
TVM INCIPIT.

SICUT dicit ph^s in pⁿ
cípíomethac. sapientis
ē ordinare. cuius rō ē.
q^a sapiētia est potissia
pfectio rōis: cui⁹ p^pu⁹
est cognoscere ordinē. nā et si uires
sēsitie cognoscāt res aliq^s absolute
ordinē. tñ un⁹ rei ad aliā cognosce
re ē solius itell^{ct} aut rōis. Inueni^t
a^t duplex ordo in reb⁹. unus q^dē p
tiū alicuius toti⁹ ceu alicui⁹ mltitu
dinis adiucē. sic ptes dom⁹ adiucē
ordināt. Alius autē ē ordo rer⁹ iⁿ fīe⁹.
et hic ordo ē pncipalior q^m p^m⁹. Nā
ut ph^s di^c in xi^o. metha. ordo ptiū⁹
exercit⁹ adiucē est ppter ordinē to
cius exercit⁹ adducē. Ordo a^t q^dru
p^r ad rōnē opat^r. est enī q^dā ordo:
quē rō nō fac^t: s^z soluz q^sidat. sic est or
do rer⁹ nat^liu. Alius est ordo: quē
rō q^sidando fac^t in p^po actu puta cū
ordiat q^{cept}⁹ suos adiucē et signa cō
ceptuū: qⁱ sūt uoces significatīe. Ter
cius autē ē ordo: quē rō q^sidando fac^t
in opatiōib⁹ uolūtatis. Quart⁹ autē
ē ordo: quē rō q^sidando fac^t in exte
riorib⁹ reb⁹: q^r ipa est cā. sic in ar
cha & domo. et q^a q^sidatio rōis p
hūtu⁹ scīe p^ficit^r: s^z hos diūso ordi
nes quos p^per rō q^sidat: sūt diūse scīe.
Nam ad phīaz nat^lē ptiūt q^sidare
ordiez rerū. quē rō hūana cōsidat:
sed nō fac^t. ita q^d sub nat^lali phīa cō
phēdamus et metha. et mathēaticā.
Ordo autē quē rō q^sidando fac^t in p
p^o actu: ptiūt ad rōnalē phīaz: cui⁹
ē q^sidare ordinē ptiū oīonis adiucē
et ordiez pncipiorū in q^{nes}. Ordo a^t
quē rō q^sidando fac^t in reb⁹ exterio

ribus cōstitutis per rōnem hūanā:
ptin^z ad artes mecaicas. Ordo autē
actōnum uolūtariāz p^tinet ad con
sidatōez moralis phīe. Sic igit^r mora
lis phīe circa quāz ūsatur p^sens itē
tio: p^pu⁹ ē q^sidare opatōes hūanas:
s^z qⁱ sūt ordiate adiucēz et ad fīe⁹.
Dico a^t opatōes hūanas: qⁱ pcedūt a
uolūtate hoīs s^z ordinē rōis. Nam
sique opationes in homine inueiunt^r:
que non subiaceant uoluntati z rōi:
nō dicunt^r p^priē humane s^z nat^lales.
sic patet de opationib⁹ aīe uegetabi
lis: qⁱ nullo^o cadūt sub rōne moralis
phīe. Sic igit^r s^z m^o phīe nat^lalis ē mo
tus uel res mobilis: ita et s^z m^o mo
ralis phīe est opatio hūana ordinata
in finē. uel etiā homo put ē uolūta
rie agens ppter finē. Sciēdū est autē
q^d quia homo nat^liter est aīa socia
bile: ut pote qui indiget ad suāz uirā
multis: que sibi ipse solus ppare nō
pōt: cōsequens ē q^d homo nat^liter
sit pars alicui⁹ mltitudis per quāz
p^tetur sibi auxiliū ad beⁿ uiuēdū:
quo q^dem auxilio indiget ad duo.
p^mo q^dem ad ea que sūt uite nccā:
sine quibus quidē p^sens uita tran
sigi nō pōt. & ad hoc auxiliat^r hoī
domestica multitudo: cuius ē pars:
Nam quilib^z homo apentib⁹ habet
generatiōem & nūtrimētuz et disci
plinam. & simil^r et singuli qui sūt
partes domestice familie se iuicēz iu
uant ad necessarie uite. Aliomō^o iu
uatur hō a mltitudie. cui⁹ ē pars ad
uite sūfiam pfectam. s. ut homo nō
solum uiuat: sed ut bene uiuat hūis
omia: que sibi sūficiūt ad uitā. & sic
hoī auxiliatur multitudo ciuilis: c⁹
ipe est pars nō solum q^m ad corpō
ralia put. s. in ciuitate sunt multa
artificia: ad que una domus sūficer^r
nō potest: sed etiam q^m ad moralia:
.2.1.

Fig. 4. — Foli primer del primer llibre imprès a Barcelona
(Brun i Spindeler, 1478)

**Epístola de frare Egidí roma al Rey de França
sobre lo libre del regiment dels princeps.**



L seu special senyor ó magestat real e ó
sant linatge natural en Phelip primer
nat e hereter ól molt clar seyor en Phelip
p la gracia ó nostre senyor deu Rey
de França; lo seu deuot frare Egidí de
Roma del orde dels frares hermitans ó
sant Agosti simateix ab humil recomen
dacio e en totes coses servici. Lida la sentència óls politichs
que totes les senyories no son egualment perduzables; ne p
equal terme tots regiments son mesurats, mas alguns son
annuals; altres a vida; altrs per successio en los fills. e en al
guna manera son perpetuus. E cō totes les coses naturals
moitren q alguna cosa violent no sia perpetua; aquell qui
desya la sua senyoria esser perpetua en si e fills; granmēt óu
studiar. quel seu regne sia natural. E iames algu sera natu
ral regidor: si per passio e voluntat desya senyoreiar. Car ell
es guardador dela cosa iusta. e no deu ordenar res sens raho
e ley. e sera natural regidor. Car segons fa testimoni lo phi
losoph: axicom aquell qui abunda de força. e fall en lenti
ment; es naturalment seruent; axi lo qui ha industria e pru
dencia regitiua naturalment es senyor. Perque si la vostra
gloziosa generositat amigablement ha request a mi dela poc
trina e regiment dels princeps ordinas vn libre per lo qual
entes mes diligentment segons rao e ley lo regiment del re
gne mes virtuos fossen per regiment natural: perque clara
ment se mostra; no per instruccio humana ans mes diuina
aquella peticio hauen feta. Car sembla q nostre senyor deu
.*a.i.*

Fig. 5. — Foli primer del primer llibre imprès en català a Catalunya
(Barcelona : Spindeler, 1480)

Vocabolari molt profitos per
apendre' Lo Catalan Alamany
y Lo Alamany Catalan.



Fig. 6. — Portada del Vocabulari català-alemany
(Perpinyà, Rosenbach, 1502)

Seculorum
Amen.

En ende
Amen

Stápat lo present
Vocabolari en la
noble vila de Per
pinya p mestre Jo
han Rosenbach.
Any. MD. d. c. dos.

Bedrult ist diser
vocabolari in der
edlêstat zu perpim
ia von meister han
sen Rosenbach. Im
Jar. MD. d. vii. ii.



Fig. 7. — Colofó del Vocabulari
(Perpinyà, 1502)

Dos llibres catalans únics completaven aquesta secció : el *Vocabulari català-alemany* imprès per en Rosenbach a Perpinyà en 1502* (v. figs. 6 i 7), rara bibliogràfica i lingüística del major preu, i els únics fulls que sembla s'han salvat de l'edició del *Tirant lo Blanch* de Barcelona (Pere Miquel i Diego Gumiel, 1497, Haebler, núm. 640). Un exemplar sencer d'aquesta edició de la novela valenciana existia en 1860 a la Biblioteca municipal d'Oporto; va passar d'ella, misteriosament, a la del marquès de Salamanca; i, al desfer-se la rica col·lecció de llibres del banquer madrileny, desaparegué per complet. Els plecs que conserva la nostra BIBLIOTECA procedeixen de la de D. Marià Aguiló, qui va poder-los salvar de la botiga d'un carnicer bisbalenc, que ja n'havia arrencat molts fulls per embolicar ses mercaderies.

Completaven l'exhibició una carta autògrafa d'Alfons de Borja (després papa amb el nom de Calixte III), un curiós document datat a Brussel·les el 15 de janer de 1556, en el qual l'emperador Carles V renuncia la corona d'Aragó a favor del seu fill Felip II, donat a la BIBLIOTECA pel Sr. E. Toda i l'*Histoire du Paganisme Indien* (ms. núm. 328), del segle XVIII, amb curioses pintures hindus. Finalment, com a mostra de la relligadura catalana antiga, s'exposaren l'edició de 1543 de les obres d'Auzias March amb una rica relligadura de l'època; i un manuscrit procedent de Poblet, amb la típica enquadernació de pell roja del cardenal D. Pere d'Aragó.

ESTADÍSTICA MAIG-AGOST : Llibres entrats. — El nombre de llibres registrats el 31 d'agost últim pujava a 26,916. L'augment ha sigut, doncs, en els quatre mesos darrers, de 1,922 títols, amb un total de 3,423 volums, que es distribueixen en la forma següent:

	Obres	Volums
Donatius.	1,002	1,366
Canvis	140	231
Compra	780	1,826
Total.	1,922	3,423

Entre els donadors més importants hi ha els següents:

	Vols.		Vols.
Abadal Vinyals, R.	1	Couyat Bartoux	7
Acadèmia de Ciències de Barcelona	1	Cremona	1
Altamira, R.	16	Cunill, B.	9
Babra, S.	1	Delpont, J.	1
Banqué Faliu, J.	1	Domenech de Cañellas, M.	1
Bastardas, A.	3	Doña Marina, Compte de	1
Bofill Pichot, J.	47	Duràn Cañameras, F.	1
Bosch Gimpera, P.	1	Elías, Srta. C. d'	8
Bulbena Tosell, A.	12	Elías Juncosa, J.	1
Canibell, E.	2	Ferrà, M. B.	1

* SANPERE I MIQUEL : *De la introducción y establecimiento de la imprenta en las Coronas de Aragón y Castilla*. Barcelona, 1909, pàg. 322.

	Vols.		Vols.
Font	1	Reinach, S.	1
Freitas, J.	1	Retana, W. E.	34
Freixas, Dr. J.	4	Rivolta, G.	1
Goytia Gordia, J.	2	Rodríguez, F.	1
Guarro, L.	2	Roig Roqué, J.	97
Janini, R.	1	Rubio Vidal, J.	1
Lang, H. R.	4	Sardà, Sra. Vda. de	3
Lluís Salvador, arxiduc	1	Segalà, L.	6
López Picó, J.	1	Seix & Barral	1
Martorell Trabal, F.	1	Solalinde, A.	1
Maspons Anglasell	2	Terrades, E.	45
Miquel i Planas, R.	1	Torrents i Munner, A.	1
Oliva, V.	2	Valls Taberner, F.	1
Ors, E. d'	1	Vila i Sala, Mn. A.	1
Prim de Balle, G.	2	Vidal, Ll. M.	1
Puig i Cadafalch, J.	1	Waiblinger, O.	1

A més han ingressat ara en l'inventari uns 275 volums, procedents de la Biblioteca de l'antiga Junta de Comers de Barcelona, que han sigut dipositats a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA per acord de la Diputació Provincial. (V. BUTLLETÍ, 12.)

Lectors. — La BIBLIOTECA va donar-se al públic el 2 de juny passat, i ha estat oberta fins al 31 d'agost, en total 73 dies, de cinc a vuit de la tarda. Durant el mateix període de temps s'han facilitat 514 targetes d'admissió a altres tants llegidors, 171 de les quals corresponen a catedràtics i professors d'universitats i escoles tècniques. El nombre total de lectors que ha visitat la BIBLIOTECA en els tres primers mesos de son funcionament ha estat de 1,330, els quals, classificats per mesos, donen el següent resultat:

Juny	357
Juliol.	564
Agost.	409

El total d'obres servides és el següent:

Juny	328
Juliol.	639
Agost.	512
Total.	1,479

En aquesta suma no s'hi comprenen els llibres de la Secció general d'enciclopedies i diccionaris, que són consultats lliurement sense necessitat de demanar-ne comunicació per escrit. Distribuïdes per materies, s'agrupen les obres servides en la forma següent:

Obres generals, Bibliografia	53
Filosofia.	52

Religió	30
Dret i Ciències socials	94
Filologia.	145
Ciències matemàtiques.	177
Ciències aplicades	125
Belles Arts.	140
Literatura	254
Història i Geografia.	409

Com que el catàleg d'autors i de matèries es troba a la disposició del públic, i aquest sol fer les demandes sobre catàleg, és insignificant la proporció de llibres que no han pogut servir-se per no existir a la BIBLIOTECA. En el llibre de propostes d'adquisició, han sigut anotades 35 publicacions, 3 de les quals han sigut tot seguit adquirides, havent passat les altres a examen dels bibliotecaris de les respectives seccions de l'Institut.

El nombre de manuscrits consultats ha sigut de 7.

Adquisicions de manuscrits. — N'han ingressat en la BIBLIOTECA els següents, durant els mesos maig-agost de 1914 : Núm. 343, LANDRIANA : *Observaciones sobre los defectos producidos en los teatros por la mala construcción del palco escénico*. Ms. copiat bellament per en Josep Planella i Coromina. Aquest manuscrit que porta una curiosa relligadura, havia pertangut a D. Francisco Soler i Rovirosa, a qui va dedicat.

Núm. 344, 34 documents per a l'història de la Casa de les Comedies de Barcelona en el segle XVIII.

Núm. 345, *Il Dio sbandito*. Opera in due Atti, scritta in Francese da Mr. Scribe, messa in musica per il Teatro Reggi di Parigi di Mr. Aubert, e tradotta al Italiano al uso di quello della Excma. Città di Barcellona.

Núm. 346, Ms. contenint nombroses firmes de personalitats catalanes en favor de l'ensenyança en català als nois de les nostres escoles, dedicat pel seu col·lector, D. Francisco Flos i Calcat al senyor president de la Diputació Provincial per a ésser arxivat a l'Institut d'Estudis Catalans.

CANVIS ESTABLERTS AMB EL BUTLLETÍ. — El BUTLLETÍ DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA ha establert fins avui el canvi amb les publicacions de les següents biblioteques:

Berna : Stadtbibliothek. — Breslau : K. u. Universitäts Bibliothek. — Budapest: Bibliothèque Municipale. — Dresden : K. öffentliche Bibliothek. — Essen : Kruppsche Bücherhalle. — Göttingen : K. Universitäts-Bibliothek. — Colúnya : Kölnische Stadtbibliothek. — Manila : Philippine Library. — Nàpols : R. Biblioteca Nazionale. — Nova York: Public Library. — Palerm : R. Biblioteca Nazionale. — Pavia : R. Biblioteca Universitaria. — Roma : Biblioteca nazionale centrale Vittorio Emanuele. — Upsala : Universitets Bibliothek. — Venècia : Biblioteca Marciana.

BIBLIOTECA DEL COL·LEGI D'ADVOCATS. — Aquesta important biblioteca jurídica, a l'augment de la qual dedica el col·legi, des de fa més de vint-i-cinc anys, quantitats relativament importants, va inaugurar el 4 de desembre de 1913 una secció especial nomenada *Biblioteca jurídica de Catalunya*, que consta ja actualment de més de 700

títols i a la ratlla de mil volums. En l'acte de l'inauguració, el degà del Col·legi i membre de l'Institut d'Estudis Catalans D. G. M. de Brocà, va posar de relleu els esforços fets per a la constitució de la biblioteca, i quin era el criteri que havia presidit a la tria dels llibres que havien de formar-la, i a continuació el Sr. J. O. Anguera llegí una memoria sòbres el dret català a Sardenya, en la qual assenyala els manuscrits i impresos jurídics catalans que es conserven en les biblioteques de l'illa.

La biblioteca del Col·legi, amb tot i son caràcter privat, permet l'accés dels estudiosos que necessitin consultar-hi obres que no es troben en altres biblioteques de Barcelona. A més ha destinat una sala especial on poden consultar la llibreria els alumnes de la facultat de dret de l'Universitat. Ha publicat esplèndidament en 1908 i 1909 el catàleg per ordre alfabètic d'autors i de materies de sos llibres i revistes. El nombre de lectors durant els anys 1912 i 1913 ha estat d'uns 22,000.

Els llibres ingressats durant el primer semestre de 1914 han sigut en nombre de 324.

BIBLIOTECA PÚBLICA ARÚS. — L'estat dels lectors i llibres servits durant els mesos de maig-juliol del corrent any, és el següent:

	<u>Lectors</u>	<u>Llibres servits</u>
Maig	798	973
Juny	911	1,124
Juliol	996	1,167

FOMENT DEL TREBALL NACIONAL. — Durant l'any 1914 s'ha terminat l'instal·lació de la sala de lectura de la Biblioteca d'aquesta entitat, una de les més importants d'Espanya en materies industrials i econòmiques. El nombre de publicacions ingressades durant l'any 1913 va esser de 735, amb un total de 1,050 volums. En el butlletí de la Societat es dóna compte, periòdicament, de les obres incorporades a la Biblioteca.

BIBLIOTECA ESPECIAL D'ART I ARQUEOLOGIA DEL MUSEU DE BARCELONA. — Aquesta Biblioteca fou fundada al fusionar-se els Museus Provincial i Municipal sots el patronat de l'actual Junta de Museus de Barcelona.

Els volums ingressats fins ara, i que augmenten amb rapidesa per les continues adquisicions que es vénen fent, són 2,660, an els quals s'han afegit darrerament els 700 de la Biblioteca Numismàtica Vidal i Quadras, donada generosament pels hereus del distingit numismàtic al Museu.

Aquest donatiu, unit al fons de bibliografia numismàtica que posseïa la Biblioteca, la posa avui en el lloc d'una de les més importants d'Espanya en aquesta especialitat.

Actualment, amb un esforç molt lloable de part de la Junta de Museus, s'han començat els treballs del repertori gràfic, dedicat especialment als monuments de Catalunya, i en general a tots aquells documents que poden interessar als artistes i als industrials d'art. Les proves fotogràfiques reunides fins avui en aquest repertori gràfic sumen alguns milers, essent una de les principals seccions la de l'escultura romànica catalana, que està prop de constituir un corpus complet de la mateixa.

La Biblioteca del Museu començarà dintre poc l'ordinació, classificació i instal·lació adequada de les magnífiques col·leccions de dibuixos i gravats que el Museu posseeix, els

nuclis principals de les quals són la col·lecció Casellas (dibuixos) i la col·lecció Andreu (gravats).

Posseeix, la Biblioteca, entre algunes edicions interessants, els volums de passantia del Gremi d'Argenters de Barcelona, que abarquen els exercicis de mestratge de des del segle XVI al XVIII, junt amb una col·lecció de documents i dibuixos del Gremi de Mestres Dauradors.

La Biblioteca és oberta, tots els dies, inclosos els festius, de deu a una, exceptuant solament els dilluns.

El nombre d'assistents, en el darrer semestre, ha sigut el de 197.

Donem a continuació un extracte de les darreres adquisicions, que ens ha sigut facilitat per la Biblioteca:

VAN DE PUT: A Hispano-Moresque ware of the XV century; a contribution to its history and chronology based upon armorial specimens. — HOMOLLE, T. i HOLLEAUX, M.: Exploration Archéologique de Délos faite par l'Ecole Française d'Athènes. — LAMI, S.: Dictionnaire des sculpteurs de l'Ecole Française au dix-huitième siècle. — LAMI, STANISLES: Dictionnaire des sculpteurs de l'Ecole Française sous le règne de Louis XIV. — LAMI, S.: Dictionnaire des sculpteurs de l'Ecole Française du Moyen âge au règne de Louis XIV. — VEVER, HENRI: La Bijouterie Française au XIX.^e siècle. — FAURE, ELIE, Eugène Carrière, peintre et litographe. — CHARLES MARGUERITE, i PAGES, L.: Les Broderies et les Dentelles. — DURET, THEODORE: Histoire des peintres Impressionistes. — WEIL, RAIMOND: Les origines de l'Egypte Pharaonique. Première partie. La II.^e et la III.^e Dynastie. — MAURICE, JULES: Numismatique Constantinienne. Iconographie et chronologie. — DEONNA, W.: L'Internationalisme Scientifique. — COLLIGNON, MAXIME: Les statues funéraires dans l'art Grec. — COOMARASWAMY ANANDA, K.: Selected examples of Indian Art. — Les meubles et la décoration en Angleterre. — RICCI, CONRADO: L'Architecture Baroque en Italie. — FOVILLE, JEAN DE: Histoire de la Peinture classique illustrée en couleurs — MARTIN, CAMILLE: L'Art Roman en France. L'Architecture et la décoration. — BENOIT, FRANÇOIS: Manuels d'Histoire de l'Architecture. L'Orient médiéval et moderne. — Comité organisateur de l'Exposition d'Art ancien à Bruxelles en 1910: Trésor de l'Art Belge au XVII.^e siècle. — CHAMPFLEURY: Histoire de la caricature antique. — CHAMPFLEURY: Histoire de la caricature au Moyen Age. — CHAMPFLEURY: Histoire de l'Imagerie Populaire. — BRUNE, L'ABBÉ PAUL: Dictionnaire des artistes et ouvriers d'art de la France. — VIAL, HENRI i altres: Les artistes décorateurs du bois. — LEE, WILLIAM: L'Art de la Poterie. Japon-France. — H. BEUCHAT: Manuel d'Archéologie Américaine. — JACK, GEORGE: Le bois sculpté. Composition et procédés. — MOREAU WAUTHIER, CH.: La Peinture. Les divers procédés. Les maladies des couleurs. Les faux tableaux. — DESTREE, J., VAN DEN VEN, P.: Tapisseries des Musées Royaux du Cinquantenaire à Bruxelles. — FLINDERS PETRIE, W. M.: Les Arts et Métiers de l'Ancienne Egypte. — COPART, JEAN. Abydos: Le Temple de Seti I.^{er} Etude générale. — COLASANTI, A.: L'Arte Bizantina in Italia. — AILLY, BARON DE: Recherches sur la Monnaie Romaine depuis son origine jusqu'à la mort d'Auguste. — EDWARD S. PRIOR AND ARTHUR GARDNER: An account of Medieval figure-sculpture in England. — F. DE MELY: Les Primitifs et leurs signatures. — ERNEST F. FENOLLOSA: Epochs of Chinese Japanese Art. — FRANÇOIS BENOIT: Histoire du Paysage en France. Préface de Henry Marcel. — A. HAMILTON THOMPSON: Military

Architecture in England during the Middle Ages. — JEAN MARGUERY : La protection des objets mobiliers d'intérêt historique ou artistique. — AUGUSTE RODIN : L'Art; entretiens réunis par Paul Grell. — CAMILLE MAUCLAIR : L'Impressionisme, son histoire, son esthétique, ses maîtres. — M. SARTOR : Les tapisseries, toiles peintes, et broderies de Reims. — AUGUST MAN : Pompeii, its life and art. — HEAD : Historia Nummorum; a manual of greek numismatics. — ENRIQUE DE LEGUINA : Glosario de voces de armería. — L. OTTIN : Le Vitrail. — MABILLE DE PONCHEVILLE : L'Industrie de la Dentellerie française, spécialement en Flandre. — LOUIS REAU : Les Primitifs Allemands. — WILHELM BODE : Die Anfänge der Majolikakunst in Toskana. — DIEGO LÓPEZ DE ARENAS : Breve compendio de la carpintería de lo blanco. — EDOUARD ANDRÉ : Traité général de la composition des Parcs et Jardins. — EMILE MICHEL : Les Maîtres du Paysage. — PHILIPPE BURTY : Bernard Palissy. — JASPER, J. E. : De Inlandsche Kunstnijverheid in nederlandsch Indie. — WOLFFIN : L'Art Classique; initiation au génie de la Renaissance italienne. — DETTEIL, L. : Manuel de l'amateur d'Estampes du XVIII. siècle. — REYNOLDS : Discours sur la Peinture, lettres au Flaneur, suivies des Voyages Pittoresques. — MERSON, OLIVIER : Les Vitraux (Bibliothèque de l'Enseignement des Beaux Arts). — NOLHAC, PIERRE DE : Versailles. Introduction et Notices. — LAMPEREZ Y ROMEA, VICENTE : Catedral de Burgos. Colección de las obras maestras en España de la arquitectura y de la decoración. — MAYER, AUGUST, L. : Murillo.

INSTITUT DE CULTURA I BIBLIOTECA POPULAR PER A LA DÒNA (carrer d'Elisabets, 12). — Té a la disposició de les seves associades una Biblioteca general i una d'especial pedagògica, totes dues circulants. Són obertes els dies feiners de deu a dotze del matí i de sis a nou del vespre, i els diumenges i dies festius de deu a dotze del matí i de quatre a sis de la tarda.

Les associades tenen dret a emportar-se a casa llibres de la Biblioteca general únicament els diumenges i dies de festa, i durant el terme màxim d'un mes. La Biblioteca Pedagògica circulant facilita la lectura a domicili dels seus llibres a totes les socies protectores durant el terme de vuit dies.

El moviment de la Biblioteca durant el primer semestre d'aquest any, ha estat el següent:

Classificació per materies	Biblioteca Circulant		Biblioteca Pública	
	Llibres deixats a domicili		Llibres llegits a la Biblioteca	
0 Treballs Generals i Bibliografia.	155		49	
1 Filosofia.	103		15	
2 Religió-Teologia	172		16	
3 Ciències Socials-Dret	414		26	
4 Filologia	89		88	
5 Ciències Naturals	90		20	
6 Ciències Aplicades	89		14	
7 Belles Arts	65		27	
8 Literatura	4,121		256	
9 Historia i Geografia	193		33	
	5,491		544	

BIBLIOTECA DEL CONSELL D'INVESTIGACIÓ PEDAGÒGICA (Carrer d'Urgell, 187). — Sobre el funcionament d'aquesta Biblioteca, hem rebut la següent notícia:

«El Consell d'Investigació Pedagògica, organisme de funcions un xic diverses, és una de les oficines tècniques de la Diputació Provincial de Barcelona, havent entre altres coses, d'estudiar detingudament els problemes pedagògics que es presenten en l'actuació provincial. Necessitant llibres d'estudi i de consulta perquè puguin els seus tècnics realitzar llur tasca degudament, el Consell ha anat formant una triada col·lecció d'obres pedagògiques modernes, que continuament va nodrint-se amb noves adquisicions, la qual ha posat a la disposició del públic professional, i especialment del professorat de les escoles que la Diputació sosté o subvenciona.

En una elegant saleta del local del Patronat de l'Escola Industrial (carrer d'Urgell, 187), que ocupa el Consell d'Investigació Pedagògica, s'hi ha instal·lat aquesta col·lecció d'obres de pedagogia, que en 30 de juny de 1914, al cap de pocs mesos d'haver-se començat, constava ja de 1.318 obres donant un total de 1.506 volums. Se rebien, a més, en aquella data, 11 revistes per subscripció i 3 per donatiu.

Aquesta Biblioteca Pedagògica està oberta al públic tots els dies feiners, de nou a una del matí i de tres a set de la tarda i de deu a una del matí els dies festius, excepte les diades religioses. El penetrar en el local tot visitant ha de signar el seu nom en una fulla, no necessitant-se cap altre requisit per a tenir entrada a la Biblioteca i llegir els llibres a la sala mateix.

La Biblioteca Pedagògica és circulat per a tots aquells llegidors que tenen la firma registrada i han sigut presentats per dues persones de responsabilitat econòmica (que tant poden esser professors com negociants, etc.), les quals es comprometen a indemnitzar al Consell qualsevol dany o perjudici que pugui causar-li el recomanat, si aquest deixa de fer-ho. Els mestres directors d'Escola, professors d'escoles tècniques, membres d'entitats oficials, etc., no necessiten esser presentats, bastant el que tinguin la firma registrada, per si fos convenient una comprovació. En cas de desperfecte en el llibre llegit, el llegidor o els seus fiadors abonaran la quantitat que fixi el secretari del Consell. Pels llibres extraviiats o inutilitzats per l'ús haurà de reintegrar-se una quantitat que no serà inferior al doble del preu de compra del llibre.

Una vegada complerta la formalitat de l'inscripció, el lector pot endur-se'n llibres a casa, fins a quatre a la vegada, per a llegir-los durant vuit dies. En casos justificats, el termini s'estén a quinze dies, essent aleshores només dos els llibres que es poden manllevar. En algún cas excepcional, com quan se tracta de lectors residents fóra de Barcelona, el termini que es concedeix, per a un sol llibre a la vegada, és de tres setmanes.

En qualsevol cas, el llibre o llibres en circulació han d'esser retornats a la Biblioteca no més tard del dia màxim del termini finat. Una targeta intercalada en els fulls del llibre, que serveix de senyal, recorda la data exacta del venciment. Per cada dia de retràs en el retorn, el llibre devenga una multa de deu cèntims, que no es perdona per cap motiu. Si al retornar-se un llibre no hi ha un altre llegidor que l'hagi demanat i l'estigui esperant, pot prorrogar-se el préstec per vuit dies més i així sucesivament.

Les obres tingudes com a perilloses per un concepte o altre, es guarden en un lloc reservat, fóra de l'alcanç del lector ordinari, nomenat *l'Infern*. Estàn, emperò, catalogades, i es faciliten solament a les persones de la deguda maduresa. Els llibres rars, els diccionaris i els números corrents de les revistes, no circulen.

Els llibres de caràcter pedagògic que sol·licita algún llegidor s'encomanen tot seguit si no es troben a la Biblioteca i és convenient adquirir-los; i al rebre's es dóna avís al sol·licitant per medi d'una postal impresa. Així mateix, an els lectors inscrits a qui interessa d'una manera particular alguna materia determinada, se'ls avisa per correu l'entrada d'obres sòbres la materia en qüestió si així ho han sol·licitat.

Els llibres estàn col·locats en prestatges oberts, accessibles a tot lector, atenent-se rigorosament la col·locació al sistema de *classificació decimal* del bibliotecari nord-americà Melvil Dewey (8.^a edició, 1913). El catàleg de targetes foradades que no es poden treure del calaixó de 12 1/2 cm. X 7 1/2 cm. aproximadament, és doble : de materies segons la classificació decimal, i d'autors per ordre alfabètic. L'*Index relatiu* del mateix llibre de classificació serveix de poderós auxiliar per a cercar obres sòbres materies de classificació una mica ambigua.

A l'arribar un llibre nou a la Biblioteca, és, primer de tot, marcat amb el segell del Consell a la portada i en sis, vuit, dèu, etc., fulls interiors, segons l'extensió; al començament i a l'acabament de capítols i al dors de les làmines fòra de text. Desseguida, amb un numerador automàtic, és numerat, segons el número d'entrada que li correspòn, al començament del primer capítol, a l'acabament del darrer, i al començament i acabament de dos capítols més intermedis. Aleshores és registrat en el llibre d'entrada amb tots els detalls d'extensió, format, enquadernació, etc. Aquesta és la descripció completa, identificatoria, del llibre, essent la de les targetes del catàleg de caixonets un xic abreviada. Després de fixada una etiqueta al lloç i a l'interior de la primera tapa, a l'extrem esquerre superior, el llibre és posat ja en els prestatges.

El 30 de juny de 1914, la Biblioteca del Consell d'Investigació Pedagògica tenia 73 lectors inscrits; dels quals, 40 eren senyores i 33 senyors. Durant el primer semestre de 1914 circularen els llibres següents entre el nombre de lectors diferents que s'indica:

	Lectors	Llibres
Janer	17	42
Febrer	28	105
Març	24	114
Abril	30	140
Maig	29	133
Juny	47	193
Total		727

Els següents senyors han depositat a la Biblioteca algunes obres, les quals circulen o no segons la llur voluntat.

E. H. O.	140 volums
J. Puig i Cadafalch	9 »
Altres diversos	8 »
Total.	157 volums

Altres persones, entre elles algún editor, han fet petits donatius d'obres.

La Biblioteca del Consell d'Investigació Pedagògica ha vingut a omplir un veritable buit que se sentia, com ho indica el seu ús cada dia creixent per part dels estudiosos.

Es un fet significatiu el que l'immensa majoria dels seus llegidors siguin gent jove, abundant-hi extraordinàriament les senyoretes mestres.»

OLOT

BIBLIOTECA PÚBLICA. — S'ha obert el primer de janer de 1914, i son objecte principal és fer una Biblioteca-museu de la bibliografia comarcal que compregui les obres dels autors olotins, estudis de la comarca olotina, i tota classe de publicació estampada a Olot. Està al front de la Biblioteca una Junta formada per D. J. M. Garganta, D. Joaquim Danès, D. Josep M.^a Capdevila, Mn. Carles Bolós, D. Enric Danès, D. Josep Danès, D. Antò Bolós, D. Ramón Pujolar i D. Jaume Torras, presidits pel membre de la Junta de Govern del Museu Biblioteca D. Eveli Barnadas. La Biblioteca és, per ara, circulant únicament, per falta de personal que pugui posar-se sempre a la mateixa hora a disposició del públic. La part que es pot designar amb el nom de Biblioteca general conté uns 3,500 volums, i la Biblioteca especial olotina consta d'unes 4,000 unitats bibliogràfiques. Posseeix alguns incunables i manuscrits, mereixent ésser citats entre aquests últims un llibre de privilegis i estatuts del gremi de traficants de sedes i teixits de Valencia.

PONS

(Prov. de Lleida, Conca del Segre)

L'Ajuntament d'aquest poble ha votat 500 pessetes per a l'instal·lació d'una biblioteca popular, i ha cedit una sala de la Casa de la Vila per a sala de lectura de la mateixa.

PRINCIPALS ADQUISICIONS DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA

ANUARIS. COL·LECCIONS. ENCICLOPEDIES

Année Mondiale Illustrée. Ouvrage publié avec l'approbation et sous le patronage de..., Directeur J. Martin. — Paris, L. Teniu, 1914.

Annuaire Statistique Générale de la France. — Paris, Imprimerie Nationale.

Encyclopédie, ou Dictionnaire raisonné des Sciences, des Arts et des Métiers. — Paris, Briasson. 23 vols.

MIGNÉ, J. P. : *Patrologiae cursus completus. Series graeca.* Paris, Garnier frères. 162 vols. *Id. id.* Series latina, 221 vols.

The Year-Book of the Scientific and Learned Societies. — London, Griffin, 1911.

Who's Who 1914. An annual biographical dictionary with which is incorporated «Men and women of the time». — London, Black.

Fondeurs de lettres de Lyon au xvi siècle. — Lyon, A. Brun, 1895-1913.

BURY, R. de : *Philobiblion : Excellent traité sur l'Amour des Livres.* — Paris, Auberg, 1856.

Catalogus Codicum Bernensium (Bibliotheca Bengarsiana). Bernae, Haller, 1875.

DANNEMANN, F. : *Kritische Bücherkunde der deutschen Bildung.* — Weimar, Duncker, 1913.

FABRICIUS, J. A. : *Bibliotheca Latina Mediae et Infimae Aetatis cum supplemento...* — Florentiae, Barrache, 1858, 3 vols.

Le Biblioteche Milanesi. Manuale ad uso degli studiosi seguito dal saggio di un elenco di riviste e d'altre pubblicazioni periodiche che si trovano nelle Biblioteche di Milano. — Milano, Cogliati, 1914.

PEDDIE, R. A. : *Conspectus Incunabulorum.* — London, Grafton & Co. 2 vols.

QUETIF, J. et J. ECHARD : *Scriptores ordinis praedicatorum...* Inchoavit R. P. F. Jacobus Quetif S. T. P.; absolvit R. P. F. Jacobus Echard. — Lutetiae Parisiorum, Ballard et Simard. 1719-1721. 2 vols.

ROSE, V. : *Verzeichnis der lateinischen Hand-*

BIBLIOGRAFIA

BAUDRIER : *Bibliographie Lyonnaise. Recherches sur les Imprimeurs, Libraires, Relieurs et*

- schriften der K. Bibliothek.—Berlin, A. Acher.
4 vols.
SWAN SONNENSCHN : The Best Books; a reader's
guide. — London, 1910, Routledge & Sons.

FILOSOFIA

- BOLZANO, B. : Werke. I, Wissenschaftslehre.
1. — Leipzig, Meiner, 1914.
EVARD, M. : L'Adolescente. Essai de Psychologie
expérimentale. — Neuchâtel, Delachaux &
Niestlé, 1914.
Kantstudien. Ergänzungshefte. Im Auftrag der
Kantgesellschaft herausgegeben von H. Vaihinger & Br. Bauch. — Berlin, Reuther & Reichard, n.º 1-7.
Kantstudien. Philosophische Zeitschrift unter
Mitwirkung von... herausgegeben von Hans
Vaihinger & Bruno Bauch. — 1897-1913. Berlin,
Reuther & Reichard. 18 vols.
MEDICUS, F. : Fichte's Leben. — Leipzig, Meiner,
1914.
OSTWALD, W. : Moderne Naturphilosophie. —
Leipzig, Akademische Verlagsgesellschaft,
1914.
RITTER & L. PRELLER : Historia Philosophiae
graecae. — Gotha, Wellmann, 1913.
SPEYER, J. S. : Die indische Theosophie, aus den
Quellen dargestellt. — Leipzig, H. Haessel,
1914.
WUNDT, W. : Völkerpsychologie. — Leipzig,
W. Engelmann. 4 vols.
ZELLER, E. : Die Philosophie der Griechen, in
ihrer geschichtlichen Entwicklung dargestellt.
— Leipzig, O. R. Reisland. 1892-1903, 4 vols.

RELIGIÓ. HISTORIA DE L'IGLESIA

- ALBANÉS, J. H. : Gallia Christiana novissima; Histoire des archevêches, évêchés & abbayes de France accompagnée des Documents authentiques recueillis dans les registres du Vatican et les Archives locales. 1899-1909. 4 vols.
ALPARTIL, M. : Chronica Actuatorum Temporibus Domini Benedicti XIII. Zum erstenmal veröffentlicht von Franz Ehrle S. J. — Paderborn, Schöningh, 1906.
DENIFLE, H. : Luther et le Luthéranisme, étude faite d'après les sources par Henri Denifle traduit de l'allemand avec une préface et des notes par J. Paquier. — Paris, Picard et fils, 1912-1914. 4 vols.
FOUCART, P. : Les Mystères d'Eleusis. — Paris, A. Picard, 1914.
HURTER, X. : Nomenclator literarius Theologiae catholicae, theologos exhibens, aetate, natione, disciplinis distinctos. Oeniponte, Libreria Academica Wagneriana.
POTTHAST, A. : Regesta Pontificum Romanorum inde ab. a. post Christum natum 1198 ad a. 1304. — Berolini, Decker, 1874-1875. 2 vols.

CIENCIAS SOCIALES. DRET. ECONOMIA

- AVENEL, G. d' : Histoire économique de la Propriété, des Salaires, des Denrées et de tous les Prix en général, depuis l'an 1200 jusqu'en l'an 1800. — Paris, Imprimerie Nationale. 6 vols.
BEBEL, A. : Aus meinem Leben. — Stuttgart, Dietz, 1911-1914. 3 vols.
CONANT, C. A. : A history of modern banks of issue, with an account of the economic crises of the XIX century and the crisis of 1907. — New York & London, G. P. Putnam's Sons, 1909.
Handbuch der Politik. Herausgegeben von P. Laband, Adolf Wach. — Berlin und Leipzig, Rothschild, 1912-1913. 2 vols.
Home Rule from the Treasury Bench. Speeches during the first and second reading debates. London & Leipzig, Fisher Unwin, 1912.
JUSTER, J. : Les Juifs dans l'Empire Romain. Leur condition juridique, économique et sociale. — Paris, P. Geuthner, 1914. 2 vols.
KAUFMANN, E. : La banque en France. — Paris, Giard et Brière, 1914.
MAC CARTHY, M. J. F. : Irish Land and Irish Liberty : A study of the New Lords of the soil. — London, R. Scott, 1911.
PAUL-DUBOIS, L. : L'Irlande contemporaine et la question irlandaise. — Paris, Perrin et C.º, 1907.
ROGE, P. : Les anciens Fors de Béarn. Etude sur l'Histoire du Droit béarnais au moyen Age. Toulouse, E. Privat, 1908.
SAVIGNY, F. : Geschichte des Römischen Rechts im Mittelalter. — Heidelberg, Mohr, 1834-1850. 5 vols.
SCHULTE, J. F. : Die Geschichte der Quellen u. Literatur des Canonischen Rechts, von Gratian bis auf die Gegenwart. — Stuttgart, Enke. 4 vols.
Scripta anecdota glossatorum. Curatore Johanne Baptista Palmerio. — Bononiae, Gandolphi, 1914.
Usatges de Barcelona. Editats amb una introducció per Ramon d'Abadal Vinyals & Ferran Valls Taberner. — Barcelona, Casa provincial de Caritat, 1913.
WILSON, P. : The Beginnings of modern Ireland. — London & Dublin, Maunsell, 1914.

PEDAGOGIA

- BUTT, Mlle. i altres : Les leçons de français dans l'enseignement secondaire. — Saint-Blaise. Foyer Solidariste, 1911.
DEWEY, J. : L'Ecole et l'Enfant. — Neuchâtel, Delachaux & Niestlé, 1913.
GODIN, P. : La Croissance pendant l'âge scolaire. Applications éducatives. — Neuchâtel, Delachaux & Niestlé, 1913.
GERMAIN, A. : Jaques Primerose : Historien de l'Ecole de Médecine de Montpellier. — Montpellier, Impr. J. Martel Aîné, 1883.

- GERMAIN, A. : L'Ecole de Médecine de Montpellier. Ses origines, sa construction, son enseignement. Etude historique d'après les documents originaux. — Montpellier, Martel Aîné, 1880.
- LEMAITRE, A. : La vie mentale de l'adolescence et ses anomalies. — Saint-Blaise, Foyer Solidariste, 1910.
- Les Universités et les Ecoles françaises.* — Paris, Office Nationale des Universités et Ecoles françaises, 1914.
- NUSSBAUM, R. : Le problème de l'Ecole secondaire. — Saint-Blaise, Foyer Solidariste, 1911.
- ROUMA, G. : Pédagogie sociologique. Les influences des milieux en Education. — Neuchâtel, Delachaux & Niestlé, 1914.

EPIGRAFIA, PALEOGRAFIA

- Corpus Inscriptionum Latinarum.* — Berolini, Reimer. 40 vols.
- EWALD, P. & G. LOEWE : *Exempla escripturae visigoticae 40 tabulis expressa.* — Heidelberg, G. Koester, 1883.
- RUSSI, M. : *Paleografia e Diplomatica dei documenti delle Province Napolitane.* — Napoli, Rinaldi & Sellitto, 1883.

FILOLOGIA

- ALEXANDER, L. H. : *Participial substantives of the ata type in the Romance languages with special reference to French.* — New York, The Columbia University Press, 1912.
- BARTSCH, K. & A. HORNING : *La Langue et la Littérature françaises depuis le ix siècle jusqu'au xiv siècle : Textes et Glossaire par Karl Bartsch, précédés d'une Grammaire de l'Ancien Français, par Adolf Horning.* — Paris, Maisonneuve & Leclerc, 1887.
- BASTERO, A. : *La Crusca Provenzale ovvero le voci, frasi, forme e maniere di dire che la gentilissima e celebre lingua Toscana ha preso della Provenzale...* — Roma, Rossi, 1724.
- CEJADOR FRANCA, J. : *Tesoro de la lengua castellana. Origen y Vida del Lenguaje.* — Madrid, Perlado, Perez & C.^a, 1914.
- DURHEM, D. B. : *The vocabulary of Menander, considered in its relation to the Koine.* — Princeton University Press, 1913.
- DUMKE, H. : *Die Terminologie des Ackerbaus im Dakorumänische. Ein Beitrag zur Geschichte der Vergangenheit des Rumänischen Volkes.* — Leipzig, Barth, 1912.
- GLENN HARROD, S. : *Latin terms of endearment and of family relationship. A lexicographical study based on volume VI of the Corpus Inscriptionum Latinarum.* — Princeton, 1909.
- Kritischer Jahresbericht über die Fortschritte der Romanischen Philologie.* 11 Vols.
- LIENIO, P. : *Die Grammatik der provenzalischen Leys d'amors, verglichen mit der Sprache der Troubadours.* — Breslau, W. Koebner, 1890.

MATEMÁTICAS

- BIOT, J. B. : *Traité élémentaire d'Astronomie physique.* — Paris, Bachelier, 1841-1857, 5 vols.
- BÖCHER, M. : *Einführung in die höhere Algebra.* Deutsch von Hans Beck. — Leipzig & Berlin, Teubner, 1910.
- BOUASSE & E. TURRIÈRE : *Exercices et Compléments de Mathématiques générales.* — Paris, Delagrave.
- LEWENT, L. : *Konforme Abbildung.* Herausgegeben von Eugen Jahnke. — Leipzig & Berlin, Teubner, 1912.
- Mathematische Annalen.* Begründet 1868 durch Alfred Clebsch und Carl Neumann... gegenwärtig herausgegeben von Felix Klein, Walther Dyck, Adolph Mayer. — Leipzig, Teubner. 25 vols.
- NETTO, E. : *Elementare Algebra.* — Leipzig & Berlin, Teubner, 1913.

FÍSICA I QUÍMICA

- BALY, E. C. C. : *Spectroscopy.* — London, Longmans, Green, 1912.
- BOUASSE, H. : *Cours de Magnétisme et d'Electricité.* — Paris, Delagrave.
- BOUASSE, H. : *Cours de Mécanique physique.* — Paris, Delagrave.
- BOUASSE, H. : *Cours de Physique.* — Paris, Delagrave, 3 vols.
- BOUASSE, H. : *Cours de Thermodynamique.* 2 édition. *Machines thermiques. Chimie physique.* — Paris, Delagrave.
- CARRINGTON, H. : *The problems of psychical research.* — London, Rider & Son, 1914.
- DESCH, C. H. : *Metallography.* — London, Longmans, Green & Co., 1913.
- FINDLAY, A. : *The phase rule and its application.* London, Longmans, Green & Co., 1911.
- FRIEND, J. : *Newton. The theory Valency.* — London, Longmans, Green, 1909.
- GEIGENMÜLLER, R. : *Leitfaden und Aufgabensammlung zur Mechanik.* — Mittweida, R. Schulze, 1900.
- LEHFELDT, R. A. & T. S. MOORE : *Electro-Chemistry.* — London, Longmans, Green, 1913.
- MELLOR, J. W. : *Chemical statics and dynamics, including the theories of chemical change, catalysis, and explosions.* — London, Longmans, Green & Co., 1909.
- Nuova Enciclopedia di Chimica, scientifica, tecnologica e industriale, colle applicazioni a tutte le industrie, chimiche e manifatturiere, alla Medicina, Farmacia, Fisica, Igiene, Mineralogia, Geologia, Agricoltura, Bromatologia, Biologia, ecc.* Diretta da J. Guareschi. — Torino, 8 vols.
- SHEPPARD, S. E. : *Photo-Chemistry.* — London, Longmans, Green & Co., 1914.
- SMILES, S. : *The relations between chemical constitution and some physical properties.* London, Longmans, Green & Co., 1910.

- STEWART, A. W. : Stereochemistry. — London Longmans Green & Co., 1907.
 SWARTS, F. : Cours de Chimie inorganique. — Gand, Ad Hoste, 1914. 2 vols.
 THOMSEN, J. : Thermochemistry. — London, Longmans, Green & Co., 1908.
 YOUNG, S. & W. RAMSAY : Stoichiometry. An Introduction to the study of physical Chemistry. — London, Longmans, Green, 1908.

GEOLOGIA I ZOOLOGIA

- ALMERA, J. & E. BROSSA : Mapa geológico y topográfico de la provincia de Barcelona. — Barcelona, Diputación Provincial, 1900.
 OSHANIN, B. : Katalog der paläarktischen Hemipteren. — Berlin, Friedländer & Sohn, 1912. 1 vol.
 WYTSMAN, P. : Genera Insectorum. — Bruxelles, 23 vols.

FISIOLOGIA I MEDICINA

- ABDERHALDEN, E. : Lehrbuch der physiologischen Chemie in Vorlesungen. — Berlin-Wien, Urban & Schwarzenberg, 1914. 1 vol.
 DUCOMET, Dr. : Pathologie végétale. — Paris, Ch. Amat, 1908.
 EULENBURG, A. : Real-Encyclopädie der gesamten Heilkunde. — Berlin & Wien, Urban & Schwarzenberg, 1907-1914. 15 vols.
 RIBBERT, H. : Das Wesen der Krankheit. — Bonn, Cohen, 1909.
 TIGERSTEDT, R. : Handbuch der physiologischen Methodik. — Leipzig, S. Hirzel, 5 Vols.
 WETTERER, J. : Handbuch der Röntgentherapie: nebst Anhang : Die radioaktiven Substanzen in der Therapie. — Leipzig, Nemniche.

ENGINYERIA I TECNOLOGIA

- AHRENS, W. : Die Kugellager und ihre Verwendung in dem Maschinenbau. — Berlin, J. Springer, 1913.
 ATTWOOD, E. L. : Buques de guerra. Arquitectura naval. Curso de aplicación. — Barcelona, 1911.
 BAUMGARTNER, F. : Handbuch des Mühlenbaues und der Müllerei. — Berlin, Loewenthal, 1900-1904. 3 vols.
 COLOMBO, G. : Manuale dell'Ingegnere civile e industriale. — Milano, U. Hoepli, 1914.
 CAPPELLONI, G. : Transporti aerei : Funicolari aeree, Blondins, Ferrovie aeree. Telfers. — Milano, U. Hoepli, 1914.
 COHN, G. : Die organischen Geschmacksstoffe. — Berlin, L. Siemenroth, 1914.
 HULLE, Fr. W. : Die Werkzeugmaschinen u. ihre Konstruktionselemente. — Berlin, J. Springer, 1913.
 HULLE, F. W. : Die Grundzüge der Werkzeugmaschinen und der Metalbearbeitung. — Berlin, J. Springer, 1913.

- JURTHE, E. & O. MIETZSCHKE. : Handbuch der Fräselei. — Berlin, J. Springer, 1912.
 KEMPE, H. R. : The Engineer's Year-book of formulae, rules, tables, data, and memoranda for 1914. — London, Crosby.
 KLINGENBERG, G. : Bau grosser Elektrizitätswerke. — Berlin, Springer, 1913.
 MAROT, P. : Le petit atelier de l'amateur. — Paris, Baudry de Saunier, 1913.
 RIEDLER, A. : Das Maschinen-Zeichnen. — Berlin, J. Springer, 1913.
 RIEDLER, A. : Wissenschaftliche Automobil-Wertung. — Berlin & München, Oldenbourg, 1911-1912. 2 vols.
 SEUFERT, F. : Anleitung zur Durchführung von Versuchen an Dampfmaschinen, Dampfkesseln, Dampfturbinen und Dieselmotoren. — Berlin, J. Springer, 1913.
 VOLK, C. : Entwerfen u. Herstellen. Eine Anleitung zum graphischen Berechnen der Bearbeitungszeit von Maschinenteilen. — Berlin, Springer, 1905.

ARQUEOLOGIA

- CAVADIAS, P. : Fouilles d'Epidaure. Athènes, Vlastos, 1891.
 FLINDERS & E. A. GARDNER. : Naukratis. — London, 1886-1888, 2 vols.
 FRICKENHAUS, A. : Tiryns. Die Ergebnisse der Ausgrabungen des Kaiserl. Deutschen Archäologischen Instituts in Athen. Eleutheroudakis & Bartli. 2 vols.
 FURTWÄGLER, A. : Aegina. Das Heiligtum der Aphala. — München, Bayerische Akademie der Wissenschaften, 1906. 2 vols.
 HILLER VON GAERTRINGEN, F. : Die Insel Thera in Altertum u. Gegenwart mit Ausschluss der Nekropolen. — Berlin, Reimer, 1899. 5 vols.
 HILFRECHT, H. V. : Explorations in Bible lands, during the 19 century. With the cooperation of Benzinger, Hommel, Jenson & Steindorff. — Edinburgh, Clark, 1903.
 HUMANN K. & O. PUCHSTEIN : Reisen in Kleinasien u. Nordsyrien. — Berlin, Reimer, 1890. 2 vols.
 SAYCE, A. H. : The Archaeology of the cuneiform inscriptions. — London, Society for Promoting Christian Knowledge, 1908.

BELLES ARTS

- CARRERAS, F. : La Via Layetana substituïnt als carrers de la Barcelona mitg-eval. — Barcelona, Ajuntament Constitucional, 1913.
 COLLIGNON, M. : Le Parthénon. L'Histoire, l'Architecture et la Sculpture. — Paris, Ch. Eggermann, 1912.
 DEMARY, G. : Le costume au Moyen âge d'après les sceaux. — Paris, Dumoulin & C., 1880.
 Encyclopédie de la Musique et Dictionnaire du Conservatoire; Directeur A. Lavignac. — Paris, Delagrave. 3 vols.

- Handbuch der Architektur.*—Stuttgart & Leipzig, A. Kröner, 50 vols.
- JONES, A. : A Catalogue of the Ancient Sculptures preserved in the Municipal Collections of Rome. Oxford, Clarendon Press, 1912. 2 vols.
- KOCH, H. : Gartenkunst im Städtenbau.—Berlin, Wasmuth, 1914.
- LUX, J. A. : Otto Wagner : Eine Monographie. München, 1914.
- MICHAELIS, A. : Der Parthenon. — Leipzig, 1870-1871. 2 vols.
- Pantheon.* Adressbuch der Kunst u. Antiquitäten Sammler u. Händler, Bibliotheken, Archive, Museen, Kunst-Alterthums-u. Geschichtsvereine, Bücherliebhaber, Numismatiker. Bearbeitet auf Anregung von Joseph Zenker. — Esslingen a. N., Schreiber, 1914.
- PUCHSTEIN O. : Boghaskoi. Die Bauwerke. — Leipzig, J. C. Hinrich, 1912.
- RIANO, J. F. : Critical and bibliographical Notes on early Spanish Music. — London, B. Quaritch, 1887.
- RIVOIRA, G. T. : Architettura musulmana : Sue origini et suo sviluppo. — Milano, Hoepli, 1914.
- SANCHIS SIVERA, J. : Pintores medievales en Valencia. — Barcelona, L'Avenç, 1914.
- SPAETH, S. G. : Milton's Knowledge of Music. Princeton, The University Library, 1913.
- STREET, G. E. : Some account of Gothic Architecture in Spain. — London & Toronto, Dent & Son, 1912. 2 vols.
- STUART JONES, M. A. H. : A Catalogue of the ancient sculptures preserved in the Municipal collections of Rome.—Oxford, Clarendon Press, 1912.
- WIEGAND, T. : Die Archaische Poros-Architektur der Akropolis zu Athen. — Leipzig, Fischer & Co., 1904. 2 vols.

LITERATURA

- ANGUS, S. : The sources of the first ten Books of Augustine's De Civitate Dei. — Princeton Classical Seminary, 1906.
- BANQUE FALIU J. : Himnos homéricos vertidos directa y literalmente del Griego por vez primera a la prosa castellana. — Barcelona, Anuario de la Universidad, 1913.
- BARTOLI, A. : Il Libro di Sidrach. Testo inedito del secolo XIV. Pubblicato da A. Bartoli. — Bologna, G. Romagnoli, 1868.
- BERGER, S. : La Bible française au moyen âge. — Paris, Imprimerie Nationale, 1884.
- BERTRAN DE BORN. Poésies complètes de Bertran de Born. Publiées par Antoine Thomas. — Toulouse, E. Privat, 1888.
- BRINCKMEIER, E. : Die provenzalischen Troubadours als lyrische u. politische Dichter. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1882.
- Catalogus Dissertationum Philologicarum Classicarum.* — Leipzig, G. Fock, 1910.
- Colocci-Brancuti. Il Canzoniere portoghese. Pubblicato nelle parti che completano il Codice

- Vaticano 4803, da Enrico Molteni. — Halle, Niemeyer, 1880.
- LANG, H. B. : Das Liederbuch des Königs Denis von Portugal zum ersten mal herausgegeben... — Halle, Niemeyer, 1894.
- FERNANDEZ DE HEREDIA, J. : Obras de D. Juan Fernandez de Heredia poeta valenciano del siglo XVI. — Valencia, 1913.
- Floire et Blanceflor.* Poèmes du XIII siècle. — Paris, P. Janet, 1856.
- Il Canzoniere* portoghese della Biblioteca Vaticana. Messo a stampa da Ernesto Molteni. — Halle, M. Niemeyer, 1875.
- KOEHLER, W. : Geschichte des literarischen Lebens, vom Altertum bis auf die Gegenwart in den Grundzügen dargestellt. — Gera-Untermhaus, Koehler, 1906.
- La Bibbia Volgare* secondo la rara edizione del 1 di Ottobre 1471. — Bologna, G. Romagnoli, 1882-1887. 10 vols.
- LÉVI-MALVANO, E. : Montesquieu e Macchiavelli. — Paris, H. Champion, 1912.
- MÉRIMÉE, H. : L'Art dramatique à Valencia, depuis les origines jusqu'au commencement du XVII siècle. — Toulouse, E. Privat, 1913.
- MIQUEL PLANAS, R. : Llegendes de l'altra vida. Viatges del Cavaller Oweln y de Ramon de Perellós al Purgatori de Sant Patrici. — Barcelona, J. Giró, 1914.
- MOREL-FATIO, A. : Etudes sur l'Espagne.—Paris, E. Bouillon, 1904, 1906. 2 vols.
- O'CONNOR, J. B. : Chapters in the history of actors and Acting in the Ancient Greece, together with a Prosopographia Histrionum graecarum. — Chicago, The University of Chicago Press, 1908.
- RAIMBAUT DE VAQUEIRAS. Die Briefe von R... de V... an Bonifaz I, Markgrafen von Monferrat... Zum ersten Male herausgegeben... von Oscar Schultze. — Halle, M. Niemeyer, 1893.
- Romanische Bibliothek.* Herausgegeben von Wendelin Foerster. — Halle a. S., Max Niemeyer, 17 vols.
- THOMAS, A. : L'Entrée d'Espagne. Chanson de geste franco-italienne, publiée d'après le manuscrit unique de Venise. — Paris, F. Didot, 1913, 2 vols.

HISTORIA I GEOGRAFIA

- AMARI, M. : La Guerra del Vespro Siciliano; Nona Edizione. — Milano, Hoepli, 1886. 3 vols.
- Archivio Muratoriano.* Studi e ricerche in servizio della nuova edizione dei Rerum italicarum scriptores, di L. A. Muratori. — Città di Castello, Scipione, 1904.
- BÖHMER-MÜHLBACHER : Regesta Imperii.—Innsbruck, Wagnersche Buchhandlung.
- Bozzo, S. V. : Note storiche Siciliane del secolo XIV. Avvenimenti e guerre che seguirono il vespro dalla Pace di Caltabellota alla morte di Re Federico II l'Aragonese. — Palermo, Virzi, 1882.

- CARTELLIERI, Otto : Peter von Aragon und die sizilianische Vesper. — Heidelberg, C. Winter, 1904.
- Codice Diplomatico del Regno di Carlo I^o e II^o d'Angiò...* pubblicato per Giuseppe del Giudice. — Napoli, Stamp. della R. Università, 1863-1902. 3 Vols.
- DESDEVISES DU DEZERT, G. : Don Carlos D'Aragon, Principe de Viana. Etude sur l'Espagne du Nord au xv siècle. — Paris, Colin, 1889.
- FRANTIN, J. M. F. : Louis le Pieux et son siècle. Paris, Pelissonnier, 1839. 2 vols.
- Gesta Dei per Francos, sive Orientalium Expeditionum, et Regni Francorum Hierosolimitani Historia a variis, sed illius ævi scriptoribus, litteris commendata.* — Honoviae, Heredes Aubrii.
- GREGOROVIVS, G. : Geschichte der Stadt Athen im Mittelalter von der Zeit Justinian's bis zur türkischen Eroberung — Stuttgart, Cotta 1889. 2 vols.
- Grundriss der Geschichtswissenschaft.* — Leipzig und Berlin, Teubner. 9 vols.
- KRETSCHMER, C. : Die Entdeckung Amerika's in ihrer Bedeutung für die Geschichte des Weltbildes. — Berlin, Jühl, 1892. 2 vols.
- LLUIS SALVADOR, Arxiduc. : Porto Pi in der Bucht von Palma de Mallorca. — Prag, Mercy Sohn 1914.
- MÜHLBACHER, E., J. LECHNER : Die Regesten des Kaiserreichs unter der Karolingern (751-918): nach J. J. Böhmer, neu bearbeitet von Engelbert Mühlbacher. — Innsbruck, Wagnerschen Universitäts Buchhandlung.
- MURATORI, L. A. : *Rerum Italicarum scriptores.* Raccolta degli storici italiani dal 500 al 1550. — Ordinata da L. A. Muratori. — Nuova e di zione riveduta... di Carducci Vittorio Fiorini. — Città di Castello, Lapi.
- Neues Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde, zur Beförderung eines Gesamtausgabe der Quellschriften deutscher Geschichte des Mittelalters.* — Hannover, Hahnsche. Hofbuchhandlung, 1876-1913. 38 vols.
- NIESE, B. : Manuale di Storia Romana, dal l'origini alla caduta dell' Impero d' Occidente. — Milano, Società Editrice Libreria, 1910.
- POOLE, R. L. : *Historical Atlas of Modern Europe, from the decline of the Roman empire.* — Oxford, Clarendon Press, 1902.
- RUGE, S. : Die Entwicklung der Kartographie von Amerika bis 1570. — Gotha, Perthes, 1892.
- SCHMITT, J. : Die Chronik von Morea. — München, Buchholz & Werner, 1889.
- SEHLING E. : Geschichte der protestantischen Kirchenverfassung. Zweite Auflage. — Leipzig-Berlin, Teubner, 1914.
- UBACH, B. : El Sinal. Viatge per l'Arabia, cercant les petjades d'Israel. — Vilanova i Geltrú, Oliva, 1913.
- WILSDORF, D. : Beiträge zur Geschichte von Marseille im Altertum. — Zwickau, Zuckler, 1889.

APR 16 1924

Z
945
B241
A3

ANY I : NÚM. 3

SETEMBRE - DESEMBRE 1914

Butlletí

de la

Biblioteca de Catalunya



BARCELONA

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
PALAU DE LA DIPUTACIÓ

1914

Butlletí de la Biblioteca de Catalunya

SUMARI DEL NÚMERO 3

	<u>Pàgs.</u>
Catàleg dels manuscrits catalans de la Biblioteca Capítular de Barcelona, fet de JAUME MASSÓ TORRENTS	145
Catàleg dels manuscrits de la Biblioteca de Catalunya (núms. 12-17), fet de J. MASSÓ TORRENTS i de JORDI RUBIÓ I BALAGUER. (Continuació.)	156
Bibliografia	163
<i>Antolín, P. Guillermo : Catálogo de los Códices latinos de la Real Biblioteca del Escorial. — Gutiérrez del Caño, Marcelino : Catálogo de los Manuscritos existentes en la Biblioteca Universitaria de Valencia. — Exposició bibliogràfica de la Premsa Olotina. — Academia Provincial de Bellas Artes : Catálogo de la Biblioteca.</i> <i>REVISTES : Bibliofilia; Revue Catalane.</i>	
Crònica	168
<i>Barcelona : Biblioteca de Catalunya. — Biblioteca Provincial Universitaria de Barcelona. — Biblioteca pública Arús. — Institut de Cultura i Biblioteca popular per a la Dona. — Biblioteca del Consell d'Investigació Pedagògica. — Biblioteca Juvenil de Cultura Musical popular. — Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. — Tortosa : Museu Arqueològic i Arxiu Municipal de Tortosa.</i>	
Principals adquisicions de la Biblioteca de Catalunya.	179
Index de noms propis	184
Index general	197

Catàleg dels manuscrits catalans de la Biblioteca Capitular de Barcelona, fet de JAUME MASSÓ TORRENTS.

La nostra deria d'anar catalogant els manuscrits que de l'antiga literatura catalana es conserven escampats en diferents biblioteques del món, ens arrenca de la llunyana adolescència; sempre ens guiava la idea de fer al cap-d'avall una llista general de tants tresors, idea que per força hem hagut d'anar retardant d'any en any. Mentrestant és preferible anar continuant la publicació de catàlegs especials.

Hem tingut la sort de descriure els manuscrits catalans de les biblioteques de Palau reial i de la Nacional, de Madrid; de la Metropolitana, de la Universitat i de la Municipal, de Valencia; de la Provincial, de Tarragona, i d'altres. Entre aquests catàlegs i els nostres llibres, *Historiografia de Catalunya*, *Bibliografia de les obres d'Eximeniç* i *Bibliografia dels antics poetes catalans*, hem hagut de descriure uns quatrecentos manuscrits, i gaire-bé podem assegurar que en tenim una quantitat semblant en cartera. Entre aquests darrers extraïem el present catàleg.

No són gaires en nombre els manuscrits redactats en la nostra llengua que conté la Biblioteca capítular de la Seu barcelonesa, mes tots mereixen esser coneguts i presentats als estudiosos. El P. Jaume Caresmar va redactar al seu temps un *Catalogus Codicum, seu Librorum Manuscriptorum que in segregatis Sanctae Ecclesiae Barcinon. asservatur*; el dia (tant-de-bo sigui ben aviat!) en que es publiqui aquest catàleg de tots els manuscrits que posseeix la nostra catedral se veurà quin tresor d'obres llatines se posarà en circulació dels investigadors, inapreciable per a la història de la nostra cultura. Un catàleg posat a les mans del públic fixa el valer d'un depòsit i facilita la verificació de llibres que surten a mercat i establir-ne la procedència per més traça que es tingui en fer-ne desaparèixer els distintius característics que la testifiquin.

Desgraciadament, hem vist desaparèixer tantes joies de biblioteques i arxius catedrals de Catalunya! I és ben cert que, a part honroses excepcions, els nostres capítols estan ara un xic lluny d'aquells que fundaven i enriquien entre els segles XI^a i XIV^a les notabilíssimes biblioteques de Barcelona, Tortosa, La Seu d'Urgell, Vich, i de segur

les de Lleida i Girona que es troben reduïdes o quasi desconegudes per no haver-hi encara prous canonges que compreguin que com més conegut és un depòsit més honra en torna a la comunitat, i que a majors facilitats acordades als estudiosos més profit ne treurà la ciència i el país català. Per sort, el nostre depòsit no perilla mentre està en les mans curoses de Mn. Mas, que manté el foc sagrat de l'estudi de les coses passades de la manera més viva i generosa, i mentre sigui arxiver Mn. Gasia.

Els números de guarisme que porten els manuscrits són les cotes que actualment tenen i que corresponen als números del Catàleg del P. Caresmar.

I

Cod. 6

MIRACLES DE NOSTRA SENYORA
POESÍES EN LLAOR DE LA MARE DE DÉU

Lletra del xv^a segle, anterior a l'any 1439, escrita sobre cviiij folis de paper de 280 X 210 mm. Una mà posterior ha refet els folis j, ij, xvij i xviii; els folis lxxxij i lxxxiii manquen i foren substituïts, al relligar-se el volum, per dos folis blancs, en l'indret on trenca la historia de Joàn Garí. Caplletres colorides. Relligat amb posts recobertes de pell, malmeses, perduda la meitat dels dos plans; al llong, un paper enganxat, on hi ha escrit: «Molts miracles de nostra Senyora».

Al foli primer, en lletra grossa i negra, se llegeix:

«Aquest libre ha donat en julia dez Roure notari publich a la present Libreria de la Seu de Barcelona a xviii de Nohembre Any de Natiuitat de nostre Senyor M. CCCC. trente nou».

1 (fol. j). Fou un Pintor qui tostemps quant pintava la ymage de la verge Maria cantava e salegrava e pintava la Ymage ten be e tan perfetament que aço era gran meravella...

Segueixen 98 miracles de la Verge, alguns dels quals passen a Barcelona i a Lleida.

2 (f. lxxxv, tot continuant materia, després de dos folis blancs:) del dit ffrare Johan gari. e considerant en qual manera poguera enderrocar lo dit ffrare Johan. en los dits dos peccats entra en lo cors de una gentil donzella. filla del comte de Barcelona...

3 (f. lxxxviii, tot seguit d'acabada la llegenda de Joàn Garí). Jhs. En lo seguent Compendi aparen e son contenguts tots los actes seguits en e per la gloriosa Verga maria del comensament del mon fins en la natiuitat del glorios ffill Seu.

Vierge de les viergens flor de les fflors

Regina del ciel porta de paradís

Segueixen 20 cobles de 4 versos.

4 (f. lxxxxij manca; f. lxxxxiij). Canso Antiga feta a honor de la Gloriosa humil Verga Maria.

Flor de paradís Regina de bonayra
A vos ma ren e nenclin sens cors vayra

18 cobles de 6 versos. Entremig manca el foli lxxxxv.

Se troba també en un ms. del xiv^a segle descrit per en Valls Taberner, *Manuscrit literari del monestir de St. Pere* (Estudis Universitaris Catalans, 1912, p. 349). Dels cançoners provençals *R i Z* va senyalar-la en Bartsch, *Grundriss*, Anonyma 123, i publicar-la en *Denkmäler*, 63.

5 (f. lxxxxvij). Enterpretacio del nom de Maria.

Mayre de diu stiell del albe pura
Dompna del mon porta de paradís

Són 5 cobles de 4 versos.

6 (f. lxxxxvij v.^o). Ramon Lull. Era .i. clerga fill de .i. pobre home lo quall era de baix afer...

Segueixen 22 miracles, alguns potser trets d'obres d'en Ramón Lull. El darrer miracle del llibre comença:

(f. c[x]vij) Johannes crisostomus fou prevera molt a nostre senyor Deu e a la gloriosa verge maria...

(f. c[x]viii, darrer, on acaba aquest miracle i tot el llibre) ... e lo poble hagueren reverencia e honor la gloriosa verge maria e a gran reanom lo dit Johannes Crisostomus.

Les llegendes que interessien a Catalunya se troben reunides entre els folis lxxij i lxxxviii.

II

Cod. 12

HISTORIES TROIANES : TRAGEDIES DE SÈNECA

Llibre escrit, en l'any 1433, per Bartomeu Miquel, candeler de Barcelona, sobre 2 folis de taula, més 1 de blanc, més cclxiiij, més 3 de blancs, de paper de 296 X 210 mm. Títols vermells i caplletretes, més grossa la primera del text, que és una A. En Miquel va acabar de copiar les Histories Troianes el dia 1^r de setembre i el 6 d'octubre ja tenia enllestida la de les Tragedies de Sèneca. Relligat en pell vermella, amb cinc claus a cada post i rastre de tanques.

El primer foli preliminar de taula comença així:

j ¶ Asi comensan las istorias Troyanas an cartes primera

iiij ¶ Comensa lo primer libra. Rel Rey paleu de tesalia qui ab pregaries suas e indicnacions, anima Jason nabot seu per conquistar lo velor del hor an la ila de Tolchos.

Acaba la taula de la primera obra i comença la de la segona d'aquesta manera: clxxiiij. Asi es acabat lo xxxiiij. libre E comensa lo xxxv. e darer hon sa racomta

dela mort de vlixheus e dels fets seus ja com li pres despuys que perti dela gran guerra de troya.

Asi comensan las trigidies.

1 (fol. j, comença el text:)

A instancia e a pregaries de mosen .P. sescomes qui desigave de aver less istories troyanes an romans qui son en lati per so com avia hoit dir que eren fort beles e que pertanyen a saber a tot Cavaler. Jo jacme se coma protonotari del molt alt senyor rey de Arago. Jatsecia que fos asats ocupat daltres majors afers...

f. ij v.º, acaba el proemi:

Vangam donchs al recomtament dela dita istoria. *Asi comensa lo primer libra...*

(f. clxxiiij v.º) *Asi es acabat lo .xxxiiij. libra. Comensa lo .xxxv. e derer hon sa racomtan los fets de vlixheus que li asdavangeran despuys que fou partit dela gerra de troya E de la sua mort. Per recomtar e escriura la mort de vlixheus...*

Capítol que acaba així al foli clxxvij:

...Diomedes ausis lo Rey antipo. lo Rey exterion. lo Rey protenor e lo Rey obtemeno. Deo gracias. Asi son acabades lestories Troyanes totes de lur comensament tro a lur fi. ¶ Les quals me an ascrites an bartomeu miquel candaler de cera dins la siutat de barsalona. Acabades lo primer dia de satembre del any dela nativitat de nostro sanyor M cccc xxx y tres.

Se coneixen diversos manuscrits de les Histories Troianes, d'Egidi Colonna, traduïdes del llatí al català per Jacme Conesa : dos a la Biblioteca Nacional, de Madrid (núms. 1,523 i 10,215), Universitaria de Valencia (92-6-20), Girona, i en la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, de Barcelona, mss. núms. 227 i 275.

2 (tot continuant al mateix foli:)

asi comensan los proemis de les tragedies de sanecha. les quals son .x. an nombra. Saguexensa los proemis deles tragedies de sanecha. E son dites tragedies per so com contenan dictats plorosos de crueltats de reys e de grans princeps. les quals son .x. en nombre.

Segueix l'argument de cada una de les dèu tragedies.

(f. clxxxij) *Asi comensa la vij. tragedia de saneca.* Asi comensa la .vij. tragedia de sanecha la qual es intitulada de madeya. e es ffundada an la saguent istoria.

(f. ccxv v.º) *Assi tracta com madea pren per marit lo Rey egeu.* E diu Johan bochacy que apres que la dita madea ach morts sos ffills propis...

(f. ccxvj v.º) *Asi comensa la tragedia* (esborrats els mots «de johan bochasi») *de gayo celio.* Daci avant no parla lo dit Johan bochaci dela dita mort dela dita madea Mas gayo celio demunt allegat plus amplament tragta milor dela mort dela dita madea e pus largament sagons ques saguexs apres. Com madeya dona a menyar los seus fils a jason per la greu malautia que avia jason.

(f. ccxxxij) *Acy comensa la .vj. tragidea de sanecha la qual es intytulada de troyas.* E es fundada en la precent istoria. *la .vi. tragedia de sanecha la qual es intitulada troyas.*



(f. cclvj v.^o) *Asi comensa la .viij. tragedia de sanecha. la qual es intitulada de agamenon.*

Acaba l'obra i tot el llibre al f. cclxiiij recto:

...Egistus no sera tan cruel clitemestra que sofira que tu mats per ela voluntariament. peccat deu tanir se e leyaltat a son companyo. e la colpa roman ab mi. E acordem ansemps. que farem contra lo temps duptos quins menasa. E asi fa fi aquest tragedia. et.

Aquest libra ha ascrit an bartomeu miquel Candaler de cera dimecres ha vj. de hoctubre any M cccc xxx y tres, deo gracias, an la siutat de Barsalona.

El manuscrit de la Biblioteca del Palau, de Madrid (2-L1-1), sembla contenir les mateixes tragedies que el present, així com també el de la Biblioteca Nacional (14,714) que és el que ha estat fins ara més utilitzat. Un altre ms. se conserva en la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, núm. 295. S'ha fet una edició partint d'aquests textos de les biblioteques Nacional i de la del Palau Reial, de Madrid : *Producción dramática del siglo XIV. Antoni de Vilaragut, Les tragedies de Séneca. Examen comparativo de dos códices de las mismas precedido de un estudio bio-bibliográfico por don Marcelino Gutiérrez del Caño*, Valencia, 1914. El Sr. Miquel i Planas prepara una edició crítica.

III

Cod. 21

EXIMENIÇ : VIDA DE JESUCRIST

Lletra de la primeria del xv^{na} segle, escrita a dues columnes sobre 255 folis de paper (8 preliminars de taula, més 1 de blanc, més cclvj de text i deu ratlles del següent), de 390 X 280 mm. Els capítols no són numerats en el text però sí en la taula; aquesta, en lloc de sis, posa en el pròleg cinc capítols per repetició del segon. En el text manca el primer foli, que contenia els quatre primers capítols del pròleg, restant-hi només els dos darrers. Títols vermells i caplletres colorides. Compresa tota l'obra. Relligadura d'època, amb posts recobertes de pell gaufrada i rastre de tanques.

(fol. j prel. a) Aci comença la taula del volum de Vita Christi ordenat per lo molt reverent mestre frare francesch eximeneç.

Capitol qui mostra a qui se endreça e per contemplacio de qui fo ordonat lo present libre.

f. ij, comença el text tot continuant, per mancança del foli primer:

No vuyll escusar diu aquest doctor que no haja alguns fantastichs e indiscrets homens qui axi com a ypocrits...

f. cclvj, únic no marcat i del qual només n'ocupa deu ratlles:

... e donant nos aci la sua gracia e apres la sua gloria Amen. Aci es acabat lo seten tractat daquest deen libre de la vida de Jhesu Christ e per consegüent tot lo present volum de la vida de Jhesuchrist.

Se conserven una vintena d'altres manuscrits d'aquesta obra en el seu text original, que no ha estat mai imprès. Existeix manuscrita la traducció francesa

en la Biblioteca Nacional, de París (franç. 29), i la castellana en la Biblioteca de l'Arsenal, de París (8,321). La traducció castellana va esser el primer llibre imprès a Granada, per Urgut i Panitzer, en 1496. Per més detalls vegi's el nostre estudi *Les obres de fra Francesch Eximeniç*, en l'Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans, 1909-1910, núms. 154-178.

IV

Cod. 30

EXIMENIÇ : LLIBRE DELS ÀNGELS

Lletra del xv^è segle, escrita sobre 194 folis (6 de taula, més 2 de blancs, més clxxxvj text) de 295 X 220 mm., repartits en 4 de pergamí per 10 de paper. La taula és a dues columnes, a ratlla plena el text fins al foli xcix, que torna a esser a dues columnes. El text acaba tant just el llibre, que, a la segona columna del verso del darrer foli, una mà, semblant a la que va escriure el text, va posar les últimes paraules al peu, ocupant el marge inferior. Títols i caplletres senzilles en vermelló. Relligat amb posts corcades, recobertes de pell senzilla; una llenca de pergamí, enganxada al pla, diu, en lletra gòtica: «Libre dels Angels».

(fol. j prel.) Al molt honorable e molt savi cavaler mossen pere dartes mestre racionall...

(f. j de text) Capítol primer qui posa curt e en general la altesa de la angelical natura. Angelical natura es tan alta e tan maravellosa e tan excellent creada...

(f. clxxxvj verso, b final:) ... E tota vostra casa en speciall per merits de mosseny (acaba al peu:) sent miquell e dells sants angells als quals vos recoman axi caramente comse ne pux E ab aytant sia ab vos tostemps Jhesuchrist per la sua clemencia. Amen.

D'uns vint-i-tres manuscrits del text original se té notícia que va imprimir-se dues vegades a Barcelona en 1494, una per Joàn Rosembach i l'altra per Pere Miquel. De la traducció castellana, sis manuscrits i tres impressions : Burgos, en 1490 i en 1517, per Fadrique de Basilea; Alcalà, en 1527, per Miquel de Eguia. De la traducció francesa ne coneixem tretze manuscrits, i va imprimir-se quatre vegades : primer llibre imprès a Ginebra en 1478, per Adam Steinschaber; Lió, en 1486, per Guillaume Le Roy, i París, per Miquel Le Noir en 1505 i 1518. N'existeix, també, una traducció llatina coneguda per dos manuscrits, Biblioteca Ambrosiana de Milà (C. 27 infer.) i d'Albí (núm. 32). Vegi's el nostre estudi bibliogràfic d'Eximeniç, núms. 49-100.

V

Cod. 47

EXIMENIÇ : TERÇ DEL CRESTIÀ

Lletra del xv^a segle, feta a dues columnes sobre cccxxij folis de 382 X 280 mm., repartits en 2 de pergami per 12 de paper. Boniques caplletres al començar cada tractat. No hi ha taula; els únics tractats sencers són els 1.^r, 2.^a, 3.^r i 4.^t, i incomplet el 5.^o, fins al capítol dviiiij.

(fol. j) Comença lo prolech sobre lo terç libre appellat Cristia.

Mal propriament parlant no es neguna essencia Jatsia que aquest nom mal significh absencia e fretura de algun be...

(f. cccxxij verso, darrer, deturant-se enlaire:) Capítol .d.viiiij^o. Com es mala cosa la Indevocio que es filla de Peresa. La novena filla de peresa es Indevocio. E deus saber que indevocio es deffalliment de tot sentiment de deu qui segons diu sanct bernat no...

Pels demás manuscrits i impressions fragmentaries modernes, remetem a l'esmentat estudi sobre Eximeniç, núms. 12-26.

VI

Cod. 49

EXIMENIÇ : VIDA DE JESUCRIST

Lletra del xv^a segle, escrita a dues columnes sobre 405 folis (12 de preliminars de taula, més 2 de blancs, més ccclxxxj de text) de paper, de 406 X 272 mm. El llibre apareix escrit per dues mans, la primera grollera, la segona més fina, que comença al foli cclxxvij b. No hi ha caplletres però sí l'espai en blanc; no hi ha altre vermell que el de les citacions llatines i els epígrafs dels capítols que paren al foli lxxxxvj; al foli clxxxvj. Els sis primers folis de taula són escrits en tinta clara, els demás negra; en la taula no es tramet als folis del text. Relligadura antiga, en bon estat, de posts recobertes de pell gaufrada, havent perdut els claus.

(fol. j prel.) Protestacio de ver catolich en tot aquest libre...

(f. j de text) [A] molt honorable mossen P. dartes...

(f. ccclxxxj verso a) ... E aci es acabat lo seten tractat de aquest libre de la Vida de Jhesu Christ... (f. id. b) ... ço empero que es açi posat a la sua gloria e honor tots temps e a salvacio nostra e del seu poble christia lo qual ab nos matexs sia tos temps Recomanat a la sua gran merce Qui viu e regna in secula seculorum Amen. Deo gracias.

Envlem a lo que portem anotat al manuscrit III.

VII

Cod. 74

LIBRE DE VIRTUTS E DE VICIS

Escrit al **xiv^{na}** segle, a dues columnes, sobre **cxxxv** folis (mancant-hi els **xv** primers) en plecs de 12 fulls de paper per 2 de pergamí, de 285 X 218 mm. Molt malmès per la humitat al principi; els folis que manquen devien contenir la taula i el proemi, però, de totes maneres, la caplletra **L**, que comença el foli **xvj**, és la més grossa del llibre tot i essent petita i blava. A la fi hi han 3 folis de guarda. Relligadura tronada, de la qual no en resta sinó les mitges posts; al llom, un paper enganxat amb el rètol: «Libre en vulgar dels deu manaments»; un títol semblant se trobava en lletra gòtica al pla posterior.

(fol. **xvj**, primer aparent:) Dels **x**. manaments della ley no ahoraras sino un Deu. Lo primer manament que deus...

Tracta, després, dels manaments de l'església i dels pecats capitals, per arbres i per branques.

(f. **xlj v.^o**, *a*) Aci ffenex dels vij peccats mortals Deo gracias amen.

Apren a morir. Apren a morir si vols ben viure qui be no apren a morir pot saber que es ben viure. Aquell per dret se pot apellar Caytiu qui no sab viure ni no gossa morir...

(f. **xlj v.^o**) *Del ajrar peccat... De ben viure.*

(f. **lj b**) aci fenex lo tractat que nos ensenya be a morir. Deo gracias.

Del arbre de vida. Dejus avem mostrat generalment la dignitat e la bondat de virtut e de gracia...

(f. **liij a**) Don es nostra ab lajutori dell sant sperit. primerament parlar de les vij peticions del pater noster. ¶ Apres dells vij dons dell sant sperit ¶ Apres de vij virtuts qui son contra los vij peccats mortals don nos avem desus parlat ¶ E les vij peticions son axi com vij belles vergues que no cessen de depossar les aygues dela ffont viva de paradís per enrossar los arbres que porten lo fruyt de vida perdurable. Amen.

Del pater noster glossat en Teologia. Qui met un infant a letra al començament hom li ensenya lo pater noster...

(f. **lxij v.^o** *a*) Aci ffenex lo tractat del pater noster. Comença lo tractat dells vij dons dell sant sperit. Apres les vij peticions dell pater noster Devem parlar ab gran reuerencia dells dons dell sant sperit, axi matex com el matex nos ensenya ens donara sa gracia...

(f. **cxxxv v.^o**, darrer, *a*, acaba tot el llibre:) ... que Deu estoga a sos amichs per que non dire mes Car non puch nin se dir caussa sufficient. ¶ Aci fenire ma materia a la gloria de nostre senyor quin sia loat e servit e honrat quins aport tots a vida perdurable Amen.

Aci es acabat lo libre de virtuts e de vicis Deo gracias Amen.

Ffinito libro sit laus gloria christo Amen.

Ffranciscus vocatur qui escripsit benedicatur Amen.

Qui scripsit scribat et semper cum domine vivat Amen.

A la fi hi ha escrita aquesta nota moderna, a ratlla plena : «Aquest còdice segons la opinió del célebre paleógrafo R. P. Fidel Fanna, theolech que fou del Concili Vaticà, es de la segona meitat del segle catorzé. — Crech lo mateix. J. C.» Aquestes inicials corresponen a les del canonge Joàn Codina.

Aquest llibre és traducció catalana del que escrigué en francès fra Llorens en 1279, i que sol esser conegut entre altres títols que ens donen els manuscrits per la *Somme des Vices et des Vertus*, la *Somme du Roi*, la *Somme Lorens*, *Miroir du Monde*. Aquesta obra va traduir-se a moltes llengües, entre elles la nostra, de la qual se'n coneixen altres quatre manuscrits : Arxiu de la Corona d'Aragó, Sant Cugat, 34; Biblioteca Nacional, de París, esp. 247; Monestir de Sant Pere de les Puelles, Sarrià, descrit per en Valls i Taberner (*Manuscrit literari de Sant Pere*, esmentat) que dóna també notícia del de la Biblioteca Nacional, de Nàpols, I-C-L 3; un altre ms. del segle xv i que era d'en Romeu Lull, se trobava a La Junquera, a can Laporta. No sembla tractar de la mateixa traducció el ms. núm. 25 de l'Inventari dels llibres de dòna Maria, reina d'Aragó (1458), edició de 1907, titulat *Mirall del món*.

VIII

Cod. 76

BOCCACI : PHIAMETA

Lletra del xv^a segle, escrita sobre 193 folis de paper, sens numerar, de 298 X 210 mm. No hi ha taula; títols vermells; les caplletres, sobretot la primera S, d'un gust que semblen dibuixades ben entrat el segle xvi^a. En alguns folis la tinta corrou tant el paper que en dificulta la lectura. Relligadura de posts, estropellada; al llom, en un paper enganxat, el rètol : «*Libre de las dones*».

(fol. primer) Com fiametha pregua a totes les dones qui lo present tractat legirant quells sovengua de la sua dolor E que ab ella ensemps se planguan de lurs dolors.

Sol als miserables crexer de planyer se delit quant de si discernen o centen en algun compacio...

(f. 190^a comença el darrer capítol:) Com Fiameta tramet lo present libre a totes las dones qui amen quel ligen E que della los prengua pietat legint lo.

Petit libret meu tret quasi de la sepultura de la tua dona Vet que axi com a tu plau la tua fi es venguda ab pus sollicitut pus que aquella dels nostres dans...

(f. 193^a v.^o, acaba:) ... Exempla eternal als benaventurats he als miserables roman de las anguxas de la tua dona. Verona.

N'existeix un manuscrit en paper a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i un altre en pergami en possessió del Sr. Isidre Bonsoms, a Valldemosa. El Sr. Miquel i Planas va publicar aquest text del ms. de l'Arxiu, *La Fiameta de Johan Boccacci*, Barcelona, 1908.

IX

Cod. 78

CONSTITUCIONS DE CATALUNYA

Escrit en la primera meitat del xv^{na} segle sobre 279 folis de paper (5 de taula, més 1 de blanc, més cclxxij de text) i 8 de blancs a la fi, de 295 X 210 mm. Caplletretes colorides, més grossa una S que comença el text; alguns títols vermells. El primer foli de taula, manca. Las constitucions apareixen dividides en els deu llibres usuals, que si van marcats a la taula no sempre en el text. Algunes notes marginals. Relligat amb posts, recobertes de cuïro empremtat, de bonic dibuix; quatre claus, rastre de creu central als plans i de tanques.

El primer títol que apareix en la taula és, ara, aquest:

Del offici de saigs bastoners correus e troters e de lur salari... lviiij.

Manquen els folis on han de començar els llibres.

(fol. j, llibre primer) *De la sancta fe catholica e privilegis del sant bapisme*

Jacme primer en la Cort de leyda.

Sapien tuyt que nos en Jachme...

(f. lxiiij v.^o, llibre segon) *De mostrar e exhibir cartes e notes.*

Pere terç en la Cort de perpinya...

(f. lxix v.^o, llibre terç) *De juys e firmes de dret axi en plet com en batalla.*

Totz homens fermen dret a lurs senyors...

(f. cx, llibre cinquè) *Libre .v. de sposalles e matrimonis.*

Jacme primer en Valencia...

(f. cxiiij, llibre sisè) *De sclaus e acordats darmades fugitiis*

Sarrahins quan fugen...

(f. cxvj, llibre setè) *Aci fenex lo libra vj. e comensa lo vij de adquirir senyoria de las cosas.*

Salgu en lo sol del altre...

(f. cxx v.^o, llibre vuitè, escrit al marge) Libre viij de violencia o força de restitució de despulles.

(f. cxxix, llibre novè) *De acusacions e inquisicions.*

(f. cl. llibre desè) *Libra deze. De dret del fisch e de las suas regalias.*

Semblantment sil senyor...

(f. cclvj és blanc; fcclvij) *Forma del jurament que deuen fer los vaguers.* Aquesta es la forma...

(f. cclx) *Aquestas constitucions foren temporals constituïdes duradores a cert temps lo qual es ja passat.*

Jacme primer en la sua cort de barcelona...

(f. cclxiiij) *Aquests capitols de cort foren temporals duradors a cert temps ja passat.*

Pere terç en la Quarta cort de barsalona...

(f. cclxxij recto, acaba tot el llibre amb els mots) ... e que cascun dels braços pusquen demenar aquellas cartas que mester auran.

Fóra interessant investigar si aquest és un dels exemplars en paper de la compilació acordada en les Corts de 1418; vegi's l'estudi dels Srs. Ramón d'Abadal i Jordi Rubió. *Notes sobre la formació de les compilacions de «Constitucions y altres drets de Catalunya» i de «Capitols de Cort referents al General»* (Estudis Universitaris Catalans, 1910, pp. 409-445).

X

En l'any 1901 vegérem en una capça, provinent de l'arxiu de mitja escala, tres quaderns contenint diverses poesíes, que ens mostrà molt amablement Mn. Mas. Un d'aquests quaderns contenia un tractat de geomancia que va copiar i publicar el senyor Carreñas Candi, *Un llibre de geomancia popular del segle XIII* (*Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, II, 1902, pp. 325-338). Per més que ha furgat Mn. Mas, no ha tornat a trobar la capça ni els quaderns poètics.

**CATÀLEG DELS MANUSCRITS de la Biblioteca
de Catalunya,** fet de JAUME MASSÓ TORRENTS i de JORDI RUBIÓ
BALAGUER.

12

RAMÓN LULL. BERNAT METGE. EXIMENIÇ

Lletra del xv^{da} segle, de xcv folis de paper, de 274×202 mm., escrit a dues columnes, títols vermells. Relligat modernament en pasta; al llom : «Lull Orden de Caballeria Historia de Balter i Grisela». En una guarda una nota amb lletra d'en Marià Aguiló: «Vid. El Buscapié Adol. de Castro-Cadiz. 1848, p. 80». En el foli 1 se llegeixen els següents ex-libris i notes : «Est Collegii B^{no} M^{no} Sap^{no} Libers», «Es de G^o Lull», «Libre de cavaylaria del Ilum. Doctor» continuant assota el títol : «Mestre Ramon Lull»; i, en relleu : «... libreria de ... caballero Infante».

I (fol. j). *Deu honrat glorios qui sots com | pliment de tots bens ab gracia e | ab benediccio vostra comença aquest | libre qui es de cauaylaria. | Incipit prologus.*

Per significança de les .vij. planetes qui son corsos celestials e gouernen e ordonen los corssos terrenals. Departim aquest libre de cauaylaria en .vij. parts...

(Acaba al foli xxviiiij v.^o a) ... breument del libre del orde de cauaylaria. lo qual es fenit a gloria e abenedicció de nostre senyor deus.

Ffinito libro sit laus gloria christo | Hunc scriptori sit gracia veritatis (?) almi | Juuet et faciat impleri (?) quod utile fiat.

Publicat per Marià Aguiló, seguint aquest mateix text, en 1879, a Barcelona, formant el primer volum de la seva *Biblioteca d'obretes singulars del bon temps de nostra lengua materna estampades en letra lemosina*. Per Mateu Obrador i Bennassar en 1906, formant el vol. I de les *Obres de Ramon Lull* publicades a Palma, pp. 201-247, amb reproducció del fol. j recto del present manuscrit. Per a la versió antiga francesa del xiv^{da} segle, així com per a una de castellana del segle $xviii^{da}$, vegi's la precedent edició, pp. 249-291, 424-7. Altra traducció castellana feta per José Ramón de Luanco, publicada en 1901 per l'Academia de Bones Lletres de Barcelona amb el text original a la vista.

2 (f. xxx a). *Assi comença la ystoria de Valter e de Griselda.*

En lletra del segle XVIII^a hi ha escrit, en tinta negra : «composta per Bernat metge». A la molt honorable e honesta senyora madona Isabel de guimera Bernat metge salut e reuerencia subiectiua...

(f. xli b, acaba:) ... E apres sos dies lexa son fiyl e successor dela sua terra.

Va esser publicat primerament aquest text, servint-se del present manuscrit, per Marià Aguiló, *Historia de Valter e de la pacient Griselda escrita en llatí per Francesch Petrarca : e arromançada per Bernat Metge. Estampada en Barcelona per n'Evarist Ullastres en l'any M.DCCC. Lxxxiiij.*; en lletra gòtica, formant part de la Biblioteca lemosina. Després per n'Antoni Bulbena en 1891, *Lo sompni den Bernat Metge, ab gran diligencia revist e ordenat. Afegida novament la historia de Valter e de la pacient Griselda per lo mateix Bernat Metge arromançada*, pp. 227-263; i per en Ramón Miquel i Planas en 1910, *Les obres d'en Bernat Metge*, pp. 49-79. El Petrarca havent traduït al llatí el darrer conte del *Decameron* del Boccaci, el traductor català d'aquesta obra, 1429, aprofita la traducció ja feta per en Metge en lloc de fer nova traducció; vegi's l'edició catalana del *Decameron* feta per en Massó Torrents en 1910 en la *Bibliotheca hispanica*.

3 (f. xliij a). Rubriques del tractat | appellat doctrina com | pendiosa qui uol dir doctrina | abreïada de uiure iustament | e de regir qualseuol offici | poblich leylament e diligent...

Al marge superior del f. xliij v.^o a, primer del text, una mà del XVIII^a segle va escriure-hi : «Tractat, o doctrina compendiosa de viure iustament, e de regir qualsevol offici publicch leylament, e diligent, còmposta per vn frare religios».

La doctrina induex cascun a esser | bo per auctoritats e per exim | plis.

En nom de deu e dela verge nostra dona sancta Maria mare sua e de tots los angels e Archangels e de tots los sants e sanctes de paradís amen. Lo present tractat conten en si compendiosa sos abreïade doctrina a cascun de viure justament...

(f. xcv b, darrer, acaba:) ... E en aquesta manera e ab aquesta condicio ho compli lo dit frare. Qui hage bon guardo de nostre seyor deu A.m.e.n.

Es la *Doctrina compendiosa* escrita per fra Francesc Eximeniç, impresa a Barcelona en 1509 per Carles Amorós, i també en el vol. XIII dels *Documentos inéditos del Archivo general de la Corona de Aragón*, per en Prosper de Bofarull, pp. 311-393. Pels demés manuscrits i edicions, vegi's Massó Torrents, *Les obres de fra Francesc Eximeniç*, en l'Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans, 1909-1910, pp. 25-31.

13

VIDA DE SANT ONOFRE. SANT JERONI : VIDA DE SANTA PAULA

Lletra d'últims del segle XIV, gran i cuidada; paper; 35 ff. numerats modernament. (311 X 207 mms.). Rúbriques en vermell i caplletres adornades. Al peu del foli primer una miniatura del segle XV representant dues figures, de bastant mala mà, que sostenen un escut inscrit en una corona de llorer. Les armes de l'escut sembla que no han

estat mai pintades. Relligadura moderna. A l'ingressar a la BIBLIOTECA anava resguardat per un document notarial en pergami, datat a Santa Eulària de Palles, l'any 1435.

1 (fol. 1). *Comença del benaventurat sant honoffre la sua santa e uirtuosa vida.*

(En negre:) En lo temps de Casiodoro emperador | Rey de Ongria los xpstians de aquellas partidas...

(f. 15 v.º, acaba:) merescan pendra guardo e remissio de nostres peccats en la vida perdurable Amen.

Acabada es la vida del glorios hermita monsenyor sant honoffre la vida del qual es celebrada a .xj. dies del mes de juny lo jorn de sant bernabe Apostol.

Segueix una *Oratio beati Onoffri*, i tot seguit, en la mateixa plana, continúa:

Del trobament del cors de mon senyor sant Onoffre. Apres pochs dies que sant Panuci fou vengut de sepellir sant honoffre...

Ve després la relació d'alguns miracles, el darrer del qual se refereix a un merchader de la ciutat de Barcelona. Acaba al f. 18:

... E prestament lo merchader feu vna honrada capella en lo monestir de las menoretas de Pedrables hon es lohat e beneyt lo nom de deu e de mon senyor sant Onoffre.

Hi ha una *Vida de S. Honofre* impresa a Valencia i existent en la Biblioteca Universitaria de la dita ciutat (Jofre, 1510?; Serrano Morales : *Diccionario de las imprentas... en Valencia*, Valencia, 1898-99; p. 228), que presenta una redacció diferent de la que dóna el nostre text. El P. Villanueva parla d'un manuscrit de la vida de Sant Onofre, existent abans en el monestir del mateix Sant, extramurs de Valencia (Gröber : *Grundriss*, II, 2, 91).

2 (f. 19). Si totes les partides del meu | cors eran tornades lenguas e totes podian parlar | paraules de homens...

Caplletra finament dibuixada, en la que s'hi entrellaça la llegenda : *La vida de santa Paula de Roma comença.*

(f. 35 v.) Sta segura eustochia filla de bona e virtuosa mare grans heretats conquesta. e ha aconseguit la sua part es deu en lo regna de paradís hon troberas la tua mare en gloria Amen. Deo gratias.

Traducció de la vida de Santa Paula escrita per Sant Jeroni. Un altre text de la mateixa versió se troba en el ms. M. II. 3 de l'Escorial (Miquel i Planas : *Llegendes de l'altra vida*, 1914, p. 255.)

14

JAFUDA BONSENYOR : LIBRE DE PARAULES DE SAVIS E DE FILOSOFES

ALBERTÀ DE BRESCIA : LIBRE DE CONSOLACIÓ E DE CONSELL

Lletra del xv^{ta} segle; pergami; 39 ff. numerats modernament (360 X 242 mms.) Rúbriques vermelles i caplletres adornades blaves i vermelles. A dos corondells. Relligadura moderna en pergami.

1 (fol. 1 a). Con lo molt po | deros Senyor | en Jacme per la | gracia de deu |

Rey darago he | de Cicilia he | de Mallorca he de Valencia Comp | te de barcelona lo qual molt era | diligent e curos de enserquar sa | ber e tractar en aquell mes que | negun altre senyor per lo gran ente | niment he angyn natural e per lo | gran compliment de tot be qui en | ell era...

(f. 13 b, acaba:) ... que la gent no demanen en quant de temps fo ffeyta mas dien tan be es ffeyta.

¶ ffenit es lo libre den Jaffuda.

¶ Quis scripsit scribat semper cum domino viuat.

Publicat, seguint altres textos, per Pròsper Bofarull, *Documentos literarios de antigua lengua catalana*, Barcelona, 1857; per Balari i Jovany, *Sentencies morals per Jafuda*, Barcelona, 1889 (Biblioteca de la Revista Catalana); i per Gabriel Llabrés i Quintana, formant part de la seva *Biblioteca d'escriptors catalans: Jahuda Bonse-nyor, Libre de paraules e dits de savis e filososfs*, Palma, 1889. En el pròleg d'aquesta darrera edició se descriuen sis manuscrits més de la mateixa obra, a més de senyalar-se l'existència del nostre, llavors en poder de D. Marià Aguiló.

2 (f. 13 v.^o a). Molts homens son destrets e turmentats en | tal manera en lurs tre | balls que per lo torbament lo qual | ells han en lur cor...

(f. 39 v.^o b, acaba:) E axi se partiren la vna part de laltre ben paguats e alegres.

Assi feneys lo libre de consolacio e de consell lo qual albert sauis en cascun dret Ciutada de brexa compila alburch de sancta aguata corrent lany de la encarnacio de noetre senyor Jhesu xpist M.ccc. [sic] xlvj. en lo mes de abril.

¶ ffinito libro sit laus et gloria xpisto Amen.

Versió catalana del *Liber consolationis et consilii* d'Albertà de Brescia. Un altre manuscrit a la Biblioteca Nacional de París. (Morel Fatio : *Catalogue des manuscrits espagnols de la Bib. nat. de Paris*, Paris, 1892; p. 29.)

15

SET PARTIDES; DE GUARDAR LOS CASTELLS

LLETRES DEL PRÍncep DE TARANTO A JORDI CASTRIOTA

Lletra d'últims del xv^{na} segle; pergami; 25 ff. útils numerats modernament (278 X 188 mms.). El text de les *Partides* fou antigament foliat amb xifres romanes (f. j-xx). Rúbriques vermelles i caplletres alternant en blau i vermell. Relligadura de pergami, antiga. Al dors : *Castillos de España*.

1 (f. 1, en negre:) Taula de les rubriques e capitols | deles Custumes despanya de saber | tenir los Castells.

Acaben a mig fol. 2, f. 3, encapçalat en negre IHS, i segurament de la mateixa mà, molt més moderna que la que copià el manuscrit, segueixen les paraules : *don Pedro de Posos*. Continúa el títol assota, en vermell:

Titul xviii del libre segon de les Set partides que parla | lo dit Titol quin deu esser lo

poble en guardar en bastir | e en deffendre e dictar los Castells eles fortalees del Rey | e del Regne. Rubrica.

Guardar los castells e les fortalees e dar les...

(f. 22 v.^o, acaba:) e qui d altra guifa ho fara no li val res e cauria en la pena que dita es:

Aquest text ha estat publicat damunt del nostre manuscrit i del de la Biblioteca Universitaria de Barcelona, per R. d'Abadal i Vinyals, *Les Partides a Catalunya* (*Estudis Universitaris Catalans*, VI, 13, 159, i VII, 118).

2 (f. 23, en vermell:) *letra tramesa per lo princep de taranto | al Senyor de Scandarbeco.*

Spectable magnifich strenuo senyor amich nostre molt car. Alguns dies ans quens fos dit...

(f. 23 v.^o, acaba:) offerint nos atot vostre plaer: Joan Antoni de ursinis Princep de taranto.

(Segueix en vermell:) *Resposta tramesa per lo senyor de | Scandarbeco a! princep de taranto.*

Serenissim princep e senyor molt honrat. Huy hauem reebud la letra de uostra senyoria...

(f. 25 v.^o, acaba:) lexant aqueix Regne en pau al Rey don fferrando al qual uos e nos no podem negar esser tenguts. Dada en Croya etc.

Georgius casriottus alias scandarbeco.

16

VEGA I SENTMENAT I ALTRES : LIBRO DE NOTICIAS CURIOSAS

Lletra de diverses mans del XVIII^{da} segle i principis del XIX^{da}; paper; 585 pp. numerades modernament en llàpiz; les set últimes en blanc, així com també aproximadament la meitat de les del text. Relligadura en pergami (305 X 205 mm.). Al dors : *Libro de | Noticias | Curiosas.*

(p. 1) Advertencia. | Para que la Lectura de los Libros | pueda producir algun fruto en la apli- | cación de quien leyere, he procurado | para mayor aprovechamiento, apuntar | lo mas memorable de los mas celebres | Escritores : V. g. para alabar la Virtud | de la fortaleza insinuare los elo- | gios con que la celebran los Au- | tores, remitiéndome para el | cabal conocimiento al re- | gistro de ellos : Con esto se | consigue, que con menor | trabajo se logra algun | provecho; y que en | poco papel se ven | epilogadas las di- | fusas sentencias | de volumen. | Asi sea. | año 1735.

El manuscrit conté una infinitat de curioses notícies, ordenades per ABC. L'alfabet comença a la pàg. 3, però la primera nota se troba a la pàg. 4:

Abadessas : han subscrito en Concilios Labbe Concil. tom. 6 col. 1358, ya se ve sin voto ni sufragio en ellos, sino como tantos otros laicos...

Les notes terminen en la pàg. 578.

Zurita a todo lo de el hace mucha ventaja la Hist.^a del Rey Catholico, la llama Hist.^a por ir escrita mas a la larga i con particular relación de todas las cosas que se ofrecian de estudio. El Dr. Velasco, que la leyo tres meses solia decir que le habia dado mucha luz para las cosas del Consejo de Estado. Cart.^a erud. por Azagra. carta XII, p. 77.

A judicar per algunes notes soltes trobades dintre del manuscrit i la lletra de moltes de les apuntacions fetes en el mateix, no hi ha dubte de que va pertànyer al curiós erudit D. Josep de Vega i Sentmanat (1752-1831). Ell degué continuar el plan que es proposà l'ignorat autor de l'*Advertencia* coplada més amunt. La major part de les notícies apuntades semblen de mà seva. La més moderna que hem sabut trobar, de lletra de vell molt tremolosa, ha d'esser posterior a l'any 1816 (p. 232). Sobre la personalitat d'en Vega i Sentmanat, vegi's Tories Amat : *Memorias*, p. 645. A ell havien pertangut, també, els *Cançoners* catalans senyalats amb els núms. 7, 8 i 9 del nostre catàleg.

17

LLIBRE DE REBUDES I DATES DE GUILLEM DE PERALTA
TRESORER GENERAL DE JOÀN II D'ARAGÓ

(juliol-desembre de 1472)

Lletra del xv^{en} segle; paper; III + cxxv + viij ff. (330 X 221 mm.) Els tres folis primers i els vuit darrers, marcats modernament amb llàpiz, contenen la taula per ordre alfabètic de les persones citades en les rebudes i en les dates respectivament. Relligadura en pell blanca, típica, dels registres del segle xv^e de l'Arxiu del Mestre Racional, un xic malmesa al dors. En les cobertes s'endevinen fragments de documents en paper i pergamí aprofitats per a fer el cartronatge d'últims del xiv^{en} segle i començaments del xv^e. Quan se procedeixi a la restauració del codi, podran estudiar-se millor. Sembla que són tots de caràcter notarial. El revers de la primera coberta el forma un troç de document en pergamí, al dors del qual, que va encarat amb el primer full de guarda, s'hi llegeix el resum d'aquell en lletra del xv^{en} segle : *Procuració feta per la Senyora Abbadessa de sent Daniel de Gerona al honorable mossen Nicolau cortada canonge de barchinona e a la Senyora aldonça de foxa monge del dit monastir*. Igual ocorre amb un retall conservat en la última tapa (la lletra és també del segle xv) : *Carta de donació feta per en R[amon] olosa an ... olosa fil seu ... loch de sent pere dels Arquells*.

(fol. 1) *Rebudes fetes per mj Guillem de peralta Regent | la Thesoreria general del Sor. Rey deles peccunies | a mans mjes peruengudes per causa e raho dela | adminjstracio del dit mon ofici ço es del pri | mer dia del mes de Juliol del any Mil | cccclxxij. tro al darrer dia del mes de | Octubre apres seguent hi del primer dia de | nouembre que fuy scrit per tresorer general tro | al darrer dia del mes de Deembra apres | seguent que son vj. mesos complits roma | njnt la admjnjstracio del dit ofici en | mon poder.*

Juliol Any M.cccclxxij.

Primerament a iij. del present mes...

Al fol. xxvj terminen les rebudes, començant les dates al f. xxvij. Al fol. cxxliij acaben aquestes.

Fol. cxxliij v.º (marcat modernament amb llàpiz com els següents). De lletra diferent, més petita, igual a la que als marges de la major part de les dates d'aquest compte va escriure les observacions del Mestre Racional a cada una d'elles, porta la suma de les dates i rebudes i la consegüent quitació del present compte. Acaba al fol. cxxv:

Lo qual albara ffonch fet en la Ciutat de Valencia a xvij del mes de octubre anno anatiujtate domjnj Millesimo quadringentesimo octuagesimo Secundo.

En els darrers vuit folis segueix l'índex alfabètic dels personatges mencionats en les dates.

Aquest manuscrit degué pertànyer a l'Arxiu del Mestre Racional de la Reial Cancelleria aragonesa (V. Miret-Massó: *Informe ... sobre l'estat d'alguns arxius de Catalunya*; *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, MCMI X-MCMX, p. 31). Vegi's, també, *Libros de Tesorería de la Casa Real de Aragón*. Transcripción e índice por Eduardo González Hurtebise. Tomo I. Reinado de Jaime II. (Barcelona, 1911.) La disposició dels comptes del Tresorer seguíessent en el segle xvª la mateixa dels començaments del xivª.

(Seguirà.)

BIBLIOGRAFIA

ANTOLÍN, P. Guillermo : *Catálogo de los Códices latinos de la Real Biblioteca del Escorial*. Madrid, Imprenta Helénica. — 3 volums : I, de LVI-577 pp., 1910; II, de IV-597 pp., 1911; III, de IV-569 pp., 1913.

Es de tanta importància la publicació del catàleg d'una secció d'aquest immens dipòsit de manuscrits, que en donarem compte sense esperar la sortida del volum IV i darrer. El P. Antolín història, en un pròleg, la fundació de Felip II i la formació del considerable fons de mss. llatins, donant una sèrie de curioses notícies que interessin també per a la constitució general de la Biblioteca de l'Escorial. Fins ara teníem, per a judicar de la formació i estat de creixença de la Biblioteca de l'Escorial abans de l'incendi de 1671, les entregues que anava fent als encarregats de rebre'ls, Hernando de Birbiesca, «guardajoyas de S. M.», donades a llum per en Rudolf Beer, *Die Handschriftenschenkung Philipp II. an den Escorial vom Jahre 1576*, Viena, 1903, i la *Antigua lista de manuscritos latinos y griegos inéditos*, Madrid, 1902, publicada pel P. Benigne Fernández. Les notícies reunides cronològicament pel P. Antolín fan desitjar una història completa de la biblioteca escorialenca.

Alguns números donaran idea d'aquest gran dipòsit de manuscrits llatins. En els tres volums publicats 1,075 llibres hi són curosament descrits, corresponent-ne 235 al I volum, 453 al II i 383 al III. Si els classifiquem per segles augmentarà en uns trescents el nombre dels manuscrits, per anar relligats plegats, de vegades, dos o més obres referents a èpoques distants. La llista podrà establir-se d'aquesta manera:

Segle VII, 1; segle VIII, 1; segle IX, 7; segle X, 15; segle XI, 17; segle XII, 66; segle XIII, 90; segle XIV, 291; segle XV, 373; segle XVI, 164; segle XVII, 63; segle XVIII, 30; total, 1,318.

Les signatures de l'Escorial van, com és sabut, per les lletres de l'alfabet : el darrer d'aquests tres volums acaba amb tota la R, que és la R.III.23. Cada descripció de manuscrit està capçada per la signatura o cota, i tot seguit s'anoten les particularitats internes i externes del llibre ben establertes que es completen al cap-d'avall, i l'autor o autors i obres. Com que els llibres de *varia* abunden, se designen per un apartat precedit per un número romà les obres d'autor diferent; dintre d'un mateix paràgraf, i precedides per número aràbig les diverses obres d'un mateix autor. Segueixen a cada volum unes utilíssimes taules : d'autors, de copistes, de posseïdors, dels llibres que porten miniatures, escuts d'armes i dels datats.

Tindríem tasca llarga si ens proposéssim assenyalar els llibres més remarcables per l'antiguitat, per la riquesa d'execució o per la importància del tractat; però citarem, de passada, els esplèndids i coneguts manuscrits del segle **x^e** *Codex Aemilianensis* i *Codex Vigilanus* (d.I.1 i 2). El P. Antolín promet el detall de totes les miniatures en un índex especial a la fi del seu Catàleg. Entre els més venerables dominen els llibres de *Concilia*, *Excerpta canonum* (e.I.12, 13), les Etimologies de S. Isidor (&.I.14, P.I.8), l'explicació de l'Apocalipsi de Beato (&.II.5) i una bona col·lecció d'obres dels Sants Pares, especialment de Sant Jeroni i de Sant Joan Crisòstom (a.II.3, b.III.17).

Al través de la descripció s'endevinen molts llibres escrits per mà catalana, però que no s'ha declarat sempre en l'explícit la nació del copista o de l'autor. De totes maneres, l'adquisició per l'Escorial de la biblioteca, formada en bona part a Catalunya per l'arquebisbe de Tarragona Antoni Agustí i Aymerich, ens proporciona un gran cabal per a l'estudi de la nostra cultura eclesiàstica dels segles **xiv^e** i **xv^e**. També bastants llibres provenen del monestir de Poblet, del convent de la Mercè de Barcelona i alguns de les llibreries d'Alfons d'Aragó *el Magnànim*, d'Alfons de Borja (papa Calixte III), i de les d'altres magnats.

Diversos llibres contenen obres llatines poc conegudes dels nostres grans escriptors mig-evuls. Els mss. b.III.3 i Ç.II.20 ens donen escrits del cèlebre agustí Bernat Oliver, bisbe de Barcelona i de Tortosa († 1348), el més estimat dels quals va publicar el P. Benigne Fernández (*Excitatorium mentis ad Deum*, Madrid, 1911); el H.III.24, un tractat inèdit d'en Francesc Eximeniç; els mss. f.I.10, f.IV.12, g.II.5, g.IV.8 i 9, &.II.1, &.IV.6, contenen tractats diversos de Ramon Lull; i d'Arnau de Vilanova, el primer d'aquests i els M.II.17, O.II.19. Un text escrit en 1405 del *Pugio fidei christianæ* d'en Ramon Martí ens ofereix el ms. K.II.19; i hi ha també un còdex del segle **xiii^e** que conté els escrits de Sant Ramon de Penyafort. Els nostres humanistes del **xvi^e** segle estan ben representats pel barceloní Jeroni Pau (L.III.31) i no tan dignament per en Pere Miquel Carbonell (d.I.5). Finalment, una còpia del tractat d'alquímia anomenat *Sedacina totius artis alchimiae* del carmelità fra Guillem Sedacer, contemporani de Pere *el Cerimoniós*, se troba en el ms. g.II.5, del segle **xvi^e**.

Com se pot suposar en una tan gran col·lecció de llibres mig-evuls, són prou nombrosos els còdexs jurídics, generalment provinents del nostre país, i quasi tots escrits en els segles **xiv^e** i **xv^e**. Constitucions de Catalunya i Usatges de Barcelona (Ç.II.16, d.II.16, d.II.12, 17, 18), especial de Jaume II i d'Alfons III (K.II.17), repertoris (d.II.1), comentaris d'en Mieres (e.II.12), Callís, Marquillas (d.II.9, 19, e.II.4, 16, 17, 18), Narcís de Sant Deunfs (e.II.13) i altres (Ç.II.7, d.II.15, 16), furs d'Aragó (J.III.21, L.III.17, P.II.3), formularis epistolars de Pere III (Ç.III.18) i del senat de Nàpols i Sicília (K.II.14), documents de la institució de l'Estudi general a Lleida (d.III.3). En aquesta secció sovintegen, entre la dominant producció llatina, els textos en català.

Algunes dotzenes de llibres se declaren escrits en la nostra terra. Són de mà de copista català els mss. d.II.5, e.I.6, P.III.22; són acabats d'escriure a Barcelona els d.IV.15, N.2.17, P.I.8; a Girona el Ç.I.6; a Lleida els N.II.25, P.III.19; a Tarragona el O.III.6; a Elna el a.I.2; a Mallorca el P.III.1. Molts manuscrits que, com els que acabem d'esmentar, pertanyen als segles **xiii^e**, **xiv^e** o **xv^e**, alguns dels quals s'endevinen formosos, provenen de les llibreries de diversos monestirs catalans, com Poblet (M.III.6, O.I.6, 8, P.III.19, Q.II.7, 10, III.4, R.II.6, III.6), Montserrat (M.II.8, Q.III.3), la Murtra

(C.III.3), Sant Jeroni de Valldebron (g.II.6) i de la Mercè (a.II.1) i Sant Francesc (Q.III.6) de Barcelona.

Tant-de-bo que ben aviat poguem veure publicat el darrer volum, proveït de taules generals, que faci encara més útil aquest veritable repertori de la cultura monacal llatina, i que refundeixin i completin les ben enteses taules parcials que cada volum porta. — J. M. T.

GUTIÉRREZ DEL CAÑO, Marcelino : *Catálogo de los Manuscritos existentes en la Biblioteca Universitaria de Valencia* per el Lic^{do}. D. Marcelino Gutiérrez del Caño, Jefe de la misma. Prólogo del Excmo. Sr. D. Francisco Rodríguez Marín, Jefe Superior del Cuerpo. Librería Maragat, Valencia, 1913. — 3 vols. en foli, de paper de fil, i 30 làmines en fototipia : I, de XIV-310 pp.; II, de 360 pp.; III, de 338 pp.

Valencia i Barcelona han contribuït a l'aspecte d'aquesta edició veritablement esplèndida. Català és el paper de fil, de la casa Guarro, tan agradable a la vista com al tacte; catalanes les excel·lents fototipies que ajuden a donar idea dels llibres. A Valencia s'ha fet la impressió, disposada en caràcters grandets, amb marges proporcionats, eixida dels tallers de n'Antoni López i Companyia. Dos benemèrits valencians, Pere Galiana i Salvador Maragat, han costejat les despeses de l'edició.

El Catàleg està disposat per ordre alfabètic, donant-se també un número a cada manuscrit, de tal manera, que cap llibre respòn a les seves signatures o cotes de situació. El vol. I comprèn les lletres A-D, i els números 1-889; el II, les lletres E-O i els números 890-1706; el III acaba l'alfabetització dels manuscrits P-Z i arriba al núm. 2422, que és el darrer. Aquest sistema de catalogació va bé en un dipòsit de manuscrits aturat, però dificulta les inclusions, perquè, si bé la numeració no té fi, l'alfabet d'autors o matèries, hauria de repetir-se a cada suplement. El número de 2422 indica per sí sol la importància de la secció de manuscrits, importància que creix a l'examinar un bon nombre de preciositats que conté.

L'obra està precedida per un *Prólogo* d'en Rodríguez Marín, que constitueix una lloança sense limitació del treball dut a terme pel Sr. Gutiérrez del Caño; i se tanca per un índex d'autors i traductors i un altre de les persones citades. Però, nosaltres, no podríem sotescriure els elogis que l'introduïdor, el més alt càrrec del *Cuerpo*, endreça al catalogador que té una manera estranya i desproporcionada de treballar. El que estudia el present *Catálogo* té la impressió que el Sr. Gutiérrez del Caño ho sab tot. Abans d'ell sembla que ningú havia catalogat cap manuscrit de Valencia; dona notícia biogràfica o verifica tots o gairebé tots els autors, sense mai indicar de quin repertori, diccionari d'escriptors o enciclopedia treu les seves donades. Està bé, si es vol, que estableixi les obres d'alguns autors, però ¿què n'hem de fer que ens expliqui qui era Homer (núm. 1104), Xenofon (1189), Macrobi (1342), Sèneca (2150), Tucídides (2339) i Virgili (2400)? Són còmiques, sobre tota ponderació, les notes biogràfiques de Sant Joan Evangelista (1225), Sant Lluç (1331), Sant Marc (1377), sobrepasant les de Sant Pau (1717) i Sant Tomàs d'Aquí (2305), que ja és molt. D'aquests i d'altres molts autors dona notícies de totes les vegades que l'obra ha estat impresa i traduïda, de les biblioteques on ne són custodiats altres manuscrits. Verament, és massa sabiduria! La vida de Jesucrist del nostre fra Francesc Eximenç ha de cercar-se, alfabèticament, a *Jiménez* (1199); el

senyor Gutiérrez del Caño encara té per autèntiques i per escrites en temps del rei Jaume I les trobes d'en Jaume Febrer (952) quan ja fa prou temps que ningú les hi té. Les *Histories Troianes* han de cercar-se, no a Egidi Colonna de qui en Conesa va traduir de dret, sinó a Benoît de Saint More, autor del *Romant de Troie*, que va esser un dels inspiradors d'en Colonna; el Sr. G. del C. interpreta malament una clara nota d'en Menéndez i Pelayo, que justament recorda i reproduïx. El tractat de vicis i virtuts de frare Llorenç, endreçat en 1279 a Felip l'Ardit, de França, se troba, no a nom del seu autor, sinó a la lletra D, sota l'epígraf *Doctrine Chrestienne* que obra en tots els manuscrits la *Somme des vices et vertus*. El seu endarreriment d'informació fa parió amb la seva suficiència.

Constitueixen una part important de la Biblioteca Universitaria de Valencia els manuscrits catalans o valencians. Cal entendre per valencians els redactats en formes dialectals de la nostra llengua quan ja estava desfeta la unitat literaria, que va esser més llarga que la unitat política. Els manuscrits anteriors a mitjàn segle xvi^a solen considerar-se catalans. Remetem al catàleg d'aquests manuscrits publicat en la *Revista de bibliografia catalana*, VI (1906), pp. 146-237, que el Sr. Gutiérrez del Caño sembla desconèixer. Hem d'afegir-hi alguns manuscrits notables que en aquell catàleg no figuren i que ara apareixen descrits; són aquests : núm. 388, copia del Cançoner de Saragoça, feta en 1872; núm. 1027, *La germania dels menestrals de Valencia*, de 1519, per Miquel García; núm. 1295, que és un *Libre de caça*, tractat de falconeria del xv^a segle; núm. 1920, Receptari, també escrit al xv^a segle i núm. 2117, lletra del rabí Izaheg al rabí Samuel. Formen un conjunt de cent dos llibres que interessin la nostra llengua o la nostra cultura.

Però el veritable tresor de la Biblioteca de Valencia el constitueix el notable remanent, de cent noranta dos manuscrits, de la llibreria que en Ferràn d'Aragó, duc de Calabria, va llegar a Sant Joan dels Reis. Els llibres varen esser duts d'Itàlia i quasi tots són d'una execució perfeta. Clàssics grecs i llatins, obres de sants Pares i dels grans escriptors italians, no mancant-hi bons manuscrits francesos del segle xiv^a, rublerts de miniatures; p. e. un Roman de la Rose (1327) i un tractat de vicis i virtuts (863). Les bones fototopies que il·lustren els tres volums d'aquest catàleg, són ben triades orles i miniatures dels components d'aquesta antiga llibreria del duc de Calabria, formada al xvi^a segle. — J. M. T.

Exposició bibliogràfica de la Premsa Olotina del 6 al 13 de setembre de 1914. Catàleg. [Olot] Imp. de Ramón Bonet. — 1914. 56 pp. (170 X 215 mm.).

La jova *Biblioteca pública*, d'Olot (But. p. 139), ens ha sorprès agraçosament amb la publicació d'aquest catàleg, que és bona mostra de l'orientació excel·lent que porta la Comissió de la Biblioteca. Tant-de-bo que altres regions catalanes imitin l'exemple de l'olotina, no sols organitzant col·leccions bibliogràfiques de caràcter local, sinó també publicant catàlegs i inventaris del mateix aspecte, per a les quals oferim des d'ara les planes d'aquest BUTLLETÍ. Per lo que es refereix a Olot, crida tot seguit l'atenció la importància que té la seva premsa periòdica, i fa nàixer el desig de comparar-la, en nombre i qualitat, amb la que podrien presentar altres caps de comarca que, com Vich, Manresa, La Seu d'Urgell, Berga, Tortosa, etc., han mantingut viva i independent sa personalitat. Quaranta tres periòdics se descriuen en aquest catàleg, set dels quals (quatre en català) se publiquen encara avui. Els més antics aparegueren en 1859, però moriren el mateix

any i fins a 1874 no se'n tornà a imprimir un altre, i en 1890 el primer en català, *L'Olotí*, setmanari que es publicà durant vuit anys, essent un dels que fruï més llarga i seriosa vida. Dels quaranta tres periòdics publicats o en curs de publicació, vint-i-dos ho són en català, dinou en castellà i dos bilingües. El catàleg és fet amb molta cura i exactitut bibliogràfica, i va acompanyat d'un gràfic molt ben disposat que permet fer-se càrrec del moviment cronològic de la premsa olotina.

Desitgem vivament que aquest catàleg vagi seguit ben aviat d'altres *de bibliografia olotina pura*, com ne diuen sos autors, i sobretot que l'exemple tingui imitadors. — R.

ACADEMIA PROVINCIAL DE BELLAS ARTES : *Catálogo de la Biblioteca*. Primera parte. Catálogo por orden alfabético de autores. — 40 pp. (sense any ni peu d'impremta).

S'ha publicat, últimament, aquesta primera part del catàleg de la petita, però escollida, biblioteca que posseeix la nostra Acadèmia de Belles Arts, que facilitarà en gran manera la seva consulta. Segurament, quan vegi la llum la classificació de matèries, se faràn les indicacions sobre el mètode seguit en la redacció del catàleg, que en aquesta primera part se troben a manca. — R.

REVISTES

Bibliofilia. Recull d'estudis, observacions y notícies sobre llibres en general y sobre qüestions de llengua y literatura catalanes en particular, publicat per R. Miquel y Planas. Barcelona.

Fasc. XV, juliol-setembre 1914 : *Més impressions den Rosembach* (col. 538, amb 4 reproduccions). *Exlibris espanyols antics* (col. 581, amb 18 reproduccions).

Fasc. XVI, octubre-desembre 1914 : *El «Valeri Máximo» en català* (col. 601-615), amb notícies bibliogràfiques i reproduccions de manuscrits. *Bibliografia del «Partinobles» en català* (col. 628-640); descriu vint-i-dues edicions de la popular novel·la, reproduint la portada de vint d'elles, i dona un quadre de classificació de les edicions, segons segueixin el text de l'original o el de l'expurgada. *La enquadernació catalana del segle XVII* (col. 640-648, amb 6 làmines en color, i 45 gravats). S'estudien amb molta novetat els temes decoratius usats en els ferros de la relligadura catalana setcentista. Sembla que procedeixen de l'enquadernació francesa dels segles XVI i XVII. *Bibliografia de Ramón Lull en català* (col. 659-664, amb tres gravats). S'hi descriuen vint-i-nou edicions.

Revue Catalane. 8^e Année. 1914.

COMET, J. : *Introduction de l'Imprimerie a Barcelone* (p. 202-203).

Torna a desenterrar la nota de la *Tipografia española* del P. Méndez, sobre el colofó de la *Gramática* d'en B. Mates (datat a Barcelona en 1468). No hem d'entrar a discutir, altra vegada, si es tracta o no d'una errada d'impremta. Es de doldre només que l'autor, que s'admira de no trobar mencionada la notícia del P. Méndez en *els llibres recents publicats sobre l'assumpte* (1), ignori que el llibre esmentat ha estat reproduït en facsímil a Barcelona, en 1906, per l'*Institut català de les Arts del Llibre*, amb copioses notícies il·lustratives del Sr. E. Canibell.

CRÒNICA

BARCELONA

BIBLIOTECA DE CATALUNYA. ESTADÍSTICA SETEMBRE-DESEMBRE : Llibres entrats. — El nombre de llibres registrats el 31 de desembre de 1914 pujava a 28,185. L'augment ha estat, doncs, en els quatre mesos darrers, de 1,269 obres, amb un total de 1,423 volums, que es distribueixen en la forma següent:

	<u>Obres</u>	<u>Volums</u>
Donatius	1,136	1,251
Canvis	54	81
Compra	79	91
Total.	1,269	1,423

Les dificultats de comunicacions originades pels primers mesos de la guerra, han impedit l'arribada normal d'alguns encàrrecs de llibres fets a l'estranger.

L'augment total experimentat per la BIBLIOTECA en l'any 1914, ha sigut de 4,205 obres, i de 6,547 volums, repartits en la forma següent:

	<u>Obres</u>	<u>Volums</u>
Donatius	2,627	3,265
Canvis	253	477
Compra	1,325	2,805
Total.	4,205	6,547

Entre els donadors hi ha els següents:

	<u>Vols.</u>		<u>Vols.</u>
Ajuntament de Barcelona	1	Bofarull, C.	5
Alcover, Mn. A. M.	1	Bosch Gimpera, P.	1
Altamira, R.	1	Brutails, J. A.	1
Almarche, F.	1	Bruguès, C.	1
Bernad i Duràn, J.	1	Calvet, A.	1

	<u>Vols.</u>		<u>Vols.</u>
Carreras Artau, T.	1	Lluís Salvador, arxiduc	1
Carreras i Verdaguer	1	Macià, J. M.	5
Casals, R.	1	Maluquer, J.	1
Centre Autonomista de dependents de Comerç	2	Martorell Trabal, F.	2
Col·legi d'Advocats	1	Massó Torrents, J.	116
Consell d'Investigació Pedagògica	1	Miret i Sans, J.	55
Consistori dels Jocs Florals de Bar- celona	1	Monner Sans, R.	1
Crusat, F.	1	Monteys, S.	2
Diputació Provincial de Barcelona	50	Montoliu, C.	1
Elias Juncosa, J.	1	Nabot Tomàs, F.	1
Faraudo, Ll.	2	Olager de Barcelona, P.	1
Farga, O.	1	Oliva, V.	2
Font i Quer, P.	1	Ors, E. d'	1
Golferichs, M.	4	Parpal Marquès, C.	2
Goytia Gordia, J.	1	Prat de la Riba, E.	276
Inspecció Provincial de Primera Ensenyanza	1	Puig i Cadafalch, J.	423
Izquierdo, J. M.	1	Roig Roqué, J.	73
Junta de Ampliació de Estudios	1	Romañà, F. de P.	7
Lafont, J.	1	Rubió Bellver, J.	1
Lambert, J.	3	Rubió i Lluch, A.	11
Lloret, I.	1	Tarré, E.	2
		Terradas, E.	14
		Unamuno, M. de	1
		Valls i Taberner, F.	9

El Sr. D. Ramón de Marimón, baró d'Hortal, ha fet donació a la BIBLIOTECA d'una acció degudament segellada i autenticada de la Reial Companyia de Comerç de Barcelona, impresa sobre pergami i datada l'any 1759. Se'n conserven molt pocs exemplars i és particularment interessant, a part de son valor com document històric, per l'orla gravada per l'Ignasi Valls i dibuixada d'en Manel Tramullas que la decora, amb una curiosa vista de Barcelona.

Lectors. — Des del dia 1^r d'octubre la BIBLIOTECA ha estat oberta, a més de les hores de costum a la tarda, de deu a una del matí, però la concurrencia ha sigut sempre més nombrosa (gaire-bé el doble de lectors) a les hores de la tarda. En els quatre mesos a que es refereix aquesta crònica, s'han facilitat 260 targetes d'admissió a altres tants llegidors. El nombre total dels inscrits el dia 31 de desembre era de 774. El total de lectors que ha visitat la BIBLIOTECA en els mesos de setembre-desembre ha estat de 3,333, els quals, classificats per mesos, donen el següent resultat:

Setembre	455
Octubre	1,051
Novembre.	1,032
Desembre	795

Per a procedir a la revisió de les existències, la BIBLIOTECA va estar tancada des del 21 al 26 de desembre, de manera que el total de dies hàbils de lectura durant els últims quatre mesos de 1914 va ésser de noranta cinc. La baixa de l'últim mes, és, segurament, deguda a l'epidèmia que per aquell temps dugué la intranquil·litat a Barcelona.

El total d'obres servides és el següent:

Setembre	664
Octubre	1,386
Novembre.	1,455
Desembre.	1,090
Total	4,595

Distribuïdes per matèries, s'agrupen en la forma següent:

Obres generals, Bibliografia.	165
Filosofia	209
Religió.	57
Dret i Ciències socials.	177
Filologia	535
Ciències pures.	691
Ciències aplicades	514
Belles Arts	492
Literatura.	958
Història i Geografia.	797

Els manuscrits consultats han sigut 27.

ADQUISICIONS DE MANUSCRITS. — Han ingressat els següents, per donació de D. J. Miret i Sans:

Núm. 347. *Mémoire envoyé a Mr. le Comte de Preissac des operations des Armées méridionales dans les Alpes et les Pyrénées.*

Núm. 348. Registre tocant a les coses de la Ballia general de la estació de Talarn y Pallàs (1606).

Núm. 349. *Volumetto delle Scritture dell'Investidura e possessione della Contea di Modica (1691-92).*

Núm. 350. Creació del comtat de Modica en 1392 (1639).

Núm. 351. Ordinacions del bisbe de Burgos D. Lluís de Cufia (1474).

ARXIU. — Format amb els documents antics que l'Institut ha anat arreplegant, amb tot i ésser de recent formació, constitueix ja, a hores d'ara, una de les seccions més importants de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, per lo qual ha sigut menester donar-li organització pròpia.

Al finir l'any 1914, les principals col·leccions de que constava eren les següents:

1.ª Arxiu particular d'un il·lustre llinatge català, adquirit una part per compra en juliol de 1909, i l'altra per donatiu dos anys més tard. Consta d'alguns centenars de pergamins (la major partida dels segles XIV^a i XV^a), i de diversos volums i documents en paper.

2.ª Arxiu de l'antiga Junta de Comerç de Barcelona. Una bona part, conservada

curosament des de fa alguns anys per la Diputació, fou cedida a l'Institut el 4 de febrer de 1913. (Sobre son contingut v. BUTLLETÍ, p. 21.)

3.ª Documents en pergami procedents de diversos donatius.

El Sr. J. Miret i Sans, membre de l'Institut, ha estat el principal enriquidor d'aquesta secció, tant pel nombre com per la qualitat dels pergamins que generosament ha cedit. Entre ells cal esmentar una important col·lecció de documents dels segles X al XII, entre els que n'hi ha alguns dels més antics en llengua catalana, que fan bon costat al manuscrit de les Homilies d'Organyà, nostre més vell text literari (v. BUTLLETÍ, 127-128). Entre altres documents importants regalats pel Sr. Miret, citarem: Acta de consagració de Sant Benet de Bages, any 972; Fundació de la col·legiata de Mur, pel comte Ramon Berenguer I, 1069; Dedicació i dotació de l'església de Castellfolit de Riubregos, 22 set. 1083; Donació feta per Alfons l'Emperador a Guillem Adimaix de tres masos de la vila d'Antilles, 1122; Donació de Canelles, 1131; Donació dels comtes d'Urgell Ermengol VI i Gelvira a Organyà, 17 agost 1140; Cessió del mas Vilaclara a Sant Cugat del Vallès atorgada per Berenguer Reverter, vescomte de Barcelona, amb signatures àrabs, 1159; Sentència de la cort del comte de Barcelona en el plet entre Sant Cugat del Vallès i R. P. de Banyeres, 1160; Carta de comanda, feta pel bisbe d'Urgell a Arnau de Castellbó, de diversos llocs i senyories, 1186; Privilegi d'Alfons X de Castella als mercaders catalans de Sevilla, 1281; Privilegi concedint indulgències als que visitin la capella de Sant Sever, a Sant Cugat, donat per quinze bisbes reunits a Avinyó en gener de 1335. També ha regalat el Sr. Miret una col·lecció de vint-i-un documents en pergami, que són, la major part, butlles de Papes (segles XII^a-XVIII^a); altra partida de dinou documents, també en pergami, contenint diversos contractes de la Vall d'Andorra (1450-1570) i un cartoral del XIV^{en} segle on es conté, en altres documents, copia del famós tractat de Corbeil de 1258.

Han fet igualment importants donatius: El Sr. Eduard Toda, de qui vàrem rebre un curiós document segons el qual Carles V renuncià la corona d'Aragó a favor del seu fill Felip, datat a Brussel·les el 15 gener 1556. Va figurar amb algun dels documents abans esmentats en l'Exposició feta amb motiu de la inauguració oficial de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA (v. BUTLLETÍ, 128). D. Jaume Bofill i Matas va cedir, amb una pila d'impresos i mss. curiosos, alguns pergamins de caràcter particular; D. Salvador Babra, una butlla de l'anti-papa Benet XIII, etc., etc.

En una habitació del segon pis de la BIBLIOTECA s'ha començat la instal·lació del nostre Arxiu, així com la seva ordenació i catalogació.

CANVIS ESTABLERTS AMB EL BUTLLETÍ. — A més de les consignades en el núm. II del BUTLLETÍ, han establert el canvi les següents publicacions i biblioteques:

Chicago: Public Library Book Bulletin. — Coimbra: Anais das Bibliotecas e Arquivos de Portugal. — Guayaquil: Boletín de la Biblioteca Municipal. — Karlsruhe: Grossherzogliche Hof- und Landesbibliothek. — Manchester: The John Rylands Library. — Parma: R. Biblioteca Palatina. — Rio de Janeiro: Bibliotheca Nacional.

La *Rivista delle Biblioteche e degli Archivi* que dirigeix el bibliotecari de la Mediceo-Laurenziana i de la Riccardiana de Florença Dr. Guido Biagi, ha establert també el canvi amb el BUTLLETÍ. En el número de juliol-setembre de 1914 (p. 136) dóna compte de la inauguració de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA i de l'aparició del seu BUTLLETÍ, amb

carinyoses frases que agraïm profundament i a les que corresponem de la manera més afectuosa.

Hem de regradar també la coral salutació que ens endreça el *Bulletin of the Philippine Library* (III, 1).

PUBLICACIONS SOBRE LA GUERRA. — Des del principi de la guerra que la BIBLIOTECA i l'Institut reben grans remeses de impresos de propaganda publicats per les diverses nacions beligerants. La major part de tals publicacions consisteixen en fulles volants, revistes o fascicles contenint arguments i comentaris sobre la guerra donats a llum per organitzacions oficials o particulars, i donant a conèixer el punt de vista especial de cada nació. Tot aquest material bibliogràfic és important com a contribució documental a la història d'un gran aconeteixement històric i s'arxiva i completa curosament. Els consuls d'algunes de les nacions en guerra residents a Barcelona, el Sr. President de la Diputació de Barcelona, i diverses corporacions i particulars i membres de l'Institut, han contribuït a engròixir aquesta col·lecció, de la que més endavant ne donarem detallat inventari.

ARMARI DE REVISTES. — S'han instal·lat a la Sala de Lectura de la BIBLIOTECA dos armaris amb compartiments numerats i rotulats, on són, a la disposició del públic, els números corrents de la major part de les revistes i publicacions periòdiques que es reben a la BIBLIOTECA. El nombre total de les revistes exposades puja a 318. Els armaris tenen, assota, dos rengles de compartiments més grans per als quaderns de gran format, i a part d'aquests, les revistes hi són posades, en lo possible, per ordre de matèries. Un índex alfabètic, amb correspondència a la numeració dels calaixos, i copiat en un llibre, que es troba igualment a la Sala de Lectura a la lliure consulta del públic, permet cercar ràpidament en els armaris la revista desitjada. En el número vinent del BUTLLETÍ donarem un catàleg complet de les publicacions periòdiques tan en curs com ja mortes, que existeixen a la BIBLIOTECA. Mentrestant, donem a continuació la llista de les que el 31 de desembre d'aquest any eren col·locades en els armaris novament inaugurats:

Abhandlungen der königlich. Bayerischen Akademie der Wissenschaften.
Abhandlungen der königlich. Preussischen Akad. d. Wissenschaften.
Académie des Inscriptions & Belles-Lettres. Comptes Rendus.
Académie Royale de Belgique. Bulletin.
American Journal of Archeology.
Amtliche Berichte aus den königlichen kunstsammlungen.
Analecta Bollandiana.
Anales. de la Sociedad Española de Física y Química.
Anals de l'Academia y Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya.
Annalen der Chemie.
Annales de l'Académie Royale d'Archeologie de Belgique.
Annales de la Société Entomologique de France.

Annales de Provence.
Annales du Midi.
Annales du Musée Guimet.
Annales du Service des Antiquités de l'Egypte.
Archiv der Mathematik und Physik.
Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Literaturen.
Archiv für Philosophie.
Archives Asiatiques.
Archives de Psychologie.
Archives Historiques de la Gascogne.
Archives Sociologiques.
Archivio della R. Società Romana di Storia Patria.
Archivio Muratoriano.
Archivio Storico Lombardo.
Archivio Storico per la Sicilia Orientale.
Archivio Storico Siciliano.
Archivio Bibliografico Hispano-Americano

Archivo de Anatomía e de Anthropologia.
 Archivo Ibero-Americano.
 Archivos de Psiquiatría y Criminología.
 Archivum Franciscanum Historicum.
 Arkiv för Matematik, Astronomi och Fysik.
 Art and Archaeology.
 Arxiu d'Estudis del Centre Excursionista de Terrassa.
 Arxius de l'Institut de Ciències.
 Astronomischer Jahresbericht.
 Atti della J. R. Accademia Roveretana degli Agiati.
 Atti della R. Accademia dei Lincei.
 Atti della Società Piemontese di Archeologia e Belle Arti.
 Atti del Reale Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti.
 Atti e Memorie della R. D. di Storia Patria per le provincie di Romagna.
 Barcelona Atracció.—Sociedad de Atracción de Forasteros.
 Beiträge zur Geophysik. Zeitschrift für Physikalische Erdkunde.
 Bibliofilia.
 Bibliografía Española. — Madrid.
 Bibliothek für Philosophie.
 Bibliothèque de l'Ecole des Chartes.
 Biometrika.
 Boletín Analítico. (Congreso de los Diputados.)
 Boletín Arqueológico. Tarragona.
 Boletín Bibliográfico. — Madrid (Gabriel Molina).
 Boletín de la Asociación de Labradores de Zaragoza.
 Boletín de la Cámara de Comercio y Navegación de Barcelona.
 Boletín de la Estadística Municipal de Barcelona.
 Boletín de la Institución Libre de Enseñanza.
 Boletín de la Real Academia de Bellas Artes de S. Fernando.
 Boletín de la Real Academia de Buenas Letras. — Barcelona.
 Boletín de la Real Academia de Ciencias y Artes. — Barcelona.
 Boletín de la Real Academia de la Historia.
 Boletín de la Real Academia Española.
 Boletín de la Real Sociedad Española de Historia Natural.
 Boletín de la Sociedad Astronómica de Barcelona.

Boletín de la Sociedad de Atracción de Forasteros. — Barcelona.
 Boletín Mensual. Barcelona.
 Boletín Mensual de Informaciones Agrícolas y de Patología vegetal. Roma.
 Boletín Mensual del Observatorio del Ebro.
 Boletín Municipal de Barcelona.
 Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana.
 Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana.
 Bollettino d'Arte.
 Bulletin. Académie Royale d'Archéologie de Belgique.
 Bulletin Archéologique du Comité des Travaux Historiques et Scientifiques.
 Bulletin Astronomique.
 Bulletin de Dialectologie Romane.
 Bulletin de Géographie Historique et descriptive.
 Bulletin de l'Académie Impériale des Sciences de St. Petersbourg.
 Bulletin de la Commission Archéologique de Narbonne.
 Bulletin de la Section de Géographie.
 Bulletin de la Société Archéologique du Midi de la France.
 Bulletin de la Société Ariègeoise des Sciences, Lettres & Arts et de la Société des Etudes du Couserans.
 Bulletin de la Société Botanique de France. Mémoires. Seances.
 Bulletin de la Société de l'Histoire de l'Art Français.
 Bulletin de la Société Entomologique de France.
 Bulletin de la Société Française de Dermatologie et Syphiligraphie.
 Bulletin de la Société Française de Minéralogie.
 Bulletin de la Société Française des Fouilles Archéologiques.
 Bulletin de la Société Nationale des Antiquaires.
 Bulletin de la Société Zoologique de France.
 Bulletin de l'Institut Egyptien.
 Bulletin des Musées Royaux du Cinquantenaire.
 Bulletin du Comité des Travaux Historiques et Scientifiques.
 Bulletin du Glossaire des Patois de la Suisse Romande.
 Bulletin Hispanique.
 Bulletin Historique et Philologique.

- Bulletin Italien.
 Bulletin of the Geological Institution
 of the University of Upsala.
 Bulletin of the John Rylands Library.
 Manchester.
 Bulletin of the New York Public Li-
 brary.
 Bulletin of the Philippine Library.
 Bullettino della Società Filologica Ro-
 mana.
 Bullettino dell'Istituto Storico Italiano.
 Butlletí de Dialectologia Catalana.
 Butlletí de la Agrupació Excursionista.
 Butlletí de la Biblioteca de Catalunya.
 Butlletí de la Institució Catalana d'His-
 toria Natural.
 Butlletí del Centre Català de Saragoça.
 Butlletí del Centre Excursionista de Ca-
 talunya.
 Butlletí del Centre Excursionista de
 Lleyda.
 Butlletí del Centre Excursionista de
 Vich.
 Butlletí del Museu Social.
 Byzantinische Zeitschrift.
 Concordia, Zeitschrift der Zentralstelle
 für Volkswohlfahrt.
 Cultura Hispano-Americana.
 Chicago Public Library Book Bulletin.
 Deutsche Literaturzeitung.
 Die Fortschritte der Physik.
 Die Geisteswissenschaften.
 Die Schöne Literatur.
 Die Welt des Islams.
 El Eco de la Industria.
 El Lenguaje.
 ΕΠΙΕΤΗΡΙΣ.
 Estudio, Revista Mensual.
 Estudios de Deusto.
 Estudios Franciscanos.
 Estudios Gallegos.
 Estudis Universitaris Catalans.
 Etudes Franciscaines.
 Euskal-Esnalea.
 Euskalerriaren Alde.
 Faenza.
 Folia Neuro-Biologica.
 Fortschritte der Elektrotechnik.
 Gaceta Médica del Sur. — Granada.
 Gaceta Municipal de Barcelona.
 Gazette des Beaux-Arts.
 Geographische Zeitschrift.
 Giornale Storico della Letteratura Ita-
 liana.
 Heart, a journal for the study of the
 circulation.
 Historische Zeitschrift.
 Ibérica.
 Ilustració Catalana.
 Jahrbuch der drahtlosen Telegraphie
 und Telephonie.
 Jahrbuch des Kunsthistorischen Ins-
 titutes.
 Jahrbuch über die Fortschritte der Ma-
 thematik.
 Jahresbericht der Deutschen Mathema-
 tiker-Vereinigung.
 Jahreshefte des Österreichischen Ar-
 chäologischen Institutes in Wien.
 Journal des Savants.
 Journal International d'Archéologie Nu-
 mismatique.
 Joventut Textil.
 Kantstudien. Ergänzungshefte.
 Kantstudien. Philosophische Zeitschrift.
 Kritischer Jahresbericht über die Fort-
 schritte der romanischen Philologie.
 La Bibliofilia.
 La Ciencia Tomista.
 La Cronique des Arts et de la Curiosité.
 La Familia.
 La Lumière Electrique.
 La Medicina de los Niños.
 La Revue des Maladies des Plantes.
 L'Arte.
 Le Moyen Age.
 Les Annales des Nationalités.
 Literarische Rundschau.
 Literarisches Zentralblatt.
 Literaturblatt für Germanische und Ro-
 manische Philologie.
 Logos.
 Lo Sperimentale. Archivio di Biologia
 normale e patologica.
 Mainzer Zeitschrift.
 Mathematische Annalen.
 Mélanges d'Archéologie et d'Histoire.
 Mélanges de la Faculté Orientale. Bey-
 ruth.
 Mémoires de la Société Archéologique
 de Montpellier.

- Mémoires de la Société Nationale des Antiquaires.
 Mémoires de la Société Zoologique de France.
 Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona.
 Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes.
 Memorias de la Real Sociedad Española de Historia Natural.
 Memorie della Reale Accademia di Archeologia, Lettere e belle Arti. Napoli.
 Mercure de France.
 Mercurio, edición comercial y de Transportes.
 Mercurio, Revista comercial Ibero-Americana.
 Meteorologische Zeitschrift.
 Mind.
 Mitra.
 Mitteilungen aus Justus Perthes' Geographischer Anstalt.
 Mitteilungen des Kaiserlich Deutschen Archeologischen Instituts. — Roma.
 Modern Language Notes.
 Música.
 Nachrichten von der Königlichen Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen.
 Nachrichten von der Königlichen Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen. Geschäftliche Mitteilungen.
 Naturae Novitates. Berlin.
 Nature.
 ΝΕΟΕ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΟΝ.
 Neues Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde.
 Neuphilologische Mitteilungen.
 Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires.
 Nuevo Ambiente.
 Nuovo Archivio Veneto.
 Nuovo Bullettino di Archeologia Cristiana.
 Observatori Meteorològic de Montserrat.
 Orthodoxon Biblion. (E. Subirana.)
 Pequena Gaceta del Régimen Local.
 Pflüger's Archiv für die gesamte Physiologie des Menschen und der Tiere.
 Philologus.
 Philosophical Transactions of the R. Society London.
 Proceedings of the Cambridge Philosophical Society.
 Proceedings of the Royal Society of Victoria.
 Proceedings... of the Zoological Society of London.
 Publications de l'Institut Nobel Norvegien.
 Publications of the Academy of Pacific Coast History.
 Reale Istituto Lombardo di Scienze e Lettere. Rendiconti.
 Renaiement.
 Rendiconti del Circolo Matematico di Palermo.
 Rendiconti della Reale Accademia dei Lincei.
 Rendiconto della R. Accademia delle Scienze dell'Istituto di Bologna.
 Rendiconto delle Tornate e dei Lavori dell'Accademia di Archeologia, Lettere e Belle Arti. Società Reale di Napoli.
 Répertoire d'Art et d'Archéologie.
 Reseña Eclesiástica.
 Revista de Criminología, Psiquiatría y Medicina Legal.
 Revista de Educación.
 Revista de Filología Española.
 Revista de Filosofía, Cultura, Ciencias, Educación.
 Revista de la Cámara Oficial y Sindicato Agrícola de Arenys de Mar.
 Revista de la Escola de Decoració.
 Revista de la Sociedad de Estudios Almerienses.
 Revista de la Sociedad Matemática Española.
 Revista de Libros.
 Revista de Menorca.
 Revista de Taquigrafía.
 Revista Gráfica.
 Revista Gutenberg.
 Revista Jurídica de Cataluña.
 Revista Montserratina.
 Revista Mundial.
 Revista Musical Catalana.
 Revue Bénédictine.
 Revue Catalane.
 Revue de Dialectologie Romane.
 Revue de Gascogne.
 Revue de l'Art Chrétien.
 Revue de l'Histoire des Religions.
 Revue de Métaphysique et de Morale.
 Revue de Phonetique.
 Revue des Bibliothèques.
 Revue des Etudes Grecques.

Revue des Etudes Historiques.
 Revue des Etudes Juives.
 Revue des Langues Romanes.
 Revue de Synthèse Historique. Paris.
 Revue Hispanique.
 Revue Internationale de l'Enseignement.
 Revue Tunisienne.
 Rivista d'Arte.
 Rivista degli Studi Orientali. Roma.
 Rivista delle Biblioteche e degli Archivi.
 Firenze.
 Rivista di Psychologia.
 Roma e l'Oriente.
 Romania.
 Romanische Forschungen.
 Ruscino.

Schriften der Wissenschaftlichen Gesellschaft in Strassburg.
 Scientia.
 Sitzungsberichte der Kais. Akademie der Wissenschaften in Wien.
 Sitzungsberichte der Königlich. Bayerischen Akademie der Wissenschaften.
 Sitzungsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften.
 Smithsonian Institution. Bulletin.
 Smithsonian Miscellaneous Collections.
 Studi Romani, Rivista di Archeologia e Storia.

The Burlington Magazine for Connoisseurs.
 The Cambridge Bulletin.
 The Journal of Botany.
 The Journal of Physiology.
 The Journal of Roman Studies.
 The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland.
 The Library World. London.
 The Quarterly Journal of Economics.
 The Quarterly Journal of Pure and Applied Mathematics.
 Therapia.
 The Review of applied Entomology.
 The Transactions of the Entomological Society of London.
 Trabajos del Laboratorio de Investigaciones Biológicas de la Universidad. Madrid.

Transactions of the Cambridge Philosophical Society.

University of California Publications.
 Bulletin of the Departement of Geology.
 University of California. Publications in American Archaeology.
 University of California. Publications in Classical Philology.
 University of California. Publications in History.
 University of California. Publications in Modern Philology.
 University of California. Publications in Pathology.
 University of California. Publications in Physiology.
 University of California. Publications in Psychology.
 University of California. Publications in Semitic Philology.
 University of California. Publications of Mathematics.

Verhandlungen des Naturwissenschaftlichen Vereins in Hamburg.
 Vida Cristiana.
 Vox.

Zeitschrift für Anorganische Chemie.
 Zeitschrift für Deutsche Wortforschung.
 Zeitschrift für die gesamte Neurologie und Psychiatrie. Berlin.
 Zeitschrift für Elektrochemie.
 Zeitschrift für Kommunalwissenschaft.
 Zeitschrift für Mathematik und Physik.
 Zeitschrift für Physikalisch Chemie.
 Zeitschrift für Romanische Philologie.
 Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung.
 Zeitschrift für Vermessungswesen.
 Zeitschrift für Vulkanologie. — Neapel.
 Zentralblatt für Bibliothekswesen.
 Zentralblatt für Biochemie und Biophysik.
 Zentralblatt für Psychoanalyse und Psychotherapie.
 Zoologica.

Wörter und Sachen.

VI^a CENTENARI DE RAMÓN LULL. — L'*Institut d'Estudis Catalans* ha publicat una Memoria (Barcelona, 1914) de la forma en que es proposa pendre part en la celebració d'aquell aniversari. Projecta empendre la publicació d'una serie d'*Estudis bio-bibliogrà-*

ficis lulians, entre els que anuncia els següents : A. Gottron : *L'edició maguntina de Sal-zinger i el catàleg dels codis i impresos lulians a Mainz*; Duràn-Rogent : *Bibliografia de les obres impreses de Ramón Lull*; E. Aguiló : *Catàleg dels manuscrits lulians a Mallorca*; R. d'Alòs : *Catàleg dels codis lulians de Roma*; J. Rubió : *Catàleg dels codis lulians en llatí a Munic*.

BIBLIOTECA PROVINCIAL UNIVERSITARIA DE BARCELONA. — El quefe d'aquest establiment, D. Manuel Rubio Borràs, ha tingut la bondat d'enviar-nos la se-güent nota del moviment de la Biblioteca en 1914:

«En la sala de lectura s'han servit 32,166 llibres, que es reparteixen en els següents grups:

Teologia	750
Jurisprudència	4,262
Ciències i Arts	18,079
Literatura	7,465
Història	890
Enciclopedies	720
Manuscrits	160

Els llibres han augmentat en 874 volums, de les següents procedències:

Del dipòsit de llibres i canvi internacional	180
Del registre de la propietat intel·lectual	264
Donatius d'altres centres i particulars	238
Per compra	192

S'han catalogat 631 volums, i els índexs han augmentat en 1,157 cèdules.

En l'arxiu universitari, al classificar recentment els fons documentals que el cons-tituïen, s'ha trobat la importantíssima col·lecció diplomàtica perteneixent a l'antiga Universitat de Cervera. Aquest descobriment ha donat veritable importància històrica a l'arxiu de la Universitat, que fins ara era de caràcter purament administratiu.

Totes les seves seccions perteneixen a l'anomenat Arxiu de la Cancelleria, i són molt notables el butllari dels papes Inocenci XIII, Clement XII i Benet XIII, i la famosa butlla de fundació de la Universitat. És també molt interessant la col·lecció de Reials cèdules i cartes dels monarques Felip V, Ferràn VI i Carles III, així com la serie de llibres de Claustres de professors.

S'han servit, administrativament, en aquest arxiu, 120 recerques i s'han classificat 5,780 documents.»

BIBLIOTECA PÚBLICA ARÚS. — S'ha publicat la memoria d'aquesta Biblioteca, corresponent al deceni 1905-1914 (Barcelona, Henrich, 1915), de la que n'extraïem les dades següents:

El 31 de desembre de 1914 constava la Biblioteca de 37,236 volums. L'han visitat en 1914 fins a 10,443 lectors, que han consultat 13,050 volums, contra 10,021 lectors i 12,754 volums en 1913. La quantitat gastada en compra de llibres i en relligatge durant el mateix any, ha estat de ptes. 1,876'50. Aquesta suma és inferior a la gastada l'any anterior (2,158'30) per no haver sigut concedida en 1913 la subvenció de dues mil pessetes

anyals amb que l'Ajuntament de Barcelona solia contribuir a les despeses de la Biblioteca. El total de lectors en els últims deu anys ha sigut de 119,816 i el d'obres consultades de 147,374, lo qual dona, respectivament, un promig anyal de 11,982 lectors i 14,737 volums.

INSTITUT DE CULTURA I BIBLIOTECA POPULAR PER A LA DÒNA (carrer d'Elisabets, 12). — Moviment de la Biblioteca : Des de juliol a desembre de 1914.

Classificació per matèries	Biblioteca circulant		Biblioteca pública	
	Llibres deixats a domicili		Llibres llegits a la Biblioteca	
0 Treballs Generals i bibliografia	99		55	
1 Filosofia	97		29	
2 Religió-Teologia	133		19	
3 Ciències Socials-Dret.	280		61	
4 Filologia	77		127	
5 Ciències Naturals.	86		34	
6 Ciències Aplicades.	78		24	
7 Belles Arts	52		40	
8 Literatura	3,289		241	
9 Historia i Geografia	163		36	
	<u>4,349</u>		<u>666</u>	
Total de l'any.	9,840		1,210	

BIBLIOTECA DEL CONSELL D'INVESTIGACIÓ PEDAGÒGICA (Urgell, 187). — Sobre el seu moviment se'ns ha facilitat la nota següent:

«Llibres extrets de la Biblioteca amb especificació de llurs matèries. Juliol-desembre 1914.

Matèries	Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre
Obres generals.	1					3
Filosofia	14	21	16	23	5	9
Religió		2	1	4	4	1
Ciències socials i pedagogia	65	98	133	132	126	125
Filologia	17	10	22	29	12	23
Ciències pures.	35	27	50	52	30	49
Ciències aplicades	9	11	23	15	13	9
Belles Arts	27	45	34	37	19	20
Literatura	19	39	30	28	50	65
Historia	16	20	28	32	29	34
Sumes.	203	273	337	352	288	338

Total d'obres que circularen en 1914 : 2,511.

Nombre de lectors inscrits : 226.

Visitants de la Biblioteca : 1,954.

BIBLIOTECA JUVENIL DE CULTURA MUSICAL POPULAR (carrer d'Aragó, 257, baixos). — S'ha publicat el primer número (octubre, 1914) del butlletí d'aquesta biblioteca circulant que ha començat a organitzar-se amb el propòsit de proporcionar lectures apropiades als nois i noies. Els requisits necessaris per a ésser lector, són els següents: a) Residir a Barcelona. b) No tenir més de divuit anys. c) Satisfer la quota mínima de 0'25 ptes. mensuals. Els lectors inscrits poden servir-se del local i llibres de la Biblioteca, subjectant-se a son Reglament interior, i endur-se'n i tenir els llibres a casa durant quinze dies. La Junta que regeix la marxa de la Biblioteca la presideix la Sra. D.^a Narcisa Freixas.

ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA. — Per a facilitar la seva tasca al mestre català que vol servir-se de textos catalans, tant d'ensenyança com d'esbargiment dels deixebles, ha constituït una comissió encarregada de fer la *Biblioteca Infantivola Catalana*, i, com a complement, se proposa donar a llum un catàleg de totes les obres d'aquest caràcter que pugui recollir o de les quals li arribin notícies certes. Quantes persones vulguin contribuir-hi, poden adreçar llurs informacions o remeses de llibres al domicili de l'Associació, carrer del Comte de l'Assalt, 4.

TORTOSA

MUSEU ARQUEOLÒGIC I ARXIU MUNICIPAL DE TORTOSA. — La Biblioteca municipal és en estat de formació : conté 1,400 vols. que, a part de la petita biblioteca adquirida per l'Ajuntament a l'antic *Centro de Artesanos*, procedeixen, en llur major part, de donatius.

En l'Arxiu s'hi conté quasi tota la documentació de l'antic Consell de Tortosa, més la de la Taula de Canvi de la mateixa ciutat. La col·lecció de llibres de Clavaris i provisions del Consell està quasi completa des de principis del segle XIV^a fins al XVII^a.

La Biblioteca és oberta de 9 a 1 i de 4 a 6, a càrrec del personal del Museu.

PRINCIPALS ADQUISICIONS DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA

ANUARIS, COL·LECCIONS, ENCICLOPEDIES

BARRANTES, V. : Aparato bibliográfico para la Historia de Extremadura. — Madrid, Tip. P. Nuñez, 1875-1877, 3 Vols.

Encyclopaedia of Religion and Ethics. Edited by James Hastings. — Edimburgh, Clark, 1914 Vol. VII.

FORBES GRAY, W : Books that count. A dictionary of standard Books. London, A. & Ch. Black, 1912.

MÉNDEZ, F. : Tipografía española, ó Historia de la Introdución, propagación y progresos

del Arte de la Imprenta en España. 2.^a edición corregida y adicionada por D. Hidalgo. — Madrid, Imp. Escuelas Pías, 1861.

WADDINGUS, L. : Scriptores Ordinis Minorum, quibus accessit Syllabus illorum, qui ex eodem ordine pro fide Christi fortiter occubuerunt. — Romae, Attilio Nardecchia, 1906.

FILOSOFIA I RELIGIÓ

Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters. — Munster, Aschendorffsche Buchhandlung, 12 Vols.

BÉROSOW, H. : Matière et Mémoire. Essai sur la relation du corps à l'esprit. — Paris, F. Alcan, 1914.

Bibliographie der psycho-physiologischen Literatur. — Leipzig, Barth, 1896-1907.

Bibliographie der deutschen u. ausländischen Literatur des Jahres... über Psychologie, ihre Hilfswissenschaften u. Grenzgebiete. Leipzig, Barth. [Continuació de... *Bibliographie der psycho-physiologischen...*] Jahre 1908-1910, 1911.

Cartulaire de Notre-Dame de Prouille. Précédé d'une étude sur l'Albigisme languedocien aux XII^e et XIII^e siècles. — Paris, Picard & Fils, 1907. 2 vols.

FRIEDLAENDER, J. : Selections from the arabic writings of Maimonides. — Leiden, E. T. Brill, 1909. (Semitic studies Series, n.º XII).

KOSTYLEFF, N. : Le mécanisme cérébral de la Pensée. — Paris, J. Alcan, 1914.

LEVI, A. : Saggio di una Bibliografia filosofica italiana... Bologna, Modena, Ad. Formiggini. 1908. Biblioteca di Filosofia e di Pedagogia.

LEVI, A. : Bibliografia Filosofica italiana. — Modena. A. Formiggini. 1908-1912. (Continuazione del Saggio di una Bibliogr. Filosof. italiana.)

SALVATORELLI, L. : Introduzione bibliografica alla Scienza delle Religioni. — Roma, G. Quadrotta, 1914. Collezione di Scienza delle Religioni. I.

DRET I CIENCIES SOCIALS

ALBÓ MARTÍ, R. : Barcelona caritativa, benèfica y social... con un prólogo del Excmo. Sr. don José Marva. — Barcelona, «La Hormiga de Oro», 1914, 2 vols.

CANCER, J. : Jacobi Cancerii... Variarum Resolutionum Juris Caesaris Pontificis et Municipalis Principatus Cathalauniae... cura et desiderio D. D. Myr... Editio novissima aucta et mendis expurgata. — Lugduni, P. Borde, J. & P. Arnaud. 1683. 2 vols.

CANCER, J. : Jacobi Cancerii... Variarum Resolutionum Juris universalis Caesaris, Pontificis et Municipalis Principatus Cathalauniae, ab ipso Autore, antequam e vita emigraret, cura et desiderio D. D. Myr, ... Editio novissima. — Venetis, Typ. Remondiana. 1760. 3 vols.

CONANT, C. A. : A history of modern banks of issue, with an account of the economic crises of the XIXth century and the crisis of 1907. — New York & London, Putnam's Sons, 1909.

FONTANELLA, J. P. : Joannis Petri Fontanellae... Tractatus de Pactis nuptialibus, sive Capitulis matrimonialibus, ... Editio ultima... — Lugduni, G. Nanty & Soc., 1677. 2 vols.

MALLOCK, W. H. : Social reform, as related to realities and delusions. — London, J. Murray, 1914.

FILOLOGIA

COTARELO MORI, E. : Fonología española. — Madrid, Impr. de la Revista de Archivos, 1909.

GABELENTZ, G. : Die Sprachwissenschaft. — Leipzig, Tauchnitz, 1901.

Gramática de la lengua castellana por la Real Academia Española. — Madrid, Perlado Paez & C.ª, 1911.

HANSEN, F. : Gramática histórica de la lengua castellana. — Halle, Niemeyer, 1913.

HUBSCHMIED, J. U. : Zur Bildung des Imperfekts im Frankoprovenzalischen. — Halle, Niemeyer, 1914.

MICHAELIS, H. & D. YONES. : A Phonetic Dictionary of the English language. — Hannover & Berlin, Meyer, 1913.

SCHMIDT, W. F. : Die spanischen Elemente im französischen Wortschatz. — Halle, Niemeyer, 1914.

CIENCIES FÍSQUES I MATEMÀTIQUES

BONET, R. : Problemes resolts de Dinàmica del Punt. — Barcelona, L'Avenç, 1914.

DINI, U. : Sugli sviluppi in serie per la rappresentazione analitica delle Funzioni di una Variabile reale date arbitrariamente in un certo intervallo. — Pisa, Tip. Succ. F. Nistri, 1911.

LAMB, H. : Dynamics. — Cambridge, At the University Press, 1914.

MAÑAS BONVI, J. : Química general inorgánica y orgánica. — Barcelona, A. Bosch, 1911. *Observatorio astronómico de S. Fernando. Cartas fotográficas del Cielo.*

SCHRÖN, L. : Tables de Logarithmes (vulgaires) a 7 décimales... — Paris, Gautier-Villars, 1914. 2 vols.

VITORIA, E. : Prácticas químicas para cátedra

y laboratorio. — Barcelona, Casals [1914].
 VIVANTI, G. : Elementi della teoria delle Funzioni poliedriche e modulari. — Milano, U. Hoepli, 1906.

VOLTERRA, V. : Drei Vorlesungen über neuere Fortschritte der mathematischen Physik. — Leipzig & Berlin, B. G. Teubner, 1914.

CIENCIAS NATURALES

Atlas de bolsillo, de todos los ramos de la Ciencia Natural. — Barcelona. Colección Estudio.

ACLOQUE, A. : Flore de la région méditerranéenne de la France. — Paris, Baillière & Fils, 1904.

DARWIN, C. : Journal of the researches into the Natural history and Geology of the countries visited during the voyage round the world of H. M. S. Beagle under command of Captain Fitz Roy. — London, Murray, 1912.

DUHEM, P. : Le Système du Monde. Histoire des doctrines cosmologiques de Platon à Copernic — Paris, Hermann & fils, 1914.

Handwörterbuch der Naturwissenschaften. Herausgegeben von E. Korschell... — Jena, Fischer, 8 vols.

RIBBE, C. : Beiträge zu einer Lepidopteren-Fauna von Andalusien (Süd Spanien) — Macrolepidopteren. (Deutsche Entomologische Zeitschrift Iris, I Beiheft.)

VILLE, J. & DERRIEN, E. : Chimie biologique médicale. — Paris, Baillière & fils, 1914.

INGENYERÍA I TECNOLOGÍA

BAUDRY DE SAUNIER, L. : L'art de bien conduire une automobile. — Paris, L. Baudry de Saunier. Bibliothèque «Omnia».

BAUDRY DE SAUNIER, L. : L'Automobile. Theorie et pratique. — Paris, L. Baudry de Saunier. 2 vols. Bibliothèque «Omnia».

BODMER, G. R. : Les moteurs hydrauliques. Turbines et machines à pression hydraulique. A l'usage des ingénieurs et des constructeurs. Traduit par D. Farman. — Paris, Derforges, 1896.

GIOLITTI, F. : La Cémentation de l'acier. Paris, Hermann & fils, 1914.

GRANTZ, L. : La electricidad y sus aplicaciones. Versión de la 16ª edición alemana por E. Terradas. — Barcelona, G. Gili, 1913.

Jahrbuch der Elektrotechnik. Herausgegeben von Karl Strecker. — München & Berlin, 1912-1913.

KRAATZ, A. : Mehrfach-Telegraphen. — Braunschweig, Vieweg & Solm, 1914.

KYSER, H. : Die elektrische Kraftübertragung. — Berlin, Springer, 1912, 1914. 2 vols.

RAUSCH, W. : Der Wagenfabrikant. Theoretisch-praktisches Buch für alle beim Wagenbau beschäftigten Handwerker und Gewerbetreibende. — Leipzig, Voigt, 1900. Mit einem Atlas.

REIN, H. : La Technique de la Radiotélégraphie. Trad. de la 2.ª ed. allemande, par G. Viard. — Paris, Gauthier-Villars, 1913.

SEELIGMANN, F. & ZIECKE, E. : Handbuch der Lack- u. Firnis-Industrie. — Berlin, Union Deutsche Verlagsgesellschaft, 1914.

SRÜING, R. : Moedebeck's Taschenbuch zum praktischen Gebrauch für Flugtechniker u. Luftschiffer. — Berlin, M. Krayu, 1911.

The Year-Book of Wireless Telegraphy and Telephony : 1914. — London, The Marconi Press Agency.

ZENNECK, Y. : Lehrbuch der drahtlosen Telegraphie. — Stuttgart, F. Enke, 1913.

ARQUEOLOGÍA I BELLES ARTS

A Catalogue of the Ancient Sculptures preserved in the Municipal Collections of Roma. — Oxford, At the Clarendon Press, 1912. 2 vols.

BOSCH GIMPERA, P. : Grecia y la civilización cretíco-micénica. — Barcelona, Estudio, 1914.

COLLET, H. : Victoria. — Paris, F. Alcan, 1914.

EBERSTADT, R. : Neue Studien über Städtebau u. Wohnungswesen. — Jena, G. Fischer, 1914. Vol. 2.

Exhibition of Spanish Old Masters. Illustrated Catalogue of the..., in support of National Gallery Funds and for the benefit of the Sociedad de Amigos del Arte española. X. 1913 to I 1914. — London, Grafton Galleries.

FISCHBACH, F. : Die wichtigsten Web-Ornamente bis zum 19ten Jahrhundert. — Mainz & Wiesbaden, Selbstverlag, 1901.

HAMLIN, F. : ... European and Japanese Gardens. — Philadelphia, Coates, 1902.

KLEIN, W. : Die griechischen Vasen mit Meister-signaturen. — Wien, C. Gewold's sohn, 1887.

MELY, F. de : Les Primitifs et leurs Signatures.

- Les miniaturistes. — Paris, P. Geuthner, 1913.
 PEDRELL, F. : Lírica nacionalizada. — Paris, P. Ollendorff, 1903.
 PIJOAN, J. : Historia del Arte. El Arte al través de la Historia. — Barcelona, Salvat & C.^a, 1914. Vol. I.
 REINACH, S. : Recueil de Têtes antiques, idéales ou idéalisées. — Paris, Gazette des Beaux-Arts, 1903.
 RIANO, J. F. : Critical and bibliographical Notes on early Spanish Music. — London. B. Quaritch, 1887.
 RUBIÓ BELLVER, J. : Construccions de pedra en sec. — Barcelona.
 RUSIÑOL, S. : Jardins d'Espanya. — Barcelona, López, 1914.

LITERATURA

- BARTSCH, K. : Grundriss zur Geschichte der provenzalischen Literatur. — Elberfeld, Friedrichs, 1872.
 BERTAND, J. J. A. : Cervantes et le romantisme allemand. — Paris, Alcan, 1914.
 BROCKELMANN, C. : Geschichte der Arabischen Litteratur. — Weimar & Berlin, Felber, 1892-1902 2 vols.
Cancionero de Romances, Impreso en Amberes, sin año. Edición facsimil... Madrid, 1914.
 CRIADO DOMINGUEZ, J. : Literatas del siglo XIX. — Madrid, Perez Dubrull, 1889.
 DU PONT, A. : Roman de Mahomet, en vers du XIII^e siècle par Alexandre Du Pont. — Paris, Silvestre, 1831.
 GAUCHAT, L. & JEANJAQUET, J. : La Littérature Patoise de la Suisse romande. Bibliographie analytique. — Neuchatel, Altinger frères, 1912.
 GIL, A. : Romancero Judeo-español. — Madrid, Impr. Alemana, 1911.
 HÜFFER, F. : Der Trobador Guillem de Cabestany: sein Leben u. seine Werke. — Berlin, L. Heilmann, 1869.
 MOONEY, W. W. : The house-door on the ancient stage. — Baltimore, Williams, & Wilkins C.^o, 1914.
 PLANA, A. : Antología de Poetas catalans moderns. Societat Catalana d'Edicions, 1914.
 ROUANET, L. : Colección de Autos, Farsas y Coloquios del siglo XVI. — Barcelona, L'Avenç, 1901. 4 vols.
- SCHWARTZ, W. : August Wilhem Schlegel's Verhältniss zur spanischen u. portugiesischen Literatur. — Halle, Niemeyer, 1914.
 SICARS, S. N. : Don Manuel Tamayo Baus. Estudio crítico-biográfico. — Barcelona, Tip. Católica, 1906.
 VIANELLO, N. : La orazione di Lisia. — Torino, Bocca, 1914.

HISTORIA I GEOGRAFIA

- AMETLLER VINYAS, J. : Alfonso V de Aragón en Italia y la crisis religiosa del siglo XV. — Girona, Torres, 1903, 2 vols.
 CAETANI, L. : Annali dell'Islam. — Milano, U. Hoepli, 1905. Vol I.
 CAMPORI G. : Carteggio Galileano inedito. Con note ed appendici... Modena, Società Tipogr., 1881.
 CAPEILLE, J. : Dictionnaire de biographies roussillonnaises. — Perpignan, Cornet, 1914.
 CARINI, J. : Gli Archivi e le Biblioteche di Spagna, in rapporto alla storia d'Italia in generale e di Sicilia in particolare. — Palermo, Tip. Lo Statuto, 1884. 2 vols.
 CAVAIGNAC, E. : Histoire de l'Antiquité. — Paris, Fontemoling & C.^{ie}, 1913-1914. 2 Vols.
 CHAPOT, V. : L'Hellenisation du Monde antique. Leçons faites à l'Ecole des Hautes Etudes. — Paris, Alcan, 1914. Bibliothèque générale des Sciences Sociales.
Geographen-Kalender : Begründet durch H. Haack. In Verbindung mit vielen Fachgenossen herausgegeben von Gebhard Schnönlth. — Gotha, J. Perthes. XII Jahrg. 1914.
 GINZEL, F. K. : Handbuch der mathematischen u. technischen Chronologie. — Leipzig, J. C. Hinrich, 1906-1914. 3 vols.
Histoire du Maréchal de Boucicaut, Grand Connétable de l'Empire de Constantinople, ...Contenant les événements les plus singuliers du règne de Charles VI, l'abrégé de l'histoire du grand Schisme d'Occident, et ce qui s'est fait de plus remarquable dans l'Europe et partie de l'Asie depuis l'an 1378 jusqu'à 1415. — Paris, D. Benguigé, 1699.
 HOMO, L. : Lexique de Topographie romaine. Avec une introduction de R. Cagnat. — Paris, Klincksieck, 1900.
 KENDE, O. : Handbuch der geographischen

Wissenschaft. — Berlin, Vossische Buchhandlung, 1914.

MUÑOZ ROMERO, T. : Diccionario bibliográfico-histórico de los antiguos reinos, provincias, ciudades, villas, iglesias y santuarios de España. — Madrid, Rivadeneyra, 1858.

PANORMITA. A. : Antonii Parnomitae De dictis et factis Alphonsi regis Aragonum Libri quator. Commentarium in eosdem Aeneae Sylvi], quo capitatim cum Alphonsinis contendit. Adjecta sunt singulis libris Scholia per Jacobum Spiegelium. — Basileae, Ex officina Hervagiana, 1538.

Index de noms propis

- ABADAL**, Antoni, 126.
ABADAL I VINYALS, R., 32, 131, 155, 160.
Aberyswith. — Vegi's *Biblioteca Nacional de Gales*.
Academia de Bones Lletres, Barcelona, 127.
Academia de Ciències, Barcelona, 131.
Académie des Inscriptions, París, 8.
Accademia dei Lincei, Roma, 8.
Academia Provincial de Belles Arts, Barcelona, 27, 167. — Vegi's *Biblioteca de la...*
ADIMAIX, Guillem, 171.
AGUILÓ, A., 122.
AGUILÓ, E., 177.
AGUILÓ, M., 5, 6, 7, 8, 21, 45, 49, 52, 70, 81, 131, 156, 157, 159.
AGUSTÍ, Sant, 24.
AIMERIC DE PEGUILLÀ, 58.
Ajuntament de Barcelona, 6, 10, 13, 45, 126, 168, 178.
ALAIN CHARTIER, 81.
ALBERTÀ DE BRESCIA. — Vegi's *BRESCIA*, Albertà de...
Albí. — Vegi's *Biblioteca de...*
Alcalà d'Henares, 150.
ALCOVER, A. M., 126, 168.
ALEGRET, 32.
Alemanya, 44, 45, 46.
ALENTORN, Joàn, 126.
ALFONS IV de Barcelona, 29.
ALFONS VII de Castella, 171.
ALFONS X de Castella, 159, 171.
ALFONSO d'Aragó, 120.
ALMARCHE, F., 168.
ALÒS I DE DOU, R. d', 32, 177.
ALTAMIRA, R., 131, 168.
ALTÉS, Pere, 126.
AMATLLER, Teresa, 9, 46.
Amèrica, 11, 43.
AMORÓS, Carles, 157.
Andorra, 171.
ANDREU, Jaume, 9, 20. — *Col·lecció d'impresos polítics*. Vegi's *Biblioteca de Catalunya*.
ANDREU, Mn., 111.
ANDREU, Sant, 25.
ANDREU, Santiago, 126.
ANDREU FEBRER, 55, 56.
Anglaterra, 44, 45, 69.
ANGUERA, J. O., 134.
Antilles, 171.
ANTOLIN, Guillermo, 163.
Aragó, 11, 119, 128, 131, 148.
ARAGÓN, Pedro de, 26, 131.
ARGEMÍ, Lluís, 126.
ARISTÒTIL, 11, 42.
ARNAL DANIEL, 55, 128.
ARNAL DE MARULL, 52.
ARTÉS, Pere d', 150, 151.
Arxiu de la Corona d'Aragó, Barcelona, 153.
Arxiu de la Junta de Comerç de Barcelona. — Vegi's *Biblioteca de Catalunya*.

Arxiu del Mestre Racional, 161, 162.
Associació Catalana d'Estudiants, Barcelona, 127.
Associació d'Enginyers Industrials. Barcelona, 127.
Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, Barcelona, 127, 179.
Ateneu Barcelonès, 126.
 AUBERT, 133.
 AULESTIA, A., 7.
 AUNÓS, Eduard, 126.
 AUZIAS MARCH, 71, 76, 77, 79, 80-87.
 Avinyó, 171.

BABRA, S., 32, 131, 171.
 BALARI JOVANY, Josep, 159.
 BANQUÉ FALIU, J., 131.
 BANYERES, P. de, 171.
 BARCELONA, P. Olaguer de, 169.
 Barcelona, 5-7, 9, 11, 13, 14, 23, 27, 43, 45, 47, 107, 109, 114, 120, 121, 126, 128, 131, 132, 145-147, 149, 156-158, 169, 171, 172. — Vegi's *Academia de Bones Lletres*, *Academia de Ciències*, *Academia Provincial de Belles Arts*, *Ajuntament*, *Arxiu de la Corona d'Aragó*, *Arxiu del Mestre Racional*, *Associació Catalana d'Estudiants*, *Associació d'enginyers industrials*, *Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*, *Ateneu Barcelonès*, *Cambra de Comerç*, *Casa d'Amèrica*, *Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria*, *Centre Excursionista de Catalunya*, *Centre Nacionalista Republicà*, *Círcol Artístic de Sant Lluc*, *Club Montanyenc*, *Col·legi d'advocats*, *Consell d'Investigació Pedagògica*, *Consulat de Mar*, *Diputació Provincial*, *Econòmica Barcelonesa d'Amics del País*, *Escola d'Agricultura*, *Escola de Funcionaris d'Administració Local*, *Escola d'Enginyers*, *Escola d'Institutius*, *Escola Industrial*, *Estudis Universitaris Catalans*, *Foment del Treball Nacional*,

Inspecció Provincial de 1.^a ensenyança, *Institució Catalana d'Historia Natural*, *Institut de Cultura i Biblioteca per a la Dòna*, *Institut d'Estudis Catalans*, *Jòcs Florals*, *Juventut Nacionalista*, *Junta de Comerç*, *Junta de Museus*, *Junta Municipal de Ciències Naturals*, *Lliga Regionalista*, *Mancomunitat de Catalunya*, *Museu del Parc*, *Museu Social*, *Orfeó Català*, *Real Companya de Comerç*, *Societat Barcelonesa d'Amics de la Instrucció*, *Societat de Geografia Comercial*, *Unió Catalanista*. — Biblioteques de Barcelona : Vegi's *Academia de Ciències*, *Biblioteca Capitular*, *Biblioteca Dalmases*, *Biblioteca de Catalunya*, *Biblioteca Juvenil de Cultura Musical Popular*, *Biblioteca Pública Arús*, *Biblioteca Pública de Sant Andreu de Palomar*, *Col·legi d'Advocats*, *Consell d'Investigació Pedagògica*, *Institut de Cultura i Biblioteca per a la Dòna*, *Foment del Treball Nacional*, *Hospital Clínic*, *Museu del Parc*, *Universitat*.

BARNADAS, E., 139.
 BARTOMEU, 95.
 BARTOMEU, Sant, 24.
 BARTRINA, Francesc, 126.
 BARTSCH, K., 52-55, 57, 58, 147.
 BASELGA, Marià, 81, 82, 86, 88, 95, 97, 98-100.
 BASILI, Sant, 26.
 BASSET, fra Joan, 60-62.
 BASTARDAS, Albert, 131.
 BEDA : *De Naturis rerum*, 28.
 BELLVIURE, Pau de, 78, 97.
 BENET XIII, antipapa, 11, 30, 46, 171.
 BENET XIII, papa, 177.
 Berbería, 56.
 BERENGUER REVERTER, vescomte de Barcelona, 171.
 Berna. — Vegi's *Stadtbibliothek*, Berna.
 BERNAD I DURÁN, J., 168.
 BERNAT DE MALLORCA, 62.

BERNAT DE VENTADORN, 54, 55, 57, 128.

BERTRÁN DE BORN, 128.

BIAGI, Guido, 171.

Biblioteca Aguiló. — Vegi's *Biblioteca de Catalunya*.

Biblioteca Ambrosiana, Milà, 150.

Biblioteca Capitular de Barcelona, 145.

Biblioteca d'Albí, 150.

Biblioteca Dalmases, Barcelona, 70.

Biblioteca de l'Academia de Ciències i Arts, Barcelona, 124.

Biblioteca de l'Academia Provincial de Belles Arts, 167.

Biblioteca de l'Arsenal, París, 150.

Biblioteca del Col·legi d'Advocats, 169.

Biblioteca del Consell d'Investigació Pedagògica, Barcelona, 137, 138, 178.

Biblioteca de l'Escorial, 27, 158, 162.

Biblioteca del Foment del Treball Nacional, Barcelona, 134.

Biblioteca de l'Hospital Clínic, Barcelona, 127.

Biblioteca del Museu del Parc de Barcelona, 134, 135.

Biblioteca de Catalunya, 5-22, 26, 28-30, 41, 43, 45-47, 126-128, 131, 149, 156, 168, 170, 171. — *Armari de revistes*, 16, 172; *Arxiu*, 170; *Arxiu de la Junta de Comerç*, 12, 20, 170; *Biblioteca Aguiló*, 6-8, 42, 45, 46, 49; *Biblioteca dita del papa Luna*, 11, 30, 46; *Biblioteca de mà*, 10, 16, 17, 44; *Biblioteca Musical Carreras*, 11, 20; *Biblioteca Verdaguer*, 7, 46; *Catàlegs*, 16-20, 42; *Col·lecció Andreu*, 9, 20; *Col·lecció Bonsoms d'impresos polítics*, 9, 20, 46; *Estadística de la Biblioteca*, 131, 168; *Estatuts de la Biblioteca*, 13, 41; *Manuscrits*, 20; *Manuscrits originals de Mn. Cinto*, 11, 46, 47, 127, 128; *Patronat de la Biblioteca*, 12, 14; *Reglament*, 16. — Vegi's *L'Atlàntida*, *Cançoners provençals de don Pau Gil*.

Biblioteca juvenil de cultura musical popular, Barcelona, 179.

Biblioteca Marciana, Venècia, 133.

Biblioteca Mediceo-Laurenziana, 171.

Biblioteca Metropolitana de València, 145.

Biblioteca Municipal, Guayaquil, 171.

Biblioteca Municipal de València, 145.

Biblioteca Municipal d'Oporto, 131.

Biblioteca Nacional de Gales, 47.

Biblioteca Nacional, Madrid, 145, 148.

Biblioteca Nazionale (R.), Palerm, 133.

Biblioteca Nacional, París, 81, 150, 153.

Biblioteca nazionale centrale Vittorio Emanuele, Roma, 133.

Biblioteca Nazionale (R.), Nàpols, 133, 153.

Biblioteca Nazionale (R.), Pàvia, 133.

Biblioteca Palatina, Parma, 171.

Biblioteca Provincial de Tarragona, 145.

Biblioteca Provincial Universitaria de Barcelona, 122, 127, 160, 177.

Biblioteca Provincial Universitaria de València, 145, 148, 158.

Biblioteca pública Arús, Barcelona, 30, 127, 134, 177.

Biblioteca pública de Sant Andreu de Palomar, 127.

Biblioteca pública d'Olot, 139, 166.

Biblioteca reial, Madrid, 145, 149.

Biblioteca Riccardiana, Florència, 171.

Biblioteca Verdaguer. — Vegi's *Biblioteca de Catalunya*.

Biblioteques. — Vegi's Aberyswith, Albí, Barcelona, Berna, Breslau, Budapest, Chicago, Colúnya, Dresden, Escorial, Essen, Florència, Göttingen, Guayaquil, Karlsruhe, Madrid, Manchester, Manila, Milà, Nàpols, Nova York, Olot, Oporto, Palerm, París, Parma, Pàvia, Roma, Río de Janeiro, Tarragona, Upsala, València, Venècia, Washington.

Bibliotheca Nacional, Río de Janeiro, 171.

Bibliothèque Municipal, Budapest, 133.

BLANCA D'ARAGÓ, muller de Joan II, 120.

BLANCASSET, 53.

BLANCH, H. R., 132.

- BLANCH I BENET, J., 32.
 BLAY CESSOLLES, 71.
 BOCAMAJA, J., 27.
 BOCCACI, J., 55, 153. — *Decameron*, 55. — *Fiametta*, 153.
 BOFARULL, A. de, 27.
 BOFARULL, C. de, 168.
 BOFARULL, Prosper de, 157, 159.
 BOFILL, Josep M.^a, 126.
 BOFILL I MATAS, Jaume, 11, 46, 126, 171.
 BOFILL PICHOT, J., 131.
 BOLÓS, A., 139.
 BOLÓS, C., 139.
 BOLOS, Lluís, 126.
 BONET, Jaume, 64.
 BONOMS, I., 9, 11, 20, 40, 46, 153. — *Col·lecció d'impresos polítics*. Vegi's *Biblioteca de Catalunya*.
 BORJA, Alfons de, — Vegi's CALIXTE III.
 BORRELL, Antoni, 126.
 BOSCA, Joàn, 108, 110.
 BOSCH, Alexandre, 126.
 BOSCH GIMPERA, P., 131, 168.
 Boston, 43.
 BREÇ, Sant, 25.
 BRESCIA, Albertà de, 158, 159. — *Libre de consolació*, 158.
 Breslau. — Vegi's *Universitäts Bibliothek*. *British Museum*, Londres, 42.
 BRIZ, F. Pelai, 71.
 BROCA, G. M. de, 30, 134.
 BROWN, Duff, 42.
 BRUGUÉS, C., 168.
 BRUN, Pere, 128.
 BRUNET, J. C., 42.
 Brussel·les, 131, 171. — Vegi's *Institut Internacional de Bibliografia*.
 BRUTAILS, J. A., 168.
 BUCHON, J. B., 23, 27.
 Budapest. — Vegi's *Bibliothèque Municipale*.
 BULBENA I TUSELL, A., 131, 157.
 BURGER, K., 123.
 Burgos, 150.
 BUSQUETS, Guillem, 126.
 CABESTANY, Guillem de, 52.
 Caboet, senyors de, 127.
 Calaf, 120.
 CALBA, Mn. Bernat, 119.
 CALIXTE III, 131.
 CALVET, A., 168.
 CAMBOULIU, F. R., 81.
Cambra de Comerç, Barcelona, 127.
Cançoners català A, 49.
Cançoners català B, 65.
Cançoners català C, 70.
Cançoners català D, 81.
Cançoners dels Masdovelles, 103.
Cançoners Provençal de D. Pau Gil, 9, 128.
 CANELA, Delfí, 126.
 Canelles, 171.
 CANIBELL, E., 131.
 CANIVELL, Francesc, 126.
 CAPDEVILA, J. M., 139.
 CARBÓ, Francesc, 126.
 CARBONELL, Pere Miquel, 128.
 CARDENAL, Pere, 69.
 CARDONA, Elionor de, Marquesa d'Oristany, 72, 119.
 CARDONA, Ramón de, 78.
 CARESMAR, Jaume, 145, 146.
 CARLES III, 177.
 CARLES V, emperador, 131, 171.
 CARLES, príncep de Viana, 119, 120.
 CARRERAS CANDI, Francesc, 155.
 CARRERAS ARTAU, T., 169.
 CARRERAS DAGAS, Joàn, 11, 20. — *Biblioteca musical*. Vegi's *Biblioteca de Catalunya*.
 CARRERAS VERDAGUER, 169.
 CARULLA, Valentí, 126.
Casa d'Amèrica, Barcelona, 127.
 CASALS, R., 169.
 CASELLES. — Vegi's CESELLES.
 CASTELLÀ, comtessa de, 32.
 CASTELLBÓ, Arnau de, 171.
 Castellfollit de Riubregós, 171.
 CASTELLÓ, Bartomeu, 107.
 CASTRIOTA, Jordi, 159, 160.
 CASTRO, Adolfo de, 156.

- Catalunya, 9, 14, 20, 43, 45-47, 120, 127, 145, 147.
 Catania, 117.
Centre Català de Saragoça, 127.
Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, Barcelona, 127, 169.
Centre Excursionista de Catalunya, 126.
Centre Nacionalista Republicà, Barcelona, 127.
 CERVELLÓ, 120.
 CERVERA, Rafel, 23.
 Cervera. — Vegi's *Universitat de Cervera*.
 CERVERÍ DE GIRONA, 46, 58, 128.
 CHABANEAU, C., 69.
 CHAMBERLAIN, Austin, 42.
 Chicago. — Vegi's *Public Library*.
 CÍCERO, 11.
Círcol Artístic de Sant Lluc, Barcelona, 126.
 CLASCAR, Frederic, 32.
 CLEMENT XII, 177.
Club Montanyenc, Barcelona, 127.
 CODINA, Joan, 153.
 Coimbra, 171.
Col·legi d'Advocats, Barcelona. — Vegi's *Biblioteca del Col·legi...*
Col·legi de la Sapiència, Mallorca, 156.
 Colunya. — Vegi's *Kölnische Stadtbibliothek*.
 COMES, Vicens, 66.
 COMET, J., 167.
 COMPTE, Josep, 126.
 CONESA, Jaume, 148.
Congress' Library, Washington, 42.
Constitucions de Catalunya, 154.
Consell d'Investigació Pedagògica, 126, 169. — Vegi's *Biblioteca del...*
Consulat de Mar de Barcelona. Arxiu. — Vegi's *Arxiu de la Junta de Comerç*.
 Corbell, 171.
 CORNET, Ramón de, 69.
 COROLEU, J., 23, 27.
 COROMINAS, Joaquim, 126.
 CORTADA, Alexandre, 46.
 CORTADA, Nicolau, 161.
 CORTEY, Jaume, impressor, 27.
 COUYAT BARTOUX, J., 131.
Crestià. — Vegi's EXIMENIÇ.
 CROCE, B., 32.
Crònica de fra Jaume Domènech. — Vegi's DOMENECH.
Crònica d'en Bernat Desclot. — Vegi's DESCLOT.
Crònica d'en Ramón Muntaner. — Vegi's MUNTANER.
Crònica de Roderic de Toledol. — Vegi's RODERIC DE TOLEDOL.
 Croya, 160.
 CRUSAT, F., 169.
 CRUYLLES, 120.
 CUNILL. Bonaventura, 131.
 DABELLA, P., 87.
 DANÉS, E., 139.
 DANÉS, Josep, 139.
Decameron. — Vegi's BOCCACI.
De guardar los castells. — Vegi's *Set Partides*.
 DELPONT, J., 131.
De naturis rerum. — Vegi's BEDA.
 DESCLOT, B., 6, 22, 23, 26. — *Crònica*, 6, 22.
 DESPUIG, P., 71, 98.
 DEWEY, Melwill, 42, 138.
Diputació Provincial de Barcelona, 7, 9, 10-14, 30, 45, 46, 126, 127, 133, 169, 170, 172.
Doctrina compendiosa. — Vegi's EXIMENIÇ.
 DOMÈNECH, fra Jaume, 11, 128. — *Crònica*, 11, 128.
 DOMÈNECH DE CANYELLAS, M., 131.
 DOMINGO, Sant, 25.
 DOÑA MARINA, comte de, 131.
 Dresden. — Vegi's *K. öffentliche Bibliothek*.
 DURÁN, Estanislau, 123, 177.
 DURÁN CAÑAMERAS, F., 131.
 DURÁN I VENTOSA, Lluís, 126.

- E***conomica Barcelonesa de Amics del País*, Barcelona, 126.
EGIDI COLONNA, COLUMNA. — *Histories Troianes*, 148. *Regiment de Prínceps*, 128.
EGUIA, Miquel de, impressor, 150.
ELIAS, C. de, 131.
ELIAS JUNCOSA, J., 131, 169.
ENRICH, 60.
ENRIC d'Aragó, 120.
ERILL, 64.
ERMENGOL VI d'URGELL, 171.
Escola d'Agricultura, Barcelona, 127.
Escola de Funcionaris d'Administració Local, Barcelona, 127.
Escola d'Enginyers, Barcelona, 127.
Escola d'Institutius, Barcelona, 127.
Escola Industrial, Barcelona, 137.
Escorial. — Vegi's *Biblioteca del...*
ESPAÑA, Josep M.^a, 126.
Espanya, 10.
Essen. — Vegi's *Kruppsche Bücherhalle*.
ESTANYA, Mn., 100.
Estats Units, 43, 44.
ESTEVE, Sant, 25.
ESTIVILL, Antoni, 126.
Estudis Universitaris Catalans, 126.
Europa, 6, 43, 46.
EXIMENIG, F., 156. — *Vida de Jesucrist*, 149, 151. *Vida dels Angels*, 150. *Crestidá*, llibre III, 151. *Doctrina compendiosa*, 157.
- F****ADRIC DE BASILEA**, impressor, 150.
FARAUDO L. M., 30, 32, 169.
FAGES, Feliu, 126.
FANNA, Fidel, 153.
FARGA, O., 169.
FARGAS, M. A., 126, 127.
FEBRER, Andreu : Vegi's **ANDREU FEBRER**.
FELIP II, 131, 171.
FELIP V, 177.
FELIP, Sant, 25.
FERRA, M. B., 131.
- FERRÁN I**, de Nàpols, 160.
FERRÁN VI, 177.
FERRÁN D'ANTEQUERA, 66, 120.
FERRER, Francesc, 58, 76, 99.
FERRER, Joàn Ramón, 58.
FERRER BÀRBARA, Lluís, 126.
FERRUÇ, FERRUIX, Gabriel, 65, 66, 99.
Fiametta. — Vegi's **BOCCACI**.
FIGUERES, 69, 88.
Florença, 23, 27. — Vegi's *Biblioteca Mediceo-Laurenziana. Biblioteca Riccardiana*.
FLORENSA, Manuel, 126.
FLOS I CALCAT, Francisco, 133.
FOGASSOT, Joàn, notari, 72, 76, 99, 121.
FOIXÀ, Aldonça de, abadessa, 161.
FOLQUET DE MARSELLA, 54.
Foment del Treball Nacional, Barcelona, 126. — Vegi's *Biblioteca del...*
FONT I QUER, P., 169.
FORCADA, Joaquim, 126.
FORTUNY, Josep, 126.
FOULCHÉ DELBOSC, R., 27.
França, 8, 44, 45, 46, 69.
FRANCESC, Sant, 25.
FRANCESC DE LA VIA, 64, 65.
FRANCESCH, Joàn, 70.
FRANCESCH, Mn., 113.
FRANSI GUERAU, 94, 95, 96.
FREITAS, J., 132.
FREIXAS, J., 132.
FREIXAS, Narcisa, 179.
- G****ABRIEL**, Sant, 118.
Gales. — Vegi's *Biblioteca Nacional de Gales*.
GARANSON. — Vegi's **GRANSON**.
GARCIA, Martí, 97.
GARGANTA, J. M., 139.
GASIA, J., 146.
GAUSERÁN, P. de, 97.
GELVIRA, comtessa d'Urgell, 171.
GIL, Pau, 9. — Vegi's *Cançoners Provençal de D. Pau Gil*.
GIL, Sant, 24.

- GIL DORIA, Josep, 126.
 Ginebra, 150.
 GIRONA, Manuel, 9, 46.
 GIRONA, VDA. DE SANLLEHY, Agna, 11, 40, 46, 128.
 Girona, 65, 146, 148, 161. — *Histoires Troïanes*, 148. — *Sant Daniel* (convent), 161.
 Gironès, 65.
 GOLFERICHS, M., 169.
 GONZÁLEZ HURTEBISE, Eduard, 162.
 Göttingen. — *Vegi's Universitäts Bibliothek*.
 GOTTRON, A., 177.
 GOYTIA GORDIA, J., 132, 169.
 Granada, 150.
 GRALLA, Mn. Martí, 74.
 Granollers, 120.
 GRANSON, GARANSON, O. de, 67, 68.
Grossherzogliche Hof- und Landesbibliothek, Karlsruhe, 171.
 GUARRO, L., 132.
 GUASCH, Anselm, 126.
 Guayaquil. — *Vegi's Biblioteca Municipal...*
 GUDIOL, Josep, 125.
 GUERAU BORNELL, 128.
 GUERAU DE CERVELLÓ, 117.
 GUILLEM DE BERGADÀ, 66, 97.
 GUILLEM DE SANT LESDER, 55.
 GUIMERA, Isabel de, 157.
 GUIOT, Dionís, notari, 97.
 GUMIEL, Diego, 131.
 GUTIÉRREZ DEL CAÑO, M., 149, 165.
- H**AEBLER, K., 131.
 HARTWIG, 42.
 HERBEG, Huc, 9, 46.
 HIPÒLIT, Sant, 25.
Historia de Valter e de Griselda. — *Vegi's PETRARCA*.
Histoires Troïanes. — *Vegi's EGIDI COLONNA*.
Homiltes d'Organyà, 11, 128, 171.
Hospital Clínic, de Barcelona. — *Vegi's Biblioteca del...*
- HÜPPER, F., 52.
 HUG DE SAINT-CIRC, 54, 55.
 HUNTINGTON, Archer M., 9, 46.
- INGLÉS, Martí, 126.
 INOCENCI XIII, 177.
Inspección Provincial de Primera Enseñanza, Barcelona, 169.
Institució Catalana d'Historia Natural, Barcelona, 126.
Institut de Cultura i Biblioteca popular per a la Dòna, 127, 136, 178.
Institut Internacional de Bibliografia, Brussel·les, 131, 171.
Institut d'Estudis Catalans, 5-11, 13, 15, 22, 41, 44, 46, 126, 127, 134, 172, 176.
 IRLA, Josep, 126.
 ISAMAT, Lluís, 126.
 ISOLDA, 98.
 Italia, 44, 46.
 IVANY, Mn., 64.
 IZQUIERDO, J. M., 169.
- J**AFUDA BONSENYOR. — *Libre de paraules de savis*, 158, 159.
 JANER, Ignasi de, 126.
 JANINI, R., 132.
 JANSANA, Antoni, 126.
 JAUFRE RUDEL, 128.
 JAUME I el Conqueridor, 46.
 JAUME II, 158.
 JAUME, Sant, 24, 25.
 JEANROY, A., 54, 55.
 JERONI, Sant. — *Vida de Santa Paula*, 157, 158.
 JOÀN I d'Aragó, 46, 128.
 JOÀN II d'Aragó, 119, 120, 121, 161.
 JOÀN CRISÒSTOM, Sant, 69, 147.
 JOÀN, evangelista, Sant, 24.
 JOÀN GARÍ, 146.
Jòcs Florals de Barcelona, 126, 169.
 JOFRE, Joàn, impressor, 158.
 JOHAN CE SANASSAS, 60.
 JORDÀ, Carles, 126.

JORDI DE SANT JORDI, 56, 57, 62, 63, 66, 71, 77, 78, 94, 96-98.

JOSETA, 63.

Joventut Nacionalista, Barcelona, 127.

Joventut Valencianista, 127.

JUDES, apòstol, Sant, 25.

Junta de Ampliación de Estudios, Madrid, 169.

Junta de Comerç de Barcelona, 12, 20, 132.
— *Arxiu*. Vegi's *Biblioteca de Catalunya*.

Junta de Museus de Barcelona, 126. — Vegi's *Biblioteca del Museu del Parc*.

Junta Municipal de Ciències Naturals, Barcelona, 126.

Karlsruhe. — Vegi's *Grossherzogliche Hof- und Landesbibliothek*, 171.

K. Öffentliche Bibliothek, Dresden, 133.

Kölnische Stadtbibliothek, Colunya, 133.

Kruppsche Bücherhalle, Essen, 133.

LABRA, R. M. de, 32.

LAFONT, J., 169.

La Junquera, 153.

LAMBERT, J., 169.

La Neotipia, 32.

LANZ, Carles, 27.

LAPORTA, 153.

LASALA, Pere, 126.

LASARTE, J. M. de, 126.

L'Atlàntida, ms. original, 47, 128.

LAURA, 85.

Leipzig, 27.

LE NOIR, Miquel, impressor, 150.

LE ROY, Guillaume, 150.

LESPARRA, 68.

Letre de reysals costums. — Vegi's PETRARCA.

Liber consolationis et consilii. — Vegi's *Libre de consolació*.

Libre de consolació. — Vegi's BRESCIA, Albertà de.

Libre del Regiment de Princeps. — Vegi's EGIDI COLUMNA.

Libro de noticias curiosas. — Vegi's VEGA I SENTMENAT.

Libre de paraules de savis. — Vegi's JAFUDA BONSENYOR.

Libre de Vicis e virtuts. — Vegi's FRA LLORENÇ.

Lió, 150.

LITTLE, 28.

LLABRÉS, Gabriel, 159.

Lleida, 119, 128, 139, 146.

Llibre de cavalleria. — Vegi's RAMÓN LULL.

Llibre de les dònnes. — Vegi's Fiametta.

Llibre dels Angels. — Vegi's EXIMENIÇ.

Lliga Regionalista, Barcelona, 127.

LLORENS, Josep I. de, 126.

LLORENS, fra. — *Libre de virtuts e de vicis*, 152, 153.

LLORET, I., 169.

LLUC, evangelista, Sant, 26.

LLUÍS SALVADOR, arxiduc d'Austria, 132, 169.

Londres, 26, 42. — Vegi's *British Museum*.

LÓPEZ PICÓ, J. M., 32, 132.

LUANCO, José Ramón de, 156.

LULL, Gabriel, 156.

LULL, Ramón, 147, 156, 167, 176. — *Libre de cavayleria*, 156.

LULL, Romeu, 153.

LUNA. — Vegi's BENET XIII, antipapa.

MACIÀ, J. M. de, 169.

Madrid, 23. — Vegi's *Biblioteca Nacional*, *Biblioteca Reial*, *Junta de Ampliación de Estudios*.

Maguncia, 177.

Mallorca, 177. — Vegi's *Col·legi de la Sapiencia*.

MALLORQUES, reina de, 55.

MALUQUER, J., 169.

Manchester, 43. — Vegi's *The John Rylands Library*.

Mancomunitat de Catalunya, 126.

Manila. — Vegi's *Philippine Library*.

MANSANA, Josep, 9, 46.

- MAÑAS RIBAS, J.**, 32.
MARC, evangelista, Sant, 25.
MARCH, Arnau, 64, 94.
MARCH, Jaume, 71, 82, 83, 95, 97.
MARCH, Pere, 52, 53, 70, 71, 78, 95, 97.
MARGARIDA, reina, 94.
MARÍA de Castella, reina d'Aragó, 153.
MARÍA EGIPCIAQUA, Santa, 24.
MARIMÓN, Ramón de, baró d'Hortal, 169.
MARISTANY, P. G., comte de Lavern, 9, 11, 40, 46, 47, 128.
MARTA, Santa, 26.
MARTÍ, infant, 117.
MARTÍ GRALLA, 89, 113.
MARTÍ, Sant, 24.
MARTORELL TRABAL, F., 132, 169.
MAS, J., 125, 146, 155.
MASDOVELLES, Guillem de, 107-109, 111, 112, 117, 119.
MASDOVELLES, Joàn Berenguer de, 72-76, 79, 88-94, 103-121.
MASDOVELLES, Pere Joàn de, 71, 72, 92.
MASDOVELLES, 95.
MASPONS ANGLASELL, F., 132.
MASSANET, Guerau de, 61, 62, 66.
MASSÓ TORRENTS, J., 5, 6, 22, 23, 26, 27, 41, 49, 55, 57, 63, 71, 77, 78, 94, 96-98, 127, 145, 156, 157, 162, 169.
MATES, B., 167.
MAURY, Marquès de, 9, 46.
MAYANS I SISCAR, Gregori, 26.
METGE, Bernat, 66, 156, 157.
MESTRES, Josep, 126.
MEY, Joàn, impressor, 27.
Milà. — Vegi's *Biblioteca Ambrosiana*.
MILÀ I FONTANALS, M., 8, 27, 49, 53, 55, 56-58, 63, 65, 66, 70, 71, 78, 81, 82, 97.
MILLET, Ll., 32.
Ministeri d'Instrucció Pública de França, 8, 23, 26, 27.
MINORES, Iu, 126.
MIQUEL, Bartomeu, 147, 149.
MIQUEL, Pere, impressor, 131, 150.
MIQUEL I PLANAS, R., 66, 124, 132, 149, 153, 157, 158, 167.
MIQUEL, Sant, 118.
Miracles de Nostra Senyora, 146.
Mirall del Món, 153.
MIRET I SANS, J., 11, 12, 32, 127, 162, 169, 170.
Miroir du monde. Vegi's Fra LLORENÇ.
MOGER, 66.
MOISÉ, Filippo, 23, 27.
MOLINÉ BRASÉS, E., 29, 32.
MONCADA, Mateu de, 120.
MONNER SANS, R., 169.
MONTAGUT, Tomàs, 126.
MONTARGELH, 57.
MONTERDE, Miquel, 27.
MONTESA, mestre de, 119, 121.
MONTEYS, S., 169.
MONTOLIU, Cebrià de, 169.
MONTOLIU, M. de, 32.
Montserrat, 24.
MOREL FATIO, A., 159.
MORERA GALICIA, M., 32.
Munic, 177.
MUNTANYOLA, Pere, 126.
MUNTANER, R., 6, 26. — *Crònica*, 6, 26.
Mur, 171.
Museu Arqueològic i Arxiu Municipal de Tortosa, 179.
Museu Episcopal de Vich, 125.
Museu Social, Barcelona, 126.
Museu del Parc de Barcelona, 11, 12. — Vegi's *Biblioteca del...*
NABOT TOMÁS, F., 169.
Nàpols. — Vegi's *Biblioteca Nazionale*.
Navarra, 128.
NAVARRO, Mn., 99.
NIESTROY, Erich, 57.
NOBELL, Pau, 126.
NOULET, J. B., 69.
Nova York, 23. — Vegi's *Public Library*.
OBRADOR I BENNASSAR, M., 156.

OLIVA, V., 132, 169.
 OLIVÉ, Joàn, 126.
 OLIVELLA, OLIVELHA, Joàn d', 64, 66.
 OLIVER, Francesc, 81.
 OLIVER, M. S., 5, 6.
 OLOSA, Ramón, 161.
 Olot. — Vegi's *Biblioteca pública*.
 Oporto. — Vegi's *Biblioteca municipal de...*
Oratio beati Onoffri, 158.
Orfeó Català, 126.
 Organyà, 128, 171. — Vegi's *Homiltes d'Organyà*.
 ORISTANY, marquesa d'. — Vegi's *CARDONA*, Elionor de.
 Orleans, 23.
 ORS, Eugeni d', 126, 127, 132, 169.
 OVIDI, 66.

PADRÓ, Artemi, 126.
 PAGÉS, A., 70, 71, 76, 77, 79, 87.
 Palerm. — Vegi's *Biblioteca Nazionale*.
 PANITZER, impressor, 150.
 PAÑELLA, Ramón, 126.
 París, 23, 26, 27, 81, 150, 153. — Vegi's *Biblioteca de l'Arsenal, Biblioteca Nacional, Académie des Inscriptions, Ministère d'Instrucció Pública*.
 Parma. — Vegi's *Biblioteca Palatina*.
 PARPAL MARQUÉS, C., 169.
Partinobles, 167.
 PASTOR, Simón, 100.
 PATXOT I JUBERT, R., 40, 46.
 Pavia. — Vegi's *Biblioteca Nazionale*.
 Pedralbes, 158.
 PEDRELL, Felip, 11, 20.
 Peñíscola, 46.
 PERALTA, Guillem de, tresorer de Joàn II, 161.
 PERATALLA, 120.
 PERE CATHALÀ, 54.
 PERE DE PORTUGAL, 120.
 PERE el Gran, rei d'Aragó, 46.
 PEREÑA, Alfred, 126.
 PERELLÓ, Elfa de, 118.

PERICAS, Lluís, 126.
 PEROTTUS, Nicolau. — *Rudimenta Grammaticae*, 128.
 Perpinyà, 130, 131.
 PETRARCA, F., 29, 85, 156. — *Letra de reials costums*, 29. *Valter i Griselda*, 157.
 PEYRONET, 57, 62.
 PIAGET, A., 67, 68.
Philippine Library, Manila, 133.
 PICH, Joàn, 126.
 PIÑOL, Alfons, 126.
 PISTOLETA, 57, 66.
 PLANELLA I COROMINA, J., 133.
 Poblet, 26, 131.
Poesies en llaor de la Mare de Déu, 146.
 Pons, 139.
 PONS D'ORTAFA, 57, 66.
 POSOS, Pedro de, 159.
 POU MARTÍ, P., 32.
 PRADES, comte de, 120.
 PRAT DE LA RIBA, E., 126, 169.
 PRIM DE BALLE, G., 132.
 PRÓXITA, 50, 51.
Public Library, Chicago, 171.
Public Library, Nova York, 133.
 PUIG I ALFONSO, Francisco, 126.
 PUIG I CADAFALECH, J., 132, 169.
 PUJOLAR, Ramón, 139.
 PUJOL TUBAU, J., 125.

QUADRADO, J. M., 23.
 QUARITCH, B., 26.
 QUERALT, Pere de, 96.
 QUERALT, P. de, 77.

RAFOLS, Francesc, 126.
 RAMIS, 100.
 RAMÓN BERENGUER I, 171.
Rat Penat, Valencia, 127.
Real Companya de Comerç, Barcelona, 169.
 REINACH, S., 132.
 REGUAL DE PERALTA, Johan, 103.
 REBOLLEDO, Mn. R., 119, 120.

- REQUESENS, Lluís de, 95, 117.
 RETANA, W. E., 32, 132.
 RIAMBAU DE VAQUERES, 57, 62, 77, 128.
 RICARD DE BERBESILL, 57.
 RIERA, Agustí, 126.
 Río de Janeiro. — Vegi's *Biblioteca Nacional de...*
 RIPOLL, Francisco, 126.
 RIPOLL, Jaymes, 66.
 RITA, Joaquim, 126.
 RIU, Ramón, 126.
 RIVOIRA, G. T., 132.
 ROCA, Francesc, 126.
 ROCABERTÍ, Joan de, 81.
 ROCAFORT, Joan de, 98.
 RODERIC DE TOLEDOL, 6, 29. — *Crònica*, 6, 29.
 RODRÍGUEZ, F., 132.
 RODRÍGUEZ MARÍN, F., 165.
 ROGENT, Elies, 123, 177.
 ROIG DE CORELLA, 95.
 ROIG, Francesc, 126.
 ROIG PUÑET, J., 32.
 ROIG ROQUÉ, J., 132, 169.
 ROMA, Joan, 126.
 Roma, 8, 69, 177. — Vegi's *Accademia dei Lincei. Biblioteca Naz. Centr. Vittorio Emanuele*.
 ROMANÀ, F. de P., 169.
 ROSENBAACH, Joan, 130, 131, 150, 167.
 ROSÉS, Gaspar, 126.
 ROURE, Julià de, 146.
 ROVIRA, Jacme, 64, 69.
 ROVIRA, Josep, 126.
 RUBIÓ BALAGUER, Jordi, 22, 23, 49, 58, 155, 156, 177.
 RUBIÓ BELLVER, J., 169.
 RUBIO BORRÁS, M., 177.
 RUBIÓ I LLUCH, A., 32, 126, 127, 169.
 RUBIO VIDAL, J., 132.
Rudimenta Grammaticae. — Vegi's PEROTTUS.
 RUCABADO, R., 32.
 SABATER, Bonaventura, 126.
 SALAMANCA, marquès de, 131.
 SALUSTI, 11.
 SALVÀ, Pere, 23, 26.
 SALVERDA DE GRAVE, J., 54, 55.
 SANASSAS. — Vegi's JOAN CE SANASSAS.
 SÁNCHEZ MUNYOZ, Gil, 46.
 SANPERE I MIQUEL, S., 27.
 Santa Eulària de Pallescà, 158.
 Sant Benet de Bages, 171.
 Sant Cugat del Vallès, 171.
 Sant Daniel de Girona, 161.
 Sant Pere de les Puelles, 153.
 Sant Pere dels Arquells, 161.
 SARAGOÇA, arquebisbe de, 120.
 Saragoça. — Vegi's *Centre Català*.
 Sardenya, 134.
 SARDÀ, Sra. Vda. de, 132.
 Sarrià, 153.
 SCANDARBECO, senyor de. — Vegi's CASTRIOTA.
 SCORNA, Eleonor, 85.
 SCRIVA, Jacme, 67.
 SCRIBE, 133.
 Se Coma. — Vegi's CONESA, Jaume.
 SEGALÀ, L., 132.
 Sevilla, 171.
 SEIX & BARRAL, 132.
 SÉNECA, 11, 147, 149. — *Trajedies*, 147.
 SANT DEUNÍS, Narcís, 65, 164.
 SERRA, Bernat, 78, 94.
 SERRA, Jacinto, 9, 46.
 SERRA PAGÉS, R., 32.
 SERRANO MORALES, M., 158.
 SES COMES, Pere, 148.
 SESELLES, Blay, CASELLAS, 78, 96, 98.
Set Partides. — Vegi's ALFONS X EL Savi.
 Seu d'Urgell, 145.
 SEVILLA, E., 9, 46.
 SIMÓ, Sant, 25.
Societat Barcelonesa de Amics de la Instrucció, 127.
Societat de Geografia Comercial, Barcelona, 126.
 SOL, Romàn, 126.
 SOLALINDE, A., 132.

SOLER ROVIROSA, F., 133.
Somme des vices et des vertus. — Vegi's LLORENS, fra.
Somme du Roi. — Vegi's LLORENS, fra.
Somme Lorens. — Vegi's LLORENS, fra.
 SORIANO, Ramón, 23.
 SORS, DEZSORS, Leonard de, 100.
 SPINDELER, Nicolau, 128, 129.
Stadtbibliothek, Berna, 133.
 STEINSCHABER, Adam, impressor, 150.
 STRONSKI, Stanislau, 54.
 Stuttgart, 27.
 SUARIS, Isabel, 100.

TARANTO, príncep de, 159, 160.
 Tarragona, 119, 120. — Vegi's *Biblioteca Provincial*.
 TARRÉ, Emili, 169.
 TASTŮ, J., 53, 70, 71, 76.
 TELL, Estanislau, 126.
 TERRADAS, E., 132, 169.
 TERRE, Johan, 119.
The John Rylands Library, Manchester, 171.
 TINTER, Guillem, 75.
Tirant lo Blanch, 124, 131.
 TODA, E., 131, 171.
 TOLOSA, cardenal de, 61.
 Tolosa, 62, 63, 128.
 TOMÁS, apòstol, Sant, 25.
 TOMÁS D'AQUÍ, Sant, 26.
 TOMÁS DE CANTURBERI, Sant, 25.
 TORRAS, Jaume, 139.
 TORRELLAS, Martí, 119.
 TORRELLA, TORROELLA, Guillem de, 67, 82.
 TORRENTS I MONNER, A., 132.
 TORRES AMAT, F., 53, 70-72, 76, 87, 88, 91-102, 161.
 TORROELLA, Pere, 76, 77, 87, 88, 97, 99.
 Tortosa, 128, 145, 179. — Vegi's *Museu Arqueològic i Arxiu Municipal*.
Tractatus septiformis de moralitatibus rerum, 27, 28.
Tragedies de Sèneca. — Vegi's SÉNECA.

TRAMULLAS, M., 169.
 TRESFORT, P., notari, 63, 71, 98.
 TURELL, Gabriel, 23.

ULLASTRES, Evarist, 157.
 UNAMUNO, M. de, 169.
Unió Catalanista, Barcelona, 127.
Universitat de Cervera, 177.
Universitat de Barcelona, 126. — Vegi's *Biblioteca Provincial Universitaria*.
Universitäts Bibliothek, Göttingen, 133.
Universitäts Bibliothek, Breslau, 133.
Universitets Bibliothek, Upsala, 133.
 Upsala. — Vegi's *Universitets Bibliothek*.
 URGELL, bisbe d', 120, 171.
 URGUT, impressor, 150.
 URREA, Llop d', 119, 120.
 URREA, Pere d', 119, 120.
 URSINIS, Joàn Antoni. — Vegi's TARANTO, príncep de.

Valencia, 26, 27, 97, 139, 158. — Vegi's *Biblioteca Metropolitana; Biblioteca Provincial Universitaria; Biblioteca Municipal; Joventut Nacionalista; Rat Penat*.
 VALENTÍ, Joàn, 58.
Valeri Màxim, 167.
 Valldemosa. — *Biblioteca Bonsoms*, 153.
 Valldonzella, 102.
 VALLÉS I RIBOT, Vda. de, 30.
 VALLMANYA, Antoni, 99, 102.
 VALLS, Ignasi, 169.
 VALLS, Pius de, 126.
 VALLS TABERNER, F., 132, 147, 153, 169.
 VEGA SENTMANAT, J., 81, 160, 161. — *Libro de noticias curiosas*, 160.
 VELHAT, D. del, 58.
 Venecia. — Vegi's *Biblioteca Marciana*.
 VERDAGUER, J., 7, 8, 11, 20, 46, 127. — Vegi's *Biblioteca Verdaguer; Manuscrits; Biblioteca de Catalunya; L'Atlàntida*.
 VIANA, príncep de. — Vegi's CARLES, príncep de Viana.

- VICENS, màrtir, Sant, 25.
VICH, Luys de, 119.
Vich, 145. — Vegi's *Museu Episcopal*.
Vida de Jesucrist. — Vegi's EXIMENIÇ.
Vida de Santa Paula. — Vegi's JERONI, Sant.
Vida de Sant Onofre, 157, 158.
VIDAL, Ll. M., 132.
VIDAL QUADRAS, 134.
VIDALS, Peyres, 58, 63.
VIDIELLA, Ramón, 126.
Vilaclara, mas, 171.
Vilafrancha, 119, 120.
VILAGUT, fra, 95.
VILAHUR, Josep M.^a, 126.
VILA I SALA, A., 132.
VILAREGUT, 103.
VILARRASA, Lluís, 76, 77, 94, 98.
VILLANUEVA, P. Jaume, 158.
Vita Christi. — Vegi's *Vida de Jesucrist*.
Vocabulari català alemany, 130, 131.
VOLQUERES, capellà de, 58.
WAIBLINGER, O., 132.
Washington. — Vegi's *Congress' Library*.
XIFRA, Narcís, 126.
XIMENIÇ DE RADA. — Vegi's RODERIC DE TOLEDOL.
Ycart, Lluís, 59, 60.

Index general

	<u>Pàgs.</u>
Ressenya de la formació de la BIBLIOTECA	5
Estatuts de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA	13
Reglament.	16
Instruccions als lectors.	18
Catàleg dels Manuscrits de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA (núms. 1-6, 7-11, 12-17) fet de J. MASSÓ TORRENTS i de JORDI RUBIÓ i BALAGUER.	22, 49, 156
Lectura feta en la Sessió inaugural de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA pel seu Inspector JAUME MASSÓ TORRENTS.	41
Catàleg dels Manuscrits catalans de la Biblioteca Capítular de Barcelona, fet de JAUME MASSÓ TORRENTS	145

BIBLIOGRAFIA

AGUILÓ, A. : <i>Notas sobre algunos códices de la Biblioteca Provincial y Universitaria de Barcelona</i>	122
BURGER, Konrad : <i>Die Drucker und Verleger in Spanien und Portugal von 1501-1536</i>	123
ROGENT, E. i DURÁN, E. : <i>Les edicions lulianes de la Biblioteca Universitaria de Barcelona</i>	123
<i>Catálogo de la Biblioteca de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona.</i>	124
ANTOLÍN, P. Guillermo : <i>Catálogo de los Códices latinos de la Real Biblioteca del Escorial</i>	163
GUTIÉRREZ DEL CAÑO, Marcelino : <i>Catálogo de los Manuscritos existentes en la Biblioteca Universitaria de Valencia.</i>	165
<i>Exposició bibliogràfica de la Premsa Olotina.</i>	166
Academia Provincial de Bellas Artes : <i>Catálogo de la Biblioteca</i>	167

Revistes : *Bibliofilia*, pp. 124, 167. — *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, p. 125. — *Estudis Universitaris Catalans*, p. 125. — *Museum*, p. 125. — *Revue Catalane*, p. 167.

CRÒNICA

Biblioteca pública Arús, pp. 30, 134, 177. — BIBLIOTECA DE CATALUNYA, 30, 126, 168. — Biblioteca del Col·legi d'Advocats, p. 133. — Foment del Treball Nacional, p. 134. — Biblioteca especial d'Art i Arqueologia del Museu de Barcelona, p. 134. — Institut de Cultura i Biblioteca popular per a la Dona, pp. 136, 178. — Biblioteca del Consell d'Investigació Pedagògica, pp. 137, 178. — Biblioteca Provincial Universitaria de Barcelona, p. 177. — Biblioteca Juvenil de Cultura Musical popular, p. 179. — Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, p. 179. — *Olot*: Biblioteca pública, p. 139. — *Pons*. — *Tortosa*: Museu Arqueològic i Arxiu Municipal de Tortosa, p. 179.

Principals adquisicions de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA	32, 139, 179
Index de noms propis	184
Index general	197

GRAVATS

Fig. 1 : <i>Homil·les d'Organyà</i> , f. 5 v.º. — Fig. 2 : Full d'un dels borradors de <i>L'Atlàntida</i> de Mn. J. Verdaguer. — Fig. 3 : Pàgina primera del primer llibre conegut imprès a Catalunya. — Fig. 4 : Foli primer del primer llibre imprès a Barcelona. — Fig. 5 : Foli primer del primer llibre imprès en català a Catalunya. — Fig. 6 : Portada del Vocabulari català-alemany. — Fig. 7 : Colofó del Vocabulari	129
---	-----



